

Biblio Polis

Revistă de biblioteconomie,
științe ale informării și de cultură,
editată de Biblioteca Municipală
„B.P. Hasdeu” din Chișinău

Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”

BiblioPolis

Apare din anul 2002

Vol. 64 (2017) Nr. 1

Director fondator:

conf. univ. dr. Lidia KULIKOVSKI

Director:

dr. Mariana HARJEVSCHI

Redactor-șef:

Vlad POHILĂ

Colegiul de redacție:

Leons BRIEDIS, membru de onoare al Academiei Letone (Riga);

Elena BUTUCEL (*Activități rețea, Manifestări culturale*);

acad. Mihai CIMPOI;

Iurie COLESNIC (*Bibliologi, bibliofili și colecționari*);

Tatiana COȘERIU (*Dezvoltare și servicii*);

Nicolae DABIJA, membru de onoare al Academiei Române;

Elena DRAGALIN (Raleigh, NC, SUA);

dr. Iulian FILIP;

conf. univ. dr. Natalia GOIAN (*Cartea de specialitate*);

Mariana HARJEVSCHI (*Legislație, Politici*);

Valeriu HERȚA (*Design*);

Tatiana ISCHIMJI (*Biblioteci ale minorităților etnoculturale*);

conf. univ. dr. Lidia KULIKOVSKI (*Studii și cercetări*);

conf. univ. dr. George LATEȘ (Galați);

prof. univ. dr. Zamfira MIHAIL (București);

Ludmila PÂNZARU (*Tehnologii, Resurse, Traduceri*);

Vlad POHILĂ (*Editorial, Cultură și spiritualitate*);

dr. Vitalie RĂILEANU (*Procesul literar contemporan*);

Genoveva SCOBIOALĂ (*Imagine, Relații publice*);

prof. univ. dr. Ion STOICA (București);

conf. univ. dr. Vasile ȘOIMARU;

conf. univ. dr. hab. Nelly ȚURCAN (*Teorie și practică*);

prof. univ. dr. Dumitru URȘU (Odesa, Ucraina)

Secretariat:

Tatiana IOVU;

Valeriu RAȚĂ

Coperta:

Valeriu HERȚA

Machetare:

Ion VĂRLAN

Bd. Ștefan cel Mare și Sfânt 148, MD-2012, Chișinău, Republica Moldova

Tel. redacției: 022 210 812; e-mail: bibliopolis@hasdeu.md;

www.hasdeu.md; <http://bibliopolis.hasdeu.md>

CUPRINS

EDITORIAL

- Vlad POHILĂ*
Biblioteca, o sursă importantă
de inspirație pentru mass-media. 5

STUDII ȘI CERCETĂRI

- Thomas FREY*
122 de lucruri din biblioteca viitorului
pe care le puteți face astăzi (*Traducere
de Lidia KULIKOVSKI*) 8
- Radu MOȚOC*
Activitatea de funcționar îndeplinită de
Vasile Alecsandri 16
- Veronica BOLDIȘOR*
Ard malurile Nistrului – reportaje de
război de pe Frontul de Răsărit (iulie-
august 1941). 19
- Eugenia MANEA-CERNEI*
Gheorghe Marin
și dorul său de Dacia 27

TEORIE ȘI PRACTICĂ

- Lidia KULIKOVSKI*
Expoziția vie (metodologie de
organizare și desfășurare) 31
- Lidia KULIKOVSKI*
Bibliografia vie (metodologie de
organizare și desfășurare) 34
- Angela OLĂRESCU*
Biblioteca „Hristo Botev”
în an jubiliar 36
- Julián MARQUINA*
Abilitățile bibliotecarilor utile
în anul 2020 (*Traducere de Daniela
GORINCIOI*) 40
- Rodrigo LASTRETO*
Rețelele sociale, noile aliate ale
bibliotecilor (*Traducere de Daniela
GORINCIOI*) 43
- Angela OLĂRESCU*
O vizită de studiu în România cu
amintiri frumoase 48

ARHITECTURA ȘI INTERIORUL
BIBLIOTECILOR

- Francine MAY*
Metode de studiere a utilizării spațiilor
publice în biblioteci (*Traducere de
Adrian VLADÎCA*) 51
- Lesley MacDONALD*
O clădire cu viziune (*Traducere de Stela
GOREACI*) 59
- Maija BERNDTSON*
Bibliotecile publice și placemakingul
(*Traducere de Victoria ISAC*) 63
- Harrow GREEN*
Planificarea unei biblioteci sau a unei
arhive de succes (*Traducere de Daniela
GORINCIOI*) 70

BILANȚ

- Mariana HARJEVSCHI*
2016 – un an care ne inspiră
încredere 75
- Lidia KULIKOVSKI*
Activitatea științifică și de cercetare
în anul 2016 88

VIAȚA FILIALELOR

- Liuba MUNTEAN*
Eugen Doga – 80 de primăveri. 97
- Svetlana JAVELEA*
Concursul de lectură *Bătălia cărților*
(ediția a II-a) 101
- Angela OLĂRESCU*
Biblioteca „Hristo Botev” a sărbătorit un
frumos jubileu 104

OMAGIERI

- Vlad POHILĂ*
De strajă la patrimoniul
documentar al Republicii Moldova .. 108

MANIFESTĂRI CULTURALE

- Raia ROGAC*
Mitropolitul Gurie – operă zidită în
destinul Basarabiei 111

<i>Liuba MUNTEAN</i>	
Cărțile renasc primăvara.....	116
<i>Dina SICORSCHI</i>	
Cărțile care se scriu pentru copii	120
<i>Angela OLĂRESCU, Ivan DUMINICA</i>	
Conferința științifico-practică dedicată revoltelor bulgarilor din Brăila (1841-1843).....	123
EMINESCIANA 2017	
<i>Corneliu FLOREA</i>	
Pelerinaj la Biserica „Mihai Eminescu”.....	126
PATRONUL NOSTRU SPIRITUAL	
<i>Alexandru MORARU</i>	
Conferința științifică Moștenirea operei hasdeiene din perspectiva actualității	129
<i>Svetlana COANDĂ</i>	
Bogdan Petriceicu Hasdeu – promotor al marilor valori naționale și universale.	131
FILE DE ISTORIE	
<i>Nicolae RUSU</i>	
Embargoul și istoria: ficțiune, ficțiune, dar și alții să o știe... ..	137
REMEMBER	
<i>VI. PRISĂCARU</i>	
La centenarul „reginei romanțelor românești”.....	141
<i>Vlad POHILĂ</i>	
Să nu uităm nicicând de Mioara Avram.....	144
<i>Vlad POHILĂ</i>	
Un lituanian, părinte al semioticii: Algirdas Julius Greimas.....	147
BIBLIOLOGI, BIBLIOFILI ȘI COLECȚIONARI	
<i>Iurie COLESNIC</i>	
Theofil Ioncu – un ministru de care are nevoie astăzi Basarabia.....	150
RECENZII ȘI CONSEMĂNĂRI	
Cuvînt despre o antologie a liricii de detenție anticomunistă din spațiul românesc (<i>Valeriu RAȚĂ</i>)	160
Sub cerul poeziei creștine a lui Valeriu Rață (<i>Eugenia MANEA-CERNEI</i>)	167
IMPRESII DE LECTURĂ	
Șase nuvele de Lina Codreanu – o revelație (<i>Valeriu RAȚĂ</i>).....	170
O carte despre supraviețuitorii războiului din Afganistan (<i>Dumitru CRUDU</i>)	174
Două volume sintetice ale conștiinței noastre din Odesa (<i>Valeriu RAȚĂ</i>)	175
Creația Mihaelei Perciun (<i>Claudia Partole</i>)	180
IN MEMORIAM	
S-a stins din viață un mare român, iubitor de cultură și de Neam – Ion Ungureanu	184
Nu mai este printre noi actorul Gheorghe Pârlea	188
Ne-a părăsit jurnalistul disident Nicolae Lupan	189
S-a călătorit odesitul basarabean care la sfîrșitul vieții a revenit la românism (<i>Valeriu RAȚĂ</i>)	191
MISCELLANEA	
Regina anotimpurilor (<i>Iacob C. ISTRATI</i>)	195
Un suflet care arde pentru neam și un altruist prin definiție (<i>Zinaida Gane</i>)	196

BIBLIOTECA, O SURSĂ IMPORTANTĂ DE INSPIRAȚIE PENTRU MASS-MEDIA

Vlad POHILĂ

Cu trei decenii în urmă bibliotecile de la noi erau preponderent, dacă nu exclusiv, niște instituții de lectură și informare: împrumutau cărți cititorilor, le ofereau cele mai diverse informații din enciclopedii și dicționare, uneori – și prin intermediul vreunei miniexpoziții tematice sau de noutăți editoriale. Probabil și din acest motiv, activitatea bibliotecilor – de la cea Națională și pînă la cele raionale ori sătești, era un subiect deficitar în presa periodică, în emisiunile radiofonice și televizate, ca să nu mai vorbim de cinematografia documentară.

Schimbările ce au intervenit în viața socială și culturală de la noi, de prin anii 1989-1991, au generat firești transformări și în activitatea bibliotecilor, concomitent modificînd și atitudinea mass-mediilor față de tot ce se întîmplă în bibliotecă. Nu vom exagera defel afirmînd că viața bibliotecilor a devenit un subiect stringent, important, dacă nu și de predilecție pentru numeroși oameni ai scrisului, pentru angajații unor prestigioase ziare, reviste, posturi de radio și de televiziune. Acest subiect este tratat, tot mai des, în diferite articole și studii sociologice și culturale, teze de licență, teze de masterat, captînd și atenția unor candidați la titlul de doctor în științele comunicării, în culturologie, în filologie sau în istorie.

Schimbarea s-a produs nu atît datorită faptului că a sporit substanțial volumul de informație scrisă sau difuzată, pe printriva creșterii interesului comunității față de ceea ce se întîmplă în jurul lor. Obosită, plictisită, suprasolicitată ori poate

chiar scîrbită de avalanșa de știri „senzaționale” (jafuri, fraude, asasinat, violuri...); agasată și de multe ori chiar supărată pe blocurile de știri din viața politică și de indicii economici aflați mai mult în derivă decît în creștere, conaționalii noștri tot mai des își apleacă urechea și își îndreaptă privirea spre noutățile culturale. Aceasta se întîmplă, foarte posibil, și din cauza că tocmai acestea, știrile din viața culturală aduc mai mult calm, iar uneori – și sinceră bucurie, încîntare de frumosul ce mai dă roade în jurul nostru. Totodată, însă, instituțiile culturale de la noi, în pofida greutăților, nedreptăților, vitregiilor cu care se confruntă, într-un chip de-a dreptul miraculos pun la cale și organizează cu succes cele mai diferite manifestări demne de atenția compatrioților, ba poate și a cetățenilor din alte state. În această ordine de idei, mi se pare impresionantă, demnă de toată lauda activitatea dezvoltată de Muzeul Național de Artă a Moldovei, Centrul Expozițional „Constantin Brâncuși”, Muzeul Național de Istorie a Moldovei, Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală, zeci de alte muzee din Chișinău sau din alte orașe și raioane din republică. Am pus în capul acestei liste a „performerilor culturali” niște instituții cu vechi tradiții în a atrage atenția publicului dornic de a se informa, de a se familiariza cu universul cunoștințelor și cu cel al frumosului. Orice s-ar spune, dar tradiția bibliotecilor sugera ca acestea să fie niște instituții de cultură și de informare cumva mai interiorizate și, după cum am menționat deja, abia după memorabilele eveni-

mente de la cumpăna anilor '80-'90 ai secolului trecut, s-a produs o impresionantă diversificare și aprofundare a evenimentelor culturale ce se produc sub auspiciile bibliotecarilor.

Nu voi risca să fac aici o ierarhie, nici măcar un „pomelnic” nu voi întocmi, lăsînd pe seama cititorilor să decidă ei înșiși care biblioteci de la Chișinău sau din provincie organizează și realizează cele mai multe și mai captivante acțiuni culturale. Mă voi rezuma doar la biblioteca noastră, adică la Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” și la filialele ei care, în ultimii 20-25 de ani, oferă o multitudine de șanse de satisfacere a necesităților cultural-informative ale chișinăuienilor și ale oaspeților capitalei. Iar concomitent, BM oferă nu mai puține posibilități și autorilor (ziariști, reporteri, scriitori etc.) dornici de a aborda cele mai diferite aspecte ale unei vieți culturale în continuă mișcare, dezvoltare, evoluție, modernizare, racordare la stilul românesc de factură europeană în promovarea valorilor spirituale. Iar evenimentele literar-artistice, culturale, științifice, omagiale etc. „se țin lanț”, desfășurîndu-se săptămînal sau de cîteva ori pe săptămîna, la Biblioteca Municipală din Chișinău, în 27 de filiale: lansări de carte, expoziții și saloane, vernisaje, zile ale bibliotecilor, săptămîni ale ușilor deschise, inaugurări, omagieri, cenacluri literare, cercuri „pe interese”, concursuri, programe de lectură, donații de carte etc. Astfel, apar în presa scrisă sau în instituțiile Audiovizualului consemnări mai ample sau mai succinte despre evenimente culturale ce au loc la BM „B.P. Hasdeu”: reportaje, cronici, interviuri, tablete, grupaje de fotografii ș.a.m.d. Poate cele mai operative, dar și mai ample, dar și mai precise informații despre manifestările cultural-artistice, cognitive, științifice, omagiale etc. apar pe blogurile BM și ale filialelor ei. Urmează apoi – ca operativi-

tate – știrile de la radio și de la TV, după acestea situîndu-se articolele de ziar sau de revistă, acestea avînd avantajul de a furniza o informație extrem de operativă și cu certitudine mai amplă decît o pot realiza – așa cum îi obligă specificul instituției – reporterii de la posturile de radio și televiziune.

Tematica culturală, cu accentul pe acțiunile literar-artistice, științifice, omagiale etc. din biblioteci, și-a format, în ultimele două-trei decenii, o breaslă pe cît de numeroasă, pe atît de bine pregătită sub aspectul profesionalismului. Au devenit niște nume cu adevărat de glorie în domeniu Silvia Hodorogea de la TV Moldova, Nicolae Becciu de la Radio Moldova, Nicolae Roibu de la diferite ziare de mare tiraj, iar acum reporter la Agenția Națională de știri „Moldpres”, Emilia Ghețu de la Radio Moldova, dînsa avînd colaborări fructuoase și la Radio *Vocea Basarabiei*, Raia Rogac de la revista ilustrată *Moldova*, și dînsa mai scriind pentru alte publicații atît de la Chișinău, cît și de la București sau alte orașe din România; scriitorii Iulian Filip, Ianoș Țurcanu, Nicolae Rusu, Lidia Hlib, Ionel Căpiță, mulți alți oameni ai scrisului. Este aici locul cel mai indicat de a aduce un omagiu publicistei Ludmila Bulat, respectiv, prozatoarei Zinaida Cenușă, ambele plecate în lumea celor drepti, dar care au lăsat pagini memorabile vizînd viața culturală, cu multe referiri la evenimentele culturale desfășurate în bibliotecile din Chișinău și din alte localități basarabene. Ni se pare edificator faptul că abordează tot mai des și tot mai profesionist subiecte vizînd activitatea culturală a bibliotecilor numeroși angajați ai Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, ei bucurîndu-se și de privilegiul de a avea la îndemînă o publicație de specialitate cum este *BiblioPolis*. Reiterînd sincera noastră recunoștință pentru orice colaborare de calitate, de la autori de cele mai diferite gusturi și percepții ale fenomenului,

nu ne rămîne decît să amintim axioma că atîta timp cît apare revista noastră, ea vă stă mereu la dispoziție, este întotdeauna deschisă pentru autorii de scrieri științifice, publicistice, literare, informative etc.,

care ar întregi chipul de incontestabilă instituție a informării și culturalizării cetățenilor, chip ce și-l impune tot mai pregnant sistemul de biblioteci de la Chișinău și din întreaga republică.

122 DE LUCRURI DIN BIBLIOTECA VIITORULUI PE CARE LE PUTEȚI FACE ASTĂZI

Thomas FREY,
director executiv, Institutul „Da Vinci”, Londra

Ce capacități vor avea bibliotecile viitorului, pe care nu le au astăzi?

Totul a început cu o conversație pe care am avut-o la Biblioteca Națională a Greciei în urmă cu câteva săptămâni. Colegii de acolo mi-au împărtășit planurile lor privind construirea unei noi Biblioteci Naționale, exprimându-și speranța să o deschidă anul viitor.

I-am sfătuit să opereze mai mult ca un laborator pentru bibliotecile viitoare, în cazul în care misiunea lor va fi de a testa în mod constant noi caracteristici, opțiuni și sisteme. Atunci mi-am dat seama că foarte puțini oameni din lumea bibliotecilor au o idee clară despre cazul în care tranziția actuală vine peste noi.

De-a lungul ultimelor două decenii, informația s-a transformat și s-a mutat într-o multitudine de forme diferite, digitală

în creștere exponențială, iar cărțile fizice și sursele bazate pe suport de hârtie se află în diminuare continuă.

Digitalul vine cu aceeași creștere exponențială a numărului de moduri prin care putem accesa, manipula, căuta, combina, gestiona și stoca fiecare din numărul tot mai mare de elemente din universul cunoașterii.

Ca rezultat, așteptările noastre față de biblioteci, cu activități și capacități de centru de informare încep să se schimbe. Această listă de activități posibile ne oferă oportunitatea de a înțelege faptul că foarte puține biblioteci vor avea toate acestea.

Întocmind această listă, am urmărit scopul de a ajuta pe cei care lucrează în biblioteci să se gândească la natura multidimensională a lumii noastre digitale în desfășurare. Aceste schimbări vor afecta

cu siguranță mult mai multe aspecte ale vieții decât doar bibliotecile, și ca societate ne așteptăm ca acestea să fie sus pe curbă, ajutându-ne să înțelegem la ce ar trebui să fim atenți.

Pe măsură ce adăugăm tehnologii precum chatbots, realitatea virtuală și inteligența artificială pentru bibliotecile noastre, activitățile vor începe să se coaguleze în jurul valorii punctelor forte ale anumitor comunități și diferențele regionale ale acestora. De fapt, fiecare bibliotecă va trebui să funcționeze ca un laborator de lucru, testare de echipamente noi, activități și abordări în continuă expansiune.

Ce ar trebui să fie bibliotecile? Cum vom descrie natura bibliotecilor în viitor?

1. Loc, spațiu prietenos cu copiii.
2. Prietenos cu animalele de companie.
3. Alimentară prietenoasă.
4. Eveniment prietenos.
5. Prietenos cu cei fără adăpost.
6. Prietenos și avocat de confidențialitate.
7. Prietenos antreprenoriatului.
8. Prietenos utilizatorilor.

În cazul în care acestea au facilități pentru:

- 1) exponate de muzeu;
- 2) întâlniri private;
- 3) aerobică;
- 4) duș;
- 5) pregătirea și servirea alimentelor;
- 6) facilități pentru a trage un pui de somn;
- 7) depozitarea obiectelor personale;
- 8) trimiterea de bani sau efectuarea de plăți.

Informații tradiționale – colecții / arhivă

De-a lungul anilor, bibliotecile și-au extins colecțiile lor. Cu siguranță că nu toa-

te sunt suficient de mari pentru a gestiona fiecare element de pe această listă, dar cele mai multe au o majoritate dintre ele:

- 1) cărți imprimare;
- 2) cărți digitale;
- 3) cărți audio;
- 4) ediții periodice;
- 5) muzică;
- 6) filme;
- 7) seriale TV;
- 8) emisiuni radio;
- 9) prezentări;
- 10) curs de depozitare;
- 11) materiale audio (discuri, casete, cărți vorbitoare și alte formate înregistrate);
- 12) hărți;
- 13) microformate;
- 14) video (filme, emisiuni televizate, DVD-uri);
- 15) partituri;
- 16) fotografii, afișe, stampe și desene;
- 17) aplicații și aplicații mobile;
- 18) arhive sociale mass-media;
- 19) lucrări de artă.

Arhivele nontradiționale

Bibliotecile au obligația de a arhiva istoria comunităților locale. Unele dintre arhivele nontradiționale pot include:

- 1) istoria fiecărei afaceri din regiune;
- 2) prezentarea fiecărei clase care a absolvit școala locală;
- 3) istoricul infrastructurii locale, inclusiv poduri, tuneluri, vaduri, linii de canalizare, stații de pompieri, turnuri de apă, secții de poliție, școli etc.;
- 4) bătrânii / înțelepții comunității;
- 5) sunetul orașului / satului sub forma de înregistrări audio de-a lungul anilor;
- 6) artefacte culturale;
- 7) arhiva locală pentru echipamentele de urgență, cum ar fi generatoarele de urgență atunci când energia pică sau pentru iluminatul de urgență, paturi de urgență etc.;

8) înregistrarea oricărei legi, ordonanțe, precum și reglementările care afectează fiecare membru al comunității.

Căutare, centre de comandă

Cei mai mulți oameni care intră într-o bibliotecă, caută ceva. De-a lungul anilor următorii tehnologia de căutare va deveni din ce în ce mai complicată, dar, în același timp, vom avea mult mai multe capacități de a le utiliza în căutarea noastră.

Video Search

Când este vorba de căutare video, noi încă ne luptăm cu atribute cum ar fi contextul, stilul, circumstanțele, precum și o

varietate de detalii situaționale. Exemple de căutări viitoare video pot include:

1. Fiecare videoclip public cu Jane Doe (persoană medie) între 1980 și 2005, când a fost în Manchester, Anglia.
2. Care sunt primele 20 de videoclipuri umoristice, cele mai vizionate, la care audiența moare de râs?
3. Arată-mi top 10 videoclipuri turnee crispate de jucători coreeni care joacă Destiny, versiunea 4.3.
4. Care sunt cele 12 trăsături comune ale filmelor de mic metraj produse de „Paramount Pictures” în 1978?

Dronă căutare – poate părea puțin probabil astăzi că bibliotecile vor avea

propriile lor flote de drone pentru a desfășura anchete de căutare fizice, dar care, păreră, se va schimba în următoarele decenii.

1. Folosind scanări termice, aflăm ce case din orașul meu nu au ori au, în cantitate mică, izolație în pod.
2. Identifică găuri în gard care pot permite intrarea animalelor să cauzeze daune?
3. Care zone din orașul meu sunt cel mai puțin probabil să se inunde când râul va ieși din maluri?
4. Dă-mi o vedere de 360 de grade a celor trei sculpturi majore ridicate în orașul meu de anul trecut.

Căutarea demografică – datele demografice ale lumii se schimbă și avem nevoie de instrumente mai bune pentru monitorizarea acestora.

1. Arată-mi o HeatmapTermografica a lumii, defalcate pe regiuni de o milă pătrată, care reprezintă de la cea mai mare la cea mai mică rată a natalității.
2. Ce regiuni ale lumii sunt cele mai... (alege orice țară, oraș), în funcție de climă, date demografice de vârstă, opiniile politice, nivelul de educație, interesele științifice, sănătatea personală etc.?
3. Cine este persoana care cunoaște, cel mai bine din lume, tipurile de soluri acide?
4. Arătați-mi o defalcare deceniu de deceniu de creștere a veniturilor medii din Africa, din 1900.

Căutări complexe

De-a lungul timpului motoarele de căutare vor implementa o combinație de tehnici pentru a găsi răspunsul la întrebări complexe.

1. Harta interactivă a regiunilor lumii evidențiind situația meteorologică.
2. Ce populație are în prezent orașul New York?

3. Harta interactivă a migrațiilor fluturelui în Panama?
4. În ce film Harrison Ford poartă un pulover albastru în timp ce mestecă gumă?
5. De ce acest obiect (un obiect pe care-l dețin) este atât de valoros?
6. Cât de faimos sunt eu, în comparație cu alte persoane, din comunitatea mea?

Căutare cronologică

1. Care au fost rețetele pentru pâine și cum s-au schimbat în ultimii 300 de ani?
2. Cine altcineva din lume (din ultimul deceniu) are o boală ca a mea?

Căutări viitoare

Pe măsură ce intrăm în timpul calculului cuantic, mult mai multe atribute de căutare vor deveni cuantificabile. Într-o zi vom putea căuta după:

- 1) miros;
- 2) gust;
- 3) vibrații armonice;
- 4) reflexivitate;
- 5) greutate specifică;
- 6) compoziție chimică;
- 7) textură;
- 8) viscozitate.

Caracteristici de căutare similară / identică

Cum putem căuta lucruri cu calități similare? Căutările viitoare pot include opțiuni pentru a specifica:

- 1) se pare că...;
- 2) miroase ca...;
- 3) senzația de...;
- 4) gusturi cum ar fi...;
- 5) cred că...;
- 6) cum ar absoarbe...;
- 7) ecouri ca...;
- 8) paltoane cum ar fi...

Monitoare sferice

Display-urile sferice în viitor vor avea capacitatea de a oferi o perspectivă corectă a planetei Pământ.

1. Poluarea Track curge peste ocean în timp real.
2. Monitorizăm uragane puternice, prin sateliți, și urmărim noile evoluții minut cu minut.
3. Rezervăm itinerare complexe de călătorie dintr-o perspectivă sferică.
4. Arată modul în care curenții de apă caldă s-au schimbat în ultimele două decenii.

Spații Maker

Bibliotecile sunt locul în care vizitatorii pasivi, consumatori de informații, pot trece rapid în rândul participanților activi, care ar prefera să producă informație, de exemplu, sau multe altele. Zonele includ:

1) ateliere de ceramică cu roata olarului, cuptor cu toate procesele de olărit (de la alegerea lutului, amestecarea nămolului și arderea obiectului confecționat, transformându-l în obiecte ceramice);

2) cultivarea legumelor;

3) studio video, fotografiere și editarea videoclipurilor;

4) o zonă de producție atât pentru înregistrarea, cât și editarea unei experiențe de realitate virtuală;

5) IQ complet cu baze de date, cu help desk;

6) accesul la scanere 3D și imprimante capabile să imprime din mai multe sute de materiale diferite;

7) tăietori cu laser pentru gravarea / tăierea lemnului, sticlei, metalului și ceramicii;

8) stații de confecționare a bijuteriilor.

Spații creative

Aceste tipuri de spații vor veni complet cu toate instrumentele, tehnologiile și consumabilele pentru persoanele creative în scopul de a crea lucrări de artă.

1) de a produce muzică;

2) de a produce jocuri;

3) de a produce podcast-uri;

4) de a produce webcasturi;

5) de a produce experiențe;

6) de a produce artă;

7) de a fi gazdă pentru diverse ateliere;

8) de a crea și a imprima la imprimante

3D;

9) de a fonda miniteatre.

Sunt importante locurile în care se adună grupuri pentru:

- 1) vizionarea filmelor;
- 2) redarea jocurilor video;
- 3) vizionarea evenimentelor live, cum ar fi concerte, evenimente sportive, paleierele NASA etc.;
- 4) vizionează YouTube, Facebook, Twitter și multe altele.

Studiouri de transmisie live

În timp ce noi nu mai avem nevoie de studio pentru a face webcast-uri vii, studiourile vor dăinui încă mult:

- 1) comentarii despre carte;
- 2) comentarii despre joc;
- 3) comentarii app;
- 4) curs de revizuire recenzie;
- 5) chatbot;
- 6) tech comentarii;
- 7) în urmă cu 50 ani / astăzi;
- 8) cum să realizăm ceva.

Imprimarea 3D

Pe măsură ce procesul de fabricare a aditivului se va îmbunătăți, va începe să intre în viețile noastre în moduri neobișnuite:

- 1) ateliere de imprimantă 3D;
- 2) ateliere de scanare 3D;
- 3) concursuri de proiectare 3D;

- 4) birouri de asistență tehnică pentru 3D imprimantă / scanner.

Drone zburătoare

Copiii care au trăit un secol în urmă vi-sau să învețe cum să zboare, tinerii de azi sunt îndrăgostiți de zbor și de drone:

- 1) simulatoare de zbor teleghidate;
- 2) ateliere de lucru cu dronele zburătoare;
- 3) concursuri cu drone.

Inteligența artificială

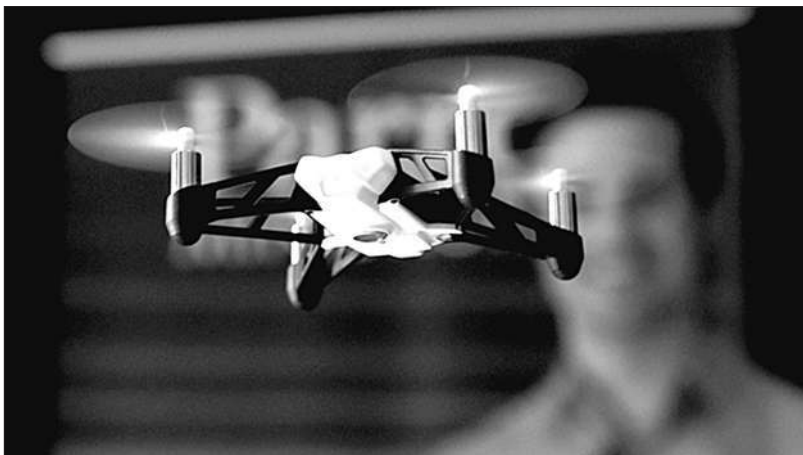
Inteligența artificială este deja existentă și deja știe mult mai multe despre noi decât orice persoană în viață astăzi. Bibliotecile viitoare vor oferi:

- 1) ateliere IA;
- 2) concursuri IA;
- 3) monitorizarea și anticiparea utilizărilor, vizitatorilor.

Realitatea virtuală și realitate augmentată

Ambele vor deveni mult mai penetrante în viitor:

- 1) RV & RA de împrumut hardware;
- 2) RV & RA de împrumut software;
- 3) RV & RA studiouri de producție;
- 4) RV & RA motoare de căutare.

Robotică

Roboții vor deveni un fenomen mult mai frecvent în viitor:

- 1) împrumut roboți;
- 2) rodeo roboți;
- 3) ateliere de robotică;
- 4) concursuri de robotică.

Internetul obiectelor

În timp ce multe dintre dispozitivele noastre intră în lumea conectată, vom vedea o creștere a cererii pentru internetul obiectelor:

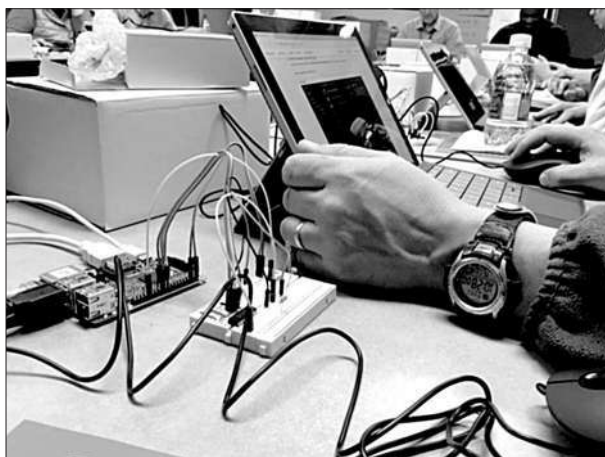
- 1) dispozitiv de împrumut IO;
- 2) ateliere de prototipuri IO;
- 3) concursuri IO;

4) sesiuni de vorbitor expert în domeniul IO.

Echipe de arhivă

Cei mai mulți oameni au forme vechi de informații pe discuri, cartușe, drives Stick și benzi, ei sunt în căutarea unui loc unde să-l transforme într-un mediu nou la care oamenii de astăzi pot avea acces:

- 1) citirea microfîșelor și imprimare;
- 2) citire și conversie de pe ustensile învechite pe dischete, CD, sticuri în aplicații sofisticate, actuale – nor, de exemplu;
- 3) transformarea fotografiilor în film;
- 4) conversia de la VHS pe DVD;

5) digitalizarea și repararea fotografiilor și documentelor vechi;

6) console de jocuri vechi pentru a juca programe și jocuri de pe cartușe, aplicații, unități Stick și CD-uri.

Proiecte globale de bibliotecă

RV camere de chat cu persoane din alte sate, orașe, țări.

Programe de împrumut a materialelor despre cultura sau din cultura altor popoare (adică cărți scrise în limba japoneză, nu traduse, despre Ben Franklin sau despre Eugen Doga).

Video și nonvideo

Jocurile devin rapid norma culturală pentru majoritatea tinerilor de azi:

- 1) turnee;
- 2) împrumut jocuri;
- 3) ateliere „Constructor de jocuri”;
- 4) evenimente expert în jocuri.

Noile facilități

Majoritatea bibliotecilor mari vor testa o serie de noi opțiuni pentru a face facilitățile lor relevante pentru utilizatorii din generația următoare:

- 1) miniplanetații;
- 2) centre de povestiri robotizate;
- 3) stații de datare RV;

- 4) camera „Capsula timpului”;
- 5) program de împrumut drone;
- 6) program de împrumut animale de companie;
- 7) evenimente-expert, întâlniri cu experți;
- 8) arhive comunitare unde decide comunitatea.

Gânduri finale

Bibliotecile au fost întotdeauna acel loc magic plin de idei și de posibilități ca și copilăria. Bibliotecile viitoare vor avea toate acestea și multe altele.

Da, vor fi în continuă evoluție în deceniile următoare și cheia pentru înțelegerea noastră stă în capacitatea noastră de a ex-

tinde perspectiva noastră și în recadrarea gândirii învechite a rolului și scopului lor.

Lista de mai sus este doar ca o zgâriere a suprafeței. Bibliotecile pot începe cu formularea declarației de misiune, plan, politică sau cu elaborarea unor studii de lungă durată, dar bibliotecile vor evolua și se vor transforma pe cont propriu, chiar și fără intervenție umană.

Va fi un lucru interesant să văd, și chiar mai interesant să fiu parte.

(Traducere de conf. univ.
dr. Lidia KULIKOVSKI)

(Sursa: <http://www.futuristspeaker.com/business-trends/122-things-you-will-be-able-to-do-in-the-library-of-the-future-that-you-cant-do-today>)

ACTIVITATEA DE FUNCȚIONAR ÎNDEPLINITĂ DE VASILE ALECSANDRI

Radu MOȚOC,
Făgăraș

Ca fiu al unui distins și apreciat boier moldovean, care a îndeplinit mai multe funcții publice, unele din ele neplătite, Vasile Alecsandri în mod firesc firesc a parcurs și el treptele ierarhice pe care le oferea statutul de boier pământean. Dar se constată că boierii nu-l încântau pe Vasile Alecsandri, și nici nu se prea lăuda cu ele.

Din bogata arhivă a *Fundației culturale „Mihail Kogălniceanu”*, unde se găsesc multe acte originale legate de Vasile Alecsandri, au fost selectate unele de către A. Sacerdoțeanu, care au stat la baza unei lucrări pe care a intitulat-o **Începuturile funcționărești ale lui Vasile Alecsandri**, publicată la București în anul 1942¹. Autorul acestei lucrări amintește de faptul

¹ Sacerdoțeanu, A. *Începuturile funcționărești ale lui Vasile Alecsandri*. București : Ed. Fundației Culturale „Mihail Kogălniceanu”, 1942, pag. 1.

că poetul, după decesul tatălui său, a făcut tot posibilul să scape de o parte din averea moștenită, păstrând Mirceștii pe care o considera drept muză statornică, mai ales după decesul Elenei Negri. Interesant este și faptul că A. Sacerdoțeanu pomeneste de *necunoscuta Mărgărita*, cu care a avut o relație de prietenie, determinându-l la multe călătorii în străinătate. Această necunoscută nu este altcineva decât prințesa Maria Cantacuzino, care trăia la Paris și despre care Vasile Alecsandri spunea în post-scriptum la biografia lui Bălcescu: „O damă din Moldova, care întrunește toate calitățile spiritului și ale educației perfecte.”²

Pentru început trebuie să precizăm faptul că la **20 iulie 1833**, la vârsta de 12 ani, Vasile Alecsandri era deja boierit cu ti-

² Bogdan-Duică, G. *Vasile Alecsandri*. Academia Română, 1926, pag. 32.

tlul de **comis**, pe care l-a păstrat până pe **2 iulie 1841**, când a primit rangul de **spătar**.

Primul domeniu în care s-a remarcat Vasile Alecsandri a fost în administrația teatrală. Este cunoscut faptul că teatrul francez domina viața culturală din Moldova la începutul secolului al XIX-lea.

Biserica ortodoxă nu agreea, în general, acest gen cultural, poate și din cauza unor artiste cu moravuri ușoare care se expuneau pe scenă. *Pravila bisericească*, emisă de mitropolitul Nifon, interzicea hirotonirea acelor mireni care au luat de soții pe *cele de la teatru*. Totuși, mitropolitul Veniamin Costachi a sprijinit încercările teatrale ale lui Gh. Asachi¹.

Exista în societatea din Moldova o dorință de a asista și la piese de teatru în limba română, poate scrise chiar de autori autohtoni. Astfel, se naște o inițiativă de a uni teatrul național cu cel francez, printr-un act domnesc emis în data de **27 februarie 1840**. De această inițiativă nu era străin nici Vasile Alecsandri-tatăl, care a susținut financiar teatrul românesc.

Astfel, se poate explica implicarea poetului în acest comitet din care făcea parte și spătarul Costache Negruzzi, căpitanul Mihail Kogălniceanu și căminarul Petre Câmpeanu. Din actul domnesc emis de Mihail Grigore Sturdza rezultă și atribuțiunile acestui comitet: „Întrunindu-vă în comitet teatral sub prezența secretariatului nostru de Stat, vă veți îndeletnici cu toate ramurile administrației teatrului, precum contabilitatea veniturilor și a cheltuielilor, alegerea reprezentațiilor, numirea actorilor și în sfârșit celelalte dispoziții ce pot aduce înflorire celor două teatre.”²

Comitetul nu a rezistat mai mult de doi ani, după care s-a dizolvat poate și din

cauza unei activități reduse cu toate privilegiile acordate. Dar pentru Vasile Alecsandri a fost un bun prilej de a se afirma la vârsta de numai 19 ani. O dovadă în plus că Domnitorul îi recunoaște meritele: V. Alecsandri este ridicat de la rangul de **comis** la rangul de **spătar**, în data de **2 iunie 1841**. Interesant este faptul că atât tatăl, cât și fiul aveau același rang boieresc de **spătar**.

Documentul domnesc semnat de Mihail Grigore Sturdza scoate în evidență și motivele pentru care este ridicat în rang tânărul Vasile Alecsandri:

„Dumisale Comisului Vasile Alecsandri:

Luând în băgare de seamă încredințarea ce ne face Domnia Sa vel-Vistiernic, prin anafora cu nr. 3996 din anul curent, pentru sânguința, buna purtare și destoinicia cu care sluiți sub îndatorire de șef secției lucrărilor atingătoare de bani scutelnicești și a pensiilor răsplătitoare, și având în vedere și calitățile ce te caracterisăsc după vreme cât ai petrecut în deosebite învățături prin școlile statelor străine, pentru a te face mai folositor patriei, Noi, spre îndemnarea dumitale către

¹ Sacerdoțeanu, A. Op. cit., pag. 2.

² Ibidem, pag. 6. Documentul citat are nr. 11, emis de Secția a 2-a din postelnicie, în ziua de 27 februarie 1840, și a fost semnat de șeful de secție, vel-postelnic, comis Dobrovici.

sporirea întru cele bune, după prerogativa ce avem, iată prin acest al nostru domnesc Decret, te înălțăm la rangul de **vel-spătar** și îți dăm dreptate a te iscăli și a fi obștește cunoscut cu acest rang, pentru care poruncim și Sfatului administrativ ca să te treacă prin actele cârmuirii cu rangul de vel-spătar.

Noi, Mihail Sturdza V. Vd.¹

Tânăru Vasile Alecsandri îl îngrijora pe tatăl lui, care constată că fiul era preocupat mai mult de scris versuri, de teatru și de călătorii în „umbra femeii iubite care, prin neașteptatul ei sfârșit (Elena Negri), avea să-i dea inspirația pentru *Lăcrămioare*”². Între timp a intervenit și revoluția din 1848, în care poetul a fost implicat, astfel încât grija părintească l-a determinat pe Grigore Alexandru Ghica, domnul Moldovei, cu care avea o relație de prietenie, să găsească o activitate pentru fiul lui. Postul vizat era de arhivist al Statului, care era, pe lângă onorabil, și bine plătit. Dificultatea situației era că acest post era ocupat de

Gh. Asachi, care era întemeietorul și organizatorul Arhivelor din Moldova.

Pentru a atenua șocul demiterii lui Gh. Asachi, s-a găsit soluția să ocupe acest post Vasile Alecsandri-tatăl, care a fost numit în data de **28 septembrie 1849**. Gh. Asachi a demisionat cu demnitate, dar a și protestat, după cum afirmă Sever Zotta în lucrarea sa *Din trecutul Arhivei Statului a Moldovei*, apărută în 1941³. Acest provizorat bine regizat nu a durat decât patru luni, când domnitorul emite un alt decret domnesc, în data de **3 februarie 1850**, prin care îl numește pe Vasile Alecsandri-poetul, arhivist al Statului:

„Noi, Grigore Alexandru Ghica, cu mila lui Dumnezeu Domn al Moldovei.

Cinstit și credincios boier al Domniei mele dumnealui spătar Vasile Alecsandri.

Încredințându-ne despre caracterul dumitale și despre meritul ce ai dezvoltat și mai înainte ocârmuirii prin îndeletnicire în treburile la care ai fost chemat, Noi, prin acest Domnesc decret, numim pe dumneata **arhivist al Statului**, care post până acum s-au ocupat de către părintele dumitale dumnealui Vor. Vasile Alecsandri, și dar facem cunoscut dumitale ca să îmbrățișezi lucrările unei așa îndatoriri sânguindu-te, și cu acest prilej, prin păzire cu sfințenie a așezămintelor, să tragi asupra dumitale mulțumirea obștii și, prin urmare, să răspunzi la a noastră așteptare.

Noi, Grigore Ghica V. Vd.

Nr. 489, din 3 februarie 1850.”⁴

Cu siguranță, această activitate birocratică nu se potrivea cu personalitatea poetului. Activitatea de arhivist a lui Vasile Alecsandri a fost caracterizată de cel care a condus mai târziu Arhivele Statului, Sever Zotta, astfel: „Prezență neobservată, concedii repetate și prelungite, cu suplینirea lui Nicolae Docan și a lui Vasile Alecsandri-tatăl, după care a urmat demisia din

¹ Ibidem, pag. 11. Documentul citat are nr. 1410 și a fost emis în data de 2 iunie 1841.

² Ibidem, pag. 3.

³ Ibidem, pag. 3.

⁴ Ibidem, pag. 11.

data de **22 aprilie 1853**. Hotărât lucru, nu avea vocațiunea de funcționar.¹

Același Domnitor care îl proteja, l-a numit în **3 aprilie 1850** membru în **Comisia pentru reorganizarea învățământului public din Moldova**. Din comisie mai făceau parte logofătul Neculai Suțu, aga Lascăr Rosetti, dr. Constantin Hurmuzachi și postelnicul Gheorghe Cuciureanu. Evident că din această comisie făceau parte și cei care conduceau învățământul public: directorul P. Casimir și șeful învățământului Dimitrie Gusti.

Interesant este mesajul exprimat prin Decretul Domnesc de numire a poetului, referitor la învățământul public: „Învățătura publică este una din cele dintâi obiecte care trebuie să atragă îngrijirea oricărei ocărui, de aceea și reorganizarea învățăturilor publice în Moldova au fost una din cele dintâi îndeletniciri ale Noastre; ea

¹ Ibidem, pag. 4.

Ne-au îndemnat a descoperi lipsurile de până astăzi și a căuta mijloacele prin care aceste lipsuri s-ar putea elimina. Mai înainte de a supune proiectul Nostru asupra învățământului public spre cea de pe urmă hotărâre, am găsit de cuviință a convoca o comisie compusă din bărbați înzestrați cu însușiri cerute spre a lumina acest obiect de mare folos pentru Statul Nostru...²

Concluzia pe care o trage cel care a descoperit aceste documente privind activitatea de funcționar a lui Vasile Alecsandri este de bun-simț, motiv pentru care îl cităm pe A. Sacerdoțeanu: „Ar fi o greșeală să cerem poetilor să uite de visare și să se apuce de gospodărie, de socoteli, principii diriguitoare și paragrafe de legi. Firea Bardului de la Mircești nu era compatibilă cu astfel de însărcinări.”³

² Ibidem, pag. 9. Decretul domnesc semnat de Grigore Alexandru Ghica are nr. 1394 și a fost contrasemnat și de șeful secției D. Gusti.

³ Ibidem, pag. 5.

ARD MALURILE NISTRULUI – REPORTAJE DE RĂZBOI DE PE FRONTUL DE RĂSĂRIT (IULIE-AUGUST 1941)

Veronica BOLDIȘOR

An de an amintirea celui de-al Doilea Război Mondial isterizează lumea de la Est de Nistru. Mai ales în preajma zilei de 9 mai. Mai ales pe ruși. Privesc reportajele de pe canalele TV rusești și mă îngrozesc. Propaganda rusească nu se dezmente: mistifică, falsifică, ocultează ce nu-i convine și, ceea ce-i mai dramatic, îi isterizează și-i fanatizează pe cetățenii propriei țări. *Cui prodest?*, apare fireasca întrebare. Răspunsul este univoc: nimănui, cu excepția clasei politice, aflate la cârma Rusiei. Doar fanatizând poporul, Kremlinul își poate justifica oarecum exorbitantele cheltuieli de înarmare pe fundalul unei penurii materiale *in crescendo*. O parte dintre jurnaliștii ruși,

pentru a fi cât de cât credibili, operează cu jumătăți de adevăr. În ceea ce privește istoria celui de-al Doilea Război Mondial, istoriografia sovietică, dar și cea contemporană, niciodată nu au mers cu adevărul până la capăt, pentru că acest lucru n-a convenit, nu poporului rus, ci guvernărilor ruse etern bolnave de supremație.

Pe protagonistul rândurilor de mai jos, scriitorul român Constantin Virgil Gheorghiu, problema „jumătăților de adevăr” l-a preocupat încă din fragedă tinerețe. Angajat corespondent de război la Secția de presă și propagandă – imediat după celebrul ordin al lui Ion Antonescu: „Ostași, vă ordon: treceți Prutul!” –, pleacă pe front de

unde trimite reportaje pentru ziarele din Țară, reunite apoi în volumul *Ard malurile Nistrului* (1941). Cu o prezentare de Tudor Arghezi, cartea a suportat patru ediții într-un singur an! Popularitatea reportajelor de război ale lui Constantin Virgil Gheorghiu se explică nu doar prin talentul de narator înzestrat cu un excepțional spirit de observație, ci și prin încercarea de a nu opera cu jumătăți de adevăr, ci de a fi cât mai exhaustiv și mai obiectiv cu puțință în redarea evenimentelor. Am zis „cu puțință”, pentru că presa de atunci era angajată și, pe timp de război, nici nu se putea altfel. În *Ultimul cuvânt* al Mareșalului Ion Antonescu, rostit la 31 mai 1946 în timpul simulacrului de judecată, acesta spune, printre altele: „Presa n-a fost liberă, era război. Permiteam să se publice numai evenimentele și faptele, fără polemici, care la noi ajung triviale” (Gh. Buzatu, *România cu și fără Antonescu*, Editura „Moldova”, Iași, 1991, p. 336). Tânărul jurnalist (când a plecat pe front, Constantin Virgil Gheorghiu avea 24 de ani) a făcut tot posibilul ca în reportajele sale să redea doar evenimentele și faptele și numai arareori le comenta succint, atunci când nu-și putea stăpâni revolta la văzul atrocităților și sălbăticiilor la care s-au dedat sovieticii în timpul retragerii din teritoriile ocupate. Peste ani, autenticitatea reportajelor din *Ard malurile Nistrului* l-a determinat pe Marin Preda să le utilizeze ca sursă documentară la scrierea excepționalului său roman *Delirul*, care a văzut lumina tiparului în anul 1975, stârnind mare vâlvă în România ceaușistă, dar și în alte țări ca URSS sau Israel. Până atunci, însă, o și mai mare vâlvă a stârnit în Occident romanul lui Constantin Virgil Gheorghiu *Ora 25*, apărut la Paris, în 1949, unde se exilase autorul după tragicele evenimente din 23 august 1944. Cartea a fost tradusă în peste 40 de limbi, cu un tiraj de 600 000 de exemplare vândute în câteva săptămâni (Tudor Nedelcea, Con-

stantin Virgil Gheorghiu – *Orele culturii române*, <http://melidonium.ro/2012/08/24/constantin-virgil-gheorghiu-orele-culturii-romane>). Și doar în România, țara sa natală, romanul *Ora 25* n-a putut fi editat decât tardiv, abia în anul 1991. Cauza? Anticomunismul constant al autorului și dragostea, constantă și ea, pentru Basarabia și Nordul Bucovinei, pe care le-a cunoscut încă din copilărie și adolescență (Constantin Virgil Gheorghiu a învățat șapte ani la Liceul Militar „Regele Ferdinand” din Chișinău, transferat apoi la liceul cu același profil din Cernăuți).

După succesul fulminant al *Orei 25*, diaspora „română” din Franța a descoperit, stupefiată, că autorul celebrului roman este... „antisemit”. Dovadă pentru acest penibil calificativ ar fi fost cartea de reportaje de război *Ard malurile Nistrului*. Imediat, autorul s-a pomenit în centrul unui mare scandal și al unor grave acuzații din partea intelectualilor români din exil, dar și din partea intelectualilor francezi de stânga, marea majoritate a acestora fără a citi reportajele și fără a le analiza din perspectiva timpului în care au fost scrise. (Din câte știu, cartea n-a fost tradusă în nicio limbă – *n.a.*) l-a întors spatele până și traducătoarea *Orei 25* în limba franceză Monica Lovinescu, cu care autorul nu s-a mai putut împăca până la moarte. Calomniatorii au reușit să-l determine și pe Mircea Eliade să-și repudieze admirabila prezentare, pe care o publicase în ziarul *Uniunea română* din Paris, în martie 1949, din care cităm: „N-am citit nimic, în nicio literatură, care să se apropie, cât de departe, de teroarea istoriei pe care o îndură personajele Dumitale. Consider *Ora 25* una dintre cele mai mari cărți ale generației noastre, din toate țările” (Mircea Eliade, *Împotriva deznădejzii*, Editura „Humanitas”, București, 1992, p. 37-39). Iar prefațatorul romanului, filosoful și omul de cultură francez Gabriel Marcel, l-a somat pe

Constantin Virgil Gheorghiu să-și renege cartea de reportaje *Ard malurile Nistrului* și să-și facă *mea culpa*. Deși autorul reportajelor n-a făcut nici una, nici alta, mai târziu cei doi, totuși, s-au împăcat. Poate că i-a împăcat romanul autobiografic *Omul care călătorea singur* (1954), considerat de critica literară cea mai bună carte a lui Constantin Virgil Gheorghiu? Romanul a fost scris ca reacție, în nici un caz deculpabilizare, la stupidele învinuiri care continuau să-i învenineze viața. În *Omul care călătorea singur* autorul își amintește de discuția pe care a avut-o cu Gabriel Marcel imediat după declanșarea scandalului. La insistențele filosofului de a-și face *mea culpa*, autorul reportajelor de război îi răspunde: „Nu trebuie să fac nimic. Aliații dvs., rușii, au afundat țara mea în disperare și în sânge. Atunci dvs. erați aliați și frați de arme cu soldații sovietici care îi masacrau pe basarabeni! Ar fi fost monstruos din partea mea să nu mă revolt ori să colaborez cu ocupantul” (Nina Negru, *Omul care călătorea singur, 95 de ani de la nașterea lui Constantin Virgil Gheorghiu*, www.curentul.net/2011/11/13/omul-care-călătorea-singur).

În 1941, tânărul Gheorghiu era conștient de faptul că în timpul războiului niciun reporter sovietic, american, francez sau englez nu va scrie despre românii uciși de partizanii din Basarabia, reporterul român considerându-se obligat s-o facă, pentru ca adevărul să nu fie spus pe jumătate. Nu era vina lui că majoritatea partizanilor erau evrei localnici care nici până la război, nici în timpul războiului și nici după încheierea acestuia, cu unele excepții, bineînțeles, n-au fost loiali țării în care locuiau, considerând URSS-ul patria lor. Cum trebuia să le spună, dacă nu pe nume? Apoi să nu uităm de limbajul de război! Toți, dar absolut toți jurnaliștii, reporterii de război, indiferent de ce parte a baricadei se aflau, pentru ca textele lor să fie publica-

te, erau nevoiți să plătească tribut acestui limbaj propagandistic. Unii o făceau cu moderație, alții cu exces de zel. Din acest punct de vedere, textele lui Constantin Virgil Gheorghiu din *Ard malurile Nistrului* sunt întruchiparea inocenței jurnalistice în comparație cu cele ale ziariștilor sovietici. Voi aminti aici doar de unul – jurnalistul și scriitorul Ilya Ehrenburg. În anii războiului acesta nu mai era un tânăr jurnalist la început de carieră profesională. Trecuse de 50 de ani și avea în spate o carieră scriitoricească de 30 de ani. Om și scriitor în toată firea, iată ce fel de foi volante, apeluri, adresări către soldații sovietici scria, publica sau rostea la posturile de radio sovietice:

„Убей!
Обращение

Мы знаем все. Мы помним все. Мы поняли: немцы не люди. Отныне слово «немец» для нас самое страшное проклятье. Отныне слово «немец» разряжает ружье. Не будем говорить. Не будем возмущаться. Будем убивать. Если ты не убил за день хотя бы одного немца, твой день пропал. Если ты думаешь, что за тебя немца убьет твой сосед, ты не понял угрозы. Если ты не убьешь немца, немец убьет тебя. Он возьмет твоих и будет мучить их в своей окаянной Германии. Если ты не можешь убить немца пулей, убей немца штыком. Если на твоём участке затишье, если ты ждешь боя, убей немца до боя. Если ты оставишь немца жить, немец повесит русского человека и опозорит русскую женщину. Если ты убил одного немца, убей другого – нет для нас ничего веселее немецких трупов. Не считай дней. Не считай верст. Считай одно: убитых тобою немцев. Убей немца! – это просит старуха-мать. Убей немца! – это молит тебя дитя. Убей немца! – это кричит родная земля. Не промахнись. Не пропусти.

Убей!" (Илья Эренбург, *Красная звезда*, 24 июля 1942 г., № 173 / 5236).

„Ucide!
Apel

Noi știm totul. Noi ținem minte totul. Noi am înțeles: nemții nu-s oameni. De azi înainte cuvântul «neamț» pentru noi este cel mai mare blestem. De azi înainte cuvântul «neamț» descarcă arma. Nu vom vorbi. Nu ne vom revolta. Vom ucide. Dacă tu n-ai ucis într-o zi cel puțin un neamț, această zi pentru tine-i pierdută. Dacă tu crezi că vecinul tău va ucide un neamț în locul tău, tu n-ai înțeles amenințarea. Dacă tu nu-l vei ucide pe neamț, neamțul te va ucide pe tine. El îi va lua pe ai tăi și îi va chinui în Germania lui afurisită. Dacă tu nu-l poți ucide pe neamț cu glonte, ucide-l cu baioneta. Dacă în porțiunea ta de front e acalmie, dacă tu aștepti bătălia, ucide-l pe neamț înainte de bătălie. Dacă tu îl vei lăsa pe neamț în viață, neamțul îl va spânzura pe omul rus și o va dezonora pe femeia rusoaică. Dacă tu ai ucis un neamț, ucide-l și pe al doilea – pe noi nimic nu ne învesește mai mult decât cadavrele nemților. Nu număra zilele. Nu număra distanțele. Numără un singur lucru: câți nemți ai ucis. Ucide neamțul! – aceasta te roagă bătrâna mamă. Ucide neamțul! – aceasta te imploră copilul. Ucide neamțul! – aceasta strigă pământul natal. Nu da greș. Nu-l lăsa să treacă. Ucide-l!" (Ilya Ehrenburg, *Steaua roșie*, 24 iulie 1942, nr. 173 / 5236; traducerea autoarei).

Mare vâlvătaie printre detractorii lui Constantin Virgil Gheorghiu a produs reportajul inserat în cartea *Ard malurile Nistrului* cu titlul *Bălți. Evreii defilează prin fața orașului pe care l-au ars*. Exasperarea lor a provocat-o, mai ales, atitudinea autorului față de soldații germani. Dar iată și fragmentul cu pricina: „La Bălți nu mai am de ce rămâne. Aici meseria mea de reporter nu întâmpină nicio piedică și nu are nevo-

ie, pentru a fi îndeplinită, de nicio ostenea-lă: dintr-o singură privire vezi totul, tot ce este de văzut, cenușă și numai cenușă. Mă hotărăsc să plec fără întârziere spre Chișinău. Mă duc la comandament, unde întreb dacă există vreun automobil care pleacă spre Chișinău.

– Te-am servi cu dragă inimă, îmi răspunde cineva, dar noi facem război acum și nu avem timp de ziaristică.

– Totuși, adaug eu, faptele pe care le culegem noi acum și pe care le scriem, vor alcătui istoria de mâine și vor fi paginile prin care copiii noștri vor învăța să-și iubească pământul și să lupte pentru el, așa cum luptă ostașii de astăzi.

Un subofițer german, care se afla întâmplător în birou, a venit după mine imediat, după ce am salutat plecând. Nu mică mi-a fost surprinderea când l-am auzit pe tânărul german adresându-mi-se în cea mai corectă limbă românească:

– Dumneavoastră, domnule reporter, vreți să plecați la Chișinău și nu aveți cu ce?

– Da, i-am răspuns eu.

– Pot să vă servesc eu în această chestiune.

[...] Am urcat împreună la comandamentul german din orașul Bălți. Cât de frumos și de prietenește îți răspund ofițerii germani! [...] Nu au trecut nici cinci minute și subofițerul Bening s-a întors cu un bilet bătut la mașină pe care mi l-a citit. Scria în acest bilet care purta ștampilele comandamentului și semnătura comandanților respectivi, că sunt reporter din Marele Cartier General, că trebuie să plec la Chișinău, iar prima mașină germană care are această destinație și pe care o voi opri, este obligată să mă transporte la Chișinău. Se putea oare face mai mult? [...]

Pe urmă subofițerul Bening a plecat. Era un om pe care îl întâlnisem cu un sfert de oră mai înainte și care îmi făcuse cu atâta dezinteresare și cu atâta bunăvoin-

ță serviciile de care aveam nevoie. Privindu-l cum se depărtează mi-am zis: iată un german adevărat, iată un om. În tot cursul drumului pe care urmam să-l fac, aveam să întâlnesc în rândul ostașilor germani și alți oameni de aceeași factură. Amabilitatea și camaraderia pe care le-am întâlnit eu și toți ostașii români la **unii** (s.a.) soldați și ofițeri germani, sunt uimitoare" (Constantin Virgil Gheorghiu, *Ard malurile Nistrului. Mare reportaj de război din teritoriile dezrobite*, București, Editura GEEA, 1993, p. 85-87).

În capul intelectualilor francezi (de stânga, bineînțeles, dar aceștia formau majoritatea!) era loc doar pentru cuvinte de batjocură la adresa soldaților germani. „Cum puteau nemții să aibă un comportament plin de omenie cu un ziarist al statului român aliat? [...] Uluitor, incredibil!”, îi reproșa autorului reportajului fostul său prieten Gabriel Marcel (Nina Negru, *Omul care călătorea singur...*). Oare cum ar fi reacționat omul de cultură francez, filosoful Gabriel Marcel, dacă în acele momente Constantin Virgil Gheorghiu i-ar fi întins ziarul *Pravda* cu terifiantul *Apel către Armata Roșie*, semnat de sus-pomenitul scriitor sovietic Ilya Ehrenburg, de trei ori laureat al Premiului de stat „Stalin”, cea mai înaltă distincție de atunci din Uniunea Sovietică? Iată-l: „Ucideți! Ucideți! Pe pământul german nu există nimeni nevinovat, nici printre cei vii, nici printre copiii nenăscuți. Supuneți-vă instrucțiunilor tovarășului Stalin, zdrobind pentru totdeauna fiara germană în lagărul ei. Distrugeți prin violență orgoliul femeilor germane. Luați-le drept pradă legitimă. Ucideți, ucideți, viteji ostași ai Armatei Roșii, în asaltul nostru irezistibil” (Tudor Nedelcea, *Constantin Virgil Gheorghiu – Orele culturii române...*). Acest apel de o virulență ce te cutremură, este reprodus în volumul al doilea al memoriilor lui Constantin Virgil Gheorghiu, intitulat *Ispita libertății*, editat postum,

în 1995, în Franța, și, respectiv, în 1999 și 2003, în România.

Ilya Ehrenburg n-a fost acuzat de instigare la ură rasială, nici de xenofobie și nici de germanofobie. Dimpotrivă. În anul 1952 i s-a decernat Premiul internațional „Stalin” „Pentru întărirea păcii între popoare”.

Credibilitatea reportajelor din cartea *Ard malurile Nistrului* e cu atât mai mare, cu cât, pe an ce trece, sunt scoase la iveală din ce în ce mai multe documente privitoare la atrocitățile ocupanților sovietici în Basarabia, Nordul Bucovinei și Ținutul Herța în fatidicul an 1940. Un astfel de document memorialistic sunt și confesiunile lui Pepe Georgescu *265 de zile la Cernăuți sub ocupație bolșevică. 28 iunie 1940 – 20 martie 1941*. Scrise cu doar două luni mai înainte de reportajele lui Constantin Virgil Gheorghiu, fără să știe nimic unul de celălalt, similitudinile în descrierea evenimentelor sunt uluitoare.

Iată, de exemplu, cum descriu, și un autor și altul, nivelul de civilizație al ocupantului sovietic. Pepe Georgescu: „Prăvăliile de alimente se deschiseseră și se putea cumpăra de toate. Vedeai pe străzi soldați bolșevici mușcând dintr-o bucată de salam și dintr-o bucată de ciocolată. Soldații purtau niște saci de merinde pe care-i umpluseră cu bomboane și prăjituri. Femeile lor își dezbrăcaseră hainele de pânză tare, de culoare kaky și purtau rochiile cumpărate din Cernăuți. Multe din ele luaseră de prin locuințele părăsite de refugiați cămăși de noapte și pantofi de bal sau de casă, multe erau îmbrăcate pe stradă în capoate lungi și largi. [...] Cea mai mare parte dintre ofițerii bolșevici, nicidecum soldații, nu văzuseră încă ceasuri de mână și stilouri. Pe stradă vedeai ofițeri superiori cu stilouri prinse în buzunarul de la piept al tunicii, invers cu clapa înăuntru și cu tocul în afară, ca să se vadă. Treceau soldați și ofițeri, în trăsuri picior peste picior, cu brațele încrucișate, dar în așa fel ca să se vadă că poartă la mână

un ceas de buzunar. Mulți purtau ceasurile atârinate de o gaură a buzunarului, ca o decorație. Pe străzi asistai la spectacole care de care mai hilariante și mai caraghioase” (Pepe Georgescu, *265 de zile la Cernăuți sub ocupație bolșevică. 28 iunie 1940 – 20 martie 1941*, revista *Patrimoniu*, Chișinău, 1991, nr. 2, p. 92).

Constantin Virgil Gheorghiu, reportajul *Arde Chișinăul!*: „Fetele cu care vorbesc (la Chișinău – n.a.) îmi spun că pantoful de damă, așa cum îl știm noi, este o raritate de muzeu în URSS. În casa maiorului doctor Alexandrescu, care se refugiase la răpirea Basarabiei fără să poată lua nimic, s-a instalat un ofițer superior rus. Soția acestui bolșevic a găsit în garderoba doamnei Alexandrescu o pereche de pantofi argintii de bal. Timp de o săptămână nobila comunistă a făcut pe cetățenii din Chișinău să râdă cu hohote, fiindcă apărea în fiecare seară la plimbare pe stradă, de braț cu soțul ei, purtând pantofii argintii de bal ai doamnei Alexandrescu cu șosete. [...] Și cu toate că râdea întregul oraș, coloneleasa era foarte încântată de pantofii pe care îi găsisese. Dar, tot atât de hilariant e și faptul că dânsa purta la fel, la bucătărie și pe stradă, rochiile de seară, decoltate și lungi până în pământ, ale doamnei Alexandrescu. Cazurile acestea erau extrem de numeroase. [...] Când au venit în Chișinău, soldații plăteau sume exorbitante, și ei, și ofițerii, pentru ceasuri de mână și pentru stilouri, care sunt o raritate, tot de muzeu, în URSS” (Constantin Virgil Gheorghiu, *Ard malurile Nistrului...*, p. 130-131).

Când îmi făceam studiile la Facultatea de Istorie a Universității „Ion Creangă” din Chișinău (1983-1988), cele mai umilitoare pentru mine și pentru colegii mei din grupele moldovenești de studiu erau prelegerile profesorilor sovietici despre imensul ajutor dezinteresat pe care marele popor rus, fratele nostru mai mare, ni l-a acordat în lichidarea analfabetismului (re-

gimul burghezo-moșieresc român îi ținea, chipurile, pe basarabeni în obscurantism, pentru ca să-i poată exploata mai ușor!), precum și în ridicarea din ruine a economiei noastre, înapoiate din aceeași cauză – obscurantismul! Ascultam și trebuia să credem în aceste ineptii, pentru că acces la alte surse istoriografice decât cele sovietice nu aveam.

Dintre similitudinile în descrierea regimului bolșevic instalat în 1940 în Basarabia și Nordul Bucovinei una mi s-a părut de-a dreptul fantasmagorică. Este vorba de cultivarea ateismului în școlile sovietice.

Pepe Georgescu: „La școlile primare de la sate și din orașe propaganda ateistă se face prin foame. La amiază nu li se dă copiilor de mâncare. Învățătorii care sunt evrei spun copiilor să se roage lui Dumnezeu și să le dea de mâncare. Băieții căroră li-i foame se așează în genunchi și spun fel de fel de rugăciuni. Într-un târziu, când crede învățătorul, intră în clasă și-i întreabă dacă au primit ceva. La răspunsul negativ al copiilor, îi pune să se roage la un tablou care-l reprezintă pe Stalin ca să vadă ei – copiii – că tovarășul Stalin, care-i mai mare și mai puternic decât Dumnezeu și decât toți sfinții, le va da de mâncare. Copiii îngenunche și se roagă și lui Stalin, și atunci intră în clasă învățătorul cu un coș de pâine și bomboane roșii pe care le împarte la copii, spunându-le că tovarășul Stalin le-a ascultat rugăciunea și le-a trimis de mâncare, dar le va da să mănânce numai atunci când se vor ruga numai lui și vor crede numai în el. Când intră învățătorul în clasă, salută pe băieți cu cuvintele: «Nu este Dumnezeu», la care copiii trebuie să răspundă: «Nici n-a fost, nici n-o să fie»” (Pepe Georgescu, *265 de zile la Cernăuți sub ocupație bolșevică. 28 iunie 1940 – 20 martie 1941...*, p. 117-118).

Constantin Virgil Gheorghiu, reportajul *Ismail și o cameră de execuție*: „Înainte de a urca în remorcherul care oprise în

port, un alt cetățean, care se afla cu copilul de mână îmi spuse:

– Nici nu vă închipuiți, domnule, cât am suferit. Mai ales căutau acești criminali să ne ia credința și să facă din copiii noștri niște păgâni.

Copilul, care nu avea decât vreo trei-sprezece ani, îmi spune apoi că învățătoarea evreică de la școala din Ismail, la care învăța el, nu le spunea când intra în clasă „bună ziua” sau „bună dimineața”.

– Dar ce vă spunea? întreb eu curios.

Copilașul, care are un obraz foarte palid, îmi spune:

– Când intra învățătoarea în clasă noi trebuia să zicem în cor:

– Nu există Dumnezeu.

Învățătoarea răspundea:

– Nici nu a existat vreodată.

Noi trebuia să spunem:

– Și nici n-are să existe vreodată.

Apoi ne așezam fiecare la locurile noastre, în bănci, și începeam lecțiile. Aceasta era formula cu care se începeau cursurile, în fiecare zi” (Constantin Virgil Gheorghiu, *Ard malurile Nistrului...*, p. 217).

Totuși, cele mai cutremurătoare fapte descrise și de un autor, și de altul, sunt acelea care relevă cruzimea ocupanților, crimele lor abominabile. Nu voi stăruî în acest mic studiu decât asupra unui fapt, dintre cele mai înspăimântătoare, pe care l-am aflat din reportajul *Ismail și o cameră de execuție*. Tânărul reporter află de la locuitorii orașului că Ismailul a fost un centru politic foarte important pentru bolșevici. „Erau în acest orașel câteva mii de funcționari și se făcuseră depozite considerabile de tot felul de provizii și de muniții. În planul de invadare a României, pe care rușii îl pregătiseră mai de multă vreme, Ismail era un punct important de unde aveau să pornească proviziile. Echipele de polițiști bolșevici aveau aici o foarte vastă activitate. Bineînțeles, că într-un orașel care devenise un centru important pentru bolșevici și în

care se pregăteau în taină atâtea planuri criminale, prezența românilor era cât se poate de supărătoare. De aceea, s-a început o cruntă prigoană împotriva populației de origine românească. Familii întregi erau arestate în fiecare noapte de agenții poliției și, în special, de faimoasa poliție NKVD. [...] În chipul acesta a dispărut din orașul Ismail, ca și din celelalte orașe și sate basarabene, un număr considerabil de români. Populația Ismailului a fost redusă la jumătate și în locul ei au fost aduși oamenii regimului bolșevic, în majoritate evrei. Iată însă că de abia intrați în oraș, jandarmii noștri au făcut descoperiri senzaționale. În cimitirul evreiesc au fost găsite, chiar în prima zi a intrării trupelor noastre în Ismail, 29 de cadavre. Ele erau aruncate de mai multă vreme acolo în cimitir și peste dânsle era presărată puțină țărână, care camufla movila de trupuri omenești intrate în putrefacție. S-a stabilit că între cele 29 de cadavre, găsite în cimitirul evreiesc, nu este niciun evreu. Toți cei asasinați acolo erau creștini. Populația a venit și a dat ajutor autorităților care au reușit să identifice o parte din cadavre. Primul care a fost identificat era un român din Ismail, arestat într-o noapte de NKVD și transportat în Siberia. Ce este mai de necrezut, e faptul că la două săptămâni după arestarea sa, familia primise de la el o carte poștală, în care spunea că e sănătos, a ajuns în Siberia și o duce... foarte bine.

Adevărul este că această scrisoare a fost compusă în beciurile NKVD-ului din Ismail. Înainte de a-l asasina, polițiștii l-au pus pe arestat să scrie cartea poștală pe care i-au dictat-o ei. Când scrisoarea a fost terminată, ea a fost luată de unul dintre polițiști, care a expediat-o, după două săptămâni, familiei celui care o scrisese. Arestatul a fost imediat luat de polițiștii ucigași ai NKVD-ului și coborât în pivniță, unde a fost ucis, împreună cu alți 28 de români, cărora li se luaseră la fel scrisori către fami-

liile lor, în care spuneau că sunt în Siberia și o duc foarte bine.

Cadavrele, găurite de gloanțe, au fost transportate în cimitirul evreiesc, unde asasinii nici nu s-au ostenit să le îngroape, ci au aruncat numai puțină țărână peste ele” (Constantin Virgil Gheorghiu, *Ard malurile Nistrului...*, p. 204-206).

Să ne imaginăm că această crimă odioasă nu ar fi fost descoperită și dezavuată la timp. Ce mai tâmbălău ar fi făcut, de-a lungul anilor, holocaustiștii noștri! Dar parcă acesta e un caz singular?

Când am văzut pentru prima oară cartea de reportaje de război *Ard malurile Nistrului*, m-am întrebat: „Oare de ce autorul a intitulat-o anume așa?” Abia după lectura ei am înțeles rostul titlului. Nu este vorba doar de o metaforă. Când armatele române dezrobitoare au intrat în Basarabia, dar și în Nordul Bucovinei, acestea ardeau la propriu: ardeau clădirile administrative, ardeau numeroasele închisori bolșevice, ardeau în ele de vii condamnații, majoritatea fără a avea vreo vină, ardeau bisericile, morile, ardeau magazinele, fabricile, depozitele, ardeau grânele și, deopotrivă cu ele, ardeau sufletele basarabenilor, pe care Constantin Virgil Gheorghiu îi numește „oameni de pâine”. Cu o ură și o sălbăticie greu de imaginat, bolșevicii au nimicit ceea ce nu le aparținea, ci era clădit prin truda și cu sudoarea românilor. Pe ultima filă a cărții autorul se întreabă: „De ce i-a fost dat acestui pământ, din care crește atât de îmbelșugat pâinea, strugurii și poamele, să strângă atâta jale și atâta sânge, între brazdele lui? De ce le-a fost dat basarabenilor – acestor nesfârșit de buni „oameni de pâine și nu haiduci”, să sufere atât?”

Înainte de a se demobiliza din cauza unei răni care-i solicita întoarcerea grabnică în țară, Constantin Virgil Gheorghiu a reușit să mai scrie încă două mari reporta-

je de război: *Am luptat în Crimeea* (1942) și *Cu submarinul la Sevastopol* (1942). Și aceste cărți autorul le-a scris, după cum afirma Octav Sargețiu, „cu un condei muiat în inimă”. Iată cum descrie sensibilul reporter stingerea răniților: „E atât de imaterial albul acesta al chipului lor, încât cred că numai îngerii mai au fețele așa de curate și așa de albe: exact ca niște coli de scris.

Mai târziu aveam să observ că, de câte ori un rănit avea obrajii prea albi, moare” (Octav Sargețiu, *Cronică la cartea „Am luptat în Crimeea” de C.V. Gheorghiu, în Viața Basarabiei, mai-iunie 1942, p. 157).*

Sensibilitatea și implicarea emoțională a autorului nu știrbesc deloc din autenticitatea reportajelor. Și după 75 de ani de la scrierea lor ele constituie unul dintre cele mai prețioase și mai palpante documente despre începutul războiului de dezrobire a Basarabiei și Nordului Bucovinei.

Din nefericire, acest război încă nu s-a încheiat. Azi el s-a metamorfozat în unul informațional. Trebuie să recunoaștem: adversarii noștri, adică cei care susțin dezmembrarea Țării, așteptând momentul potrivit pentru federalizarea ei, sunt mai puternici, prin talentul vicleniei și al mistificării. Iar regula e asta: cel puternic e și cel care are întotdeauna dreptate. Mareșalul Ion Antonescu, în *Ultimul cuvânt*, spune, printre altele: „Am fost prezentat ca dictator. Știam că dictatorii îi extermină pe adversarii lor. Pe cine am exterminat eu? [...] Niciun evreu fugit din Transilvania (nord-vestul ei, ocupat de horthyști – n.a.) și judecat în țară nu a fost executat.

[...] Acest război care s-a sfârșit cu înfrângerea Germaniei hitleriste, nu va pune capăt conflictului mondial deschis în 1914” (Gh. Buzatu, *România cu și fără Antonescu...*, p. 336).

Judecând după cele ce se întâmplă azi în lume în plan politic, se pare că Mareșalul a avut dreptate.

GHEORGHE MARIN ȘI DORUL SĂU DE DACIA

Dr. Eugenia MANEA-CERNEI

„Dacii, și nicidecum romanii, sunt
fibra genetică din care ne tragem.”
(Napoleon Săvescu)

„Pasiunea cercetării civilizației dacice
ne stă de mult timp în gene.” (Andrei
Vartic)

Dacia, dacii, Daciada... – cuvinte, la a căror rostire în interiorul nostru profund pornesc frământări febrile, nostalgii luminoase, regrete târzii. Și, bineînțeles, simțim cu toți porii corpului nostru, material și spiritual, revelatoarea muzică a cântecului din perioada Renașterii noastre Naționale – *Dacii...*: „...Dacii. / Se-ntorc din luptă dacii / Pe armăsari focoși nepământești. [...] Dacii. / Vin cu izbândă dacii / Vestind a libertate și triumf...”

Cutremurătoarele cuvinte din poezia *Dacii*, scrisă, cu atâta sinceritate și dor de trecutul nostru istoric, de către remarcabilul Tudor Țărnă, ne fac să vibrăm spiritual pe aceeași lungime de undă cu măreții și vitejii noștri strămoși.

Probabil, tocmai această lungime de undă vibrațională l-a făcut și pe adolescentul de cândva, Gheorghe Marin (imboldul pornind de la profesorul său iubit, Vladimir Melega), să-și pună întrebarea: „De ce să fim urmașii Romei?”

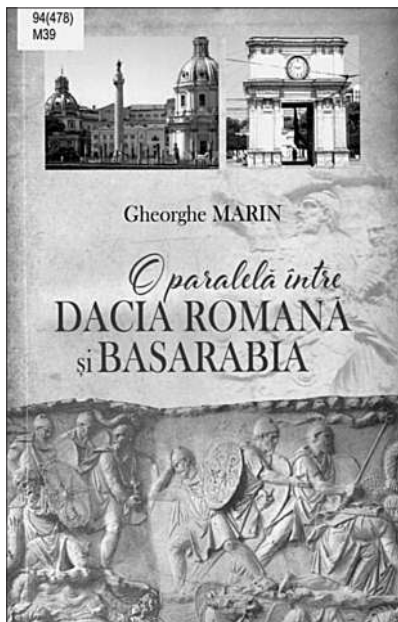
Gheorghe Marin, acest „Om al Lumini” și „Apostol al Nobleței”, precum îl califică profesorul universitar dr. hab. Victor Moraru, este o personalitate notorie a Neamului Românesc, un patriot devotat, un publicist valoros. Dar mai mult ca atât – el este tatăl cuplului Doina și Ion Aldea-Teodorovici, cuplu care ne-a luminat calea Redevenirii noastre. Au plecat subit la ceruri (poate, a fost regizată bine „plecare” lor), dar și de acolo, din Eternitate, ei continuă să ne lumineze cugetele și inimi-

le. Și Doina, și Ion, și Cristi (Cristofor), și dl Gheorghe, și dna Eugenia Marin au crezut și continuă să creadă: „*Va urma și întregirea Neamului!*”

Acest Tată, cu inima frântă de durere, a știut să rămână stejar secular și să înfrângă vicisitudinile timpului, continuând să freămăte falnic și neclintit pe stâncă sa literară și culturală. Numai denumirile cărților sale *Închinare memoriei*, 2006; *Neamul prin fiii săi*, 2009; *Rotonda falnicilor tei*, 2012; *Pe răbojul istoriei*, 2013, ș.a. ne fac să concluzionăm că este un scriitor consacrat, documentându-se bine în prealabil.

Recent, dl Gheorghe Marin a scos de sub tipar o nouă carte: *O paralelă între Dacia Romană și Basarabia*, Editura „Pontos”, Chișinău, 2016, 143 pag. Această lucrare este un răspuns la întrebarea ce și-o pune încă în adolescență: „*De ce să fim urmașii Romei?*” Fiind un cititor pasionat, dumnealui, prin lectură, a căutat să-și răspundă la întrebarea ce-l frământă. Această bijuterie literară, *O paralelă între Dacia Romană și Basarabia*, este structurată în două compartimente: I. *Noi suntem de viță dacică*, II. *Năpăstuita Basarabie*, în care sunt inserate articole, rapoarte, comunicări, referințe ale multor personalități marcante, care încearcă să ne convingă că noi nu suntem urmașii Romei.

Pe această temă au polemizat scriitorul, istoricul și arheologul Alexandru Odobescu (1835-1895) în *Bibliografia dacică*, ctitorul dacologiei moderne, istoricul Nicolae Densușianu (1846-1911) în *Dacia preistorică*, omul polivalent, enciclopedistul Bogdan Petriceicu Hasdeu (1836-1907) în *Pierit-au dacii?*, ultimul fiind considerat de către prof. dr. Mihai Popescu „vârful de sus al triumphiului dacic românesc” (*Dacia-magazin*, 2013, p. 23).

Menționăm și lucrările lui Vasile Lovinescu *Dacia hiperboreană*, precum și cea a lui Gabriel Gheorghe – *Valah*. Și poetul nepereche al neamului, Mihai Eminescu, spunea: „Totul trebuie dacizat.”

Prof. Mariana Terra (New York) îi amintește „cu justificată mândrie” și pe Mihail Kogălniceanu, Nicolae Iorga, Grigore Vieru și alte personalități marcante, interesate de prezentarea adevărului despre înaintașii noștri – dacii (Ibidem, p. 3).

Dr. Gheorghe Marin, în articolul său de început, pune accent pe cuvântul de deschidere la cel de-al XIV-lea Congres Internațional de dacologie, care și-a desfășurat lucrările la Buzău (România), între 16-18 august 2013, sub președinția dr. Napoleon Săvescu. Personalitate cunoscută, președinte al Societății Internaționale „Reînvierea Daciei” („Dacia Revival”), director-fondator al revistei *Dacia-magazin*, o adevărată tribună a ideilor legate de istoria Daciei.

În cuvântul său de deschidere, dr. N. Săvescu menționa următoarele: „Am realizat lucruri mărețe în acest dificil drum că-

tre descifrarea obiectivă a istoriei străvechi a poporului român. Am reușit, ca pe baza descoperirilor arheologice și a noilor dovezi științifice reieșite din analiza genomului uman, să convingem din ce în ce mai mult că noi, cei născuți pe „plaiurile mioritice” dintre Carpați și Mare, suntem urmașii vitejilor daci care au impus tribut romanilor și care nu și-au părăsit niciodată pământul natal.

Dacii au avut un imperiu respectat și de temut în anii antichității și au influențat, inclusiv lingvistic, multe popoare ale Europei.

Deși romanii nu cuceriseră mai mult de 15% din teritoriu, dacii, din toată aria geografică largă în care au viețuit, au continuat să vorbească aceeași limbă, deci nu au asimilat limba mercenarilor agresivi. Cu alte cuvinte, dacii, și nicidecum romanii, sunt fibra genetică din care ne tragem.” (Ibidem, p. 1).

Domnul dr. Napoleon Săvescu a scris și două cărți: *Noi nu suntem urmașii Romei* (vol. 1) și *Noi, dacii* (vol. 2), în care se străduiește să ne convingă de concluziile menționate mai sus.

În continuare dr. Gheorghe Marin ne descifrează motivul începutului războiului dacic: „Decebal, care-l bătuse pe împăratul Romei Nerva și-l obligase să-i plătească daniile umilitoare, devenise rivalul Romei.” Traian, înfiat de către acest împărat învins, a jurat să-l răzbune.

Apoi, aurul Daciei (să ne amintim de poetul Octavian Goga – „Munții noștri aur poartă...”) nu putea să nu-i intereseze pe mercenarii Imperiului Roman. Ei știau foarte bine cât de fabuloasă era vistieria împăratului dac.

Însăși monumentală *Columnă Traiană* ne vorbește despre măreția Daciei! Mihai Eminescu scria următoarele despre această *Columnă*: „Sunt gânduri arhitectonice de o groaznică măreție.”

Descoperirile arheologice întreprinse de diverși cercetători, inclusiv de reduta-

bilul nostru conațional Andrei Vartic, reprezintă niște repere inestimabile pentru a înțelege civilizația dacică. Tot ce au creat dacii demonstrează desăvârșirea spirituală a acestui popor, care a știut să trăiască în echilibru cu Natura și cu Cosmosul. (Aici e binevenită rugăciunea dacică: „Univers, apleacă-ți urechea / La rugăciunea mea curată! / Pământ, deschide-te / Ca unda apelor să mi se deschidă! / Flori, nu tremurați, / Trestii, nu vă unduiți, / Vreau să-l aud pe Dumnezeule credinței – / Totul și unul, / Unul și totul! / Fie ca vânturile să se domolească, / Fie ca dorurile mele / Să vestească: / Totul și unul, / Unul și totul!”) Datele de ultimă oră atestă o descoperire fenomenală pe vârful Goia din Carpații Răsăriteni: niște misterioase simboluri săpate în stâncă...

Cine știe de câte mii de ani își așteaptă ele dezvăluirile!

Dl Gheorghe Marin pune accentul și pe „investigațiile unor cercetători străini – cele de la Cambridge și Oxford, cele ale lui Mihai Vinereanu din SUA, ale Luliei Brânză, ale lingviștilor maghiari (volumul a apărut în 1982 cu girul Academiei de la Budapesta), lucrarea lingvistei spaniole Carmen Huertas *Nu venim din latină*, apărută și în limba română, precum și la cercetările Marijei Gimbutas în volumul *Civilizație și cultură. Vestigii preistorice în sud-estul european* ș.a.

Compartimentul *Noi suntem de viță dacică* inserează atât articole ale unor autori din România (Lucreția Eugenia Brezeanu, Iustin Biliș, Marin Năstase), cât și din Basarabia (Andrei Vartic, Vlad Ciubuciu, subsemnata), toate prezentând un interes deosebit întru elucidarea problemei pusă în discuție.

Spre exemplu, dl dr. Vlad Ciubuciu, cunoscut prin lucrările și investigațiile sale, anunță următoarele concluzii: 1) limba română are mai bine de 10 000 de ani; 2) „sunt adept și promotor al **concep-**

ției carpatine a evoluției speciei umane și limbilor în Europa, ca produs sintetic al activității seculare a savanților din lume”, citându-i pe E.I. Rapson, Marija Gimbutas, Gabriel Gheorghe ș.a. Sunt, cu adevărat, concluzii interesante, îndrăznețe, care-ți frământă gândurile și te impun să citești, să cauți cât mai multe dovezi referitor la problema limbii române, în particular, și a civilizației dacice, în general.

Compartimentul *Năpăstuita Basarabie* începe cu articolul dlui Gh. Marin (cu același generic), în care autorul pune pe tapet întreaga panoramă dramatică a Basarabiei pornind de la Campania de la Prut (a lui Petru I), a cărei consecință, după cum afirmă acad. Nicolae Dabija, o resimțim și azi, la 305 ani de la declanșarea acesteia, trecând la ocuparea de la 1812 de către hrăpărețul Imperiu țarist, apoi la ocupațiile de la 1940 și 1944 de către odiosul Imperiu sovietic-comunist, cu toate urgiile și fără-delegile care s-au abătut asupra acestei părți de pământ românesc.

Durerea profundă pentru acest neam, cu adevărat năpăstuit, se simte în fiecare alineat din acest articol.

O pondere aparte imprimă acestei lucrări și textele (selectate cu atâta iscusință) unor autori, istorici de rezonanță, precum: dr. Vlad Mischevca (*Războiul care ne-a înghițit*), care răspunde atât de convingător la întrebarea „Cine a declanșat războiul ruso-turc din 1806-1812?”, analizând profund și multilateral evoluția raporturilor marilor puteri din sud-estul Europei; prof. univ. Octavian Țăcu despre „Bătălia diplomatică pentru Basarabia” (partea a VI-a) cu referire la Decizia Consiliului suprem din 3 martie 1920; Iurie Colesnic cu un fulminant material despre renumitul diplomat al neamului românesc, Nicolae Titulescu, care „sincer a iubit Basarabia și nu concepea România Mare fără Basarabia”, luptând permanent, cu tot harul său diplomatic, pentru soarta ei.

Sunt salutare și cele două articole ale celui care era împătimit de tragica soartă a Basarabiei – eminentul poet, dar și publicist Mihai Eminescu, publicate în renumitul ziar *Timpul*, al cărui redactor era.

Este foarte actuală ideea dlui Gh. Marin de a contrapune acest paralelism între Dacia romană și Basarabia. Și este atât de binevenit materialul dlui Ion Justin Biliș, prezent în paginile acestui volum cu un *Studiu comparativ între provincia romană Dacia și Basarabia privind aspecte ale ocupației imperialiste*. Autorul denotă că scopul principal al Imperiului Roman a fost aurul Daciei, care a revigorat acest imperiu, iar Rusia a urmărit un alt scop în Basarabia: controlul „Gurilor Dunării”.

Similitudinile între aceste două teritorii ocupate – provincia Dacia Romană (al cătuia doar 15 la sută din întregul teritoriu al Daciei) și Basarabia, atât referitor la suprafețele ocupate, cât și privitor la perioada ocupației, sunt izbitoare.

În ambele provincii studiate au avut loc deportări în masă. Cu toate acestea, populația geto-dacă din provincia romană, ca și cea din Basarabia, a supraviețuit, a rezistat tuturor vicisitudinilor, păstrân-

du-și limba, tradițiile și obiceiurile, dăinuind pe aceste meleaguri de mii de ani. Și cum zice Mihai Eminescu în poemul său *Andrei Mureșanu*: „Mai tare e acea stâncă ce a trecut martiră / Prin vijelii mai multe. Popoarele barbare / Ce-au cotropit românii sunt vijelii mărețe, / Turbate, mândre, aspre ca orice vijelie, / Dară și trecătoare ca ele. Iară stejarul / Poporului meu tare ridică și-azi în vânturi / Întunecata-i frunte și proaspăta lui frunză.”

E adevărat, avem și am avut multe cozi de topor, mulți mancurți, mulți zombați, mulți răătăciți, care nu știu din care rădăcini își trag sevele, dar majoritatea poporului, a populației e conștientă că venim de departe, din antichitate, că ne tragem fibrele din vitejeasca viță dacică, că atunci, la începutul erei noi, nu ne-am romanizat, respectiv, în sec. XIX-XX, nu ne-am rusificat total, ci trăim cu speranța că Bunul Dumnezeu ne va ajuta să facem tot posibilul să revenim la sânul Țării...

Felicitări, domnule Gheorghe Marin, am avut o deosebită plăcere să-mi delectez sufletul cu materialele inserate în acest volum.

EXPOZIȚIA VIE (METODOLOGIE DE ORGANIZARE ȘI DESFĂȘURARE)

*Conf. univ. dr. Lidia KULIKOVSKI,
director, Departamentul studii și cercetări*

Expoziția de carte este o metodă de informare specifică activității bibliotecare, practică de sute sau poate și mii de ani. Expozițiile tradiționale / formale nu mai sunt atractive pentru utilizatori într-o lume bogat colorată de mediile electronice. Nu mai sunt atractive nici suporturile seculare, tipice bibliotecare, pentru expoziții – raftul-șevalet – din fier, aluminiu sau lemn. Bibliotecarii, experimentați până la perfecțiune, în organizarea expozițiilor, sunt în căutare de forme și metode noi de expunere a cărții și informației – de dragul schimbării acestei forme milenare de activitate, au îmbrățișat formatul și mediul electronic de expunere. Bibliotecarii tineri, rebeli, sunt orientați pe schimbare, experimentează locuri și suporturi noi de expunere, utilizează diverse artefacte, dar încă timid.

Lumea de azi este captată de tot ce se mișcă, se transformă, sună, de tot ce presupune interactivitate, implicare personală, de tot ce-i însuflețit, de tot ce oferă experiențe memorabile. Propunem un nou format de expunere *Expoziție vie, Expoziția vie a unei cărți*, format ce poate oferi exact caracteristicile enumerate mai sus: interactivitate, contact / dialog uman, interacțiune, sentimente, experiențe noi. Expoziția vie are același format de desfășurare ca și metoda cu Bibliografie vie (vezi metodologia de organizare a „Expoziției vie” în varianta *Nonformalii*: [*zitia-vie-in-practica*\). Expoziția vie este o metodă flexibilă ce poate fi modificată, ca format, metodologie de desfășurare atât pentru grupuri mici \(minimum 12-20 de persoane\), cât și pentru grupuri mai mari \(25-50 de persoane\).](http://www.nonformalii.ro/metode/expozitia-vie/expo-</p>
</div>
<div data-bbox=)

Bibliotecile sunt instituții cu experiență în organizarea expozițiilor pentru public, iar forma finală a acestei metode poate diferi de la o bibliotecă la alta, de la concept la metodologie, unica cerință obligatorie care se cere a fi respectată e prezența a cât mai multor exponate vii („...cu cât există mai multe exponate vii în galerie, cu atât expoziția devine mai dinamică și mai interesantă pentru public”). Altfel, expoziția vie se poate realiza ușor, cu mijloace mici, dar cu deschidere nelimitată a creativității în transmiterea conținutului / mesajului pe care vrem să-l comunicăm publicului.

Expoziția vie este o metodă flexibilă ce poate fi utilizată în cadrul unor evenimente complexe ca Zilele bibliotecii, conferințe profesionale, aniversări ale unor scriitori sau poate fi organizată separat ca activitate aparte, poate fi un eveniment închis pentru prietenii autorului, o expoziție vie intimă etc.

Organizarea

În procesul de organizare a Expoziției vii încercăm să răspundem la câteva întrebări care ne ajută să stabilim: scopul evenimentului, publicul-țintă căruia ne

adresăm, modalitatea de prezentare a conținutului, resursele de care avem nevoie etc. Impactul expoziției vii depinde de capacitatea noastră de a planifica evenimentul într-un spațiu propice, într-un mod inovativ, interactiv și cât mai creativ.

Locul

O nouă metodă de expunere cere și un nou loc de desfășurare. Ar fi bine să testăm locuri pe care încă nu le-am folosit niciodată pentru expoziții. Sau să delimităm, prin bandă de demarcație (utilizată de polițiști, de aeroport...), secvența spațială pentru expoziție, sau să improvizăm o scenă, special concepută pentru acest eveniment. Cunoașterea publicului-țintă ne va ajuta să identificăm mai ușor locația. Dacă grupul-țintă îl vor forma adolescenții, ar fi bune niște paravane cu copertile cărților, desene graffiti executate de cei care au citit cartea, pe bucăți mari de carton, scaune / bar, adaptând evenimentul la interesele lor. Această strategie de alegere a locului în care urmează să se desfășoare evenimentul este potrivită, mai ales, în situația în care nu dispunem de timp suficient și nici de resurse pentru a promova evenimentul și pentru a informa publicul-țintă despre ziua, ora și locația expoziției vii.

Dramaturgie

Expoziția vie, practată de nonformali are un caracter profund social, comunitar și transmite un mesaj vizitatorilor, atenționează o problemă. „În galeria vie pe care o creăm exponatele vii au câteva atuuri pe care le vom folosi pentru a susține expoziția vie – pe de o parte, au voce și au capacitatea de a se mișca, de a improviza, de a surprinde, crescând astfel interacțiunea cu participanții” (*Expoziție vie*, www.non-formalii.ro).

Pe de altă parte, exponatele vii au rolul de a susține vizual expoziția vie – pot purta în mâini fotografii realizate în etapa de pregătire a expoziției, citate din carte, ca mesaje; pot crea statui din corpurile lor; vor încerca să-și picteze corpul sau vor purta articole de îmbrăcăminte personalizate (tricouri cu imprimeul cărții, copertii sau pasaje din volum). Statuile sunt cei implicați – organizatorii, autorul, criticul, participanții.

Se poate organiza un concurs pentru cea mai bună, cea mai interesantă întrebare către exponatul-autor. Poate fi oferită o sesiune de autografe / dedicații.

Autorul citește din carte versuri / proză / pasaje prin care reliefează importanța temei expuse, răspunde la întrebări din sală, de la exponatele vii prezente și implicate în organizarea evenimentului. Au-

torul / autoarea poate purta mască și juca rolul unei statui însuflețite.

Autorul, precum și volumul expus, sunt prezentați prin Prezi, PowerPoint, Magisto, Stupeflix, Viva video, PowToon, Poveste digitală ori în orice alt format digital sau tradițional. Cartea într-un exemplar, mărită (doar coperta), de statura autorului, alte artefacte care ar deschide personalitatea autorului și conținutul cărții, copii ale poeziilor citite de autor sau de participanți / actori invitați (vezi anexa 1: *Model de scenariu. Expoziția vie „Maria Pilchin: «Poeme pentru Ivan Gogh»”*).

Resurse

- Resurse umane

Expoziția vie este o metodă ce se bazează pe exponate vii, fără de care nu o putem organiza. Deci, resursa umană este un element vital al acestei metode noi. Putem invita un pictor cu bască, șevalet și penel cu periute și culori sau creion / cărbune să facă schițe sau să picteze ce se întâmplă în sală sau exponatele vii.

- Consumabile

Carton colorat, hârtie, hârtie colorată de diverse dimensiuni, cuburi sau alte artefacte, în funcție de tematică, autor, eveniment, format de desfășurare.

- Alte resurse materiale

Vopsele și alte consumabile pentru pictură, materiale textile, bannere, infografice, expoziție de fotografii despre autor sau care să deschidă conținutul cărții etc.

- Obiecte care ar reflecta / ar ilustra procesul literar al autorului

În funcție de modalitatea de prezentare a mesajului și suportul acestuia am putea folosi diverse materiale precum lemn, penoplast, obiecte de uz scriitoricesc (o mașină de scris de epocă, un laptop, o masă / un birou, scaun, călimară, o poză în ramă a autorului, alte cărți ale autorului etc.).

Vizibilitate și impact

Pentru a se asigura că un număr reprezentativ de oameni vor participa la expoziția vie, vom folosi toate metodele de promovare a activității atât în mediul virtual, crearea unui eveniment pe rețelele de socializare, publicarea unui articol sau postarea unui afiș, cât și offline prin distribuirea unor flyere, afișarea unor bannere handmade în locuri publice etc.

Expoziția vie oferă vizibilitate prin caracterul său deschis, prin interacțiunea activă cu participanții, prin conceptul și prezentarea creativă.

Anexă
Model de scenariu
Maria Pilchin: „Poeme pentru Ivan Gogh”
 (Expoziție vie)

Dramaturgie

1. Scena pregătită: cartea mărită (banner-coperta pe penoplast), cartea originală. Scena e dosită de ochii publicului cu un mare banner: „BM «B.P. Hasdeu»”. Scena aranjată cu artefacte – un calculator / laptop, hârtii, cărți pe masa de scris, gutui, spice, crizanteme... Autorul se urcă pe scenă pe furiș. Se așează pe un scaun-bar, pregătit din timp. Stă și tace ca și cum n-ar fi pe scenă.
2. Animatorul anunță evenimentul. Cortina cade (se trage bannerul). De aici animatorii (Lidia Kulikovski și Vitalie Răileanu) încep activitatea interactivă completându-se unul pe altul. E o improvizație între un cititor documentat, chiar cu bucăți îndrăgite din *Poeme pentru Ivan Gogh* (L. Kulikovski) și expertul (Vitalie Răileanu). L. Kulikovski face introducerea, Vitalie Răileanu se va referi la activitatea științifică, munca de lector la USM, ASMRM etc.
3. Pe ecran rulează slide-show despre M. Pilchin – *Viața și activitatea, căutări și realizări*.
4. Prezentarea cărții (L. Kulikovski).
5. Intră în scenă Vitalie Răileanu, al doilea moderator, neanunțat, și citește o poezie.
6. Primul moderator intră în scenă și citește altă poezie...
7. Asistentele vin din sală, se urcă pe scenă, cu certificatele pentru premiile obținute pentru acest volum, cu liste de cronici la volumul *Poeme pentru Ivan Gogh* (o webliografie).
8. Vorbește un critic literar despre volum (Grigore Chiper).
9. Vorbește autorul cum a scris *Poeme pentru Ivan Gogh*, de ce Ivan Gogh?
10. Sesiune de întrebări și răspunsuri / dialog participanți-autor. Pentru cele mai ingenioase / interesante întrebări, participanții vor primi tricouri cu coperta imprimată a cărții *Poeme pentru Ivan Gogh*.
11. Încheiere.
12. Feedback de la participanți. Organizatorii oferă autorului trei tricouri personalizate (cu coperta cărții *Poeme pentru Ivan Gogh*) s-o poarte la inimă; un tricou – pentru criticul literar.

BIBLIOGRAFIA VIE (METODOLOGIE DE ORGANIZARE ȘI DESFĂȘURARE)

*Conf. univ. dr. Lidia KULIKOVSKI,
 director, Departamentul studii și cercetări*

*„Bibliotecile sunt într-adevăr
 o formă de viață. Ele există ca
 un sistem uman și, ca atare, au*

*tendența de a lua multe atribute
 din celelalte forme de viață.”*

(Thomas Frey, director executiv,
 Institutul „Da Vinci”, Londra)

Bibliografia vie (Living bibliography) este o metodă asemănătoare expoziției vii, o metodă activă care promovează dialogul între protagonist, autorul bibliografiei și public. Bibliografia vie poate fi desfășurată oriunde în spațiul public (în biblioteci, teatre, străzi, parcuri, la evenimente comunitare, precum și la târguri de carte, festivaluri literare, reuniuni profesionale, aule universitare etc.).

Cum se face?

1. Alegem suportul (exponatele) prin care vom reda publicului conținutul: bibliografia (volumul de referință) și artefacte ce se înscriu în tematică (un fișier vechi, o mașină de scris, călimară, toc, peniță, creioane, foi dactilografiate, foi boțite; un laptop sau o tabletă, telefon sofisticat etc. (care ar accentua tema, dacă e o bibliografie tematică, sau ar reda / constitui laboratorul de lucru al protagonistului sau al bibliografului).
2. Convenim cu protagonistul bibliografiat, cu bibliograful / autorul volumului bibliografic sau cu echipa de autori, în cazul în care sunt mai mulți autori sau e o lucrare colectivă; invităm critici care au recenzat opera bibliografiată, oameni care au scris despre protagonist, prieteni, care pot interveni cu incursiuni scurte despre viața și activitatea lui, care sunt la fel, exponate.
3. Decidem asupra tehnicii și modului de exprimare (de ex., desen, pictură, caricatură, fotografie, poveste digitală, Prezi, ppt, Pecha-kucha, citate, referințe la activitatea protagonistului sau despre el ca personalitate etc.) potrivite pentru a transmite publicului conținutul volumului, portretul protagonistului într-o manieră coerentă, printr-o vizualizare scurtă, dar creativă, interactivă și inovantă.
4. Ca și în cazul expoziției vii, spațiul în care se desfășoară evenimentul devine scena unui dialog între participanți și exponate (autor, bibliograf, critici / recenzanți, admiratori); autorul povestește cum a lucrat, cu referire la procesele de cercetare / bibliografice, rezultate, despre cheile de acces la conținut (indexuri), interrelația cu protagonistul; protagonistul povestește despre experiența de a fi bibliografiat.
5. Invitații pot deveni exponate, dacă vorbesc despre autor sau volumul bibliografic. În acest caz ei intră în spațiul expozițional (pe scenă sau într-un spațiu – vizual – bine delimitat de public).
6. Este clar că expoziția bibliografiei, cu exponate vii, nu poate fi aranjată pe raftul-șevalet tradițional de expoziții. Astfel de eveniment cere spații deschise ca săli de lectură, amenajate creativ, în care să se producă sinergic omul, cartea, tehnologia, scoțând în evidență o personalitate creativă, procesele de cercetare bibliografică, promovând rezultatele muncii de cercetare / documentare a unui autor, a unei echipe, a unei biblioteci.
7. Durata evenimentului – 45-50 de minute, o oră academică.

De ce bibliografie vie?

1. Bibliografia vie este o metodă interactivă care ne permite să animăm activitățile preconizate la Ziua bibliografiei, s-o facem mai atractivă, vie; s-o folosim la aniversarea unor personalități, ca activități de Ziua științei, punând accent pe aspectul științific al activității bibliotecii; ca metodă de lansare a bibliografiei, cu un accent mai pregnant despre munca de cercetare bibliografică (documentare, procese, interacțiuni, conexiuni, chei), pentru că de cele mai multe ori se vorbește

- doar despre protagonist, iar contribuția autorului, bibliotecii nu întotdeauna încapă în economia evenimentului de lansare.
2. Așa cum „Bibliografia vie” e înrudită cu „Expoziția vie” care, la rândul-i, provine de la „Exponatul însuflețit”, metoda ne dă posibilitate să echilibrăm componentele unei lansări sau omagieri a protagonistului, în părți egale: „exponat viu”-participant, pentru că au rol de „exponat” însuflețit și pot fi luați la întrebări, provocați la confesiuni atât protagonistul, cât și autorul bibliografiei, devenind mai interesanți pentru public, devenind „Living Bibliography”.
 3. O mai putem folosi atunci când predăm bibliografia studenților, ca metodă nonformală care le-ar permite să înțeleagă mai bine ce înseamnă cercetarea bibliografică, încurajând și provocând studenții la cercetare bibliografică.
 4. Interesantă ca metodă la educarea „Culturii informației” pentru a conferi mai mult suflet și interactivitate instrumentelor bibliografice pe care le prezentăm utilizatorilor noștri.
 5. Pentru a încuraja bibliotecarii să prezerve capsule de memorie tipărită (vegetală, cum spunea Umberto Eco) și digitală.
 6. Pentru a încuraja susținerea și diversificarea metodelor noi, interactive de promovare a produselor bibliotecii.
 7. Pentru a face lucrurile altfel, mai atractiv.
 8. Pentru a oferi o experiență inedită, interactivă de cunoaștere, învățare. Pentru informare și interacțiune cu protagonistul bibliografiei și cu autorul ei.
- Reușita acestei metode depinde de pasiunea, interesul, responsabilitatea și creativitatea bibliotecarului. Nu este o metodă rigidă, poate fi modificată, adăugând elemente noi, evitându-le pe altele, completată cu artefacte în funcție de protagonist, de aria lui de activitate (poet, biolog, coregraf sau muzician) etc. Unica constantă este prezența volumului de bibliografie, a autorului bibliografiei și protagonistului bibliografiat (vezi anexa la *Expoziția vie*).
- Fiecare eveniment „Bibliografie vie” va fi altfel, va purta amprenta autorului, protagonistului, invitaților, spațiului și al participanților, care de fiecare dată vor fi alții.
- Legenda „Exponatului însuflețit” o găsiți la:
<http://www.nonformalii.ro/metode/expozitia-vie/legenda-exponatului-insufletit>.
- Varianta nonformalilor de „Expoziție vie” este disponibilă la:
<http://www.nonformalii.ro/metode/expozitia-vie>.

BIBLIOTECA „HRISTO BOTEV” ÎN AN JUBILIAR

*Angela OLĂRESCU,
șef, Filiala „Hristo Botev”*

Jubileul de 25 de ani reprezintă o dată importantă în viața Filialei „Hristo Botev” a Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”. Biblioteca noastră și-a lansat activitatea la 3 martie 1992 în cadrul Proiectului *Servicii culturale pentru minoritățile naționale*,

implementat de Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” în persoana dnei dr. Lidia Kulikovski. Atunci acest locaș a primit numele ilustrului poet revoluționar și erou național al Bulgariei Hristo Botev. Și azi biblioteca continuă să poarte cu mândrie

și responsabilitate acest nume marcant din istoria bulgarilor. În cei 25 de ani bibliotecă s-a dezvoltat ca un organism viu și a trecut prin diferite etape ale transformării sale. Deschiderea ușilor Bibliotecii în ziua de 3 martie nu era întâmplătoare. Pentru comunitatea bulgară din Chișinău, 3 martie are o semnificație deosebită, fiind ziua când în Bulgaria se marchează eliberarea de sub dominația Imperiului Otoman.

Biblioteca „Hristo Botev” este una dintre cele 27 de filiale ale Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” și una din cele șase biblioteci pentru minorități naționale. Misiunea locașului nostru cultural constă în promovarea cărții, a lecturii, a personalităților basarabene și de pretutindeni, de origine bulgară. Destul de bogat și divers este fondul de carte al bibliotecii bulgare. Dispunem de circa 22 mii volume, dintre care 4600 sunt în limba bulgară. Toate publicațiile sunt puse gratuit la dispoziția utilizatorilor bibliotecii prin intermediul secției de împrumut la domiciliu (adult și copii) și a sălii de lectură. Timp de trei ani colectivul bibliotecii a depus o muncă enormă pentru a include în catalogul

electronic toată colecția de carte pe care o deținem și, totodată, s-a finalizat și procesul de barcodare, căci fără el nu am fi putut începe deservirea utilizatorilor în format electronic. Începând cu 1 ianuarie 2017 deservim utilizatorii în format electronic. OPAC-ul (Online public access catalog) ne oferă posibilitatea de a găsi mai repede informația despre cartea solicitată, în ce filială o putem împrumuta ș.a., fiind un proces rapid și comod pentru noi și pentru publicul cititor. Filialele se unesc printr-o rețea virtuală, lărgind mult accesul la informație. Avem pentru utilizatorii bibliotecii acces rapid și gratuit la internet prin Wi-Fi, de care beneficiază deținătorii laptopurilor și telefoanelor mobile.

Biblioteca colaborează în parteneriat cu diferite organizații obștești, culturale, educaționale și guvernamentale din țară și de peste hotare. Ele ne sunt alături la toate manifestările culturale ce se desfășoară în incinta Bibliotecii „Hristo Botev”. Vom aminti, dintre acestea: Ambasada Republicii Bulgaria în Republica Moldova, Asociația „Bălgarska obština” („Българска община”), Societatea bulgară „Văzrajdane” („Възраждане”), Societatea Științifică a Bulgariștilor din Republica Moldova, Grupul „Etnologia bulgarilor” al Institutului Patrimoniului Cultural al Academiei de Științe din Moldova, Centrul Cultural Bulgar din Republica Moldova, Asociația bulgarilor din Chișinău, Liceul bulgar „V. Levsiki”, Colegiul Național de Comerț al ASEM, Liceul Teoretic „M. Sadoveanu”, Liceul Teoretic „G. Meniuc”, Grădinița „Licurici”, Grădinița „Trofimaș”, Academia copiilor „Fast-trackkids”, Centrul Comunitar pentru copii și tineri „Atlant”. Pe lângă bibliotecă activează Ansamblul Etnofolcloric „Văglence” („Въглече”).

Biblioteca noastră, împreună cu liceele și grădinițele din teritoriu, oferă diverse servicii pentru tineret și copii. La noi se regăsește fiecare generație, fiecare per-

soană în parte, acesta fiind scopul echipei Bibliotecii „Hristo Botev” în anii de funcționare și credem că, în mare parte, am reușit, oferindu-le servicii de care au nevoie, programe de lectură la care ei participă cu drag.

În cadrul bibliotecii activează următoarele servicii: Serviciul CinemaParc, care se desfășoară săptămânal, în fiecare marți la ora 14.00, având scopul de a promova valorile literare și culturale; Serviciul studierea limbii bulgare se desfășoară pe parcursul anului de studiu de la 15 septembrie până la 31 mai, în fiecare sâmbătă și duminică de la ora 10.00 până la ora 14.00 cu scopul de a cunoaște limba, istoria, folclorul și cultura bulgară. Participanții la aceste cursuri date au posibilitatea, în timpul verii, de a vizita Bulgaria pentru a-și aprofunda cunoștințele în domeniul limbii, istoriei și culturii bulgare; Serviciul InfoHelp, ce are loc de două ori pe lună cu scopul de a furniza un bagaj de cunoștințe necesare pentru orientarea în resursele informaționale moderne, regăsirea și utilizarea corectă a informației. Se desfășoară diferite activități de comun acord cu partenerii noștri: conferințe științifice, prezentări și lansări de carte, ore de lectură, lecții publice, mese rotunde, medalioane literar-artistice, Festivalul in-

ternațional de poezie *Renata Verejanu*, discuții-dezbateri, ateliere de creație și desen, excursii. În fiecare an, de ziua bibliotecii, timp de o săptămână desfășurăm activități de amploare împreună cu partenerii noștri, atrăgând la bibliotecă noi utilizatori. La fel, prezentăm expoziții tematice de carte, tradiționale și virtuale.

Biblioteca se implică activ în prioritățile anului și în programele organizate și desfășurate de Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”, ca: *Lecturile verii, Chișinăul citește, Trolleybook, Ziua bibliografiei, Săptămâna ușilor deschise la Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”, Decada Chișinău, orașul meu, Rucsacul de vacanță, Biblio Tur – descoperim Chișinăul altfel*. S-au organizat activități întru promovarea și valorificarea patrimoniului istoric și cultural al capitalei noastre, în cadrul cărora utilizatorilor li s-au oferit informații interesante despre orașul nostru, despre fapte concrete din istoria și viața contemporană a capitalei, despre monumente și locuri istorice, personalitățile chișinăuiene și bulgari basarabeni care au contribuit și care în prezent contribuie la dezvoltarea și prosperarea orașului Chișinău.

O perioadă îndelungată biblioteca colaborează fructuos cu cluburile „Evrika”

și „Zolotoi lotos”. La ședințele cluburilor se organizează întâlniri cu personalități marcante din Republica Moldova, ca: artiștii Mihai Munteanu, Paulina Zavtoni, Constantin Haret, scriitorul Gheorghe Barbarov ș.a. La cluburile date au fost invitați, ca oaspeți și voluntari, activiști din SUA, Marea Britanie și Norvegia, ca să nu mai vorbim de Bulgaria. Timp de 10 ani a activat în cadrul bibliotecii Clubul „Snejana”, moderat de cititoarea noastră Maria Velic-sar, ședințele căruia erau dedicate tematicii sărbătorilor bulgare, personalităților noastre.

Biblioteca participă la diverse activități organizate de Primăria municipiului: Zilele scrisului și culturii slave în RM – în incinta bibliotecii se desfășoară conferințe, mese rotunde, discuții-dezbateri și expoziții cu tematica dată (*Славянское братство, Дело Кирилла и Мефодия в веках* ș.a.), în parteneriat cu Societatea bulgară „Văzrajdane” („Възраждане”), Societatea Științifică a Bulgarilor din Republica Moldova, Grupul „Etnologia bulgarilor” al Institutului Patrimoniul Cultural al Academiei de Științe din Moldova, Festivalul Etniilor din RM, care se desfășoară în fiecare an în Grădina publică „Ștefan cel Mare și Sfânt” din Chișinău și la care biblioteca este prezen-

tă cu expoziția de carte: *Бесарабските българи за себе си* (ce prezintă viața bulgarilor basarabeni scrisă de ei înșiși), întru susținerea și dezvoltarea comunității bulgare din RM.

Biblioteca „Hristo Botev” își promovează activitatea prin articole scrise de colaboratorii bibliotecii în presa periodică și reviste științifice din mediul academic: *BiblioPolis, BiblioSity, Revista de etnologie și culturologie, Аргументы и факты, Capitala, Orizont, Московский комсомолец, Комсомольская правда* ș.a., precum și pe blogul bibliotecii (<https://bibliobotev.wordpress.com>). Aș menționa că multe evenimente, activități organizate și desfășurate în incinta bibliotecii, dar nu numai, sunt mediatizate de emisiunile *Unda Bugeacului, Petalo Romano* (Moldova 1), *RadioMegdan, Reporter* (Radio Moldova), precum și de emisiunea în direct *Viața cărților* (Radio Vocea Basarabiei).

Pe parcursul anilor s-au elaborat pentru utilizatori diferite materiale promoționale cu scopul de a promova cartea, serviciile bibliotecii și biblioteca: fluturași, afișe, programe, semne de carte, genți, cărți de vizită, cărți poștale.

Nu în ultimul rând, aș menționa activismul colaboratorilor bibliotecii în acești

25 de ani, profesioniști, pasionați de munca depusă de zi cu zi, satisfăcând cerințele utilizatorilor, încadrați în dialogul intercultural actual, dorind ca biblioteca să fie permanent vizitată de cititori de diferite vârste.

Pe parcursul acestor ani s-au perindat trei șefi de filială: Nelea Murașova (1992-2011), Ana Stratieva (2011-2015) și subsemnata (din 2016 până în prezent). Profesionalismul bibliotecarilor și activitatea productivă a angajatelor Larisa Barabaș, Tatiana Andreiciuc, Victoria Gore, Larisa Sochirca, Ecaterina Magla, Sofia Bălănel, Lidia Cîssa, Nina Moraru servesc drept bază pentru organizarea și promovarea serviciilor și activităților bibliotecii. Pentru activitatea sa, colectivul bibliotecii a fost distins cu diplome de merit, diplome de

mențiune, diplome de excelență, diplome de onoare și diplome pentru cel mai bun bibliotecar.

Biblioteca bulgară „Hristo Botev” a devenit o a doua casă pentru toți bulgarii basarabeni din republica noastră și din țări vecine, unde, într-o atmosferă plăcută de rudenie, se desfășoară diferite întâlniri: conferințe, mese rotunde, medalioane literar-muzicale în limba bulgară pentru a cunoaște și renaște valorile culturale ale poporului bulgar.

Sperăm că și în continuare Biblioteca „Hristo Botev” își va îndeplini misiunea sa de bază prin extinderea serviciilor pentru comunitate demonstrând valențele sale multiple, menținându-ne pe o treaptă înaltă și în viitor.

ABILITĂȚILE BIBLIOTECARILOR UTILE ÎN ANUL 2020

*Julián MARQUINA,
Madrid*

Ai gândire critică, inteligență emoțională, comunică cu alte persoane, poți lua decizii... Acestea sunt câteva abilități care

vor fi cele mai solicitate angajaților în anul 2020. Abilități ce contează pentru bibliotecari. Fără îndoială, pregătirea și forma-

rea au avantajele lor. Avantajele constau în încercarea de a merge mai departe (în măsura posibilităților), cu un pas înaintea cerințelor actuale și unde adaptarea este cheia lumii biblioteconomice.

În luna mai 2016, a fost prezentat la Davos, Elveția, raportul *The Future of Jobs* în cadrul Forumului Economic Mondial. În raport, printre altele, sunt menționate abilitățile pe care oamenii ar trebui să le dețină în viitor, pentru a fi solicitați ca forță de muncă în 2020.

Dacă e să menționăm ilustrațiile genial elaborate de Estrategia y Negocios, care fac referință la *Top 10 abilități în mediul de lucru în anul 2015 și în anul 2020*, se poate vedea cum se schimbă abilitățile care se cer acum și care se vor cere în viitor.

Schimbările ce fac referință la scăderea primelor 10 abilități au a face cu controlul calității și arta de a asculta. În locul acestora intră alte abilități, cum ar fi inteligența emoțională și flexibilitatea cognitivă.

E adevărat că opt din zece abilități care se cer de la angajați (bibliotecari) se repetă în anul 2020 și se presupun la angajații anului 2015. Dar, oare toți bibliotecarii sunt pregătiți să asimileze noile abilități care se cer la posturile lor de muncă?... Fără îndoială, bibliotecarii/ele care sunt pregătiți/te, deja au în ADN-ul lor abilitățile care au legătură cu inteligența emoțională și flexibilitatea cognitivă.

Top 10 abilități cele mai solicitate în anul 2020

Deci, să aflăm ce abilități vor fi cele mai solicitate la angajați în anul 2020... Personalul bibliotecilor pune accent pe ele?... Desigur!... Și dacă nu te încadrezi în următoarele abilități? Vei vedea cum tu, în calitate de bibliotecar/ă, te recunoști în ele... Sau ca utilizator, recunoști aceste abilități la bibliotecarul/a tău/ta.

1. Rezolvarea problemelor complexe

În fiecare zi bibliotecarul este încărcat cu întrebări, petiții și probleme de rezolvat. În plus, multe din aceste probleme trebuie să fie soluționate în cel mai rapid mod, posibil în timp ce îndeplinește și alte funcții ori răspunde la alte petiții. Poate că nu sunt probleme mari, dar orice problemă ori cerință a utilizatorului necesită timp pentru a fi soluționată.

2. Gândire critică

Fără îndoială că aceasta este o abilitate ce însoțește bibliotecarii încă de la originea profesiei și încearcă să-i învețe, respectiv, și pe utilizatori, să o dezvolte. Gândirea critică face referință la procesul ce propune analiza, înțelegerea și evaluarea manierei în care se organizează cunoștințele care pretind interpretarea și reprezentarea lumii, în particular, opiniile ori afirmațiile ce în viața reală pot fi acceptate doar ca adevăruri.

3. Creativitate

Creativitatea „a înflorit” în ultimii ani în lumea biblioteconomică. Puterea economică, a difuzării, a imaginii și creșterea numărului de utilizatori a condus la aceea că bibliotecarii trebuie să-și asume responsabilități în crearea de noi activități, servicii și forme de publicitate / difuzarea celor mai creative și mai puțin observate lucruri în biblioteci.

4. Managementul personalului

Lucrul intern în echipă face ca bibliotecile să fie entități puternice. Aceasta este pentru că coordonarea angajaților într-o bibliotecă este un punct-cheie pentru ca ei să fie ceea ce sunt astăzi.

5. Coordonarea cu alții

Coordonarea nu se rezumă doar la interiorul bibliotecii. Bibliotecile trebuie să colaboreze și să coopereze între ele și cu alte entități în vederea căutării unui sprijin reciproc și de muncă. Ele trebuie să lucreze în echipă pentru optimizarea modului în care muncesc și să realizeze cel mai mare grad de satisfacere a utilizatorilor, iar toate acestea necesită o planificare și o strategie bine definite.

6. Inteligența emoțională

Contactul direct cu publicul face ca inteligența emoțională să fie mai necesară

pentru angajații bibliotecii. Inteligența emoțională face referință la abilitățile de percepere, asimilare, înțelegere, controlarea emoțiilor proprii, dar și a altora, promovarea creșterii emoționale și intelectuale. În acest mod, se poate utiliza această informație pentru a ghida noua noastră formă de gândire și noul nostru comportament.

7. Luarea deciziilor

Zilnic, în biblioteci se iau decizii. Decizii ce pot fi mici ori mari, ușoare ori dificile, dar până la urmă sunt decizii ce trebuie luate.

8. Orientarea serviciilor

Bibliotecarii, la locul lor de muncă, fac eforturi pentru utilizatorii lor. Pentru ei se caută în permanență cele mai bune forme de a oferi suport informațional, precum și de a oferi servicii calitative, la înălțimea așteptărilor utilizatorilor.

9. Tehnica negocierii

Poate că acest lucru este abilitatea care poate costa personalul bibliotecii mai mult. Negocierea, în termeni economici și bugetari, nu este ușoară. Și nu este ușor la banii care se dau pentru biblioteci. Sunt multe de negociat (ajungând la limită ca și cum ai cere de pomană) pentru a primi ceva bani de la organele competente...

Iar mai târziu, trebuie de negociat multe pentru a vedea ce se poate de făcut cu puțini bani primiți pentru a obține maximum posibil.

10. Flexibilitatea cognitivă

Bibliotecarii ar trebui să fie imparțiali și flexibili în ceea ce privește informațiile ce trebuie oferite utilizatorilor, respectiv, și întrebările care vin din partea acestora. Trebuie să fie pregătiți din punct de vedere mental pentru a schimba modul de gândire din jur. Trebuie să-și dezvolte capacitatea de a analiza mai multe concepte simultan.

*Traducere de Daniela GORINCIOI,
șef oficiu, Biblioteca Centrală*

Despre autorul Julián Marquina

Community Manager al Baratz-Servicios de Teledocumentación, unde este

responsabil de gestionarea, comunicarea și fortificarea mediilor sociale ale instituției, dar și de căutarea liniilor noi de comunicare și participare. Autorul cărților *Planul Social Media și Community Manager* și *Raportul APEI: Bibliotecile pînă în secolul XXI: medii și căi noi*. Autorul lucrărilor *RecBib – resursele bibliotecii și BiblogTecarios și InfoTecarios*. Profesor pe teme ce fac referință la social media, comunitatea manager și bibliotecii. A absolvit Biblioteconomia și Informarea și este licențiat în documentare la Universitatea „Carlos III” din Madrid. Membru al consiliului editorial al anuarului *ThinkEPI*, profesor la UPF și profesor colaborator la UOC.

Sursa: <http://www.julianmarquina.es/las-habilidades-que-los-bibliotecarios-deben-tener-en-el-2020/>

REȚELELE SOCIALE, NOILE ALIATE ALE BIBLIOTECILOR

Rodrigo LASTRETO

Noile tehnologii generează schimbări mari la nivel social și cultural, iar utilizatorii bibliotecilor nu mai sunt aceiași. Provocarea actuală a bibliotecilor este de a capta acești noi utilizatori și, în acest sens, rețelele sociale sunt instrumente-cheie ce permit să ajungi la un număr de persoane instantaneu. Facebook și Twitter sunt opțiunile cele mai solicitate ale bibliotecarilor. Pinterest, deși e mai puțin cunoscut, are un potențial enorm de vizibilitate a bibliotecilor și, de asemenea, câștigă un loc remarcabil. În articolul de față vom examina diverse rețele de socializare și vom arăta câteva experiențe ale unor biblioteci populare, care lucrează cu ele.

Noile tehnologii au luat amploare într-o manieră vertiginosă în societate și bibliotecile trebuie să se adapteze la această tendință ca să nu rămână retrogradate și să nu fie uitate de utilizatori. Paralel acestor schimbări, rețelele de socializare au câștigat titlul de protagonist și oamenii au apelat la ele. Și utilizatorii sunt acolo, de ce să nu-i căutăm? Facebook, Twitter, Pinterest, Instagram, Google+, LinkedIn sunt câteva locuri unde oamenii se află permanent online. Bibliotecile, de asemenea, pot fi acolo și să le furnizeze serviciile pe care ei le necesită.

În interacționarea pe rețelele de socializare este primordial să se capteze utilizatorii. Odată ce acest lucru este realizat, începe o altă etapă – de a face ca utilizatorii să rămână mai mult timp și să se multiplice în timp. A ști ce conținut se va oferi e un alt punct esențial, pot fi servicii, informații importante sau linkuri utile. Nimic din acestea nu trebuie să lipsească.

Rețelele de socializare se transformă într-un instrument de comunicare inegalabil și gratuit pentru că nu creează niciun cost suplimentat de la persoana care le uti-

lizează pentru aplicare și utilizare, care, cu siguranță, va fi însuși bibliotecarul. În plus, se realizează o interacționare mai mare cu utilizatorii și cu alte biblioteci, vizibilitatea conținutului, publicitate gratuită a spațiului și a serviciilor. În fine, o bibliotecă trebuie să aibă o prezență online unde sunt utilizatori.

Familiarizarea utilizatorilor

Pentru a ști care sunt preferințele membrilor comunității ce vin la bibliotecă, trebuie să realizăm sarcina de a ști ceea ce în biblioteconomie se numește „studii utilizatorilor”. Poate fi o cercetare online chiar de pe pagina web, o cercetare via mail ori o consultație completând un formular în format tipărit pentru a fi oferite persoanelor care frecventează biblioteca. Acolo, pur și simplu, îi vom întreba ce rețele de socializare utilizează.

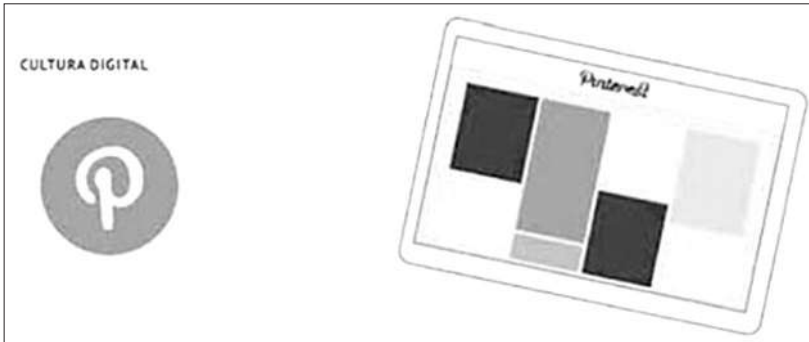
Acest studiu va ajuta bibliotecile să cunoască în detaliu preferințele comunității. Dacă un procentaj înalt alege Facebook, acesta va fi obiectivul lor. Este important să nu crezi că participarea în toate rețele de socializare garantează și succesul; cheia va fi centrată în acelea unde utilizatorii sunt mai prezenți.

Facebook în biblioteci

Pentru majoritatea bibliotecilor, prezența pe Facebook a fost o opțiune ce s-a transformat în obligație. O Fan Page în această rețea de socializare permite o comunicare directă, rapidă și benefică cu utilizatorii ei.

Prin intermediul Facebook-ului, bibliotecile pot distribui activitățile lor culturale, ultimele noutăți, evenimente, recomandări de cărți și noutăți din fondul bibliografic. O selecție bună de fotografii și video va face interacțiunea cu utilizatorii mult mai atractivă.

O temă-cheie la utilizarea Facebook-ului este de a crea o pagină, și nu un profil de utilizator. Prima din opțiuni e că

nu are limită de fani și este suficient doar să alegi opțiunea „îmi place” a paginii pentru a începe să o urmărești. Opțiunea profilului utilizatorului are o limită de 5000 de prieteni, în plus, pentru a-l urmări trebuie să-i trimiți o cerere de prietenie, așa cum se face la profilurile personale.

În general, când o persoană urmărește o pagină, trebuie să fii conștient de știrile care sunt distribuite și să fii la curent cu actualizarea știrilor lor. În plus, trebuie de trimis o cerere de prietenie pentru a fi conectați și pentru a fi prieteni pe Facebook, dar și pentru a putea avea acces la fotografiile și istoriile personale.

Facebook e una din cele mai mari dintre rețelele de socializare din lume și viitorul pe care-l promite fondatorul său, Mark Zuckerberg, este mai mult decât optimist. Pentru anul 2030 vrea să ajungă la 5 miliarde de utilizatori. Intenția sa e ca în 14 ani 60% din populația lumii să fie activă pe Facebook. Cu această cifră în față, o opțiune excelentă este că toate bibliotecile trebuie să profite pentru a intensifica relația și comunicarea cu utilizatorii lor.

Twitter

Principala caracteristică pentru Twitter este că mesajele nu trebuie să depășească 140 de caractere (litere). Aceasta poate fi un dezavantaj și se dorește să aibă o comunicare mai detaliată, dar, totodată, poate fi benefică – ne învață să ajustăm mesajul și să ajungă la public în mod direct.

Biblioteca poate obține mai mult de la Twitter: să facă cunoscute toate activitățile, evenimentele culturale, atelierele, cărțile noi ori colecțiile vechi, interacțiunea cu utilizatorii și cu alte biblioteci ori realizarea consultațiilor de referință rapidă.

Primul pas pe Twitter e că trebuie să alegi un nume succedat de simbolul @, după care urmărești alte conturi înrudite cu tematica ta. Paralel acestei acțiuni, trebuie de realizat o campanie de comunicare și de preîntâmpinat utilizatorii bibliotecii că ești pe Twitter. Odată activă, biblioteca își asumă responsabilitatea de a vedea ce fac alte biblioteci, să vadă ce publică și cum o fac, să analizeze ce inițiative sunt de succes și care nu.

O resursă utilă este utilizarea hashtagului – un cuvânt precedat de simbolul #. Se utilizează ca etichetă și servește pentru a grupa temele. De exemplu, ca să cauți pe Twitter #biblioteci, rezultatul vor fi toate twitter-urile care fac referințe la biblioteci și utilizează acest hastag. Urmărirea hastagurilor ajută să fii la curent cu temele de actualitate.

Interacționarea cu utilizatorii poate fi realizată în diferite moduri: redistribuirea unui tweet, citarea sau menționarea unui utilizator; selectarea „îmi place” a unui tweet ori a unui mesaj direct. Creșterea Twitter-ului este inegalabilă, actualmente sunt 340 de milioane de conturi active și dacă utilizatorii de bibliotecă îl aleg, acolo trebuie să fi.

Panourile de Pinterest

Cu Pinterest vei realiza o mai mare vizibilitate a bibliotecii. Posibilitatea de a distribui fotografii în panouri personale tematice va face ca utilizatorii să cunoască altă față a bibliotecii. Vocabularul rețelei Pinterest este un pic altfel decât restul rețelelor de socializare. De exemplu, imaginile ce fac parte din Pinterest se numesc pinuri, acestea se organizează în panouri, numite borduri și când se publică ceva sunt fixate. Pentru a vedea un pic mai clar, se poate face un album de cifre: va avea o tematică generală, dar o pagină va povesti o istorie specifică, utilizând imagini de calitate înaltă.

Fiecare pin trebuie să fie relevant pentru oricine vrea să numere. Bordurile pot fi organizate pe teme. Este locul unde începe să zboare imaginația fiecăruia. Se creează panouri cu tematică specifică, cum ar fi difuzarea tipurilor de documente (reviste, e-books, fotografii, video, filme, mape); după vârstă și gusturile publicului (nivel inițial, primar ori secundar); istorie, infografice și evenimente; achiziții noi, recomandări, materialele cele mai consultate ori statistici; instalații și personalul care lucrează acolo; servicii oferite; activități culturale sau evenimente. Posibilitățile sunt multe și variate; trebuie doar de gândit, de presupus și de făcut.

La muncă

De acum încolo, decizia e în mâinile bibliotecarilor. Utilizarea rețelelor sociale în bibliotecă este deja o realitate ce nu poate fi marginalizată. Astăzi, este instrumentul de comunicare și de difuzare cel mai bun și cel care contează.

Rețelele de socializare nu au frontieră și, dacă biblioteca aderă la această tendință, va ajunge în orice colț al planetei, va cunoaște și va interacționa cu utilizatorii și restul persoanelor. Utilizatorii sunt acolo și trebuie să mergi după ei. Nu se pune problema de a ne așeza și de a aștepta să se

întoarcă. Rețelele de socializare sunt noi aliați ai bibliotecilor și merită un „Îmi place”.

Biblioteca Publică și Centrul Cultural Rayuela (4042) – Templul Santiago, Córdoba

Utilizăm Facebook-ul din anul 2010, iar Twitter și Instagram de mai puțin de un an. Pe Instagram și Twitter distribuim noutățile bibliografice și activitățile pe care le vom desfășura. Pe Facebook – noutățile, activitățile, programul serviciilor, noutățile locale și generale, informații de interes, fragmente de cărți, poezii, recunoștință și progres în bibliotecă.

Datorită utilizării rețelelor de socializare a crescut numărul de membri și utilizatori ai bibliotecii și care primesc informația direct. De asemenea, aceasta a permis vizibilitatea unei cantități de servicii, a generat o nouă cale de comunicare, pentru că mulți comunică prin mesaje private (în special, pe Facebook), ceea ce a permis membrilor să afle noile cărți achiziționate și alte materiale.

Avantajele utilizării rețelelor de socializare sunt: majorarea vizibilității, publicitate fără plată, o călătorie dus-întors cu utilizatorii și facilitarea accesului la informații a partenerilor. De asemenea, a crescut contactul cu diferiți actori sociali, ceea ce a permis îmbunătățirea și creșterea activităților pe care le vom desfășura.

Facebook: Biblioteca-Popular-y-Centro-Cultural-Rayuela

Twitter: @BepeRayuela

Instagram: bibliorayuela

Biblioteca Publică Cornelio Saavedra (0077) – Caba, Saavedra

Utilizăm Facebook-ul de șase ani. Publicăm activitățile noastre, ateliere și noutățile editoriale, autori de cartier, mai mult sau mai puțin cunoscuți în lumea literară.

Utilizarea eficientă a rețelelor de socializare a accelerat mult relația cu utiliza-

torii și este uimitoare. Avem pe Facebook prieteni din multe țări. Avantajul este comunicarea reală, dar, pe de altă parte, sfidarea distanțelor la care oamenii se informează de pe Facebook ori mail.

Facebook: Biblioteca P. Cornelio Saavedra

www.bibliotecacsaaavedra.org.ar

**Biblioteca publică Sudestada (4210)
– Florida, Vicente Lóez, Buenos Aires**

Folosim Facebook și Twitter de șase ani. Publicăm evenimente, recomandări de cărți și ateliere. Pe Facebook, de asemenea, încărcăm noutăți generale care pot fi înrudite tematic cu activitatea noastră. Cu utilizatorii a fost generată comunicarea în sens bidirecțional sau simetric.

Există multă interacțiune prin Facebook, ca și prin furnizarea informațiilor despre evenimentele noastre și ateliere, iar contactarea partenerilor e mai puțină. Un dezavantaj este că rețeaua socială nu permite să se extindă. De exemplu, înainte utilizam un buletin pe diferite pagini și îl expediam pe mail, dar pe Facebook aceasta nu este foarte practic și nici eficient. Avem un blog care compensează, în parte, carențele unui buletin lunar.

Facebook: Biblioteca Sudestada

Twitter: @bibliosudestada

bibliotecapopularsudestada.blogspot.com.ar

Biblioteca Municipală Juan Bautista Alberdi (2875) – Luján de Cuyo, Mendoza

Utilizăm Facebook de cinci ani și Twitter de mai puțin de un an. În principiu, distribuim evenimente și activități. De asemenea, publicăm pliante, fotografii și video de la evenimentele ce le realizăm și de la serviciile pe care le oferim, ca și ateliere de reuniuni gen „Clubul cititorului”, „Ora poveștilor”, prezentări de cărți etc.

Prin intermediul rețelelor de socializare, utilizatorul interacționează și cu alte servicii de bibliotecă. De exemplu, este destul de obișnuit dacă o persoană nu poate să returneze la timp o carte – să anunțe printr-un mesaj privat pe Facebook, ori să întrebe dacă este disponibil un titlu anume. De asemenea, este ceva obișnuit ca utilizatorii să realizeze înscrieri pentru ateliere ori evenimente prin intermediul rețelelor de socializare și am observat că se simt parte a instituției, se caută pe fotografii, le comentează și le distribuie. Un avantaj este că se poate utiliza pentru a informa gratuit despre evenimente și activități, de exemplu: crearea evenimentelor pe Facebook este ceva foarte pozitiv, deoarece ajunge la multe persoane fără să-i coste bani și servește efectul aplicației „distribuie”. De asemenea, utilizăm acestea pentru diferite tipuri de consultări.

Câteva dezavantaje: nu întotdeauna se poate răspunde imediat la consultări, încărcarea fotografiilor și păstrarea paginii actualizată necesită activitatea unei persoane mature în managementul comunicațional pentru satisfacerea intereselor utilizatorului rețelei de socializare și publicarea textelor și fotografiilor ce îi interesează.

Bibliotecile publice, de multe ori, nu au asemenea profesioniști, personalul lor ar trebui să aibă grijă de toate sarcinile.

Facebook: Biblioteca Alberdi (pagina)

Titlul original: Redes sociales, las nuevas aliadas de las bibliotecas

Traducere din spaniolă: Daniela GORINCIOI, șef oficiu, Biblioteca Centrală

Sursa: Redes sociales, las nuevas aliadas de las bibliotecas (<https://soybibliotecario.blogspot.md/2016/05/redes-sociales-aliadas-bibliotecas.html?spref=fb>)

O VIZITĂ DE STUDIU ÎN ROMÂNIA CU AMINTIRI FRUMOASE

Angela OLĂRESCU,
șef, Filiala „Hristo Botev”

În perioada 22-26 ianuarie curent, un grup din 26 de bibliotecari selectați de Programul *Novateca* în cadrul trainingurilor *Advocacy în bibliotecile publice*, care au obținut performanțe în favoarea bibliotecilor, au avut fericita ocazie de a întreprinde o vizită de studiu și documentare în România. Bibliotecari din raioanele Ungheni, Telenești, municipiile Bălți, Orhei și Chișinău, lideri în *Advocacy*, au vizitat Biblioteca Județeană „George Barițiu” din Brașov, Biblioteca Județeană Târgu-Mureș, Biblioteca Județeană „Octavian Goga” din Cluj-Napoca și două filiale ale ei – Biblioteca Publică din Iclod, Biblioteca Publică „Zorile” (cu sprijinul Programului *Novateca*). Pe parcursul vizitei grupul de bibliotecari a fost însoțit de dna dr. Lidia Kulikovski, specialist în inovații, și dna Natalia Diordita, asociat administrativ de la Programul *Novateca*.

Scopul vizitei a fost cunoașterea practicilor de succes în *Advocacy*, a experienței înaintate a bibliotecilor publice și serviciilor noi implementate. Astfel de deplasări sunt foarte importante în practica de zi cu zi a bibliotecarului, căci în cadrul lor luăm cunoștință de servicii noi și de posibilitățile actuale ale bibliotecilor moderne. Și această călătorie a avut un impact favorabil pentru munca noastră. Timp de cinci zile noi ne-am informat cu privire la activitatea a șase biblioteci diferite, fiecare din ele fiind o instituție modernă și inovativă în comunitatea sa, cucerind prin aceasta locuitorii de toate vârstele ai localității. Ne-am putut convinge, că bibliotecile din România, pe care le-am vizitat, lucrează la un nivel înalt conform standardelor europene: se practică deservirea utilizatorilor

în format electronic, scanarea și xeroxarea cărților solicitate, dispun de un sistem de securitate sigură a colecției de carte și se află în clădiri mari și spațioase. Toate acestea mențin o atmosferă magnetică atrăgând publicul cititor.

Prima zi din vizita de studiu în România a coincis cu sărbătoarea Unirii Principatelor Române, din care motiv Guvernul României a declarat pentru luni și marți program liber, dar colegii bibliotecari ne-au deschis localul și ne-au primit ospitalier la Biblioteca Județeană „George Barițiu” din Brașov. Este o bibliotecă pentru copii și tineret modernă, inovativă, cu spații frumoase și cu un Centru de Excelență. În cadrul întâlnirii cu colegii de la biblioteca dată, dl director Daniel Nazaria și-a împărtășit experiența multiplelor practici pe care le posedă în proiectele educaționale de nivel local, național și internațional, împreună cu colegii săi, ne-a vorbit despre marea dorință a colaboratorilor de modernizare și diversificare a serviciilor, bazându-se pe susținerea Consiliului Județean, multitudinea de parteneriate interne și externe pe care le are biblioteca la moment. Ne-a impresionat îndeosebi secția „Jucărioteca”, alcătuită din trei compartimente: calculatoare, joacă și sport, ce îmbină dezvoltarea intelectuală, fizică și relaxarea copiilor însoțiți de părinți și bunici; oferirea multiplelor servicii cititorilor bibliotecii, ce conduce la inovație, creativitate și noi proiecte, punând accentul pe valoarea bibliotecii în comunitate. În aceeași zi am vizitat castelul Bran, situat la 30 km de orașul Brașov, cu o bogată istorie, în care se înscrie viața domnitorilor, dar și a oamenilor simpli,

unii devenind personaje din basme, legende și mituri.

În a doua zi a vizitei de studiu ne-am deplasat la Biblioteca Județeană Târgu-Mureș, care este amplasată în incinta clădirii Palatului de Cultură. Dna director Monica Avram și-a consacrat ziua liberă nouă, ne-a primit cu amabilitate, comunicându-ne despre istoria bibliotecii, proiectele implementate și colecția de carteară veche. Ne-a impresionat sala de festivități din Palatul de Cultură, unde s-a desfășurat prima Conferință de Orientare în cadrul Proiectului *Biblionet* din România. Am avut ocazia de a vedea cea mai veche carte din colecția bibliotecii, editată în anul 1474, și unica carte cu pagini aurite, din anul 1845. Biblioteca editează volume de bibliografii locale și dorește să facă un târg al achizițiilor locale. Ne-a exemplificat unele probleme de Advocacy ale bibliotecii, cum au fost soluționate și despre altele ce le rezolvă cu ajutorul unor utilizatori.

În a treia zi am vizitat Biblioteca Comunală Iclod ce se află în localul Primăriei. Directorul ei, dna Anca Maria Rus, ne-a vorbit despre activitatea bibliotecii și succesele obținute până la momentul actual. Am fost

salutați de primarul comunei, care ne-a comunicat despre colaborarea APL cu biblioteca, finanțarea ei din bugetul local și ne-a oferit câte un CD cu tradițiile și obiceiurile desfășurării unei nunți românești.

La Cluj-Napoca am fost întâmpinați de dna Sorina Stanca, directorul Bibliotecii Județene „Octavian Goga” Cluj. Dumneaei a organizat cu deosebită amabilitate, o excursie prin toate secțiile Bibliotecii Județene „Octavian Goga”. Biblioteca ocupă o clădire cu șase niveluri, este frumos amenajată, în ea fiind amplasate: parter cu expoziții și secția pentru copii, secția pentru adolescenți, sala de referințe, două săli de lectură, trei săli de împrumut pentru adulți, colecția specială, secția artă, American Corner și o bază de date online *Memorie și cunoaștere locală*. Biblioteca Județeană „Octavian Goga” din Cluj-Napoca este o bibliotecă modernă, ce prestează servicii de calitate, cu o echipă de profesioniști și mulți utilizatori. Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” din RM colaborează fructuos cu Biblioteca Județeană „Octavian Goga” Cluj și se influențează reciproc, replicând serviciile între ele. Astfel, la Chișinău funcționează programele *Bătălia cărților*, *Vreau să-mi citești*, *Istoria locală*. Biblioteca Jude-

țeană „Octavian Goga” Cluj și Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” concurează la capitolul inovare.

Filiala „Zorile”, recent redeschisă, dispune de un spațiu extins și modern, cu săli luminoase, calde, colorate, mobilate și cu mulți utilizatori de diferite vârste. Bibliotecarii noștri au aflat despre diverse servicii, programe, concursuri interesante, ce se bucură de o mare popularitate în rândurile utilizatorilor, îndeosebi cele dedicate copiilor și adolescenților. Bibliotecarii au avut parte de momente și impresii de neuitat, au admirat arhitectura arhaică a orașului Cluj-Napoca, unul din cele mari orașe și mai frumoase din inima Transilvaniei.

În drum spre casă Programul *Novateca* ne-a oferit o surpriză plăcută, am vizitat Biblioteca Județeană „George Coșbuc” Bistrița-Năsăud. În curtea bibliotecii este amenajat un stelaj cu cărți, unde fiecare poate aduce cărți și lua alta în schimb pentru lectură. Biblioteca dispune de două corpuri: A și B. În blocul A se găsește o sală de lectură, sala de lectură „G. Coșbuc”, de împrumut la domiciliu pentru copii, de împrumut la domiciliu pentru adolescenți, se întocmește bibliografia locală selectivă, se clasifică și se prelucrează colecția de carte,

iar în demisolul clădirii este un spațiu mare – Sala „Coșbook”, destinat în principal tinerilor (elevi, studenți) pentru socializare, petrecerea timpului liber în vecinătatea cărților, revistelor și cu acces la internet. În corpul B al sediului central se află sala de lectură „Liviu Rebreanu” și medioteca. La sfârșitul vizitei, din partea directorului bibliotecii, dl Ioan Pinteș, ne-au donat fiecarei cartea *Bibliotecile publice din comitatul Bistrița-Năsăud*, scrisă de Ana-Maria Nenițoiu.

După vizita de studiu, făcând conștincios notițe și schimb de experiență, cred că fiecare din noi va implementa ceva nou și util din aria serviciilor moderne aflate și prestate comunității. Din toate bibliotecile am avut cu ce ne inspira și ce prelua.

Călătoria a fost binevenită, dar și noi, bibliotecarii din Republica Moldova, desfășurăm la locul de muncă diferite servicii noi la cerințele comunității conform posibilităților. Aș menționa că anume în acest anotimp de iarnă, călătorind din oraș în oraș și privind pe geamul autocarului, vezi frumoasele coline cu munții înalți ale României și savurezi cu plăcere peisajele de iarnă fermecătoare și admirabile.

ARHITECTURA ȘI INTERIORUL BIBLIOTECILOR

METODE DE STUDIERE A UTILIZĂRII SPAȚIILOR PUBLICE ÎN BIBLIOTECI

*Francine MAY,
profesor asociat, Universitatea „Mount Royal”*

Introducere

Citirea, jocul, navigarea, căutarea, scrisul, sărutul, lupta, întâlnirea, studiul, calcularea – capturarea variatelor activități care apar în spațiile publice din bibliotecă necesită un set de metode foarte flexibile și variate. Cercetătorii desfășoară proiecte de utilizare a spațiilor pentru a înțelege utilizarea și semnificația spațiilor din bibliotecă. Rezultatele acestei cercetări poate ghida procesul alocării resurselor, dezvoltarea sau redezvoltarea spațiilor din bibliotecă, campaniile de marketing a atribuțiilor bibliotecilor și de câștigare a suportului comunității și a sponsorizării sau pur și simplu percepția personalului bibliotecilor privind necesitățile utilizatorilor. În timp ce unii ar putea argumenta că spațiile fizice din bibliotecă își pierd valoarea deoarece colecțiile devin din ce în ce mai digitale și astfel „în afara” unui loc fizic concret, bibliotecile drept localuri sunt în continuare importante pentru un șir de comunități. Într-adevăr, clădiri masive și impresionante care constituie unele bibliotecă din America de Nord au devenit modele, incluzând clădiri remarcabile ca „Bibliothèque et Archives nationales du Québec”, bibliotecile publice din Vancouver și Seattle și Biblioteca Perkins din Universitatea din Duke. Cunoașterea modului în care spațiile fizice din bibliotecă sunt folosite extinde înțelegerea noastră a multor căi prin care bibliotecile devin folosite de comunitățile lor, recepționând informa-

ții despre rolurile și funcțiile bibliotecilor care altfel nu sunt înregistrate.

Explorarea utilizării spațiilor din bibliotecă răspunde apelului pentru cercetare în câteva domenii, incluzând extinderea înțelegerii noastre a felului cum utilizatorii experimentează spațiul fizic al clădirilor (Lees 2001), înțelegerea rolului lecturii și „bibliotecii drept local”, precum și abordarea cercetării bibliotecilor din punctul de vedere al „bibliotecii în viața utilizatorului” (în opoziție cu „utilizatorul în viața bibliotecii”) (Burke și Martin 2004; Wiegand 2003). Aceste apeluri exprimă o necesitate de a studia utilizarea bibliotecilor din perspectiva centrată pe utilizator. Ladhari și Morales (2008) demonstrează că aprecierea bibliotecilor de către utilizator depinde de perceperea bibliotecilor drept localuri, subliniind importanța critică a acestui domeniu de cercetare. În plus, una dintre competențele centrale cel mai înalt evaluate ale bibliotecarilor publici este „acela de a crea un mediu de bibliotecă primitiv, folositor și receptiv pentru a încuraja utilizarea și a întări sprijinul bibliotecii de către comunitate” (Helmick și Swigger 2006, 63).

Această analiză examinează o selecție de metode de cercetare, incluzând elaborarea hărților mentale, observarea participativă și elaborarea hărților de comportament și a îndrumării, interviurile și chestionarele; aceste metode sunt pe larg folosite împreună. Studiul utilizării spațiului a fost aplicat atât în bibliotecă, cât și

în alte tipuri de spații; prin urmare, multe dintre metodele discutate aici își au originea în discipline precum geografia umană, psihologia și antropologia. Deși rostul particular al cercetării utilizării spațiilor variază în funcție de proiect, astfel de studii în biblioteci, în primul rând, răspund unor întrebări despre experiența utilizării spațiilor, precum și rolul și semnificația acestor spații pentru utilizatori și pentru comunitățile lor.

Cercetarea privind utilizarea spațiului în biblioteci

Cercetarea privind utilizarea spațiului în biblioteci decurge în câteva tipuri de investigare. Acestea includ cercetarea privind bibliotecă drept local (Engel și Antell 2004; Shill și Tonner 2004), contribuțiile de capital social ale bibliotecilor pentru comunități (Hillenbrand 2005) și rolul bibliotecilor drept locuri terțe (ceea ce înseamnă locuri de adunare informală care nu sunt nici locul de trai, nici serviciul sau școala; vezi Oldenburg 2003) (Waxman et al. 2007). Ca o abordare investigativă, cercetarea utilizării spațiului a fost folosită pentru a examina diferite probleme ale bibliotecilor, incluzând chestiunea dacă bibliotecile publice funcționează cu succes ca localuri publice (Leckie și Hopkins 2002; May 2010) și dacă bibliotecile publice sunt localuri mult mai de succes decât librăriile mari (McKechnie et al. 2004). McKechnie et al. (2006) au folosit această abordare pentru a examina comportamentul în general și comportamentul rău în bibliotecile publice. Și Waxman et al. (2007) au folosit aceasta pentru a examina contribuțiile potențiale ale magazinelor de cafea pentru localurile bibliotecilor publice.

Calitățile și situația unice a fiecărei biblioteci în parte înseamnă că rezultatele studiilor care evaluează utilizarea spațiilor în biblioteci nu sunt în mod necesar aplicabile printre toate bibliotecile. Un studiu

al spațiilor publice din șase biblioteci publice din Canada, de exemplu, au descoperit că, deși fiecare bibliotecă funcționa cu succes ca un local public, fiecare s-a descurcat într-un mod aparte (May 2010). Demografia comunităților poate influența cum sunt utilizate spațiile din biblioteci: de exemplu, Jue, Koontz și Lance (1999) au descris cum bibliotecile situate în cartierele sărace aveau mai multă utilizare în interiorul bibliotecilor decât bibliotecile plasate în alte cartiere. Fiecare bibliotecă este un local unic modelat de factori care includ clădirea bibliotecii, locația fizică și comunitatea pe care o deservește. O bibliotecă plasată lângă un liceu poate fi folosită de către studenți drept un local unde să meargă în timpul prânzului. O bibliotecă academică servind o universitate unde lucrul în grup este programat frecvent poate avea mai mulți studenți lucrând împreună la mese decât aparte. Structura fizică însăși poate de asemenea determina utilizarea. O clădire de bibliotecă mai veche cu accesibilitate limitată, poate avea utilizare redusă de către cei cu probleme de mobilitate, în timp ce o bibliotecă publică cu o zonă pentru copii mare și bine echipată poate avea o utilizare crescândă și mai multe vizite de către familii cu copii.

Este important de a nota că cercetarea utilizării spațiilor în biblioteci asigură o analiză semnificativă numai a utilizării resurselor bibliotecii care sunt direct legate de spațiul fizic, ca scaunele sau mesele. Cercetarea utilizării spațiului în mod tipic ignoră, de exemplu, utilizarea resurselor „online” din biblioteci. Cercetarea utilizării spațiilor poate viza un utilizator care în mod fizic răsfoiește cărți în biblioteci, dar nu vizează pe acei utilizatori care navighează prin catalogul online al bibliotecii. Ea ține evidența acelor care stau la o masă din bibliotecă pentru a citi o carte fizică, dar nu-i privește pe cei care folosesc un computer din bibliotecă sau de acasă

pentru a citi o carte electronică (e-book). Studiul folosirii spațiului din biblioteci asigură un instantaneu al diferitor aspecte ale utilizării și semnificației bibliotecilor.

Elaborarea hărților mentale: reprezentări vizuale ale spațiilor din bibliotecă

Termenul de hartă mentală, situată în categoria mai largă a elaborării de hartă cognitivă, se referă la o expresie a percepției de către individ a spațiului fizic (Jacobson 2006). Această metodă, folosită cel mai frecvent în psihologie și în geografia comportamentală, este utilă pentru a îmbunătăți înțelegerea legăturii dintre percepția spațială și comportament (Kitchin 2001; pentru mai multă informație asupra valorii științifice a elaborării hărții cognitive, vezi Kitchin 1994). Într-una din cele mai simple căi de implementare a acestei metode, indivizii sunt rugați să deseneze o hartă a unui spațiu particular sau o rută între locații; hărțile rezultate sunt examinate și comparate (pentru o discuție mai detaliată a acestei tehnici de uz în bibliotecile academice, vezi Horan 1999). Rezultatele pot fi agregate într-o hartă a zonei ce reprezintă, prin nuanțare sau altă tehnică vizuală, numărul de ore proporționat în care un element spațial a apărut în hărțile respondenților (Kitchin 2001). Neajunsurile acestei metode includ inexactitățile și nesiguranta în termenii cunoștințelor spațiale ale respondenților sau lipsa de cunoaștere a convențiilor cartografice sau ambele. În plus, există obstacole legate de interpretarea și compararea hărților, și respondenții deseori prezintă numai o proporție a cunoștințelor spațiale pe care ei le au (Kitchin 2001). Din cauza acestor neajunsuri, această tehnică este rareori folosită în mod izolat, dar mai curând este frecvent folosită în comun cu alte metode de cercetare.

James (1983) a descoperit că elaborarea hărților mentale folosită în bibliotecile

le academice a fost o metodă practică și utilă pentru generarea informației despre percepția utilizatorilor a spațiilor din bibliotecă. De exemplu, utilizatorii tindeau să reprezinte locațiile din biblioteci preferate sau cel mai frecvent utilizate pe scară largă, în timp ce zonele din biblioteci necunoscute sau folosite mai rar erau fie omise, fie reprezentate în puține detalii. În acest caz, rezultatele generate de elaborarea hărților mentale au fost utile pentru bibliotecă în trei moduri: ele au contribuit la reorganizarea bibliotecii, ele au convins biblioteca de importanța menținerii tipului neuniform în asigurarea cu scaune și ele au impus schimbări în educația utilizatorului de a accentua zonele bibliotecii care au fost relevante pentru utilizatorii bibliotecii – în opoziție cu învățarea utilizatorilor despre fiecare aspect al bibliotecii. Un studiu mai recent a folosit elaborarea hărților mentale ca pe o tehnică pentru a explora înțelegerea teritoriului, locului și identității în relație cu Biblioteca din Muenster City (Song 2007). Cercetătorii oferă puține detalii despre cum au fost implementate metodele de studiu, dar ei prezintă rezultate interesante indicând că percepțiile acestei biblioteci au fost determinate în funcție de context și au evoluat cu timpul și prin angajament cu locul fizic.

Deși elaborarea hărților mentale nu este o metodă folosită pe larg în cercetarea bibliotecilor, cercetările existente susțin că ea are un potențial de a fi folosită drept o cale de extindere a înțelegerii noastre a felului cum înțeleg utilizatorii sensul spațiilor din biblioteci (James 1983; McInnis 1984). Hărțile mentale ale bibliotecilor pe care utilizatorii le desenează reflectă experiențele lor în utilizarea spațiilor din biblioteci, incluzând zonele care sunt importante pentru ei și ce așteaptă ei să găsească în locurile respective. Hărțile mentale pot indica aspectele unui anumit spațiu de care un individ este conștient și

le ține minte, dar ele nu reflectă în mod necesar abilitatea unui individ de a folosi acest spațiu (Horan 1999). În concluzie, elaborarea hărților mentale este o metodă cu un cost scăzut, ușor de implementat, și care produce rezultate ce sunt utile pentru managementul bibliotecii; totuși, aceste rezultate, sunt limitate din cauza specificității lor în studierea bibliotecii și din cauza provocărilor analizei.

Observația: o privire generală

Cercetarea observațională este folosită pentru a înregistra comportamente ale celor observați, dar nu are de a face cu părerile sau credințele lor despre evenimentele sau acțiunile în care ei sunt implicați (Sommer și Sommer 2002). Aceasta este o metodă care, cel puțin în 2005, nu era răspândită în cercetările din Știința Informației și Bibliotecilor (ȘIB); în acel an observația a fost raportată drept o tehnică de colectare a datelor în 3,5% din studiile de înalt profil din revistele ȘIB (Hider și Pymm 2008). Diferitele tipuri de observație sunt deseori caracterizate în funcție de nivelul de implicație pe care observatorul îl are vizavi de cei observați și de metoda de înregistrare a observațiilor, care este în mod tipic fie structurată (unde categoriile comportamentale de interes sunt determinate dinainte), fie nestructurată (Bottorf 2003). Observația este caracterizată în mod tipic drept o metodă de cercetare calitativă, deși datele pot fi uneori cuantificate, în mod particular atunci când sunt aplicate metodele structurate ale observației (Platt 2004). Avantajele întreprinderii cercetării observaționale includ faptul că datele pot fi mai detaliate și colectate cu mai multă acuratețe decât acelea colectate prin alte mijloace (precum interviurile sau chestionarele) așa cum cercetătorul înregistrează informația direct, și această informație poate fi înregistrată pentru cei care nu pot vorbi pentru sine (de ex., copiii foarte mici;

vezi Mckechnie 2000, pentru o discuție a metodelor de observație a copiilor preșcolari). Așa cum este o înregistrare a ceea ce oamenii mai curând fac decât ceea ce ei spun sau gândesc că fac, informația observațională poate fi folosită pentru a verifica sau a suplimenta informația colectată prin alte mijloace (Foster 2006).

Observația deschisă

Metodele deschise ale observației participative sunt la modul general caracterizate de faptul că observatorul acționează ca un participant activ în grupul de studiu și cei care sunt observați au dat permisiunea să fie studiați. Nivelurile participăției observatorului variază de la participare completă, unde observatorul este un membru deplin al grupului care este observat, la participant/observator, unde observatorul are un grad mai mic de participăție (Platt 2004). Un beneficiu al observației deschise față de metodele neștiute de observație este oportunitatea de a înțelege mai bine comportamentul prin a pune întrebări celor care sunt observați (Platt 2004). Această metodă este utilă pentru colectarea observațiilor detaliate despre grupurile mai mici de oameni dacă este convenabil de a câștiga permisiunea de a se angaja în observație.

În studierea bibliotecilor această metodă a fost folosită pentru a observa utilizatorii implicați în programarea bibliotecii. Mckechnie et al. (2007) a folosit observația participativă, împreună cu interviurile și focus-grupurile, pentru a explora utilizarea programării spațiului bibliotecilor de către două grupuri diferite de utilizatori ai bibliotecilor: participanții în cadrul orelor de povestiri și indivizii implicați într-un grup de tricotaj. Această cercetare a arătat că domeniul social creat în sala de programe era unic în comparație cu activitatea socială care are loc în alte zone ale bibliotecii. De exemplu, programele au oferit

oportunități de dezvoltare a relațiilor între utilizatorii bibliotecii și pentru distribuirea resurselor precum patternurile de tricotaj sau a îmbrăcămintei pentru copii (McKechnie et al. 2007).

Provocările legate de această metodă diferă în funcție de contextul observației. De exemplu, McKechnie (2006) a folosit observația deschisă pentru a examina comportamentul bebelușilor și al copiilor în timpul orelor de povestire a istoriilor la câteva biblioteci publice. Observațiile au fost analizate pentru a arăta dacă și în ce mod aceste programe sunt avantajoase pentru copiii implicați. Observațiile înregistrate pentru aceste grupuri relativ mari și gălăgioase s-au dovedit a fi provocatoare. Cercetătorii au raportat că au avut a face cu acest subiect în câteva moduri, incluzând implicarea a trei observatori și a câtorva aparate de înregistrare. Numărul observatorilor a fost limitat la trei pentru a nu permite ca observația să devină prea deranjantă.

Observația neparticipativă

În observația neparticipativă nu este nici o interacțiune cu oamenii sau cu acțiunile aflate sub observație (Angrosino 2003). Această metodă este de asemenea cunoscută drept naturalistă, completă, nonreactivă, sau observația nonparticipativă. Distanța pe care cercetătorul o plasează între el sau ea și cei pe care îi observă asigură beneficiul de a reduce implicarea cercetătorului și evită dificultățile de finisare a observației, care pot apărea în timpul observației participative (Baker 2006). Această detașare este de asemenea un dezavantaj deoarece abținerea de la interacțiune cu subiecții cercetării poate limita concluziile pe care observatorul le poate formula. Given și Leckie (2003) au raportat o altă provocare a observației neparticipative: După câteva zile de observație a unei biblioteci publice, unii din

utilizatorii obișnuiți au început a remarca observația și luarea notițelor de către cercetători.

Observația neparticipativă a fost folosită pentru a explora câteva din aspectele utilizării bibliotecii în bibliotecile academice. Unul din studiile acestea a examinat utilizarea unui spațiu social vast de studiu-deschis în biblioteci, în același timp evaluând această metodă etnografică pentru folosirea sa într-un context al bibliotecii (Bryant, Matthews și Walton 2009). Rezultatele au identificat succesul acestui spațiu drept un mediu flexibil de învățare care a sprijinit o gamă de activități ale studenților și a făcut o contribuție unică la experiența de învățare a studenților. În plus, autorii au ajuns la concluzia că această metodă oferă un potențial pentru administratorii bibliotecilor care vor să evalueze scopurile și obiectivele de design pentru spațiile bibliotecilor. Un alt studiu al unei biblioteci academice a folosit observația sistematică a utilizatorilor bibliotecii pentru a explora cum diferite zone ale bibliotecii au fost folosite pe parcursul timpului (Applegate 2009). Informația observațională înregistrată pe parcursul acestui studiu a inclus locația fiecărui utilizator, genul, folosirea unui laptop, dacă utilizatorul a fost într-un grup sau singur. Unele din rezultatele acestui studiu arată că mesele tradiționale au fost frecvent folosite și că patternurile utilizării bibliotecilor au fost diferite în funcție de gen și de timpul anului. Bazându-se pe aceste observații cercetătorii au fost în stare să determine faptul că, în cadrul campusului, biblioteca a fost locația preferată pentru studenții angajați în activități academice care nu erau direct asociate cu orele de clasă și că, comparându-se cu datele demografice ale universității, bărbații au predominat printre utilizatorii bibliotecii (Applegate 2009).

Observația neparticipativă a fost de asemenea folosită pentru a studia folosi-

rea de către utilizatori a bibliotecilor publice. Mckechnie et al. (2004) a folosit această metodă pentru a compara două tipuri diferite de spații: bibliotecile publice și librăriile. Observațiile activităților utilizatorilor în bibliotecile publice au fost înregistrate și apoi comparate cu rezultatele studiilor similare întreprinse în librării, dând posibilitatea cercetătorilor de a identifica diferențe în patternurile de utilizare. De exemplu, în timp ce oamenii întreprind multe din aceleași activități în bibliotecile publice ca și în librării, utilizatorii au avut tendința să trateze bibliotecile mai mult drept propriul lor spațiu modelând regulile, mișcând mobilierul pentru a conveni nevoilor lor, lăsându-și lucrurile personale în diverse locuri, rămânând pentru perioade mai lungi și angajându-se în conversații cu străinii. Într-un alt studiu, câțiva din aceiași cercetători au folosit observația neparticipativă pentru a examina procesul interacțiunii sociale în contextul unei biblioteci publice, specific în termenii acceptării regulilor de conduită din bibliotecă (Mckechnie et al. 2006). Pentru a întări metodologia și astfel pentru a obține rezultate mai sigure, au fost întreprinse observații la o varietate de locații, cercetătorii fiind angajați în discuții de la egal la egal și au fost examinate date despre rezultate anormale. Interacțiunile sociale, incluzând pe acelea care au loc într-o bibliotecă publică, sunt procese complexe și observațiile colectate și analizate pe parcursul acestui studiu au contribuit la ilustrarea câtorva din acele procese. De exemplu, deși au fost observate multe cazuri de încălcare sau de modelare a regulilor, regulile de comportament fixate au fost urmate de către majoritatea utilizatorilor. În cazurile în care comportamentul în bibliotecă a devenit o problemă, utilizatorii – nu personalul – au fost observați mult mai frecvent să impună activ reguli de comportament, de exemplu, prin a le face semne altor utilizatori ca să tacă.

Membrii personalului au fost observați că se bazează mai frecvent pe metode pasive de constrângere, precum contactul ochilor, pentru a impune reguli de comportament în bibliotecă.

Harta comportamentului

Harta comportamentului este o formă de observație neparticipativă care generează observații cuantificabile asupra utilizării unui spațiu. Această tehnică în mod frecvent presupune ca un observator să înregistreze comportamente pe o hartă într-un cadru de timp specific. Trăsăturile de bază ale hărții comportamentului sunt următoarele: o reprezentare grafică a zonei observate, o definiție clară a comportamentelor observate, un program al orelor când se efectuează observația, o procedură sistematică care trebuie respectată în timpul observației și un sistem de codare și de numărare pentru a simplifica procedura de observație (Ittelson, Rivlin și Proshansky 1976). Metoda „măturare așezată” („seating sweep”) este o formă modificată de hartă a comportamentului care înregistrează observațiile în formă de tabel în care sunt folosite codurile locațiilor în loc de reprezentările grafice ale zonei studiate (vezi Given și Leckie 2003 pentru o examinare detaliată).

Waxman (2006) a folosit harta comportamentului neparticipativ împreună cu alte metode (documentarea vizuală, interviurile și sondajele) pentru a examina ce calități fizice și sociale au influențat dezvoltarea atașamentului față de locații în trei magazine urbane de cafea. Analizând atât datele observaționale cât și altele care au fost colectate, Waxman a putut să tragă câteva concluzii despre magazinele de cafea drept spații sociale, incluzând faptul că plimbările spre magazinul de cafea au constituit o experiență socială indiferent de faptul dacă utilizatorii s-au angajat în interacțiuni sociale și că utilizatorii cu legă-

turi comunitare mai slabe (precum familie, prieteni și grupuri comunitare) au conferit mai multă valoare relației lor cu personalul magazinului de cafea decât au oferit cei cu legături comunitare puternice.

Given și Leckie (2003) subliniază metoda „măturare așezată” („seating-sweep”) efectuată în timpul unei „examinări” („sweep”) sau plimbări prin zona studiată. Observatorul se plimbă prin spațiul studiat la intervale de timp specifice, înregistrând informații despre indivizi și despre activitățile în care ei sunt implicați. Ca și la alte forme de hartă a comportamentului, se recurge la un cod stenografic pentru a facilita înregistrarea rapidă și corectă a observațiilor. Metodele de „măturare așezată”, împreună cu alte câteva metode de cercetare, au fost folosite pentru a evalua utilizarea a două biblioteci publice mari, principale, din Canada, de către Leckie și Hopkins (2002). Rezultatele metodei „măturare așezată” au relevat câțiva factori despre comportamentul utilizatorilor, incluzând faptul că activitatea numărul unu în care utilizatorii bibliotecilor au fost angajați a fost citirea și că această activitate a fost mult mai frecvent observată decât oricare alta.

Ruta vizitatorului

Domeniul recent apărut al „studiului vizitatorilor” a făcut uz de ruta vizitatorului, o formă de observație neparticipativă, în evaluarea utilizării spațiilor publice, în mod special muzee și galerii de artă. Observatorii observă în mod tipic câte un vizitator, monitorizând mișcarea prin spațiu în același timp înregistrând calea vizitatorului și comportamentele prin spațiu (Korn 1994). Deși este dificil de a găsi multe date despre folosirea rutei vizitatorului în biblioteci, există un potențial ca această metodă să fie folosită pentru a investiga experiența indivizilor în spațiile din biblioteci. Un studiu interesant a im-

placat examinarea unui muzeu de știință drept un spațiu de învățare (Falk și Storcksdieck 2005). Cercetătorii au folosit ruta vizitatorilor, împreună cu interviuri înainte și după vizită, pentru a determina ce variabile au condus la diferite rezultate de învățare. Factorii de contribuție au inclus motivația și așteptarea, medierea socială, medierea facilitată de alții, orientarea în spațiul fizic și experiențe anterioare. Rezultatele unei astfel de evaluări a spațiului poate servi drept un instrument de formare a deciziilor pentru o instituție, precum și să asigure informații despre experiența folosirii unui spațiu din perspectiva vizitatorului (Korn 1994).

Deși nu au fost identificate drept rute ale vizitatorului, tehnici similare au fost folosite în câteva studii care explorează probleme de găsire a căilor în bibliotecile publice și academice. Într-un studiu anterior și posterior la Universitatea din Chicago, cercetătorii au urmat participanții, toți fiind utilizatori neexperimentați ai bibliotecii, și au înregistrat rutele lor în timp ce ei încercau să localizeze itemuri dintr-o bibliografie (Larsen și Tatarka 2008). Participanții au fost încurajați să verbalizeze gândurile lor, și aceste comentarii au fost înregistrate. Niciun participant nu a avut succes în localizarea itemurilor lui pe rafturi. Rezultatele au fost folosite pentru a îmbunătăți sistemul de clasificare și organizare a colecției. Un studiu „follow-up”, care a folosit metode similare, a ajuns la concluzia că patru din zece subiecți sunt acum capabili să-și localizeze cu succes itemurile lor. Deși este în continuare nevoie de mai multă îmbunătățire, schimbările au reușit să faciliteze procesul de găsire a căilor în acea bibliotecă. Într-un alt studiu din bibliotecile publice, cercetătorii au urmat utilizatorii bibliotecii și au înregistrat căile lor prin bibliotecă pentru a determina cum navighează utilizatorii prin zona de intrare a bibliotecii (Mandel

2010). Obiectivele acestui studiu au fost de a determina dacă patternurile de găsimă a căilor au putut fi elucidate și dacă această informație a putut fi folosită pentru a îmbunătăți găsimăa căilor și procesul de promovare a materialelor și serviciilor (Mandel 2010).

Interviurile și chestionarele

Deși aceste metode sunt familiare pentru cercetătorii din domeniul ȘIB, ele sunt discutate aici sub formă abreviată, deoarece ele deseori constituie o parte importantă în cercetarea utilizării spațiului. În mod frecvent ele sunt folosite în combinație cu metodele observaționale. În ceea ce privește investigarea experienței și utilizării de către utilizator a spațiului din bibliotecă, interviurile și chestionarele pot fi utilizate pentru a explora cum utilizatorii apreciază spațiile diferite din bibliotecă, cum sunt folosite acele spații și relațiile care pot exista între spațiile bibliotecilor. Interviurile pot asigura multă informație detaliată, dar, de asemenea, necesită mult timp și muncă asiduă din cauza timpului necesar pentru a efectua interviurile, a transcrie și a analiza datele (Warren 2004). Chestionarele beneficiază de un cost relativ scăzut de implementare și, comparativ cu interviurile, de o ușurință relativă cu care un mare număr de oameni poate fi consultat (Sommer și Sommer 2002). În plus, prin designul lor, chestionarele impun o structură asupra informației adunate; un factor ce facilitează într-o anumită măsură interpretarea (Bookstein 1985). Dezavantajele constituie dificultatea cu care se efectuează designul întrebărilor și formatul fizic al chestionarelor, interpretarea rezultatelor și dobândirea unui eșantion reprezentativ al populației, precum și faptul că chestionarele nu sunt la fel de eficiente ca interviurile în privința adunării de informație detaliată (Sommer și Sommer 2002; Bookstein 1985).

Interviurile au fost folosite pentru a explora utilizarea spațiului în numeroase studii ale bibliotecilor academice; ele au fost folosite pentru a examina influența designului bibliotecilor asupra comportamentului și satisfacției utilizatorilor (Campbell și Shlechter 1979), pentru a explora nivelul implicării studenților într-o bibliotecă academică (Suarez 2007) și pentru o primă fază a unui studiu al informației despre comportamentul studenților în spațiile universitare, inclusiv în bibliotecile (Given 2007). Interviurile au fost, de asemenea, folosite pentru a explora rolul bibliotecilor publice drept o sursă de oportunități pentru petrecerea timpului liber (Hayes și Morris 2005). Chestionarele au fost folosite în bibliotecile publice pentru a explora diferențele de utilizare în funcție de gen (Applegate 2008) și pentru a explora rolul bibliotecii publice drept un local public (Leckie și Hopkins 2002; May 2010). În bibliotecile academice, chestionarele au fost folosite pentru a explora utilizarea bibliotecii academice în funcție de disciplină (Bridges 2008), dar și pentru a explora impactul spațiilor de bibliotecă asupra comportamentului de învățare al studenților (Webb, Schaller și Hunley 2008). Într-un alt studiu interesant al utilizării bibliotecilor academice, Antell și Engel (2007) au folosit chestionarele pentru a examina utilizarea spațiilor bibliotecilor academice în funcție de facultate și pentru a descoperi dacă această utilizare a depins de vârsta membrului de facultate. În cele din urmă, într-un studiu, care a inclus bibliotecile, un autor a folosit chestionarele pentru a studia mediile în care studiul are loc, și anume „ecologia zonelor de studiu” (Sommer 1970).

Concluzie

De la desenarea spațiului de către indivizi la plasarea indivizilor în hărțile spațiului, metodele de studiere a utilizării

spațiului variază în abordarea lor și în ceea ce ele ne spun despre utilizarea spațiului. Ca și în alte domenii de cercetare, procesul utilizării metodelor multiple de studiu este o strategie valoroasă în cercetarea utilizării spațiului. Nicio metodă în sine nu poate oferi o descriere completă a utilizării unui spațiu. Combinarea metodelor de studiu este un instrument valoros, deoarece aduce împreună informații obținute din surse variate pentru a transmite un tablou mai clar și mai puternic al semnificației și utilizării unui spațiu. Când datele generate de diverse metode sugerează concluzii similare despre utilizarea spațiului, acele concluzii sunt întărite. Și invers, descoperiri generate de diferite metode pot diferi; ceea ce respondenții spun și ceea ce fac, de exemplu, nu întotdeauna coincide (Lofland et al. 2006). Într-un studiu al bibliotecilor publice, respondenții de chestionar au susținut că principalul motiv al vizitei lor în bibliotecă era de a recăpăta materiale de ficțiune literară sau de nonficțiune, totuși utilizarea computerului a fost de departe cea mai răspândită activitate observată (May 2010). În acest caz utilizarea metodelor mixte a arătat că dinamica utilizării bibliotecii a fost mult

mai complicată decât s-ar fi arătat dacă numai o singură metodă de analiză ar fi fost folosită.

Studierea utilizării spațiului în biblioteci oferă informații practice care sunt utile pentru evaluarea spațiilor bibliotecilor, dar, de asemenea, poate oferi informații despre rolul și valoarea unei biblioteci drept un local în sine, indiferent de materialele deținute de bibliotecă (Antell și Engel 2007). Numărul resurselor din domeniul ȘIB care discută metode de evaluare a utilizării spațiilor bibliotecilor este mic, dar în creștere. Există, totuși, discipline unde cercetarea utilizării spațiului este mai temeinică, incluzând sociologia, antropologia, geografia, psihologia, arhitectura și planificarea. Cercetătorii din domeniul ȘIB ar trebui să privească literatura acestor domenii pentru o înțelegere și o experiență mai amplă asupra implementării metodelor de studiere a utilizării spațiului.

*Traducere de Adrian VLADÎCA,
bibliotecar de referință, BPD*

*(Se tipărește conform
Creative Commons Attribution
3.0 Unported License)*

O CLĂDIRE CU VIZIUNE

*Lesley MacDONALD,
Canadian National Institute for the Blind, Toronto, Canada*

Bună dimineața, doamnelor și domnilor. Sunt încântată să mă aflu aici în orașul Quebec, reprezentînd CNIB în calitatea de coordonator național de servicii de design accesibil. În special, aș dori să mulțumesc dnei Margret McGrory, vicepreședinte al Information Systems, CIO și management, director al Bibliotecii CNIB, pentru invitația de a discuta astăzi cu dumneavoastră.

Aș dori să încep discursul, oferindu-vă o prezentare CNIB în raport cu statisticile

referitoare la persoanele cu vederea pierdută care trăiesc în Canada. De acolo noi vom privi și vom discuta conceptul de design universal. Apoi vă voi face cunoștință cu un „Tour” – o nouă facilitate a CNIB, situat în Toronto, concentrîndu-se pe caracteristicile designului universal incorporate în clădire. Incorporarea caracteristicilor de design universal transformă centrul CNIB într-o construcție cu viziune. Aceasta este dorința mea: să fiți în măsură să preluați

niște gînduri de ale noastre, niște idei, pe lîngă lecțiile învățate, și să fiți capabili de a adopta unele dintre ele în propriile noastre spații ale mediului construit.

CNIB este o instituție mare, care oferă servicii comunitare de caritate, cercetare, educație publică și sănătatea vederii pentru toți canadienii. Misiunea noastră este de a fi lideri în promovarea sănătății vederii și sporirea independenței pentru oamenii cu vederea pierdută. Potrivit statisticilor din Canada, participării și activității limitate de anchetă, în Canada s-au identificat că trăiesc peste 800 000 de oameni cu pierdere semnificativă a vederii. Unul din opt canadieni peste vîrsta de 75 de ani are o pierdere serioasă a vederii. Cauza principală a pierderii semnificative a vederii în Canada este vîrsta legată de degenerarea maculară (AMD) cu peste 1 000 000 de oameni diagnosticați. Vîrsta legată de degenerarea maculară este, de asemenea, cunoscută ca principala cauză de pierdere a vederii la lumea dezvoltată.

Proiectarea universală este definită ca un proiect de produse și medii de a fi utilizabile de toți, în cea mai mare măsură posibilă. Acesta este un spectru larg, care ajută pe fiecare, nu doar persoanele cu dizabilități. Proiectarea universală, adăpostește tineri, copii, persoane cu pierderea vederii și alte persoane care sînt de nivel mediu. Există și alți termeni care sînt folosiți în combinație cu proiectare universală, cum ar fi „proiectare inclusivă” și „proiectare pentru toți”. Acești doi termeni, în esență, au sensul la fel ca și proiectarea universală, doar că variază în utilizare de la o țară la alta. Acești trei termeni sînt bazați pe convingerea că domeniul larg de abilitate umană este obișnuit, și nu deosebit.

Există, de asemenea, și alte cuvinte despre care posibil deja ați auzit, cum ar fi „fără bariere” sau „proiectare accesibilă”; aceste cuvinte înseamnă ceva diferit de

proiectare universală. „Proiectarea fără bariere” sau „proiect accesibil”, deseori conduce la soluții diferite și stigmatizate. De exemplu, o construcție poate fi considerată ca fiind „fără bariere”, dar intrarea în clădire pentru o persoană în scaun cu roțile este disponibilă numai în partea din spate a clădirii sau ar putea exista două seturi de uși în partea din față a clădirii, cu o ușă care utilizează un buton automat de apăsare pentru a deschide ușa, iar cealaltă necesită o persoană pentru a fi deschisă. Soluția ar face intrarea acestei clădiri accesibilă pentru toți, dacă ar fi să includă o ușă glisantă care se deschide în mod automat, când detectorul de mișcare este activat. Această soluție permite tuturor să intre în clădire pe aceeași ușă.

Centrul CNIB

Aș dori acum să vă împărtășesc despre unele dintre dezvoltările efective ale fundalului din spatele noii noastre construcții.

Noua noastră facilitate a CNIB-ului este rezultatul multor ani de vis, câțiva ani de planificare și dezvoltare și 16 luni de construcție au condus la ocuparea cu ușurință în toamna anului 2004.

Noul diapozitiv

- Cînd instalația noastră originală a fost construită, în 1954, era situată la periferia orașului Toronto. La scurt timp după aceea a urmat podul pietonal și un centru de formare național care a fost construit în anii 1960.
- Cea mai veche instalație a fost construită pe timpul cînd bunurile și energia erau ieftine.
- Clădirea noastră a fost proiectată după necesitățile CNIB-ului de atunci. Serviciile și programele au practicat ceea ce a fost comun pînă acum aproximativ 20 de ani, prin separarea celor cu dizabilități.

- Noi am oferit programe de lucru, inclusiv un magazin broommaking, instruire la pian, împletirea coșurilor, canning, alimentare, chiar și un spațiu separat pentru tinerii care erau orbi și un centru național de educație, unde oamenii au venit din toată Canada pentru a primi instruire în reabilitarea tuturor acestor servicii, fiind găzduiți în vechea noastră clădire.
- Am dotat clădirea noastră cu mobilier ce a constituit o amplasare flexibilă și deschisă, care a creat un mediu de muncă minunat și prietenos ce promovează munca în echipă. Tot mobilierul este accesibil, așa cum ne-am dorit, o persoană care ar putea avea o dizabilitate să poată lucra în orice loc, spre deosebire de a avea câteva zone care au fost accesibile și oamenii fiind așezați în acele locuri. Având toate locurile de lucru accesibile, o persoană cu dizabilitate poate lucra la orice punct.
- Scopul principal al noii noastre facilități a fost de a oferi o siguranță și un mediu confortabil pentru oamenii cu vederea pierdută, personalului, clienților, vizitatorilor sau voluntarilor într-un mediu în care toate aspectele legate de facilitate sunt sensibile la abilitățile tuturor.
- Noi, de asemenea, am dorit să demonstrăm arhitecților, inginerilor, proprietarilor de clădiri că proiectarea universală a fost rentabilă și simplă și pe lângă acestea am vrut să existe posibilitatea de a folosi clădirea noastră pentru a arăta oamenilor ceea ce s-ar putea de făcut pentru a face clădirea lor accesibilă.
- Ca un arhitect să înceapă a proiecta o clădire nouă, o începe cu o coală curată de hîrtie... Nu există niciun motiv pentru care ușa din față nu poate fi amplasată calitativ. Nicio etapă, barieră sau treaptă între interior și lumea din afară. Dar de câte ori vom vedea un șir de scări... o barieră... la ușa din față.
- Aplicați acest exemplu simplu la întreaga clădire. la un pic în vedere. Creați o clădire în care acești ocupanți, indiferent de capacitatea lor, pot descoperi spațiul și au confortul de a merge liber în spațiu.
- Indicii, cum ar fi textura, sunetul, aspectul, mirosul, culoarea și lumina devin calități valoroase ale arhitecturii. Am vrut să ne asigurăm că nu am creat un mediu prea păzit și prescris. Deoarece acest lucru nu este o realitate din afara comunității.
- În Canada există corpuri mari de material, exemple de construcții, coduri și reglementări obligatorii din construcții. Totuși, am vrut ca construcția noastră să meargă peste aceste coduri și reglementări, pentru a putea demonstra ce se poate de făcut pentru a construi într-adevăr o clădire universal accesibilă ca în momentul în care codul în vigoare nu abordează în mod necesar toate cerințele noastre unice.
- În luna iunie provincia Ontario a început a beneficia de o nouă lege accesibilă pentru Ontarians cu dizabilități ACT 2005. Pasajul acestei noi legi este că provincia Ontario va fi accesibilă pe deplin în următorii 17 ani. Aceasta include nu doar mediul construit, dar toate domeniile, cum ar fi servicii pentru clienți, comunicare, transport și ocuparea forței de muncă. Scopul final este ca toate provinciile să aibă adoptată o lege similară.
- Legislația este o modalitate și o cale importantă de a invoca schimbarea avînd respectarea voluntară,

ce nu pare pentru a lucra cel puțin în Canada. Noua noastră construcție este acum folosită ca un model pentru guvern de a arăta ce se poate de făcut pentru a face o clădire accesibilă.

- În spatele fiecărei din caracteristicile accesibilității este o idee simplă – am dori ca consumatorii noștri să se simtă imediat confortabil, astfel încât ei repede să se poată simți ușor și să beneficieze de serviciile noastre.
- Câteva din caracteristici sînt enorme și evidente, în timp ce altele sînt subtile și neobservabile. Criticul arhitectural Christopher Hume, vedetă din Toronto; a scris într-un ziar local din Toronto: „Clădirea este extraordinară în banalitatea ei.” La început nu am fost sigur cu privire la citat, dar cred că reflectă exact ceea ce am dori să realizăm. Clădirea nu arăta cu adevărat ca orice altă construcție, doar pentru că are incluse în ea caracteristicile proiectului universal. Mulți arhitecți deseori se feresc să includă caracteristicile proiectării universale, deoarece simt că ar putea afecta lansarea unui mediu estetic plăcut.

Aș dori acum să vă invit să facem un tur în clădirea noastră, prin utilizarea prezentării în PowerPoint pentru a evidenția caracteristicile de accesibilitate pe care le avem incluse.

Slide-uri

După cum puteți vedea clădirea noastră se situează deasupra unui dig cu vedere spre o stradă aglomerată, pe partea laterală de vest și de nord are vedere spre o rîpă de foioase și pini sălbatici.

Pietonii mergând spre clădire utilizează podul de-a lungul drumului acoperit, care are legătură directă cu intrarea prin-

cipală. Toți vizitatorii clădirii ajung pe jos, cu taxiul, cu automobilul sau cu autobuzul și intră în clădire sigur prin o serie de căi și trotuare și toată lumea intră prin aceeași poartă.

- Structura simplă a clădirii, la 90 de grade față de podul pentru pietoni peste Bayview Avenue și coridorul său central mare (suficient de lat pentru a permite la doi oameni și un ciine ghid să treacă cu ușurință) oferă un punct de pornire convenabil pentru găsirea drumului tău.
- Utilizarea luminii naturale în clădire oferă clienților cu vedere limitată posibilitatea maximă de a vedea împrejurimile lor.
- Acest lucru este evident mai ales îndată ce clienții merg prin intrarea principală, care este imediat adiacentă la Biblioteca CNIB și magazinul de ajutoare tehnice.
- Clienții se pot aventura la fel de ușor între etaje cu ajutorul lifturilor vorbitoare. Și în caz de urgență, alarmele de incendiu vorbitoare vor alerta calm despre pericolul lor.
- Birourile și sălile de întîlnire sînt, de asemenea, ușor de identificat cu semne unice care includ un ecran Braille înclinat pentru o ușoară citire tactilă – o premieră în Canada.
- Alte caracteristici de design sînt mai subtile, dar la fel de importante. De exemplu, masa de la recepție are două înălțimi de control, la fel ca controlul de la magazinul de ajutoare tehnice – unul la înălțimea în picioare, celălalt pentru a primi clienți în scaune cu rotile.
- Am echipat clădirea noastră cu mobilier care a alcătuit o schemă flexibilă și concept deschis ce a creat o minunată și prietenoasă atmosferă de lucru. Tot mobilierul este, de asemenea, accesibil după cum ne-am

dorit, o persoană care ar putea avea nevoi speciale să poată lucra în orice loc. Noi nu am vrut să aibă doar un loc de lucru, dar și câteva stații care au fost accesibile și, în esență, nu obținerea de oameni cu abilități unice.

- Culori contrastate pe balustradele scărilor și diferite texturi de podea de-a lungul casei scărilor, de asemenea, asigură navigarea în condiții de siguranță.
- Puteți chiar atârna haina în dulapurile de la diferite niveluri, pe șinele contrastante.
- Există semne vorbitoare.
- Clienții pot intra și solicita un mic dispozitiv electronic de mărimea unei telecomande.
- Acest dispozitiv va declanșa mesaje audio pe întreaga clădire – o voce de ghidare pentru a le ajuta să ajungă acolo unde doresc să meargă.
- Clienții vor fi informați în ce loc se află în clădire, ce este în jurul lor, precum și informații utile de zi cu zi, cum ar fi meniul zilei în cafenea.
- Hărțile tactile la fiecare etaj sînt amplasate în apropierea ușilor de la lift și în fața recepției.
- Afară, intersecția de la Bayview Avenue este dotată cu un semnal pie-

tonal accesibil pentru siguranța de trecere, inclusiv o componentă tactilă pentru clienții surdomuți.

- Pasajul pietonal deasupra Bayview asigură condiții de siguranță trecerii peste drum a clienților și personalului care ia autobuzul. Și conceptele de design sînt în curs de elaborare pentru a da acest punct de reper – atît în termeni de aspect, cît și accesibilitatea acestuia.
- O nouă grădină mirositoare din nou înflorește. Poziționată pentru a fi udă în lumina soarelui și protejată de zgomot, este un sanctuar liniștit pentru personal și clienți.
- Florile plantate sînt crescute astfel încît frunzele și florile sînt la mică distanță.
- Atît de subtile sînt unele dintre locurile de cazare că puteți întreba în ce constă diferența. Ieftin și simplu – mai ales atunci cînd sînt încorporate începînd mai degrabă decît ultima re tehnologizare a clădirii.

*Traducere de Stela GOREACI,
Biblioteca Publică de Drept*

*(Se tipărește conform
Creative Commons Attribution
3.0 Unported License)*

BIBLIOTECILE PUBLICE ȘI PLACEMAKINGUL

*Maija BERNDTSON
Helsinki, Finland*

Bibliotecile publice în planificarea urbană

Bibliotecile publice sunt o parte a spațiului public în orașe și importanța lor în planificarea urbană este deja recunoscută. Pe parcursul ultimilor 10-15 ani, atît de

multe biblioteci publice noi au fost construite în orașele europene și cele americane că cercetătorii danezi, Casper Hvenegaard Rasmussen, Henrik Jochumsen și Dorte Skot-Hansen, au scris o carte despre aceasta, și anume *Biblioteket i byudviklin-*

gen – *oplevelse, kreativitet og innovation* (*Biblioteca în planificarea urbană – experiență, creativitate și inovație*).

În această carte ei menționează un număr mare de biblioteci care pot fi concepute drept un stimul de motivare în dezvoltarea urbană. Cercetătorii, de asemenea, clasifică aceste biblioteci noi în diferite grupuri: biblioteci *icons*, *placemakers* și *catalysts*. Numărul de clădiri noi al bibliotecilor publice *icons* pot fi numărate pe degetele de la o mână. Cea mai renumită dintre ele este Rem Kolhaas, „un design arhitectural remarcabil al Seattle Public Library”. Aceasta este o adevărată icoană pentru oraș (și pentru celelalte biblioteci, de asemenea), precum și o clădire simbol, foarte bine cunoscută. Există mai multe exemple de succes ale bibliotecilor, ca *placemakers*, care sunt utilizate pentru a consolida centrele orașelor sau pentru a revitaliza zonele industriale sau anterior portuare. La Amsterdam, noua *Openbare Bibliotheek*, cu mai mult de 6000 de vizitatori pe zi, este, după spusele autorilor, un *placemaker* remarcabil în centrul orașului. Bibliotecile pot fi, de asemenea, catalizatori (*catalysts*), ai dezvoltării locale, cum ar fi bibliotecile *Idea Store* din London borough of Tower Hamlets (Marea Britanie).

În Danemarca acest lucru pare a fi subiect în „top”, oricând pe ordinea zilei. În aprilie 2013, Asociația Daneză a Bibliotecilor a organizat o mare conferință culturală, subiectul fiind bibliotecile, ca spații publice. Acest subiect a fost relatat de către unul dintre contribuabili pe blogul *Spațiu public* în felul următor: „Biblioteca poate fi văzută ca un spațiu public... Pare să existe potențial, ca bibliotecile să joace un rol și mai vital, și mai activ ca spații publice.”

Importanța bibliotecilor publice în planificarea urbană este văzută dintr-un alt unghi, ca abordare, în cartea *Public Libraries and Resilient Cities*, editată de Michael Dudley. Cartea demonstrează, cu exemple

americane, cum au folosit unele orașe bibliotecile, în circumstanțe diferite, pentru a obține impactul dorit. „Resiliency” poate fi definit ca ceva ce răspunde în mod eficient la schimbarea circumstanțelor într-o lume nesigură, în cazul dat, în orașe. Pe de altă parte, apare întrebarea, dacă posibilitățile bibliotecilor au fost suficient recunoscute în planificarea urbană și, de asemenea, dacă bibliotecile publice sunt în stare să răspundă acestor provocări. Cum văd ele rolul lor din acest punct de vedere?

Întrebarea devine și mai importantă atunci când realizăm că un număr tot mai mare de oameni se stabilesc cu traiul în orașe. Potrivit directorului executiv al UN-Habitat (For a better Urban Future), Joan Clos i Matheu, 75 la sută din populația lumii, de nouă miliarde de oameni, vor locui în orașe către anul 2030.

Atunci când urbanizarea este o tendință semnificativă a secolului XXI, ar trebui să existe un număr mult mai mare de biblioteci publice noi. Este o posibilitate extraordinară pentru bibliotecile publice, în cazul în care acestea sunt suficient de active în explicarea rolului lor în planificarea urbană.

Punctul forte al acestei lucrări este că chiar dacă există deja multe biblioteci proiectate în legătură cu procesele de planificare urbană, necesitatea este cu mult mai mare și sunt încă multe de făcut. Prin urmare, susțin că:

- este necesar ca bibliotecarii să conștientizeze rolul bibliotecii publice, ca spațiu public;
- este important de a explica valoarea spațiului public pentru orașe și suburbii;
- participarea activă la dezvoltarea societății locale creează valoare adăugată bibliotecilor publice și utilizatorilor lor;
- este necesară consolidarea bibliotecii ca spațiu public prin placemaking.

În această lucrare am subliniat aspecte care nu au prea fost discutate anterior în

contextul bibliotecii, așa cum ar fi conceptul de „spațiu public” și modul în care se conectează acesta la filozofia de bibliotecă. Pe de altă parte, aș dori să pledez pentru un concept mai larg de placemaking, decât au făcut-o Hvenegaard Rasmussen, Jochumsen și Skot-Hansen. Placemaking este, de asemenea, o metodă, care demonstrează modul în care cartierele și instituții cum ar fi bibliotecile, pot crea spații publice mari, împreună cu cetățenii și utilizatorii. În explicarea noțiunii de placemaking folosesc unele proiecte concrete de planificare, cum ar fi *Aarhus și Helsinki*.

Spațiul public și de ce avem nevoie de el

„Dacă viața publică nu presupune deintegrarea, comunitățile trebuie să găsească modalități de a oferi, a plăti și a menține locurile publice pentru interacțiunea membrilor comunității – fie că aceste locuri sunt virtuale, fizice sau o combinație nouă și complexă a celor două. Și în cazul în care aceste locuri servesc scopurilor lor în mod eficient, ele trebuie să permită atât libertatea de acces, cât și libertatea de exprimare.”

Bibliotecile publice sunt, de fapt, unele din puținele locuri de spații publice rămase în majoritatea orașelor. Spațiul public este un concept vag, dar spațiile publice sunt, de exemplu, cele deschise și accesibile tuturor, indiferent de sex, rasă, etnie, vârstă sau nivelul socioeconomic, cum ar fi piețele și parcurile din oraș. Cu toate acestea, tradițiile legate de „the commons”, au suferit mult din cauza creșterii procesului de privatizare: de exemplu, mall-uri cu aparența de a fi un „spațiu public”, dar sunt, de fapt, spații publice în proprietate privată.

Dar cât de des noi, bibliotecarii, profesioniștii din bibliotecile publice am discutat termenul „public”, definiția și sensul termenului? Am meditat asupra termenului „public”, chiar dacă aceasta este o parte

din numele instituției noastre, bibliotecă publică?

Conceptul de „public” este atât de important, scrie Rosalyn Deutsche, teoretician urban, de la Columbia University, deoarece termenul „are conotații democratice. Aceasta implică „deschidere”, „accesibilitate”, „participare”, „incluziune”, și „responsabilitate”. „Spațiul public”, din acest punct de vedere, nu se referă doar la aspectele urbane existente deja, cum ar fi parcurile, piețele urbane, străzile sau orașele în ansamblu. „Spațiul public” poate fi definit ca un set de instituții, în care cetățenii și multitudinea de străini (fără precedent, prezentă astăzi în orașele internaționale; sperăm, că nu sunt implicați în conflicte); ca spațiu în care drepturile sunt declarate, limitând astfel puterea; sau ca spațiu în care grupurile sociale și identitatea societății sunt un tot întreg, cu responsabilități egale.

Definiția conturată de Rosalyn Deutsche se potrivește foarte bine cu ideologia bibliotecilor publice și confirmă cât de exact este conceptul de „bibliotecă publică”. În calitate de profesioniști, de multe ori ne concentrăm mai mult asupra modului de gestionare a bibliotecilor și de dezvoltare a propriilor noastre metode de lucru. Modul în care Rosalyn Deutsche definește termenul „public”, subliniază rolul bibliotecilor în societate, atunci când conectează oamenii de spațiul public și numește instituțiile în care cetățenii pot fi activi. De asemenea, este important că în aceste instituții identitatea societății este un tot întreg cu responsabilități egale. Acest lucru este esențial din punctul de vedere al bibliotecilor, în care diversitatea de opinii este salutăată. Chiar citatul lui Mitchell, de mai sus, conectează spațiul public la libertatea de acces și la libertatea de exprimare.

Libertatea de acces este conectată la spațiul public, chiar și în lucrările cercetătorului urban Kaarin Taipale care scrie:

„Informația este un element fundamental al sferei publice. Accesul liber la informație este o premisă a democrației. Multe orașe consideră asigurarea accesului la informație drept o obligativitate de bază. Accesul la informație poate fi limitat, fie de puterea politică, fie de interese de afaceri.”

Cunoaștem cu toții multe exemple de situații politice în care accesul liber la informație este limitat. De fapt, de fiecare dată, când democrația este amenințată, acest lucru se întâmplă, într-o formă sau alta, chiar și bibliotecile publice fiind afectate. Un bun exemplu recent, cum influențează interesele de afaceri accesul la informație, este modul în care editorii încearcă să limiteze drepturile bibliotecilor la achiziționarea e-cărților.

Taipale subliniază, de asemenea, modul în care memoria noastră colectivă este conectată la sfera publică. Ea o atribuie la clădiri și la astfel de noțiuni ca străzi, parcuri, la locurile pe care le păstrăm în memoria proprie. În opinia mea, putem conecta foarte ușor memoria colectivă la bibliotecile publice, cu toate cărțile și documentele lor. Anume bibliotecile publice sunt acelea care conservează patrimoniul nostru cultural, care, pe de o parte, este legat de propriile noastre amintiri, iar pe de altă parte, ne oferă posibilitatea de a vedea perspective mai largi, decât orașul nostru. Puterea patrimoniului cultural, ca memorie colectivă, poate fi observată în situații de forță majoră, cum ar fi războaiele, atunci când printre obiectele esențiale, care urmează să fie demolate, sunt bibliotecile și arhivele.

Un alt punct de vedere cu referire la spațiul public este ideea sociologului Ray Oldenburg despre „locuri terțe”. Conceptul de „locuri terțe”, a fost în ultimul timp adesea conectat la bibliotecile publice. Chiar și eu personal l-am folosit de câteva ori pentru a descrie filosofia bibliotecilor publice. Dar când astăzi am evaluat ideile lui

Oldenburg, în raport cu definiția de spațiu public, îmi dau seama cât de superficial este acest concept.

Oldenburg identifică „locurile terțe” (locuri în afara domiciliului și locului de muncă) sau „mulțimea locurilor bune”, ca locuri publice pe teren neutru, unde oamenii se pot aduna și interacționa. El caracterizează „locurile terțe”, după cum urmează:

- un teren neutru unde oamenii se pot aduna;
- un spațiu, un loc incluziv, care nu stabilește criterii formale de aderare și de excludere;
- un local unde conversația este domeniul principal de activitate;
- un local accesibil cu posibilitatea aflării acolo ore în șir;
- un local tradițional, unde oamenii vin în mod regulat;
- un local cu profil scăzut, este accesibil și pragul nu este înalt;
- un local unde starea de spirit este lejeră;
- o casă departe de casă, dar la fel de confortabilă ca acasă.

Oldenburg, de asemenea, spune că „locurile terțe” par să fie universale și esențiale pentru viața publică informală. El evidențiază conceptul de public, dar, când enumeră cafenelele, magazinele de cafea, librăriile, barurile, saloanele de frumusețe și alte localuri aflate în centrul unei comunități, ca locuri terțe, el nu numește niciun spațiu sau instituție publică! De fapt, toate locurile enumerate de el sunt *spații publice în proprietate privată*.

Localurile descrise de Oldenburg sunt localuri frumoase, pentru ca oamenii să se afle acolo și să comunice unul cu celălalt. De fapt, conceptual „locuri terțe” este strâns legat de conceptul de „camera comună”, locul confortabil unde este plăcut să vii. Astăzi nu numai bibliotecile, dar și multe alte instituții culturale se prezintă

ca fiind „camere comune”. Eu nu spun că bibliotecile publice ar trebui să refuze în totalitate la ideea de „locuri terțe”, dar ar trebui probabil, să o raporteze, la un alt context. Am putea folosi acest concept atunci când descriem spațiul bibliotecii și atmosfera în incinta bibliotecii. Dar ori de câte ori vrem să subliniem importanța bibliotecilor publice în societate, ar trebui să o raportăm la contextul spațiului public, care dă o conotație mult mai profundă muncii noastre.

Ce este placemakingul?

Dar cum devine o bibliotecă placemaker? În cartea *Planificarea bibliotecii urbane*, unul dintre punctele de vedere vizează factorul care contribuie la transformarea bibliotecii într-un placemaker. Cu mult timp în urmă instituții culturale cum ar fi teatrele, muzeele, sălile de concert etc. erau considerate drept creatori ai mediului cultural și localuri, ce contribuie la creșterea bunăstării în orașe. În prezent bibliotecile publice par să aparțină aceleiași categorii. Cu toate acestea, ele trebuie să ofere ceva extrem de interesant și tentant pentru a atinge această poziție.

De fapt, a devenit destul de firesc pentru biblioteci să se transforme în placemakers, odată ce activitățile și serviciile au suferit schimbări din anii 1980. Serviciile au trecut de la colectare, la conexiune și de la conservare, la comunicare, ceea ce înseamnă că bibliotecile au devenit mai mult locuri comune decât mai înainte. Utilizatorii sunt activi, iar atmosfera în bibliotecă este creată de ei și nu de rafturi. Bibliotecile de azi sunt locuri pline de viață, cu multe evenimente și întâlniri. Toate acestea contribuie la transformarea bibliotecilor drept placemakers.

Hvenegaard Rasmussen, Jochumsen și Skot-Hansen definesc bibliotecă ca placemaker atunci când ea este implicată în revitalizarea unei anumite zone a orașului

sau în crearea unui domeniu totalmente nou, de exemplu, în transformarea unei zone industriale într-un centru mixt, cultural și de afaceri. Autorii subliniază, de asemenea, importanța bibliotecii în crearea domeniului public al unui nou centru reprezentativ.

Ca exemple, se prezintă două biblioteci de pe continentul american proiectate de arhitectul Moshe Safdi, și anume Vancouver City Library (din 1999) și Salt Lake City Library (din 2002). Aceasta din urmă este, de asemenea, dată drept exemplu și în articolul *În cazul în care se întâmplă democrație*, scris de John N. Berry III. Ceea ce urmează este un citat din acest articol: „*Un sentiment de comunitate! Mult mai mult decât o simplă nouă construcție de bibliotecă, asta este ceea ce au solicitat cetățenii Salt Lake, când biblioteca urma să se extindă.*” Un placemaker „*cu o rețea vastă de calități speciale, este ceea ce ei au obținut.*”

Încă în faza de planificare cetățenii s-au implicat și i-au spus arhitectului despre doleanțele lor. Ei au vrut mai mult decât o clădire. Ei au dorit ca edificiul să reflecte ideea unui local deschis la orice oportunitate. Orașul poate fi admirat în raza de 360 de grade în orice direcție.

Ca placemaker european, cercetătorii danezi au numit, în special, *Openbaare Bibliotheek Amsterdam* (OBA). Această bibliotecă, deschisă în anul 2007, a devenit una dintre cele mai populare biblioteci din Europa. Dar, în același timp, atunci când cercetătorii laudă OBA în diferite feluri, ei încheie prezentarea cu o întrebare foarte importantă: „Planificare de sus în jos sau de jos în sus?” Urmează, de asemenea, și alte întrebări.

Cum ar arăta OBA în cazul în care utilizatorii ar fi fost implicați mai mult în planificare? Ar fi arătat mai puțin ca o sală de prezentări, ar fi avut o varietate mai mare de activități? Ne putem imagina un concept de bibliotecă, care nu este doar un

consumator de cultură, dar și producător al acesteia? Ar sprijini acest tip de bibliotecă alternativă și ar opta pentru producția culturală creativă?

Întrebările sunt foarte relevante și fundamental conectate la definiția de placemaking. Placemaking nu este numai crearea unei clădiri publice, dar este, de asemenea, și modul în care activitățile și atmosfera sunt create de către oameni. Apare o întrebare cu referire la modul în care spațiul este preluat de oameni, prin sporirea utilizării spațiului și a altor resurse disponibile.

Ideea de spațiu public avea chiar și o organizație proprie: *Proiect pentru spațiile publice* (PPS) (<http://www.pps.org>), apărută la mijlocul anilor 1970. Această organizație are o misiune specială – sporirea utilizării spațiilor publice. PPS descrie obiectivul său în felul următor: *„Proiectul pentru spațiile publice (PPS) este o organizație educațională, nonprofit, de planificare și proiectare, dedicată scopului de a ajuta oamenii să creeze și să susțină spațiile publice, care contribuie la constituirea unor comunități puternice. Abordarea noastră inovativă a noțiunii de placemaking, ajută cetățenii la transformarea spațiilor publice în localuri vitale, evidențiază activele locale, stimulează regenerarea acestora și servește nevoilor comune.”*

PPS definește placemakingul după cum urmează: *„Placemakingul este o abordare multifacetată pentru planificarea, proiectarea și gestionarea spațiilor publice. Aceasta implică, pur și simplu, examinarea și chestionarea oamenilor care trăiesc, muncesc și activează într-un anumit spațiu, având ca scop evidențierea nevoilor și aspirațiilor acestora. Aceste informații sunt apoi utilizate pentru a crea o viziune amplă pentru acel spațiu. Această viziune poate evolua rapid într-o strategie de punere în aplicare, începând cu mici îmbunătățiri, care pot aduce imediat beneficii spațiilor publice și*

persoanelor care le utilizează. Placemakingul profită de bunurile comunității, de inspirația și potențialul ei, creând, în cele din urmă, spații publice bune, care contribuie la sporirea bunăstării, sănătății și fericirii oamenilor.”

O bună realizare de placemaking poate porni deja în faza de planificare a unei clădiri și chiar un proces de planificare de lungă durată poate fi folosit într-un mod pozitiv. Prezint pe scurt, drept exemplu, două proiecte de lungă durată. Acestea diferă în multe aspecte, dar aspectul comun este implicarea cetățenilor în procesul de planificare chiar la stadiul incipient.

Placemakingul de cetățeni – Aarhus și Helsinki

Decizia politică de a construi Mediaspace în Aarhus a fost luată în 2004, zece ani mai devreme decât s-a decis ca edificiul să fie dat în folosință, în 2014. În același timp cu decizia, care prevedea fosta zonă portuară și biblioteca drept o parte a ei, de asemenea, a fost adoptat și *„Modelul Aarhus pentru dezvoltare – un model imaginar, care promovează valorile de egalitate și de deschidere, asigură implicarea cetățenilor și afirmă că procesele, metodele și competențele profesionale vor fi evaluate și dezvoltate încontinuu”*.

În practică, acest lucru însemna un model special de implicare a utilizatorilor și crearea unui anumit tip de laborator de dezvoltare. Deciziile luate în timpul procesului de planificare nu se bazează doar pe modele teoretice sau pe serviciile tradiționale. Standuri speciale de testare sunt create în sediul central al bibliotecii, deja existent. Spațiul de transformare și biblioteca interactivă pentru copii sunt locurile pentru realizarea testelor, care ar demonstra cum comunicarea profesională de bibliotecă poate fi dezvoltată pentru a crea o interacțiune cu utilizatorii. Orientarea utilizatorilor în Aarhus este deosebit

de interesantă, chiar dacă biblioteca este și așa în topul bibliotecilor cu cele mai dezvoltate servicii noi. Astăzi, noua bibliotecă are, de asemenea, un nume nou. Se numește Dokkl.

Exemplul din Helsinki este complet diferit. Discuția despre noua Bibliotecă Centrală a început deja în anii 1990, dar până în prezent nu există nicio decizie politică finală cu privire la construcția ei. Cu toate acestea, a fost desfășurat un concurs internațional de arhitectură și câștigătorul urma a fi anunțat în iunie 2013. Conform programului de concurență, biblioteca urmează să fie deschisă în 2017. Motivele, care generează probleme în realizarea proiectului pentru a obține o nouă bibliotecă, sunt amplasarea neconvenabilă a Bibliotecii Centrale existente și construcția unui nou centru cultural în partea de jos a orașului Helsinki.

În cazul dat a fost în interesul bibliotecii descrierea viziunii și a nevoilor viitoarei bibliotecii. Pentru a face părțile proiectului vizibile și concrete, două mici unități au fost fundamentate în 2005 în centrul orașului: au fost comasate biblioteca IT și cea muzicală, Biblioteca 10 și Meetingpoint @ lasipalatsi. Aceasta din urmă este o bibliotecă fără cărți, care s-a concentrat în totalitate la modul de a utiliza IT și diferite tipuri de dispozitive tehnice din jur. „Biro-ul urban”, care oferă local pentru întâlniri de afaceri și locuri de muncă pentru micii întreprinzători, precum și servicii de imprimare 3D, sunt unele dintre cele mai recente servicii prestate.

Biblioteca 10 este un placemaker în miniatură: are peste jumătate de milion de vizitatori pe an, într-un spațiu de aproximativ 8600 de picioare. Este, de asemenea, un spațiu real de transformare. De la deschiderea din 2005, sediile bibliotecii au suferit mai multe modificări urmate de feedbackuri din partea utilizatorilor și a autoevaluării personalului. Utilizatorii Bi-

bliotecii 10 sunt foarte activi; de exemplu, 80 la sută din programul realizat în incinta bibliotecii, este organizat de către utilizatorii înșiși. Colegul danez Jens Lauridsen explică ideea acestui fenomen foarte clar: „Cel mai înalt nivel de dezvoltare în Biblioteca 10 se realizează prin intermediul unui dialog constructiv cu utilizatorii.”

Biblioteca 10 și Meetingpoint @ lasipalatsi sunt unități de testare, care vor fi transferate în noua Bibliotecă Centrală. Dar acestea nu sunt unicele contacte cu utilizatorii în planificarea noii bibliotecii. Biblioteca a angajat un specialist în planificare, a cărui sarcină este de a discuta cu cetățenii privitor la așteptările lor vizând noua Bibliotecă Centrală. Acest lucru se realizează atât pe net, cât și în cadrul diferitor întâlniri. Pe parcursul anului 2012 cetățenii și-au expus părerile și aspirațiile lor despre bibliotecă, la momentul actual există peste 2000. În cadrul unor seminare mici, cetățenii au decis cum ar folosi 100 000 de euro în diferite proiecte, care vor fi realizate în bibliotecile existente. Toate acestea constituie pregătirea pentru momentul în care planificarea noii bibliotecii va trece la o fază mai concretă. Este foarte importantă implicarea cetățenilor, deoarece viitorul bibliotecilor se bazează pe numărul de vizitatori în biblioteci, și nu pe numărul de cărți.

Bibliotecă publică ca spațiu public – poveste de succes pentru viitor

Conceptul de placemaking este strâns legat de spațiul public și modul în care spațiul este folosit în mobilizarea cetățenilor. Comparativ cu alte instituții culturale, bibliotecile publice au o înaltă calificare pentru a acționa ca importante și esențiale placemakers. Bibliotecile mari din marile orașe în curs de dezvoltare, fac acest aspect vizibil și semnificativ, dar toate bibliotecile – chiar cele mici și cele din mediul rural – sunt în măsură să acționeze

în calitate de placemaker în propriile sale localități. În dezvoltarea spațiului public putem, desigur, să avem diferite tipuri de parteneri, chiar și din cei comerciali, dar trebuie să ținem minte care este esența spațiului public și trebuie să avem grijă să nu transformăm spațiul public în unul comercial. Biblioteca nu este un mall.

Placemaking nu este doar construirea unei clădiri noi și existența unui număr mare de vizitatori, dar, de asemenea, este conectarea utilizatorilor spațiului și a serviciilor în procesul de planificare cât mai curând posibil. Astfel, planificarea se va efectua nu de sus în jos, ci de jos în sus.

În acest caz, spațiul va fi integrat la nivel local și va crea coeziune socială deja în faza de planificare, depistând nevoile locale și individuale.

Spațiul de bibliotecă ca spațiu public și declarația cu privire la importanța spațiului public în societate oferă un răspuns clar la întrebarea pusă atât de des în ultima vreme: „De ce mai avem încă nevoie

de biblioteci și edificii pentru biblioteci, atunci când marea majoritate a materialelor și documentelor vor fi publicate în format electronic sau vor fi disponibile pe net?” Răspunsul este univoc: dacă democrația valorează în societate, este necesar de a avea spații publice.

În acest context, bibliotecile publice au o poziție specială și este important pentru întreaga societate ca aceste instituții centrale, care susțin democrația, să fie susținute și consolidate. Dar acest lucru înseamnă, de asemenea, că noi, bibliotecarii, trebuie să fim activi, să fim capabili să explicăm rolul bibliotecilor publice specialiștilor în planificare urbană și politicilor. Dacă vom reuși, atunci bibliotecile și utilizatorii lor vor avea un viitor mare.

*Traducere de Victoria ISAC,
șef, Secția resurse umane, BM „B.P. Hasdeu”*

*(Se tipărește conform
Creative Commons Attribution
3.0 Unported License)*

PLANIFICAREA UNEI BIBLIOTECI SAU A UNEI ARHIVE DE SUCCES

Harrow GREEN

Orientările esențiale de design prevăd implicări ale experților la planificarea unei biblioteci specifice design de subiect, concentrându-se pe fapte și principii esențiale. Indiferent dacă sunteți în căutarea unei biblioteci întregi și a unei colecții de arhivă spre o clădire nouă, sau mutarea unei colecții înapoi într-o bibliotecă renovată, planificarea atentă este cheia succesului pentru ambele proiecte mari și mici. Acest design de orientare esențială este conceput pentru a vă ghida pașii esențiali și se bazează

pe experiența lui Harrow Green, specialist în biblioteci, muzee, arhivare, stocare și restabilire.

„Nu toate mișcările sunt la fel. Pe mapamond este o diferență între mutarea unui birou, a unui spital, a unui muzeu și a unei biblioteci. S-ar putea spune că nici nu există un astfel de lucru ca o mutare generală. Fiecare mișcare necesită o înțelegere detaliată a nevoilor clientului în-

tr-un stadiu foarte timpuriu în planificarea procesului.” (Terry Gibbs, manager, *Vânzări regionale*, Harrow Green)

Începe cu... Experiența contează

O construcție nouă, tehnologia state-of-the-art, mai mult spațiu și mai multe servicii îmbunătățite pentru utilizatori – la acestea, dar și la altele ar trebui de gândit și de văzut în procesul de planificare a unei noi biblioteci. Mutarea întregului stoc – nu doar a celui actual, dar stocarea în depozit, eventual în locuri diferite – dar și arhive, documente, înregistrări, mobilier, echipamente și, desigur, oamenii, este o provocare logistică care conturează în așa fel încât proiectul de construcție să se apropie de finalizare. Transferarea unei biblioteci nu este ceva ce majoritatea bibliotecarilor vor avea nevoie să gestioneze, așa că nu e ca și cum ați putea conta pe experiența anterioară. Deci, primul principiu este „să consulte experții”.

Consultarea experților

Vorbeste cu alți bibliotecari despre experiența lor. Apoi, vorbește cu o companie de relocare, cu experiență în sectorul dumneavoastră. Toți furnizorii de servicii de relocare au experiență de management de proiect complex, planificare, evaluarea riscurilor și analiza critică, dar și o manipulare atentă, ambalare secvențială și identificarea fiecărui element. Dar...

Începe din timp

Planificați pașii de la începutul stadiului de construcție a proiectului de renovare. O comunicare bună din start vă va ajuta să identificați faze critice de mutare și un plan de acces pentru a stoca în timpul lucrărilor de construcție și poate avea un impact chiar în partea cu cerințe și alegerea de depozitare și de sistem de platforme. Consultarea din timp vă va ajuta să găsiți soluțiile potrivite înainte de a face angaja-

mentele cu antreprenorii, arhitecții și furnizorii de mobilier.

Creează echipa de planificare

Relocarea va fi, fără îndoială, parte a unei viziuni mai mari pentru spațiul final al bibliotecii. Asigurați-vă că persoanele-cheie cu o imagine de ansamblu asupra întregului proiect (de exemplu, contractantul principal) sunt incluse în echipa de planificare și în cadrul reuniunilor de planificare și de revizuire. În timp ce poți avea de-a face cu „experți” în domeniile lor – arhitecți, designeri interiori, manageri de site-uri – nu uita că ești, de asemenea, expert în domeniul tău. Dețineți viziunea, ați înțeles obiectivele dvs., valorile și serviciile, clienții dvs. Când formați echipa de proiect și elaborați planul, să fie clar despre cine și pentru ce va fi responsabil și stabilirea unor linii clare de raportare și comunicare. Furnizorul dvs. de servicii de relocare vă va ajuta cu acest lucru. De obicei, compania de relocare își va asuma responsabilitatea pentru toate procesele de planificare logistică, depozitare, ambalare secvențială, mutare, identificare, despachetare, relocare, demontare și reasamblare a rafturilor. Dar o mișcare presupune, de asemenea, gândire perseverentă cu privire la comunicare, care ar trebui să fie responsabilitatea dvs. Managerii și personalul trebuie să știe care sunt planul și modul în care aceasta îi afectează. Utilizatorii bibliotecii, de asemenea, trebuie să știe. Asta înseamnă producerea unui plan detaliat de comunicare și mutare: memo-uri, email-uri, buletine informative, actualizări ale site-urilor, Twitter etc.

Fă proiectul planului

O relocare nu presupune doar ambalarea și despachetarea pe o scară largă. Planificarea va trebui să cuprindă:

- planificarea pentru continuitatea serviciului;

- menținerea personalului implicat și de la bord;
- informarea și comunicarea cu personalul și utilizatorii.

Partenerii și contractorii de proiect

În general, proiectul va avea trei etape:

1. Mutarea

Aceasta este o oportunitate de de-clutter, editarea stocului, predispunerea spre materiale nedorite, mobilier și echipamente, iar pentru personal, pentru a organiza fișierele lor. În funcție de cum este organizată împachetarea și secvența de mișcare va depinde de acest lucru din locațiile preferate finale ale noului spațiu de bibliotecă.

2. Depozitează câteva sau toate cărțile și între timp – materialele

Există posibilitatea să aveți nevoie de a muta stocuri și materiale în etape, mai ales în cazul în care clădirea unde vă mutați se construiește și e disponibilă în etape. Veți avea nevoie, de asemenea, să luați în considerare dacă unele materiale vor trebui să fie accesibile de la magazin.

3. Mutarea totul înapoi și în locațiile potrivite

Partenerul tău de reinstalare ar trebui să fie expert la ambalare și la coduri de bare secvențiale de identificare – în partea dreaptă, jos, la volumele individuale, dacă este necesar. De multe ori cutiile și paleții vor fi coduri de culoare identificate pentru locațiile lor finale și anulate după cum este necesar. Veți dori să știți exact la fiecare etapă a mutării unde totul este. S-ar putea să vă ia mai multe săptămâni sau mai multe luni între prima etapă și ultima. Când creați cronologia, va trebui să luați în considerare mai multe seturi de priorități cu privire la faza de construcție, renovare, utilități și infrastructura de tehnolo-

gie, precum logistica de mutare în sine. Dacă lucrați cu furnizori externi, profitați din plin de instrumentele de planificare și sistemele de management pentru a vă asigura că aveți un calendar-proiect, care presupune a fi:

- ușor de înțeles și de interpretat;
- actualizat în mod regulat;
- împărtășit cu toată lumea.

Comunicarea planului este, la fel, importantă pentru a ști în ce parte a planului vă aflați.

Stocarea

Este esențial să împacheteze și să stocheze toate secvențial, pentru posibilitatea de a identifica nu numai cutiile, lăzile sau paleții, dar și de a localiza elemente individuale. Împachetați și păstrați obiectele în modul în care va trebui să se despacheteze la raft în noile locații. Dacă recurgeți la furnizori de servicii cu experiență în relocare, ei vor fi în măsură să ofere un cod de bare și de identificare a sistemului de recuperare pentru tine și, dacă este necesar, vor prelua articole stocate pentru utilizatori fără termen de solicitare.

Mobilă și echipament

Desigur că nu numai materialele de bibliotecă au nevoie de a fi mutate. Serverele, rețelele de calculatoare și cablurile ar putea avea nevoie de a fi relocate și reinstalate. Asigurați-vă că furnizorul de servicii poate apela la expertiza necesară pentru a gestiona și a reloca IT-ul cu un downtime minim.

Oamenii

Oamenii pot muta, de asemenea, mobilierul, fișierele și desktopurile – și ei pot avea nevoie să continue să lucreze în timpul mutării, pentru a găsi lucruri la locul potrivit atunci când vor ajunge la noua locație.

Construit pentru flexibilitate

De un lucru puteți fi sigur: că nu există probabilitatea de a vă implica mai mult într-un proiect de relocare decât puteți anticipa. Luați în considerare riscurile pentru a vă permite lucrurile neprevăzute. Partenerul vostru responsabil pentru mutare este utilizat pentru lucru flexibil și ca un răspuns în jurul problemelor de construcție, termene scurtate și probleme tehnice neprevăzute. În afara programului de muncă, sărbătorile legale și de lucru și week-end-urile constituie o normă!

Nu-ți limita ideile

Manageri cu experiență în domeniu vor ști că rolul lor este doar un element al unui proiect mai mare. Adesea, ei vor avea capacitatea de coordonare între administratorii site-ului, inspectorii în domeniul sănătății, contractorii de construcții, mobilier, furnizorii de IT și altele. Deci, fiți atenți câtă responsabilitate din managementul proiectului vă luați și cât de mult ar putea fi delegate.

Grăbește-te încet

Planificați-vă timpul de care aveți nevoie. Corectitudinea este mult mai importantă decât de a o face repede. De aceea, a vă gândi la planificare și mutare din timp este ceva esențial. Amintiți-vă, mutarea în sine poate fi o activitate care are loc în programul de ansamblu al proiectului, dar planificarea mutării trebuie să fie unul dintre primele elemente ale unei construcții noi sau al unui proiect de renovare. Un plan de relocare de succes este baza unei biblioteci noi de succes.

Fii sigur de succes

O mutare de succes este construită pe un parteneriat de lucru strâns între bibliotecă și furnizorul de relocare. Alegeți-vă partenerii cu atenție prin evaluarea expe-

rienței lor de proiecte similare și care caută recomandări din partea altor servicii de bibliotecă. Utilizați baza de date privind proiectarea bibliotecilor pentru a identifica biblioteci care au avut o experiență de succes. Partenerul pe care îl alegeți pentru a lucra ar trebui să aibă o reputație pentru mutarea lucrărilor de bibliotecă în condiții de siguranță, care sunt la timp și în buget.

„Nu este cazul de a părăsi managerul de proiect al bibliotecii pentru a găsi toate soluțiile potrivite și apoi de a aștepta ca cineva să mute lucrurile de la o locație la alta. Lucrăm împreună pentru a găsi cele mai bune soluții, pentru a încerca să precizem planul și, pentru orice eventualitate, să oferim soluții de stocare intermediare pentru satisfacerea materialelor speciale, pentru manipularea în condiții de siguranță și securitate a personalului.” (Ian Studd, director, specialist relocation, Harrow Green)

Opt sfaturi pentru o mutare de succes

1. Lucrați cu un partener cu experiență în domeniu, care a mai făcut acest tip de lucru înainte.
2. Vorbiți cu potențialul partener mai devreme de faza de planificare.
3. Creați o echipă de planificare, care îmbină cunoașterea profesionistă a personalului cu înțelegerea de specialitate a unui partener comercial.
4. Amintiți-vă că acest lucru nu este doar despre ambalare și despachetare pe o scară largă. Lucrați cu furnizorul de relocare pentru a dezvolta un calendar detaliat, dar și la evaluarea riscurilor pentru fiecare aspect ce trece de la început până la sfârșit.
5. Profitați din plin de oameni, de resursele furnizorului pentru relocare și facilități – ele nu sunt doar oameni pentru a muta, dar și oameni de afaceri cu experiență, manageri de schimbare.

6. Planificați timpul de care este nevoie. Să o faceți corect e mai important decât să o faceți rapid.
7. Planificați continuitatea serviciului.
8. Gestionați informarea și publicitatea pentru relocare pe întregul teritoriu al procesului, astfel încât acesta să fie întotdeauna clar pentru toată lumea,

furnizori și utilizatori, când și de ce lucrurile se întâmplă anume așa și nu altfel.

*Traducere de Daniela GORINCIOI
Copyright © 2015 Harrow Green*

*(Se tipărește conform
Creative Commons Attribution
3.0 Unported License)*

2016 – UN AN CARE NE INSPIRĂ ÎNCREDERE*

*Mariana HARJEVSCHI,
director general, Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”*

Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” a tins mereu să cultive, să inspire și să provoace curiozitatea chișinăuienilor. Așa credem noi, o echipă de 351 de bibliotecari, că este modul în care construim generații de chișinăuieni. La cei 580 de ani ai orașului Chișinău, biblioteca a inițiat și a dezvoltat servicii diversificate, apreciate și chiar premiate.

Anul 2016, a fost în cheia obiectivelor *Chișinău – comori ascunse: surprindem arhitectura și viața urbană* (dedicat celor 580 de ani de la prima atestare a Chișinăului); *Fortificarea OPAC, pliat pe tehnologizarea sustenabilă a Sistemului Informațional de Gestiune a Activității, și Livrarea serviciilor inteligente pentru comunități durabile*, axate pe nevoile membrilor comunității.

În funcție de obiectivele strategice, dar și de cele anuale, au fost formulate o agendă și un program, demonstrând preocuparea sporită a bibliotecii pentru comunitate. Ce ne-am propus pentru a ne renaște și a ne bucura de o popularitate în creștere? Ei bine, ne-am propus să ne ambiționăm, în mod special pentru „rebranduirea” serviciilor, testarea a noi concepte și produse, dar și să promovăm intens și să dăm șfară-n țară prin toate mijloacele posibile de comunicare, inclusiv prin rețelele sociale despre gama de servicii ale bibliotecii. Astfel, anul 2016 a adus Bibliotecii Municipale agitație și oportunități de diversificare a serviciilor, posibilități de a experimenta proiecte noi și provocatoare.

Cele peste 50% din populația urbei înscrise la bibliotecă confirmă valoarea și importanța bibliotecii pentru comunitatea chișinăuiană. Menținerea principalilor indicatori de performanță din bibliotecă, conecși numărului de utilizatori, denotă implicare asiduă a bibliotecarilor de a atrage noi segmente de utilizatori, dar și a livra oferte cât mai diverse de servicii. Totuși, vizitele, fiind în diminuare, impun bibliotecii să-și amplifice relația cu utilizatorul, descoperindu-i și cunoscându-i mai profund preferințele și necesitățile, precum și percepția lui asupra bibliotecii moderne.

Studiul realizat, prin organizarea *Cafenelelor publice*, dar și vizitele desfășurate la Biblioteca Județeană din Brăila, susținută de Programul *Novateca*, în Polonia, Finlanda, Ucraina, România etc., au oferit oportunitatea de a cunoaște practica de livrare a serviciilor moderne și aplicarea bunelor practici pentru realizarea cu succes a *Planului schimbării privind implementarea serviciilor moderne de bibliotecă*. Peste 80 de servicii au reușit a fi inițiate, remodelate, furnizate prin intermediul celor 27 de filiale. Unele au demonstrat utilitate și valoare pentru comunitate, altele au surprins prin tehnologiile moderne, altele au fost atractive prin modul de invitație la cunoaștere. *Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului*, incluse în *Agenda ONU 2030* au adus o contribuție substanțială la dezvoltarea modalităților de implicare a bibliotecilor publice la crearea serviciilor moderne. Filialele, prin participarea la diverse instruirii, au găsit soluții inteligente pentru a conecta și a asigura membrilor comuni-

* Discurs rostit pe 7 martie 2017, în cadrul ședinței de totalizare a activității Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” în anul precedent.

tății un mod sănătos de viață; platforme de educație, inclusiv cea juridică; prin asigurarea egalității de gen; incluziunii sociale și celei digitale; e-guvernare, precum și dezvoltarea abilităților creative, de cultură și de recreere. Prezența bibliotecii în cadrul Târgului Partenerilor Bibliotecii *Creăm punți spre dezvoltare: biblioteca modernă*, organizat de programul *Novateca* și Ministerul Culturii al R. Moldova, a demonstrat experiența pozitivă și bunele practici veritabile ale bibliotecii în arealul bibliotecilor publice din țară, a inspirat și a pregătit bibliotecarii să livreze mai profesionist serviciile.

Bibliotecile din Chișinău au fost pline de însemnătate comunității noastre, deoarece au oferit servicii bazate pe tehnologii, constituite pe varii rezultate din interesele comunitare. *Taraba serviciilor moderne*, organizată la 19 octombrie, a fost locul unde s-a setat cadrul de conectare între biblioteci și comunitate, bibliotecari și parteneri, într-un spațiu care a permis a fi descoperit potențialul serviciilor pe care le poate oferi o bibliotecă modernă. Implicarea cu dedicație, creativitate din partea bibliotecarilor ne-a permis să conturăm isteț următorii pași împreună în 2017 pentru a avea servicii și mai atractive pentru comunitate.

Punctul de plecare pentru 2016 a fost elaborarea și lansarea serviciului *BiblioTur: descoperim Chișinăul altfel*, finanțat și susținut de Ambasada Statelor Unite ale Americii în Republica Moldova. Considerată ca fiind una din cele mai semnificative realizări, conexe marcării celor 580 de ani ai Chișinăului, aceasta a conectat chișinăuianul la cunoașterea mai bună a urbei prin parcurgerea itinerarelor și a celor mai importante 55 de obiective turistice (monumente și locuri istorice ale orașului). În contextul priorității, o contribuție creativă, susținută de Departamentul „Memoria Chișinăului” au fost cele două concursuri de proiecte video (povești digitale): *Oraș*

frumos pe nume Chișinău și *Strada bibliotecii mele*. Poveștile digitale, având la bază genul documentar de prezentare, au evidențiat spiritul creativ, dar și inteligent, al bibliotecarilor.

Elaborat într-o manieră interactivă și complexă, serviciul estival *Rucsacul de vacanță*, prin implicarea fiecărei filiale, a fost apreciat cu locul I la Concursul *Cel mai original proiect de promovare a cărții și lecturii*, organizat de Biblioteca Națională a RM în cadrul Festivalului Național al Cărții și Lecturii, ediția a VI-a, obținând și un premiu bănesc, oferit de Ministerul Culturii. Serviciul a fost un prilej de a descoperi potențialul bibliotecilor-filiale și de a aduce noi oferte pentru utilizatori în perioada estivală.

Clubul de expertiză în domeniul voluntariatului, organizat de Asociația „Tinerii pentru dreptul la viață” în parteneriat cu BM și finanțat de Programul *Novateca*, a antrenat mai mulți voluntari, pe diverse segmente tematice: *Voluntariatul 50; Voluntariatul în situații de urgență; Voluntariatul pentru bibliotecă; Voluntariatul religios; Voluntariatul susținut de angajator*, care au permis bibliotecii să lanseze ideea de a organiza în viitor grupuri de voluntari, dar să și justifice biblioteca ca instituție-gazdă pentru inițiative de voluntariat.

Deși în scădere, diversitatea activităților pentru public s-a manifestat prin 9301 activități sociale, culturale accentuate pe promovarea și valorificarea potențialului informațional al bibliotecilor-filiale.

Implicarea bibliotecii ca membru activ al rețelei *Novateca* a fost extrem de importantă în 2016, foarte complexă și deloc ușor de realizat. Componentele acestei abordări au implicat schimbări din interior, dar și din exterior. Astfel, șansa reală adusă prin intermediul Programului *Novateca*, dotarea cu câte două computere a 11 biblioteci și cu câte patru tablete a cinci biblioteci pentru copii, inclusiv a câte o

imprimantă pentru fiecare dintre acestea, a oferit o șansă reală de ajustare și reanimare a serviciilor de bibliotecă. Pe termen scurt au fost salvate niște mijloace financiare (circa 182 175 lei), pe termen lung a fost asigurată fortificarea competențelor bibliotecilor și consolidarea procesului de dezvoltare profesională în cadrul Bibliotecii Municipale. Cert este că rețeaua de biblioteci publice chișinăuene va contribui esențial prin oferta de servicii datorită tehnologiilor și competențelor obținute prin instruirile beneficiare pentru o participare mai activă la viața socială, culturală și economică a comunității.

În 2016 s-au marcat 25 de ani de la deschiderea Bibliotecii „Transilvania”, instituție care a devenit – în timp – un reper esențial al orașului, nu doar în privința vieții culturale, ci chiar a texturii urbane concrete, deoarece aici au reușit să se dezvolte servicii moderne, iar reușitele bibliotecii au atins culmi pe măsura nobleței și anvergurii implicațiilor celor care au contribuit la crearea, deschiderea și ulterior dezvoltarea acesteia. În aceeași cheie, și-a marcat aniversarea și Biblioteca „Maramureș”.

Solidarizarea celor 27 de filiale a fost prin contribuirea la îmbunătățirea accesului la informație pentru public, excelând în extinderea numărului de unități reflectate în catalogul electronic partajat al BM. Circa 70% din întreaga colecție a BM a reușit a fi oglindite prin implicarea echipei de bibliotecari. Rezultatele în anul de referință pot fi considerate semnificative. Astfel, 11 filiale sunt gata pentru a fi implicate în implementarea reală a Modulului *Circulație*, iar pentru realizarea obiectivului din *Strategia Bibliotecii Municipale* – de oferire a accesului utilizatorilor la colecția integrală a bibliotecii, pentru aceasta va fi necesar un efort mai consistent din partea bibliotecarilor, mizând că disponibilitatea integrală a documentelor va fi posibilă în 2017, ca an aniversar.

Prin intermediul Departamentului studii și cercetări, s-a reușit asigurarea dimensiunii activității științifice, axându-se pe încurajarea și motivarea activității de cercetare în structurile BM soldându-se cu apariția lucrărilor: *Doctori în drept, Prelucrarea informației: manual pentru bibliotecile publice*; *Leo Butnaru: Biobibliografie*; *Nicolae Esinencu. Viața și opera literară (ca într-o carte)*; *Ion Holban – între fizică, poezia științei și proza vieții: Biobibliografie*. Prin organizarea activităților de mentoring sau coach-ing în filiale, prin activitățile de instruire organizate, dar și prin susținerea CNEPB, departamentul a reușit să stimuleze, să inspire, să motiveze bibliotecarii pentru inovare.

Impactul și evaluarea constantă a serviciilor bibliotecii, constituie o condiție indispensabilă a oricărei instituții. Spre finele anului 2016 biblioteca a realizat cu suportul voluntarului Zakharia Boudhar (Casablanca, Maroc) sondajul on line *Părererea ta contează*, bazat pe opiniile și sugestiile utilizatorului virtual, cu scopul îmbunătățirii serviciilor prestate, a calității produselor noastre, dar și a dezvoltării ei de ansamblu. Deși chestionarul a fost plasat timp de trei luni pe pagina web a BM, a cumulat doar 36 de răspunsuri.

Furtuna economică prin care a trecut Biblioteca Municipală în 2016 – din cei 31 424 300 de lei alocați pentru 2016 s-a permis cheltuirea a doar 18 321 306 lei, ponderea majoră fiind alocările pentru personal de 14 367 729 lei – s-a soldat cu tergiversarea mai multor inițiative ce țin de achiziții de carte, dotări cu tehnologii, reparații etc. Situația achizițiilor este departe de a fi ideală. Numărul de achiziții din acest an și numărul de eliminări efectuate nu au redus indicele de înnoire a colecțiilor, în anul 2016 mărindu-se până la 65 de ani, ceea ce ne subliniază dotarea scăzută a colecțiilor. Lipsa colecției *Professional BM* care prevedea volumele *Programme de lec-*

tură. *Manual pentru bibliotecari; Animația cu publicul. Suport didactic* pentru bibliotecarii din bibliotecile publice; revizuirea *Manualului de identitate*, dar și netipărirea revistei *BiblioPolis*, au fost influențate de alocările minime pe segmentul editare. În ultimii ani, se observă un decalaj mare între cerințele bibliotecii moderne, dar și ale utilizatorilor și bugetul mic alocat de Primărie. Din acest motiv este nevoie de inițiative de advocacy mai insistente în dialog cu autoritățile locale.

Miza pentru 2017 va reprezenta liantul care va lega comunitatea și guvernarea locală la diverse niveluri de responsabilități, iar prin oferta de servicii bune va fi un prim punct de contact cu comunitatea. Consider că și printr-o campanie de promovare, dedicată celor 140 de ani ai BM, oportunitățile, oferite de bibliotecile-filiale, vor sublinia importanța vitală pentru dezvoltarea comunităților

Pentru a putea contribui cât mai eficient la realizarea acestor deziderate, fiecare filială va trebui să-și regrupeze forțele și posibilitățile, să-și definească prioritățile proprii. Avem nevoie de competențe, pentru a asigura bunul mers al lucrurilor. Consider că breasla noastră, a bibliotecarilor, este gata pentru prosperare. Avem un Centru de Excelență ce poate să ne asigure cunoștințe solide, poate oferi competențe necesare specialiștilor care vor decide viitorul bibliotecilor, se vor implica în proiecte îndrăznețe pentru dezvoltarea profesiei, pentru constituirea unei cariere cu ascensiune. Inovația și dorința de schimbare a ofertei de servicii pe care biblioteca le acordă comunităților vor aduce plusvaloare serviciilor Bibliotecii Municipale transformând-o într-o bibliotecă de top. Cred că în edițiile ulterioare ale campaniilor *Biblioteca „B.P. Hasdeu” zâmbeste, Săptămâna creativității și inovației și Ne vedem la biblioteca* vor predomina instrumentele pentru a motiva, a inspira

și a susține zâmbetul, ca element al culturii instituționale, dar și ca strategii de promovare și loializare a utilizatorilor, inclusiv de firească apropiere profesională, de competență, creativitate, inventivitate și profesionalism în raport cu membrii comunității.

Esențialul acesta ar fi: trebuie să explorăm creativitatea și să îndrăznim din ce în ce mai mult. În fond, ceea ce au adus bibliotecile până în prezent nu le garantează și viitorul. Însă soluțiile se află în mâinile tuturor celor care au citit vreodată o carte.

Ați fost generoși în activități, deși cu mai puține resurse. Tocmai de aceea vă sunt recunoscătoare pentru atitudinea de care ați dat dovadă de a diversifica serviciile, de a rezolva problemele. A fost un an extrem de intens, poate cel mai intens în perioada aceasta de tranziție, dar s-a realizat cu succes. Așa ca anul s-a încheiat, așa spune, în forță și are șanse să ne clădească o poziție în accesione și în 2017.

ANEXE

Propuneri

Propuneri pentru fondatori (Direcția cultură, Consiliul Municipal Chișinău):

1. Susținerea următoarelor demersuri:
 - a aproba alocații bugetare pentru menținerea în funcțiune a BM, inclusiv sprijinul în organizarea licitațiilor și concursurilor de oferte pe parcursul anului pentru: achiziții de carte, abonarea la ediții periodice și baze de date, procurarea echipamentului, procurarea mobilei, dezvoltarea profesională;
 - a aproba alocații bugetare suplimentare pentru reparații curente și capitale, menținerea bibliotecii într-o stare bună; pentru birotică etc.
2. Extinderea parcului de echipamente tehnice pentru filialele Bibliotecii Municipale prin proiecte finanțate de la buget.

3. Susținerea parteneriatelor, proiectelor, activității și programelor BM desfășurate cu parteneri de peste hotare, programul *Novateca*.
4. Negocierea prevederilor incluse în *Convenția colectivă* de ramură pentru domeniul culturii:
 - art. II, p. 16, lit. b) – să prevadă, de comun acord cu sindicatul, mijloace financiare în mărime de cel puțin 0,15 % din fondul de retribuire a muncii salariaților, pentru utilizarea în scopul organizării activităților culturale și sportive;
 - art. XIII, p. 59 – să garanteze organizarea examenului medical al salariatului înainte de încheierea contractului individual de muncă și examenele medicale periodice pe parcursul acțiunii contractului individual de muncă, în conformitate cu actele aprobate de organele ocrotirii sănătății;
 - art. XIII, p. 60 – să aloce mijloace financiare pentru efectuarea acțiunilor privind îmbunătățirea condițiilor de muncă și pentru asigurarea securității și sănătății în muncă în mărimile prevăzute în contractul colectiv de muncă.
5. Negocierea *Contractului colectiv de muncă*.
Propuneri pentru factorii de decizie (Ministerul Culturii, Comisia pentru cultură, arte, mijloace de informare în masă a Parlamentului RM):
 1. Susținerea bugetelor administrației publice locale privind alocarea cotei stabilite de Guvern, per locuitor, la achiziția de carte.
 2. Revizuirea sau elaborarea noilor normative pentru bibliotecile publice: împrumut per bibliotecar; vizite per bibliotecar, numărul de ore de relații cu publicul ș.a. (a se vedea *Regulamentul-cadru cu privire la bibliotecile publice*, 2003).
 3. Elaborarea unor normative de dotare tehnologică a bibliotecilor publice (un minimum indispensabil activității în contextul tehnologizat actual).
 4. Revizuirea normelor și termenelor de păstrare în bibliotecă a echipamentului învechit fizic și introducerea procedurii de schimb și upgrade a echipamentului o dată în trei-cinci ani.
 5. Instituirea unui fond (financiar) pentru susținerea editării publicațiilor metodologice necesare dezvoltării bibliotecilor publice.
Propuneri pentru forurile profesionale (Asociația Bibliotecarilor din Republica Moldova, Consiliul Național de Biblioteconomie):
 - Încurajarea și facilitarea parteneriatelor internaționale în domeniul biblioteconomic pentru susținerea vizitelor de documentare, schimbului de experiență.

Evaluarea performanțelor din anul 2016

Prioritățile anului:

- *Chișinău – comori ascunse: surprindem arhitectura și viața urbană;*
- *Servicii inteligente pentru comunități durabile;*
- *Fortificarea Catalogului electronic.*

Servicii inteligente pentru comunități durabile

Pentru merite deosebite și contribuții substanțiale la livrarea serviciilor de incluziune socială, de orientare spre asigurarea modelelor de consum și producție responsabile	Filiala „A. Mickiewicz”
Pentru merite deosebite și contribuții substanțiale la livrarea serviciilor de incluziune socială, de sănătate și de egalitate de gen	Filiala „Maramureș”
Pentru merite deosebite și contribuții substanțiale la livrarea serviciilor de incluziune socială, de sănătate, de educație și de conservare a patrimoniului	Filiala „I. Mangher”
Pentru merite deosebite și contribuții substanțiale la livrarea serviciilor de incluziune socială	Filiala „Alba Iulia”
Pentru merite deosebite și contribuții substanțiale la livrarea serviciilor de sănătate și de educație	Biblioteca Centrală
Pentru merite deosebite și contribuții substanțiale la livrarea serviciilor de sănătate	Filiala N. Titulescu
Pentru merite deosebite și contribuții substanțiale la livrarea serviciilor de sănătate, de incluziune digitală și de conservare a patrimoniului	Filiala „M. Lomonosov”
Pentru merite deosebite și contribuții substanțiale la livrarea serviciilor de incluziune digitală și de educație	Filiala „Transilvania”
Pentru merite deosebite și contribuții substanțiale la livrarea serviciilor de educație și de conservare a patrimoniului	Filiala „Ovidius”
Pentru merite deosebite și contribuții substanțiale la livrarea serviciilor de educație	Biblioteca Publică de Drept
Pentru merite deosebite și contribuții substanțiale la livrarea serviciilor de educație	Filiala „Ștefan cel Mare”
Pentru merite deosebite și contribuții substanțiale la livrarea serviciilor de educație	Filiala „H. Botev”
Pentru merite deosebite și contribuții substanțiale la livrarea serviciilor de educație	Filiala M. Drăgan
Pentru merite deosebite și contribuții substanțiale la livrarea serviciilor de educație	Centrul Academic Internațional Eminescu
Pentru merite deosebite și contribuții substanțiale la livrarea serviciilor de educație	Filiala „Târgoviște”
Pentru merite deosebite și contribuții substanțiale la livrarea serviciilor de educație	Filiala „O. Ghibu”
Pentru merite deosebite și contribuții substanțiale la livrarea serviciilor de educație	Filiala de Arte „T. Arghezi”
Pentru merite deosebite și contribuții substanțiale la livrarea serviciilor de e-guvernare	Filiala „L. Rebreanu”
Pentru merite deosebite și contribuții substanțiale la livrarea serviciilor de conservare a patrimoniului	Subdiviziunea „Memoria Chișinăului”
Pentru merite deosebite și contribuții substanțiale la livrarea serviciilor orientate spre asigurarea modelelor de consum și producție responsabile	Filiala Traian

Fortificarea Catalogului electronic

Marca <i>Biblioteca anului</i> – pentru merite deosebite și contribuții substanțiale la constituirea catalogului electronic	Diplome: Subdiviziunea tehnologia managementului infodocumentar; filialele „M. Lomonosov”, „Ștefan cel Mare”, de Arte „T. Arghezi”, Biblioteca Centrală Mențiuni: Filiala „H. Botev”
Marca <i>Bibliotecar fortificarea catalogului electronic</i> – pentru merite deosebite și contribuții substanțiale la constituirea catalogului electronic	Diplome: Evelina Bocancea, Galina Neamțu

Chișinău – comori ascunse: surprindem arhitectura și viața urbană:

Marca <i>Biblioteca anului</i> – pentru merite deosebite și contribuții substanțiale la promovarea istoriei și culturii municipiului Chișinău	Diplome: filialele „Ovidius”, „I. Mangher”, Subdiviziunea „Memoria Chișinăului” Mențiuni: filialele „H. Botev”, „Transilvania”, M. Costin
---	--

Fundraising

Marca <i>Biblioteca anului</i> – pentru merite deosebite și contribuții substanțiale la extinderea bugetului operațional al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”	Diplome: filialele „I. Mangher”, „A. Mickiewicz”, „L. Ukrainka”, BPD
--	---

Activități cu publicul

Marca <i>Biblioteca anului</i> – pentru merite deosebite și contribuții substanțiale la organizarea activităților în cadrul Concursului de lectură <i>Bătălia cărților</i>	Diplome: filialele „Transilvania”, „A. Donici”, V. Bielinski, Centrul Academic Internațional Eminescu
Marca <i>Biblioteca anului</i> – pentru merite deosebite și contribuții substanțiale la organizarea activităților în cadrul proiectului <i>Rucsacul de vacanță</i>	Diplome: filialele „Ovidius”, N. Titulescu, Centrul Academic Internațional Eminescu Mențiuni: Filiala Codru
Marca <i>Biblioteca anului</i> – pentru merite deosebite și contribuții substanțiale la organizarea activităților în cadrul <i>Nocturnei bibliotecilor</i>	Diplomă: Filiala „Târgoviște”

Zilele bibliotecii

Marca <i>Biblioteca anului</i> – pentru contribuții la promovarea cu pasiune și perseverență a imaginii și activității Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” în cadrul Zilelor bibliotecii	Diplome: filialele „Transilvania”, „A. Mickiewicz”, „Maramureș”
---	--

Cercetare

Marca <i>Biblioteca anului</i> – pentru merite deosebite și contribuții substanțiale la cercetarea istorico-literară	Diplomă: Filiala „O. Ghibu”
Marca <i>Biblioteca anului</i> – pentru merite deosebite și contribuții substanțiale la cercetarea bibliografică	Diplomă: BPD

Marca Bibliotecarul cercetător – pentru merite deosebite și contribuții substanțiale la cercetarea bibliografică	Diplomă: Margareta Cebotari
---	------------------------------------

Parteneriate

Marca Biblioteca anului – pentru activitatea de cooperare eficientă cu comunitatea și partenerii în dezvoltarea programelor și serviciilor	Diplome: filialele „H. Botev”, „M. Lomonosov”, Biblioteca Centrală
---	---

Utilizatori noi

Marca Biblioteca anului – pentru merite deosebite și contribuții la extinderea numărului de utilizatori noi	Diplome: filiala „Transilvania”, Biblioteca Centrală, Biblioteca Publică de Drept
--	--

Promovare

Marca Bibliotecar promotor – pentru contribuții la promovarea cu pasiune și perseverență a imaginii și activității Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” în mass-media audio-video	Diplome: Vitalie Raileanu, Oxana Andreev, Svetlana Gumeni
Marca Bibliotecar promotor – pentru contribuții la promovarea cu pasiune și perseverență a imaginii și activității Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” în mass-media tipărită	Diplome: Angela Olărescu, Elena Dabija Mențiuni: Daniela Bortă, Raisa Grimalschi, Tatiana Braicov
Marca Biblioteca anului – pentru contribuții originale la promovarea pe blog a imaginii și activității Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”	Diplome: Subdiviziunea „Memoria Chișinăului”, BiblioCity, Centrul Academic Internațional Eminescu, filialele N. Titulescu, „Ovidius”
Marca Biblioteca anului – pentru contribuții originale la promovarea pe YouTube a imaginii și activității Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”	Diplome: filialele de Arte „T. Arghezi”, „M. Lomonosov”, Traian
Marca Biblioteca anului – pentru contribuții originale la promovarea pe Flickr a imaginii și activității Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”	Diplome: Biblioteca Centrală, Filiala Traian, Centrul Academic Internațional Eminescu
Marca Biblioteca anului – pentru contribuții originale la promovarea pe Facebook a imaginii și activității Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”	Diplome: filialele „Târgu-Mureș”, „L. Rebreanu”, Centrul Național de Excelență Profesională pentru Bibliotecari, subdiviziunile Dezvoltare și monitorizare, „Memoria Chișinăului”
Marca Bibliotecarul promotor – pentru contribuții originale la promovarea pe Facebook a imaginii și activității Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”	Mențiune: Svetlana Vizitiu

Formator

Marca Bibliotecarul formator – pentru merite deosebite și contribuții la formarea profesională a Echipei BM „B.P. Hasdeu”	Diplome: Ludmila Odobescu, Natalia Ghimpu, Feodosia Braga
--	--

Cel mai bun bibliotecar al anului

Marca Cel mai bun bibliotecar al anului – pentru implementarea inițiativelor de bune practici și modelelor performante inovatoare	Diplome: Angela Olărescu, Ludmila Capița
--	---

Fidelitate

Pentru activitate de aleasă dăruire cu importante rezultate, desfășurate de-a lungul anilor	Diplome: Ana Bațmanov (40 de ani), Ala Deresco (20 de ani)
---	---

Certificat de jurizare

Pentru merite deosebite și contribuții substanțiale la jurizarea activităților	Diplome: Victoria Fonari, Maria Pilchin
--	--

Stimularea inovării, susținerea inițiativelor de mentoring sau coaching

Marca <i>Biblioteca anului</i> – pentru stimularea inovării, susținerea inițiativelor de mentoring sau coaching, pentru consolidarea și dezvoltarea continuă a culturii cercetării	Diplomă: Subdiviziunea studii și cercetări
---	---

Contribuții și practici biblioteconomice

Diplome de mențiune – pentru contribuții și practici biblioteconomice	Diplomă de mențiune: filialele A. Russo, „Alba Iulia”, „M. Ciachir”
--	---

TOP 2016 per filiale și subdiviziuni

Biblioteca Centrală (6 + 1 servicii) – cameră video	Marca <i>Biblioteca anului</i> Promovare Flickr Utilizatori noi Parteneriate Catalog electronic Servicii	Bibliotecar Bibliotecar promotor – Svetlana Vizitiu Cercetare bibliografică – Margareta Cebotari
--	--	---

Centrul Academic Internațional Eminescu (6 + 1 servicii) – tabletă	Marca <i>Biblioteca anului</i> Promovare pe Flickr Promovare pe blog <i>Rucsacul de vacanță</i> <i>Bătălia cărților</i> Servicii	Bibliotecar Promovare în mass-media tipărită – Elena Dabija (200 lei), Raisa Grimalschi (mențiune) (200 lei)
---	--	--

	Marca Biblioteca anului	Bibliotecar
Filiala „Transilvania” (5 + 1 servicii) – tabletă	Utilizatori noi	<i>Cel mai bun bibliotecar al anului</i> – Ludmila Capița (200 lei)
	<i>Chișinău – comori ascunse: surprindem arhitectura și viața urbană</i> (mențiune)	
	<i>Bătălia cărților</i>	
	Zilele bibliotecii	
	Servicii	

	Marca Biblioteca anului	Bibliotecar
Filiala „H. Botev” (5 + 1 servicii) – tabletă	Parteneriate	<i>Cel mai bun bibliotecar al anului</i> – Angela Olărescu (200 lei)
	<i>Catalog electronic</i> (mențiune)	Promovare în mass-media tipărită – Angela Olărescu (200 lei)
	<i>Chișinău – comori ascunse: surprindem arhitectura și viața urbană</i> (mențiune)	
	Servicii	

	Marca Biblioteca anului	Bibliotecar
Filiala „A. Mickiewicz” (4 + 1 servicii) – flip chat pe rotile	Zilele bibliotecii	Promovare în mass-media audio-video – Oxana Andreev (200 lei), Svetlana Gumeni (200 lei)
	Fundraising	
	Servicii	

	Marca Biblioteca anului	Bibliotecar
Filiala „I. Mangher” (4 + 1 servicii) – tabletă	Fundraising	Fidelitate – Ana Bațmanov (200 lei), Ala Deresco (200 lei)
	<i>Chișinău – comori ascunse: surprindem arhitectura și viața urbană</i>	
	Servicii	

	Marca Biblioteca anului	Bibliotecar
Biblioteca Publică de Drept (4+1 servicii) – bean bag (2)	Utilizatori noi	Formator – Feodosia Braga (200 lei)
	Cercetare bibliografică	
	Fundraising	
	Servicii	

	Marca <i>Biblioteca anului</i>	Bibliotecar
Filiala Traian (3+1 servicii) – bean bag (2)	Promovare pe Flickr	Promovare în mass-media tipărită – Daniela Bortă (200 lei)
	Promovare pe YouTube	
	Servicii	

	Marca <i>Biblioteca anului</i>	Bibliotecar
Filiala „M. Lomonosov” (3 + 1 servicii) – tabletă	Promovare pe YouTube	
	Parteneriate	
	<i>Catalog electronic</i>	
	Servicii	

	Marca <i>Biblioteca anului</i>	Bibliotecar
Filiala „Ovidius” (3 + 1 servicii) – tabletă	<i>Chișinău – comori ascunse: surprindem arhitectura și viața urbană</i>	
	<i>Rucsacul de vacanță</i>	
	Promovare pe blog	
	Servicii	

	Marca <i>Biblioteca anului</i>	Bibliotecar
Filiala „O. Ghibu” (3 + 1 servicii) – flip chat	Cercetare	Promovare în mass-media tipărită – Tatiana Braicov (mențiune) (200 lei)
	Servicii	Promovare în mass-media audio-video – Vitalie Răileanu (200 lei)

	Marca <i>Biblioteca anului</i>	Bibliotecar
Subdiviziunea „Memoria Chișinăului” (3 + 1 servicii) – aparat de cafea	Promovare pe Facebook	
	Promovare pe blog	
	<i>Chișinău – comori ascunse: surprindem arhitectura și viața urbană</i>	
	Servicii	

	Marca <i>Biblioteca anului</i>	Bibliotecar
Filiala de Arte „T. Arghezi” (2 + 1 servicii) – tabletă	Promovare pe YouTube	
	Catalog electronic	
	Servicii	

Filiala „L. Rebreanu” (2 + 1 servicii) – tabletă	Marca Bibliotecă anului	Bibliotecar
	Promovare pe Facebook	Formator – Natalia Ghimpu (200 lei)
	Servicii	

Filiala N. Titulescu (2 + 1 servicii) – bean bag (2)	Marca Bibliotecă anului	Bibliotecar
	Promovare pe blog	
	<i>Rucsacul de vacanță</i>	
	Servicii	

Subdiviziunea resurse și tehnologii informaționale (2)	Marca Bibliotecă anului	Bibliotecar
		Bibliotecar fortificarea <i>Catalogului electronic</i> – Galina Neamțu (200 lei), Evelina Bocancea (200 lei)

Filiala „Maramureș” (1 + 1 servicii) – bean bag	Marca Bibliotecă anului	Bibliotecar
	Zilele bibliotecii	
	Servicii	

Filiala „Târgoviște” (1 + 1 servicii) – bean bag	Marca Bibliotecă anului	Bibliotecar
	<i>Nocturna bibliotecilor</i>	
	Servicii	

Filiala „Ștefan cel Mare” (1 + 1 servicii) – bean bag	Marca Bibliotecă anului	Bibliotecar
	<i>Catalog electronic</i>	

Filiala „Târgu-Mureș” (1) – bean bag	Marca Bibliotecă anului	Bibliotecar
	Promovare pe Facebook	
	Servicii	

Filiala „L. Ukrainka” (1) – bean bag	Marca Bibliotecă anului	Bibliotecar
	Fundraising	

Filiala „A. Donici” (1) – bean bag	Marca <i>Biblioteca anului</i>	Bibliotecar
	<i>Bătălia cărților</i>	

Filiala M. Costin (1) – bean bag	Marca <i>Biblioteca anului</i>	Bibliotecar
	<i>Chișinău – comori ascunse: surprindem arhitectura și viața urbană</i>	

Filiala Codru (1) – bean bag	Marca <i>Biblioteca anului</i>	Bibliotecar
	<i>Rucsacul de vacanță</i>	

Filiala V. Bielinski (1) – bean bag	Marca <i>Biblioteca anului</i>	Bibliotecar
	<i>Bătălia cărților</i>	

Centrul Național de Excelență Profesională pentru Bibliote- cari (1) – flip chat pe roțile	Marca <i>Biblioteca anului</i>	Bibliotecar
	Promovare pe Facebook	

Filiala M. Drăgan (1 + 1 servicii)	Marca <i>Biblioteca anului</i>	Bibliotecar
	Servicii	Formator – Ludmila Odobescu (200 lei)

Subdiviziunea studii și cerce- tări (1)	Marca <i>Biblioteca anului</i>	Bibliotecar
	Pentru stimularea inovării, susți- nerea inițiativelor de mentoring sau coaching, pentru consoli- darea și dezvoltarea continuă a culturii cercetării	

Subdiviziunea tehnologia ma- nagementului infodocumentar (1)	Marca <i>Biblioteca anului</i>	Bibliotecar
	<i>Catalog electronic</i>	

Subdiviziunea dezvoltare și monitorizare (1)	Marca <i>Biblioteca anului</i>	Bibliotecar
	Promovare pe Facebook	

Buletinul <i>BiblioCity</i> (1)	Marca <i>Biblioteca anului</i>	Bibliotecar
	Promovare pe blog	

Diplome de mențiune – pentru contribuții și practici biblioteconomice	
Filiala A. Russo	1
Filiala „Alba Iulia”	1 + 1 servicii
Filiala „M. Ciachir”	1

Total:

- **73 + 20 servicii** – diplome;
- **cameră video** (1): Biblioteca Centrală;
- **tablete** (8): CAIE, „Transilvania”, „H. Botev”, „I. Mangher”, „M. Lomonosov”, „Ovidius”, de Arte „T. Arghezi”, „L. Rebreanu”;
- **flip chat** (3): „A. Mickiewicz”, „O. Ghi-bu”, Centrul Național de Excelență Profesională pentru Bibliotecari;
- **bean bag** (15): M. Costin, „A. Donici”, „L. Ukrainka”, Codru, V. Bielinski, „Târgoviște”, „Târgu-Mureș”, „Maramureș”, „Ștefan cel Mare”, N. Titulescu (2), Traian (2), BPD (2);
- **Cel mai bun bibliotecar** (2): cifra 1 + 200,00 lei: Ludmila Capița, Angela Olărescu;
- **marca *Bibliotecar al anului*** (17) 200 lei: Svetlana Vizitiu, Margareta Cebotari, Elena Dabija, Raisa Grimalschi, Angela Olărescu, Oxana Andreev, Svetlana Gumeni, Ana Bațmanov, Ala Deresco, Feodosia Braga, Daniela Bortă, Tatiana Braicov, Vitalie Răileanu, Natalia Ghimpu, Galina Neamțu, Evelina Bocancea, Ludmila Odobescu.

ACTIVITATEA ȘTIINȚIFICĂ ȘI DE CERCETARE ÎN ANUL 2016

*Conf. univ. dr. Lidia KULIKOVSKI,
director, Departamentul studii și cercetări*

Planul de acțiuni pentru anul 2016 al Departamentului studii și cercetări (DSC) a fost alcătuit în așa fel ca să contribuie la îmbunătățirea situației, asigurând în continuare dimensiuni și adâncimi evolutive activității științifice a Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” axându-se pe: (1) ino-

varea și eficientizarea coordonării, monitorizării, consilierii activității de cercetare la nivelul de rețea a BM; (2) încurajarea și motivarea activității științifice în structurile BM (servicii, departamente, filiale); (3) consolidarea și dezvoltarea continuă a culturii cercetării atribuind mai multă

atenție modului în care angajații BM înțeleg conceptul de activitate științifică, de cercetare la BM și educarea culturii științifice și de cercetare la noii veniți prin activități speciale organizate de DSC; (4) organizarea unor activități de mentoring sau coach-ing în filialele care nu înțeleg pe deplin rolul și locul activității științifice în munca lor; (5) modelarea legăturii între activitatea științifică cu activitatea de zi cu zi a bibliotecarilor prin activitățile de instruire organizate de DSC; (6) stimularea, inspirarea, motivarea bibliotecarilor pentru inovare și (7) susținerea pe linia de plutire a revistei BM *BiblioPolis*, asigurându-i calitate conținutală și echilibru tematic și de gen al materialelor.

Obiectivele asumate au fost respectate și realizate cu responsabilitate. Rezultatele activității științifice din anul de referință au demonstrat prezența culturii științifice, a culturii cercetării la BM și filiale asigurând, astfel, același ritm alert al cercetării, aceeași diversitate de subiecte, forme și metode de cercetare, de studii elaborate și publicate – cercetări bibliografice, studii de caz, cercetări sociologice, literare și biblioteconomice. S-au tipărit lucrări, articole științifice, au avut loc activități științifice, proiecte.

Anul 2016 iese în evidență prin următoarele lucrări finisate și editate:

1. Doctori în drept din Republica Moldova: 1959-2011. Dicționar enciclopedic / Silvia Antufiev, Mihai Tașcă; coord. : Mariana Harjevschi ; Bibl. Municipală „B.P. Hasdeu”, Bibl. Publică de Drept ; Editura Cartea Juridică – Chișinău : S.n., 2016 (Tip. „Lexon-Prim”). – 708 p.

2. Ion Holban – între fizică, poezia științei și proza vieții : Biobibliografie / Inst. de Dezvoltare a Soc. Informaționale, Bibl. Municipală „B.P. Hasdeu”, Bibl. Centrală ; alcăt. : Margareta Cebotari ; ed. îngrijită de Mariana Harjevschi ; red. bibliogr. : Taisia Foiu. – Chișinău : Institutul de Dezvoltare

a Societății Informaționale, 2016. – 160 p. – ISBN 978-9975-3124-2-4.

3. Goian, Natalia. Prelucrarea informației : Manual pentru bibliotecile publice : [în vol.] / Natalia Goian ; Bibl. Municipală „B.P. Hasdeu”, Asoc. Bibliotecarilor din Rep. Moldova, Univ. de Stat din Moldova. – Chișinău : S. n., 2016 (CEP USM). – ISBN 978-9975-71-840-0. Vol. 1. – 2016. – 124 p. – ISBN 978-9975-71-841-7.

4. Leo Butnaru: Biobibliografie (1967-2004) / Bibl. Municipală „B.P. Hasdeu”, Filiala „Transilvania” ; red. bibliogr. : Taisia Foiu, Nadejda Cecoi ; lector : Zinovia Marchitan-Butnaru. – Iași : TipoMoldova, 2016. – p. – Col. „Opera Omnia”.

5. Nicolae Esinencu. Viața și opera literară (ca) într-o carte / concept și elaborare: Vitalie Răileanu ; bibliografie selectivă: Margareta Cebotari; tehnoredactare: Aurelia Galițchi-Staci. – Iași : TipoMoldova, 2016. – 346 p.

6. Rață, Valeriu. Alt portret din profil cultural al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” : (cronici, consemnări, recenzii) / Valeriu Rață ; ed. îngrijită de Mariana Harjevschi ; coord. : Lidia Kulikovski ; pref. : Vlad Pohilă ; coperta : Valeriu Herța ; Bibl. Municipală „B.P. Hasdeu”. – Chișinău : [S.n.], 2016. – 332 p. – ISBN 978-9975-128-78-0.

- **BiblioPolis** : rev. de biblioteconomie, științe ale informării și de cultură / Bibl. Municipală „B.P. Hasdeu” ; dir. fondator : dr. conf. univ. Lidia Kulikovski ; dir. : Mariana Harjevschi ; red.-șef : Vlad Pohilă. – Chișinău, 2016; patru volume machetate, bune de tipar.

- **Buletinul Mihai Eminescu**. În acest an a fost tipărit un număr special în care a fost pus în dezbatere volumul lui Lucian Boia *Mihai Eminescu, românul absolut. Facerea și desfacerea unui mit*, prin care autorul își propune să demonstreze că cultul lui Eminescu ar fi o catastrofă exis-

tențială ce a amenințat și continuă să amenințe cultura românească. În ajunul Congresului Mondial al Eminescologilor, la inițiativa domnului academician Mihai Cimpoi, a fost editat acest număr special al *Buletinului Eminescu* care inserează câteva articole polemice ce dovedesc lipsa de consistență a acestei abordări subiectiviste. În această ediție specială au fost tipărite opiniile: acad. Mihai Cimpoi. *Lucian Boia și schemele demitologizării*; prof. universitar Theodor Codreanu. *Un Roller al eminescologiei*; prof. universitar Adrian Dinu Rachieru. *Reîntoarcerea la Eminescu*; prof. universitar Nicolae Georgescu. *Lucian Boia: o oală într-un car de oale*. Centrul Academic Internațional Eminescu și-a adus contribuția difuzând aceste materiale pe blog și oferindu-le celor interesați să citească *Buletinul* tipărit în biblioteca noastră în ajun de Congres pentru a participa la dezbateri.

Departamentul studii și cercetări a organizat ediția a II-a a Săptămânii creativității și inovației, cu impact considerabil asupra activității bibliotecilor. Au participat activ filialele, departamentele (raport detaliat vedeți în: *BiblioPolis*, nr. 2). Biblioteca Municipală a aderat la mișcarea mondială pentru creativitate și inovație, World Creativity and Innovation Week, care se desfășoară, în fiecare an, în perioada 15-21 aprilie. Săptămâna creativității și inovației la BM „B.P. Hasdeu” e la a doua ediție, la care au participat 20 de filiale și trei departamente. Scopul Săptămânii creativității și inovației, ediția 2016, a fost de a mobiliza și a incita bibliotecarii să facă activitatea lor, timp de o săptămână, altfel, creativă, inovativă, de a-și transforma biblioteca într-un mediu creativ, implicând utilizatorii în activități inovative. Articolul scoate în

evidență, comentând, concluzionând, rezultatele autoevaluării efectuată de înșiși participanții la SCI. Sinteza e revelatoare: Săptămâna creativității și inovației 2016 s-a dovedit o strategie bună de a provoca bibliotecarii să scoată la iveală aptitudinile, talentele, sentimentele lor distincte, pe care nici nu bănuiau că le au. SCI a oferit libertatea de a experimenta idei și lucruri noi și de a se autoevalua, a fost o școală a creativității și inovației, bibliotecarii înțelegând că educația profesională pentru inovație este cheia viitorului.

Un eveniment aparte a fost organizarea inovativă a Zilei științei, realizat în formă de Laborator interactiv *Cercetarea și știința la BM „B.P. Hasdeu”*. DSC a organizat, în parteneriat cu Biblioteca Națională a RM, primul Forum al cercetătorilor din Sistemul Național de Biblioteci. Biblioteca Municipală a fost prezentă cu comunicarea *Cercetarea în domeniul biblioteconomic. Direcții și tipologii* (L. Kulikovski).

În anul de referință DSC a participat la patru ateliere *Elaborarea strategiei bibliotecilor publice din RM* (L. Kulikovski); a livrat patru ateliere *Inteligența socială, factor-cheie a succesului bibliotecii în era digitală* (L. Kulikovski) din cadrul Conferinței *ABRM Satelit* Bibliotecii naționale și publice *Mediul online – spațiu de dialog cu comunitatea*.

A sporit numărul de articole științifice publicate de către angajații BM și numărul de articole științifice publicate în revista *BiblioPolis*.

Tematica cercetărilor asumate pentru 2016 a declanșat o amplă activitate de documentare la lucrările: *Managementul evenimential pentru bibliotecari, Metode de cercetare în infodocumentare*, (DSC); *Revista „Luminătorul”, bibliografie analitică* („Maramureș”); *Chișinău : străzi, bulevarde, piețe, parcuri*: ghid enciclopedic (Departamentul „Memoria Chișinăului”), *Doctorilor în drept din Republica Moldova. Dicționarul enciclopedic*

dic (BPD), *Bibliografia Municipiului Chișinău*, trei volume, care au fost finisate în 2016.

Laboratorul de cercetări literare și bibliografice „Onisifor Ghibu” joacă un rol important în activitatea biblioteconomică a Bibliotecii „Onisifor Ghibu” și a Bibliotecii Municipale. Astfel, în anul 2016 a continuat promovarea personalităților culturale (scriitori, oameni de artă etc.) prin volumul antologic *Eugen Cioclea: ...locuiesc în ființa necunoscută...*, concept, elaborare: Vitalie Răileanu; coordonator: Lidia Kulikovski, dr. conf. universitar; tehnoredactare: Tatiana Braicov; Volumul de exegeze literare *Ion Vatamanu – scriitor al existenței*, concept, elaborare, antologare Vitalie Răileanu, critic și istoric literar; coordonator Lidia Kulikovski, dr. conf. universitar; bibliografie Margareta Cebotari; tehnoredactare Liuba Muntean; bibliografia *Nicolae Esinencu – fulminantă performanță literară*, coordonator Vitalie Răileanu, critic și istoric literar; alcătuitor Margareta Cebotari.

Departamentul „Memoria Chișinăului” a desfășurat o vastă activitate de cercetare biblioteconomică: *Chișinăul teatral. Imaginea orașului în spectacole* (autor: Larisa Ungureanu, dr. în studiul artelor), completată cu referințe bibliografice. Cercetarea s-a desfășurat pe mai multe căi: studierea repertoriului teatrelor care au activat pe teritoriul RM; lecturarea pieselor, semnate de dramaturgii autohtoni; consultarea materialelor informaționale din cadrul DMC (biobibliografii, enciclopedii, *Bibliografia Națională a RM*); consultarea colecțiilor Bibliotecii Naționale, îndeosebi, colecțiile publicațiilor periodice; precum și discuțiile purtate cu actorii-veterani ai teatrului, ale căror mărturii au servit ca document, dar și cu dramaturgii care au scris piese despre Chișinău sau cu locația în Chișinău.

Culegerea de articole *Carol Schmidt – 170 de ani*, realizată cu prilejul aniversării de la nașterea lui Carol Schmidt, primar al orașului Chișinău în perioada anilor 1877-

1903. Departamentul „Memoria Chișinăului” a hotărât să faciliteze accesul la informația despre Carol Schmidt prin realizarea acestei culegeri în format electronic, care cuprinde 75 de texte integrale: articole și studii din cărți, din ediții periodice, resurse electronice etc. despre cel mai longeviv primar al Chișinăului.

Calendarul *Chișinăul în date și evenimente. 2016*, realizat în contextul aniversării celor 580 de ani ai orașului, a împlinirii celor 20 de ani de activitate a Departamentului „Memoria Chișinăului” și a aniversării a 140-a a Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”. Calendarul scoate la lumină date și personalități importante din istoria urbei. Ediția include 681 de informații despre personalități aniversate, evenimente, date istorice și curiozități legate de orașul Chișinău. Sub auspiciile și în cadrul DMC s-a elaborat volumul *Chișinăul nostru și brazda neuitării*, autor Lurie Colesnic.

Biblioteca „M. Lomonosov” contribuie cu almanahul poetic *Под прямым небом Кишинева: Chișinăul în literatura artistică*.

Bibliotecile „Transilvania” și „Ițic Mangher” au elaborat monografiile despre bibliotecile respective la aniversarea a 25-a: *Biblioteca „Transilvania”, ca litania, ca litania... și Un sfert de secol al Bibliotecii – Centru Cultural „Ițic Mangher”*.

DSC a realizat următoarele acțiuni orientate spre realizarea scopului:

- elaborarea listei de sugestii de celebrare a creativității pentru bibliotecarii BM;
- constituirea grupului „Creativi și inventivi”, platformă prin care DSC a monitorizat, a încurajat și a susținut participarea activă a filialelor la SCI;
- publicarea textelor motivaționale, de încurajare în scopul aderării tuturilor structurilor BM la Săptămâna creativității și inovației (șapte texte), recomandări de lectură, incitare la competiție și participare activă;

- susținerea conferinței publice pentru studenții Colegiului Politehnic *Creativitate și inovație: abilități creative necesare inovatorilor în devenire;*
- publicarea unui articol despre SCI la BM și rezultatele înregistrate în revista de specialitate *BiblioPolis;*
- elaborarea scenariului, formatului de gratificare a participanților și de celebrare a succeselor SCI în anul 2016.

La ediția a doua a SCI au participat 20 de biblioteci și trei departamente. Rezultatele SCI au fost culese printr-un chestionar online la care au răspuns 21 de persoane / entități. A fost o autoevaluare, întrebările construite logic, au cerut răspunsuri simple, narative. Chestionarul conținea 10 întrebări – de la *de unde au aflat de SCI, din ce motiv au aderat la SCI, ce activități au realizat, ce dificultăți au întâmpinat, se asociază SCI cu activitatea lor profesională până la dacă au cules feedback și ce doleanțe au pentru următoarele ediții.*

Toate pozitive, toate cu sens de conștientizare a importanței creativității, schimbării și inovării activității bibliotecare, toate cu convingere că altă cale de a oferi ceva necesar, inedit, memorabil nu există, iar SCI e o șansă care, utilizată cu tâlc, poți să-ți diversifici, să-ți inovezi oferta pentru utilizatori și comunitate.

Am luat în considerație fiecare răspuns, pentru că retroacțiunea la ceea ce s-a petrecut în timpul SCI este o recunoaștere a efortului, apreciere a creativității bibliotecarilor noștri, a inițiativei, a ideii SCI. Găsim în feedbackul analizat *uimire, bucurie, experiență, WOW!, încântare, fascinație, inspirație, satisfacție, mulțumire* alături de lucruri și momente pe care utilizatorii le-au catalogat ca memorabile, originale, inedite, interesante. Esența organizării SCI se regăsește în răspunsul unui utilizator: „Mi-a plăcut această inițiativă. Doar anul acesta va fi?”

După cum au răspuns bibliotecarii și utilizatorii, putem spune cu certitudine că

Săptămâna creativității și inovației va fi și la anul viitor sau, cum a scris un bibliotecar, „...să devină ritual și element al culturii instituționale.”

Activitățile și ideea SCI au acumulat feedback și din afara rețelei fizice a BM. Au reacționat cu feedback prietenii BM și ai filialelor pe rețelele de socializare. Reiterăm doar câteva exemple: Biblioteca „Zorile”: „*Ne-a plăcut foarte tare!*”; Irina Batcă: „*Felicitări!*”; Ovidiu Vasilescu: „*Frumoasă inițiativă, bravo! Atâtea idei creative. Vom împrumuta și noi unele din ele. Felicitări pentru așa idee frumoasă!*”

Tot la feedback atribuim și aderarea bibliotecilor din teritoriu la SCI care au inventat, au schimbat, au diversificat ceva în activitatea lor, au demonstrat creativitate și solidaritate utilizând *hashtag-ul #săptămânscreativitățiișiinovației*: Biblioteca raională „D. Cantemir” din Ungheni, care a postat mai multe, dar ne-a impresionat cu o expoziție inedită *Romane polițiste*, Biblioteca din Crihana Veche, la fel cu mai multe postări; bibliotecile publice din Izbiște, Obreja Veche, Zărnești, Todirești și din suburbia Chișinăului, biblioteca din Băcioi.

Alt sondaj realizat de Departamentul studii și cercetări a avut ca tematică serviciile bibliotecii: *Furnizezi servicii bune utilizatorilor tăi?* Sondajul conținea 10 întrebări prin care bibliotecarii BM și-au autoevaluat serviciile, atitudinile, valoarea și relevanța serviciilor pentru utilizatori și comunitate. Au fost distribuite 39 de chestionare dintre care 35 au fost completate și returnate, ceea ce constituie 89,7% din chestionarele distribuite. Concluzia de relevanță – rezultatele chestionării sunt relevante pentru a formula concluzii.

Furnizezi servicii bune utilizatorilor tăi?

- Ai o strategie care să răspundă nevoilor comunității locale?

- Adăugi valoare, prin activitatea desfășurată, persoanelor / utilizatorilor și comunității?
- Ajungi la membrii comunității „greu de ajuns”, care sunt în imposibilitate de a vizita sau nu doresc să viziteze biblioteca?
- Oferi ceea ce oamenii așteaptă în termeni de locație / amplasare, accesibilitate, materiale, resurse, personal și activitate?
- Contribui la realizarea obiectivelor politicilor-cheie ale Consiliului municipal / local, zona locală, ești în acord cu aspirațiile comunității locale, le cunoști?
- Asiguri cea mai bună utilizare a resurselor pe care le primești?
- Oferi / furnizezi consiliere și orientare în probleme / chestiuni referitoare la bibliotecă Consiliului local?
- Ai un plan clar de dezvoltare a serviciilor?
- Câte servicii noi prestează biblioteca ta? Enumără primele cinci care-ți vin în minte...
- Monitorizezi, evaluezi performanța acestora, publici rezultatele?

Concluziile reieșite din rezultatele cercetării sunt: departamentele nu-și fac datoria profesională, doar administrativă – avem de muncit aici pentru schimbare; bibliotecarii nu înțeleg sintagma *valoare adăugată* a serviciilor; nu înțeleg importanța serviciilor pentru activitatea bibliotecii; bibliotecarii recunosc că „este loc și de mai bine”; răspunsuri aride ca „în măsura posibilităților, la solicitare, la necesitate” nu deschid multe paranteze, sunt manipulative; fac parțial monitorizarea și evaluarea rezultatelor serviciilor furnizate.

Rezultatele acestui sondaj, alături de auditul *Culturii serviciilor BM*, care a urmărit și a identificat imaginea de ansamblu a serviciilor – ce avem, ce nu avem, ce necesită îmbunătățiri – au stat la baza elab-

borării unui curriculum *Cultura serviciilor de excelență* pentru manageri și liderii responsabili de servicii.

Anul 2016 a fost un an cu multe evenimente, aniversări, date remarcabile, comemorări care s-au regăsit în simpoziioane, conferințe, colocvii, lecții publice, dezbateri, mese rotunde, lansări de carte, prezentări de publicații ș.a.

Bibliotecile-filiale și Biblioteca Centrală au organizat evenimente științifice care au suscitad interes sporit din partea participanților: un exemplu poate fi Biblioteca „O. Ghibu” – un simpozion și nouă conferințe la care au participat 548 de persoane. Exemplificăm prin câteva titluri: *Teoria lingvistică a lui Eugen Coșeriu pe înțelesul tuturor* (95 de ani de la naștere; în parteneriat cu Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca, România) și *Poezia basarabeană – valori și confluențe*. Iar *O nouă ipostază a operei lui G. Rodari* a avut loc în Săptămâna culturii italiene în Republica Moldova. În parteneriat cu World Alliance for Religions Peace Summit a fost organizată conferința cu genericul *Binele și răul*. În parteneriat cu Asociația de Inovare și Schimbare prin Educație a fost organizată conferința cu genericul *Instruirea profesorilor de limbă engleză*. În colaborare cu Fundația „Ancora salvării” a fost organizată conferința *Problemele senzorial-perceptive și de comunicare în autism*.

Se evidențiază în acest an Biblioteca „Transilvania” cu două simpoziioane și șapte conferințe științifice (a se vedea tabelul de mai jos).

S-au organizat mai multe, în comparație cu anul trecut, lecții publice care au avut loc ca evenimente singulare sau în cadrul serviciilor noi, cluburilor, cenaclurilor. Au excelat filialele „Onisifor Ghibu”, „Transilvania”, Biblioteca Publică de Drept, „M. Lomonosov”, de Arte „T. Arghezi”, „Hristo Botev”, „Adam Miciewicz”, Biblioteca Centrală, CAIE și altele.

Nr. crt.	Titlul conferinței / simpozionului / colochiului / mesei rotunde / dezbaterii	În colaborare cu	Data	Nr. de participanți
1.	Simpozionul <i>O. Goga – sufletul Ardealului</i>	LT „Gaudeamus”	1.04.16	60
2.	Simpozionul <i>Basarabia – Transilvania repere culturale</i>	BM „B.P. Hasdeu”; BJ „O. Goga”, Cluj-Napoca	29.08.16	60
3.	Conferința <i>Ion Neculce – o personalitate marcantă a culturii vechi</i>	LT „Gaudeamus”	5.02.16	60
4.	Conferința <i>Marin Sorescu de la Bulzești către lume</i>	LT „Gaudeamus”	19.02.16	60
5.	Conferința <i>In memoriam: Alexandru Boldur / 130 de ani de la naștere</i>	LT „Gaudeamus”	29.02.16	100
6.	Conferința <i>Liviu Damian – scriitorul și intelectualul / 30 de ani de la trecerea în neființă</i>	LT „Gaudeamus”	18.03.16	80
7	Conferința <i>Lansarea Programului „Bătălia cărților”, ediția a II-a</i>	BM „B.P. Hasdeu”	24.03.16	40
8	Conferința: <i>Conștiința universală – Mircea Eliade</i>	LT „Gaudeamus”	22.04.16	50
9	Conferința <i>A. Boldur. „Istoria Basarabiei”. În 2 vol.</i>	LT „Gaudeamus”	20.05.16	80

Încurajăm și apreciem activitatea științifică desfășurată, susținută de către Biblioteca „Hristo Botev”, care în acest an s-a intensificat considerabil și a fost orientată pe specificul filialei. Rămâne preocupată de cercetare, promovare și comunicare a științei Filiala „A. Mickiewicz”. identificând informații privind activitatea polonezilor cunoscuți, renumiți, oameni de știință și comunicând rezultatele pe blog, în cadrul rubricii *Urme poloneze de valoare*; rămân ancorați în cercetarea temei *Polonezii Chișinăului* care a continuat accentuând rolul polonezilor în dezvoltarea Chișinăului istoric – scriitori, savanți, actori, constructori, cântăreți, medici.

Revista de biblioteconomie, științe ale informării și de cultură *BiblioPolis*, instrumentul BM de comunicare științifică profesională a rămas doar în format electronic (PDF), a publicat rezultate ale activității științifice și ale cercetărilor susținute de bibliotecarii ei la rubricile *Studii și cercetări*, *Teorie și practică*, *File de istorie*, *Cartea de specialitate*, *Recenzii și consemnări*, *Impresii de lectură*.

În cele patru numere apărute în 2016 au fost publicate 200 (în 2015 – 158) de materiale de biblioteconomie, științe ale informării, istorie, cultură, literatură etc. dintre care 133 (125 în 2015) cu caracter științific (studii, rezultatele cercetărilor, articole teoretice, recenzii, sinteze, comentarii pe marginea lucrărilor și activității de comunicare a științei) ceea ce constituie 62% în 2016.

Anul 2016 nu a înregistrat titluri biblioteconomice fundamentale, decât manualul *Organizarea informației* (DSC, N. Goian), tematicile biblioteconomice au fost abordate în 102 articole.

Referitor la cercetarea biblioteconomică menționăm că tematica s-a regăsit în producția științifică a anului 2016, dar se va materializa în volumele tipărite în 2017. Tematicile biblioteconomice au fost abordate în 122 de articole (din totalul de 200 de articole științifice) ale angajaților BM. Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” rămâne, în continuare, spațiul atractiv pentru cercetarea studenților. În baza activității BM au fost realizate cinci teze de master.

Articolele angajaților BM au fost publicate (cu tematici biblioteconomice) în revistele de specialitate sau editate de instituții infodocumentare din țară și din străinătate: în revista *BiblioPolis*; *Septentrionales* (BJ Baia Mare), *Revista ABRM*, *Studia Universitatis. Seria „Științe sociale”* (Chișinău). Comentariile, eseurile au fost publicate în *Contrafort*, *Zona literară*, *Metaliteratură*, *Plumb*, *Literatura și arta*, *Timpul* și în reviste din străinătate.

Încă un aspect pozitiv al anului 2016: a sporit considerabil activitatea de comunicare a științei. Bibliotecile au comunicat rezultatele științei prin activități ca expozițiile tradiționale și virtuale; prin reviste bibliografice, orale și virtuale; prin concursuri de erudiție; prin lansări de carte (enciclopedii, dicționare, manuale, bibliografii, monografii, tratate științifice etc.). Această dinamizare a activității de comunicare și promovare a științei o atribuim efortului Departamentului studii și cercetări care a orientat, a incitat și a provocat bibliotecarii la activitate prin propuneri, sugestii, concursuri. Acest aspect a fost prezent în toate bibliotecile rețelei BM și a fost realizat cu profesionalism. Anul 2016 poate fi considerat anul intensificării comunicării științei.

S-a impus, în anul de referință, prin activizarea preocupării de cercetare și știință Filiala „A. Mickiewicz”. Preocuparea de cercetare, promovare și comunicare a științei la filială o putem înscrie sub un generic luat din titlul unei expoziții de carte științifică: *Știința este magia care funcționează*, pe care au organizat-o. Au identificat informații privind activitatea unor polonezi cunoscuți, renumiți, oameni de știință și au postat articole despre ei pe blog, în cadrul rubricii *Urme poloneze de valoare: Kazimierz Funk – biochimistul polonez care a introdus termenul de vitamină; Ludwik Lejzer Zamenhof – polonezul care a inventat limba esperanto; Jan Karski – polonezul*

care a încercat să oprească Holocaustul ș.a. Cercetarea temei *Polonezii Chișinăului* a continuat accentuând rolul polonezilor în dezvoltarea Chișinăului istoric – scriitori, savanți, actori, constructori, cântăreți, medici.

Feedbackul activității științifice se reflectă și se măsoară prin numărul de recenzii sau impresii de lectură pe marginea lucrărilor publicate sau a materialelor despre activitățile științifice organizate de BM. Revista *BiblioPolis* a publicat 37 de recenzii la cartea de specialitate, la volume științifice din alte domenii. BM a înregistrat rezultate foarte bune la promovarea activității științifice. Anul de referință înregistrează un număr impunător de 148 de articole (în 2015 – 97 de articole) care reflectă rezultatele cercetării și ale activităților științifice, despre participările angajaților noștri la conferințe cu comunicări; despre evenimentele științifice organizate pe parcursul anului.

- Departamentul studii și cercetări a organizat activități de instruire a bibliotecarilor în scopul încurajării implicării mai active în munca științifică și de cercetare, obținerii cunoștințelor și abilităților necesare organizării acestor preocupări. A propus angajaților un ciclu de instruirii nonformale. Așadar, în anul 2016 s-au desfășurat cursuri noi cu tematici diferite:
- *Scierea proiectelor, Formare facilitatori*. Ca rezultat al acestor cursuri s-au format: bibliotecari designer de proiect și bibliotecari facilitatori;
- a fost organizată a doua rundă de *Formare formatori* pentru bibliotecarii BM;
- cinci cafenele publice „Redesignul serviciilor BM”;
- două ateliere *Istoriei de succes*;
- Advocacy pentru bibliotecari;
- o lecție publică.

De asemenea, la acest capitol, al cursurilor inovative, BM a organizat:

- *Săptămâna instruirii nonformale* în toate filialele, implicând trainerii BM formați la CNEPB;
- prima ediție a *Forumului formatorilor BM „B.P. Hasdeu”*, la care s-a discutat despre planificare, rezultate fiind sinteza contribuțiilor individuale și instituționale, educarea comunității, dificultăți și aspectul formativ al serviciilor prestate de bibliotecă;
- a fost creat grupul *Traineri de la BM „B.P. Hasdeu”*, fiind o platformă de discuții profesionale, referitoare la noul rol al bibliotecarului, cel de trainer / formator, facilitator, moderator, animator.

Pe rețeaua Facebook a fost creat un Grup pentru a susține Campania *Biblioteca „B.P. Hasdeu” zâmbește*, pentru a motiva, a inspira și a promova zâmbetul, ca element al culturii instituționale, ca strategie de interacțiune și fidelizare a utilizatorilor, ca strategie a schimbării BM. Campania a demonstrat solidaritate profesională, competență, creativitate, inventivitate și profesionalism. Unul din obiectivele Campaniei a fost consolidarea și armonizarea echipei, crearea stării de bine, precondiție obligatorie pentru schimbarea și inovarea activității.

Eșecuri

Alături de succesele și rezultatele pozitive evidențiate, analizate și evaluate, anul 2016 raportează și unele eșecuri:

(1) nu s-au finisat lucrările preconizate să apară în colecția *Professional BM*, care prevedea volumele *Programe de lectură. Manual pentru bibliotecari; Animația cu publicul. Suport didactic pentru bibliotecarii din bibliotecile publice*; revizuirea *Manualu-*

lui de identitate ș.a. (au fost incluse în *Planul de editare 2017*);

(2) se simte pregnant lipsa activităților de stimulare și generare a ideilor / proiectelor de genul „Chindii profesionale” și „Ziua FedEx@Hasdeu” sau altele de acest tip, care ar motiva angajații să caute idei noi.

Concluzii și recomandări

Cercetarea, după premisele și rezultatele înregistrate în 2016 și raportate la rezultatele anului 2015, rămâne același semn distinct al activității de preservare a prezentului și valorificare a trecutului chișinăuian. Numărul, în creștere, al temelor cercetate, al tipurilor de lucrări științifice, activităților științifice și numărul mare de articole științifice publicate în *BiblioPolis*, numărul mai mare de articole științifice scrise de angajații BM atestă această afirmație. Cele expuse, evidențiate, identificate, ilustrate și analizate s-au transpus în acțiuni de realizare și îmbunătățire a segmentului științific BM sporindu-i permanent valoarea socială, culturală și imaginea.

Luând în considerație că anul 2017 este unul aniversar și, totodată, stația-terminus a *Strategiei Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” pentru anii 2008-2017*, Departamentul studii și cercetări își asumă:

- responsabilitate sporită a activității de cercetare pentru a asigura apariția lucrărilor în termenii stabiliți;
- contribuții substanțiale la procesul de cercetare și publicare a bunelor practici, promovare a lucrărilor publicate de BM;
- participare și organizare de evenimente care vor pune în lumină contribuția BM la știința domeniului biblioteconomic;
- educația pentru știință a bibliotecarilor BM.

VIAȚA FILIALELOR

EUGEN DOGA – 80 DE PRIMĂVERI

*Liuba MUNTEAN,
șef, Biblioteca Centrală a BM „B.P. Hasdeu”*

„Am învățat de la marele Enescu să caut muzica pretutindeni, în folclor, în natură, fără prejudecățile snobilor. Degeaba râvnești să atingi înălțimile, să experimentezi o modernitate rece, chinuită, dacă nu ai scris nicio piesă miniaturală, ca un diamant mai valoros decât orice taluz zgomotos de zgură. Am descoperit că oamenii n-au uitat să viseze la muzică, să se bucure, să se vindece prin ea.”

(Eugen Doga)

Pe 1 martie 2017, la Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” s-a desfășurat recitalul muzical **Naționalul, universalul și inconfundabilul Eugen Doga**, cu ocazia celei de-a 80-a aniversări a celebrului compozitor basarabean Eugen Doga, un nume aflat pe lista celor 200 de mari personalități ale lu mii din toate timpurile.

Organizat în cadrul anului 2017 – an dedicat maestrului Eugen Doga –, eveni-

mentul a adunat peste o sută de vizitatori care s-au delectat cu piesele interpretate de studenții Academiei de Teatru, Muzică și Arte Plastice, de elevii Școlii de muzică „Eugen Doga” și de elevii Liceului Teoretic „Nicolae Sulac”.

La evenimentul moderat de dr. conf. Victoria Fonari au participat: scriitorul Nicolae Dabija, compozitorul Constantin Rusnac, scriitorul și publicistul Vlad Pohilă, istoricul Alexandru Moraru ș.a.

Directorul general al BM „B.P. Hasdeu” Mariana Harjevschi și-a exprimat convingerea că Eugen Doga merită Premiul Nobel pentru creația sa, bineînțeles dacă acest premiu s-ar acorda pentru muzică... Eugen Doga a știut să ne ducă faima peste hotarele țării și să confirme încă o dată că „nasc și la Moldova oameni”, a afirmat doamna director.

Acad. Nicolae Dabija susține că „datorită lui Eugen Doga și muzicii sale filmele lui Emil Loteanu au captat zeci de mii de

spectatori. Eugen Doga scrie muzică în afara secolelor, muzica lui nu poate fi ancorată în timp”.

Compozitorul Constantin Rusnac a accentuat puterea și voința de a munci, dar și talentul incontestabil cu care a fost hărăzit Eugen Doga.

Surpriza evenimentului a fost însăși prezența maestrului. Înțelegând foarte bine că la ceas aniversar Eugen Doga e prins în multe activități, doar un grăunte de speranță ne mai făcea să credem că maestrul va păși pragul bibliotecii. Ne-am bucurat enorm de mult să știm că Eugen Doga a acceptat invitația noastră și ne-am simțit onorați să-i spunem pe viu un sincer *La mulți ani!*

Sala l-a aplaudat în picioare minute în șir. Un compozitor atât de mare este

un om atât de simplu. Eugen Doga a vorbit despre lucruri simple, dar nu simpliste, lucruri atât de pământești și atât de importante pe care uneori nici nu le observăm. În viziunea compozitorului: „Cărțile așează creierul, căpățâna asta, dar muzica face un lucru pe care nu-l face nimeni, nici măcar arta plastică. Muzica e imediată, ea te ridică ori te doboară. Eu sunt pentru muzica care te ridică, pentru că restul nu are rost. Televizorul ne distruge. Dar ce ne trebuie nouă chestia asta? Haideți să trecem și pe la bibliotecă!” Eugen Doga s-a adresat către public cu un îndemn glorios: „Nu vă temeți de adevăr, dragii mei, tot ce stă pe loc, apa, totul ruginește, nu permiteți să ruginească limba noastră!”

Scriitorul și publicistul Vlad Pohilă a prezentat un număr nou al revistei *Moldova*, consacrat artistului, cu studii, articole și fotografii uluitoare de pe strada Eugen Doga, și în care este inserat și eseul său cu genericul *Schiță de portret al artistului pe culmile gloriei*. „Eugen Doga a făcut continuitatea în muzica românească de la Ciprian Porumbescu la George Enescu, continuitate sincopată, întreruptă în anii de comunism. Maestrul E. Doga a putut reînnoia și să dea Domnului să fie mereu așa”, a concluzionat Vl. Pohilă.

Ținând cont de afirmația compozitorului că „o carte, o floare este cel mai frumos dar, ele ne alină sufletul!”, istoricul Alexandru Moraru i-a oferit în dar cartea *Mareșalul Antonescu în istorie și istoriografie*. Scriitoarea și moderatoarea evenimentului Victoria Fonari i-a dedicat o poezie: „Muzica ne deschide ochii / Simțim ce am uitat că putem simți. / Muzica ne aruncă pe pietrele uitărilor noastre / Undele ne învăluie / Simțim marea / Muzica ne aduce aroma florilor / Din unde fotonice / Simțim viața / Muzica vorbește cu eternitatea...”

În cadrul recitalului muzical au participat: Victor și Nicolae Crețu, interpretând la pian valsul *Gingașa și tandra mea fiară* (Școala de muzică „Eugen Doga”); ansamblul de violoniști ai Școlii de muzică „Eugen Doga”; trioul acordionistilor Alexandru Balan, Cristian Croitor, Micola Reaboi interpretând valsul *Cascadele Parisului* (Școala de muzică „Eugen Doga”); Adriana Spinei interpretând *Te știam numai din nume* (muzică: Eugen Doga, versuri: Veronica Micle), la pian Tatiana Cazanțeva; Cristina Scutaru, eleva LT „Nicolae Sulac” interpretând *Codrii mei bătrâni* (muzică: Eugen Doga, versuri: Petru Cruceniuc); Elisaveta Sinițin interpretând *De-aș avea* (muzică: Eugen Doga, versuri: Mihai Eminescu), la pian Svetlana Ionică; Daniela Donica interpretând *Misterele nopții* (muzică: Eugen Doga, versuri: Mihai Eminescu), la pian

Svetlana Ionică; Nichita Maxim interpretând *Eterna* la trompetă (Liceul Republican „S. Rahmaninov”); cei de la Clubul de dans „Crit” au valsat sub melodia *Gingașa și tandra mea fiară*.

Evenimentul s-a încheiat cu o sesiune de fotografii și autografe.

Eugen Doga s-a născut pe 1 martie 1937, în satul Mocra, Transnistria (pe atunci URSS, astăzi raionul Rîbnița, Republica Moldova). A absolvit Școala de muzică „Ștefan Neaga” din Chișinău (1951-1955), unde a și predat mai târziu, apoi Conservatorul de Stat din Chișinău (1965).

Este compozitor de muzică de film (artistic, de animație, de televiziune), de teatru și de estradă (*Codrii mei bătrâni, Cântec despre orașul meu, Cred în ochii tăi, Florile dragostei, lubește, iubește, Am visat ploaia*, ciclul pentru orchestră de estradă *Ritmuri citadine*), muzică ușoară, spectacole (*Radu Ștefan, întâiul și ultimul, Pe un picior de plai, Ce frumoasă este viața, Păsările tinereții noastre, Sfânta sfințelor*), muzică pentru cor (ciclul coral *Marș gigant*), piese instrumentale, simfonii, lucrări camerale, muzică vocală de cameră, cantate (*Curcubeul alb; Primăvara omenirii; Vocea omenească*), romanețe, cvartete de

coarde, poeme simfonice (*Inima veacului, Mama*), cântece pentru copii, balet (*Luceafărul* – balet în opt tablouri, libret de Emil Loteanu, după poemul omonim de Mihai Eminescu, 1983).

Eugen Doga a compus o simfonie, un poem simfonic și unul vocal-simfonic, două uverturi pentru orchestra simfonică, cinci cvartete de coarde pentru orchestră de cameră, 12 coruri „a capella”, 50 de piese instrumentale, 70 de valsuri, zece tangouri, 60 de romanțe (dintre care opt pe versurile lui Mihai Eminescu), trei baleturi. A compus și muzică în diverse stiluri naționale pentru Republica Moldova, România, Rusia, Ucraina, Belarus, Lituania, Kirgîzstan, Uzbekistan, Afganistan, China, Bulgaria, Iugoslavia, Cipru, Polonia, Germania, Marea Britanie, SUA, dar și piese inspirate de muzica spaniolă și latino-americană.

Două din piesele lui Eugen Doga se regăsesc într-un top internațional realizat (site-ul *History Rundown*) cu cele mai bune 200 de piese muzicale din toate timpurile: valsul *Gramofonul*, pe locul 83 (înainte de uvertura *Egmont* a lui Beethoven, *Spărgătorul de nuci* de Piotr Ceaikovski sau *Zborul bondarului* de Nikolai Rimski-Korsakov), iar valsul *Dulcea și tandra mea fiară pe locul 94* (înainte de uvertura din *Bărbierul din Sevilla* de Rossini, *Stele și dungi pentru*

totdeauna / Stars and Stripes Forever a lui John Philip Sousa și *Marșul rusesc*, op. 426 al lui Johann Strauss).

Ca o recunoaștere a impresionantelor sale realizări în domeniul componisticii, Eugen Doga a fost decorat cu înalte ordine, medalii și distincții ale URSS, Republicii Moldova, României și Rusiei: Ordinul *Merite deosebite pentru Patrie*, de gradul IV. În 1997 a fost decorat cu Ordinul Republicii, iar în 2000 cu Ordinul *Steaua României*, în grad de Ofițer. Pe 26 august 2008 devine laureat al Premiului de Stat, pentru contribuția de excepție la dezvoltarea artei muzicale naționale și universale. A primit medalia *Pentru serviciul credincios în beneficiul Patriei* (Rusia, 2008) și Ordinul Național *Serviciul Credincios*, în grad de Mare Ofițer, acordat de președinția României, în 2014. Institutul Internațional de Cinematografie din Moscova i-a conferit titlul de Doctor Honoris Causa.

Ca un omagiu adus compozitorului pentru piesele sale excepționale, pătrunse de muzica sferelor cerești, Uniunea Astronomică Internațională a Academiei de Științe din Rusia a acordat numele **Doga** unei planete mici (planeta nr. 10504), descoperită în toamna anului 1987.

Eugen Doga, unul dintre cei mai prolifici compozitori, se numără printre foarte puținii compozitori ai lumii care au compus și au interpretat toate genurile muzicale clasice, cu excepția muzicii de operă; se află pe lista celor 200 de mari personalități ale lumii.

Anul 2017 marchează trei evenimente importante pentru viața și cariera compozitorului Eugen Doga: 80 de ani de la naștere, 50 de ani de activitate în domeniul cinematografic (al muzicii de film) și 40 de ani de la lansarea celebrului vals *Dulcea și tandra mea fiară* (*My Sweet and Tender Beast*), care este interpretat la toate concertele compozitorului și care a încheiat și acest recital aniversar.

CONCURSUL DE LECTURĂ BĂTĂLIA CĂRȚILOR

(EDIȚIA A II-A)

Svetlana JAVELEA,
șef, Serviciul programe activități cu publicul,
Departamentul dezvoltare și monitorizare

Pentru că s-a bucurat de succes la prima ediție, iar copiilor și tinerilor li s-a părut interesant, Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” a continuat concursul *Bătălia cărților*, inițiat în anul 2015 în parteneriat cu Biblioteca Județeană „Octavian Goga”, Cluj.

Cea de-a doua ediție s-a derulat în perioada martie-octombrie 2016. În concurs au fost incluse următoarele cărți: **pentru secțiunea copii** (11-14 ani) – *Betsy și Napoleon* de S. Rabin; *Când mă vei întâlni* de R. Stead; *Ivanhoe* de W. Scott; *Kira-Kira* de C. Kadohata; *Micul lord Fauntleroy* de F.H. Burnett; *Toporișca* de G. Paulsen; *Micuțele doamne* de L.M. Alcott; *Cartea prietenului meu* de A. France; *Hobbitul* de J.R. Tolkien; *O călătorie spre centrul pământului* de J. Verne; **pentru secțiunea adolescenți** (15-18 ani) – *Belzhar* de M. Wolitzer; *Mincinoșii* E. Lockhart; *Orașe de hârtie* de J. Green; *Un alt fel de fericire* M. Levy; *Delirium* de L.

Oliver; *Cioburi de stele* de A. Kaufman; *În sălbăticie* de J. Krakauer; *Contele de Monte-Cristo* de A. Dumas; *Oscar și Tanti Roz* de E.-E. Schmitt; *Numele trandafirului* de U. Eco.

În cele 21 de filiale ale BM, participante la concurs, s-au înscris **369** de doritori de a intra în competiție: 223 de copii și 146 de adolescenți. În semifinală au intrat **55** de copii și **26** de adolescenți care au citit toate cele 10 cărți, și-au notat impresiile de lectură pentru fiecare dintre ele. Cei mai mulți semifinaliști au reprezentat filialele: „Transilvania” – 12 (9 copii / 3 adolescenți), „A. Donici” – 11 (7 copii / 4 adolescenți) și Centrul Academic Internațional Eminescu – 10 (6 copii / 4 adolescenți) – elevi ai liceelor teoretice „I. Creangă”, „D. Alighieri”, „S. Haret”, „M. Eliade”, „M. Berezovschi”, „Mircea cel Bătrân”, „M. Eminescu”, „N. Iorga”, „L. Deleanu”, „Gh. Asachi”, „O. Ghibu”, „Iulia Hasdeu”, „M. Marinciuc”, „Grătiești”, ai Liceului cu profil tehnologic pentru copii cu vedere slabă ș.a. Unii dintre competitori au participat și la prima ediție, devenind adevărați ambasadori ai lecturii.

După evaluarea *Fișelor de lectură*, în finale au ajuns 24 de participanți – câte 12 pentru fiecare categorie. Finalele au cuprins: dezbaterea *Convinge-mă să citesc*, în cadrul căreia concurenții și-au susținut argumentat, original și convingător cartea preferată, au răspuns la întrebări pe marginea cărților citite adresate de juriu, dar și de public, și un top al cărților, rezultat din voturile copiilor și adolescenților înregistrate în carnetele de lectură.

Juriul, format din: dr. Mariana Harjevschi, director general, BM „B.P. Hasdeu”;

Vlad Pohilă, scriitor, publicist, redactor-șef al revistei *BiblioPolis*; dr. conf. Victoria Fognari, poetă, membru al Uniunii Scriitorilor din RM; Maria Pilchin, cercetător literar, poetă, membru al Uniunii Scriitorilor din RM, au apreciat percepția textului literar, profunzimea și originalitatea pledoariilor finaliştilor și au desemnat **Cititorul anului 2016** pentru fiecare categorie de vârstă: **copii** (11-14 ani) – **Andreea Lupan** (LT „Mihai Eminescu”) – care a recomandat cartea *Micuțele doamne* de Louisa May Alcott; **adolescenți** (15-18 ani) – **Anastasia Bezrucico** (LT „M. Eminescu”) – care a recomandat cartea *Delirium* de Lauren Oliver. Ambele finaliste sunt cititoarele Centrului Academic Internațional Eminescu.

Au mai fost acordate premii pentru: *Cea mai bună Fișă de lectură* – Ghenadie Certan (LT „M. Berezovschi” / Filiala „Transilvania”); *Cea mai bună Fișă de lectură pentru Cartea anului* – Nicoleta Talmazan (LT „N. Iorga” / Filiala CAIE); *Cea mai bună pledoarie* – Mihai Cubreacov (LT „L. Deleanu” / Filiala „Alba Iulia”) – categoria copii. La segmentul adolescenți premiile au mers către: Alina Pisarenco (LT „I. Creangă” / Filiala „A. Donici”) – *Cea mai bună Fișă de lectură*; Constantina Gâlcă (LT „N. Iorga” / Filiala CAIE) – *Cea mai bună Fișă de lectură pentru Cartea anului*; Veronica Untilă

(LT „Dante Alighieri” / Filiala „Târgoviște”) – *Cea mai bună pledoarie*.

Prin votul participanților la concursul de lectură *Bătălia cărților, Cartea anului 2016* la segmentul copii a fost aleasă *Toporișca* de Gary Paulsen; la secțiunea adolescenți – *Contele de Monte-Cristo* de Alexandre Dumas. Scrise la distanță de 170 de ani, romanele sunt adevărate lecții de curaj, supraviețuire, încredere în forțele proprii, luptă pentru atingerea scopului dorit – valabile în toate timpurile – fapt demonstrat și de punctajul obținut.

Toți cei 81 de semifinaliști au primit diplome din partea BM, iar finaliștii – premii bănești acordate de Primăria Municipiului Chișinău, rucsacuri și tricouri oferite de partenerul concursului – Programul *Novateca*.

Pentru toți cei implicați, această experiență a fost o adevărată satisfacție. Indiferent dacă au primit sau nu vreun premiu, fiecare dintre participanții la concurs sunt învingători. Cartea i-a unit, dar *Lectura i-a făcut învingători*, după cum afirmă și sloganul concursului.

Cu multă bunăvoință, deținătoarele titlului *Cititorul anului 2016*, și-au împărțit impresiile, ambele menționând importanța concursului și felul în care te poate schimba.

Andreea Lupan (secțiunea copii): *„Vreau să vă invit să participați la acest concurs, fiindcă veți avea multe de învățat și nimic de pierdut. Datorită concursului Bătălia cărților, am început să îndrăgesc lectura. Totodată, participând, poți trăi toate sentimentele posibile și imposibile. Înveți să-ți stăpânești emoțiile, să vorbești clar și să-ți exprimi corect gândurile. De asemenea, îți pui la încercare forțele și afli unde te poziționezi în comparație cu ceilalți. Pentru mine personal, acest concurs a fost cea mai frumoasă experiență pe care am trăit-o vreodată, de aceea aș vrea să le mulțumesc organizatorilor și moderatorilor care au făcut posibilă desfășurarea acestui minunat eveniment.”*

Anastasia Bezrucico (secțiunea adolescenți): *„După părerea mea, concursul Bătălia cărților este o adevărată aventură prin lumea lecturii. Când am aflat pentru prima dată despre această competiție, ideea, de a citi 10 cărți într-o perioadă de timp, m-a captivat. Completarea fișelor de lectură era ceva nou pentru mine, dar ceva ce mă făcea mai atentă în timpul lecturii și îmi oferea mai mult suport pentru gândire după finalizarea unei cărți. În pofida faptului că erau doar 10 romane, pot afirma cu siguranță că fiecare își merita locul în lista cărților care trebuie citite și, de aceea, mi-a fost foarte dificil să aleg un singur roman pe care să-l recomand în finală publicului. După fiecare carte citită pofta de lectură sporea, iar ultimul roman din listă, odată finalizată, mi-a adus, în același timp, atât tristețe, cât și profundul sentiment că am făcut un pas corect și sigur spre marea Lume a Cărților. Sunt recunoscătoare acestui concurs pentru că m-a învățat să citesc, organizatorilor pentru oportunitatea de a gusta cărți bune și juriului pentru încrederea acordată.”*

La 14 aprilie 2016, Concursul de lectură Bătălia cărților a întrunit la Biblioteca Mu-

nicipală „B.P. Hasdeu” *Cititorii anului 2015* din Chișinău și din Cluj-Napoca. Finaliștii chișinăuieni și clujeni și-au împărtășit impresiile despre cărțile citite, au pus în discuție diverse aspecte ale concursului: lista titlurilor / autorilor, organizarea finalelor, promovarea concursului, jurizarea ș.a., au venit cu idei și propuneri de îmbunătățire. Premianții clujeni au avut posibilitatea de a vizita cele mai atractive obiective turistice din Chișinău: Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”, Centrul Expozițional „Constantin Brâncuși”, Mănăstirea „Sfântul Mare Mucenic Teodor Tiron”, Muzeul orașului și Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală din Chișinău.

De asemenea, Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”, onorându-și promisiunea, a organizat, în luna iunie 2016, pentru finaliștii primei ediții a concursului o excursie în orașul Cluj-Napoca. Câștigătorii „războiului” au avut ocazia să viziteze diverse obiective turistice precum și cele mai frumoase locuri din oraș: Biblioteca Județeană „O. Goga”; Opera Națională Română; Casa Hintz sau Muzeul Farmaciei; Universitatea „Babeș-Bolyai”; Ansamblul monumental *Matia Corvin*; Muzeul de Istorie; Biblioteca Municipală „Teodor Murășanu” din Turda; Parcul Etnografic Național „Romulus Vuia”, Rezervația Naturală Cheile Turzii, Salina Turda ș.a. Aceștia au fost: Cristian Musteață (LT „Grătiești”), Elena Marinescu (LT „Gheorghe Asachi”), Andreea Jangă (LT „Dante Alighieri”), Nicoleta Druță (LT „Spiru Haret”), Adrian Nastas (LT „Ion Creangă”), Gabriela Ciolacu (LT „Ion Creangă”).

Și în acest an, concursul Bătălia cărților a reușit să provoace la lectură zeci de copii și adolescenți, recomandând cărți care nu doar îmbogățesc cultura generală, cultivă gustul pentru lectură, ci schimbă și viziunea asupra vieții.

BIBLIOTECA „HRISTO BOTEV” A SĂRBĂTORIT UN FRUMOS JUBILEU

Angela OLĂRESCU,
șef, Filiala „Hristo Botev”

La 3 martie 2017 Biblioteca „Hristo Botev”, filială a Bibliotecii Municipale „B. P. Hasdeu”, a împlinit o frumoasă vârstă de 25 de ani. Deschiderea bibliotecii noastre a avut loc datorită dialogului intens dintre comunitatea bulgară și autoritățile din domeniul biblioteconomic. Ca rezultat, în 1992, la 3 martie (Ziua Națională a Bulgariei), în cadrul Proiectului *Servicii culturale pentru minoritățile naționale*, inițiat și implementat de dr. Lidia Kulikovski, directorul general al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, și-a început activitatea biblioteca bulgară, ce poartă numele ilustrului poet, revoluționar și erou național al Bulgariei – Hristo Botev (1848-1876). Întemeiată pe tradiție și modernitate, filiala a devenit astăzi un loc de socializare a membrilor comunității, transformându-se într-un centru de informare, documentare și cercetare.

Atmosfera de sărbătoare s-a simțit timp de o săptămână. De la 2 pînă la 9 martie, conform programului stabilit în prealabil, s-au desfășurat servicii și activi-

tăți cu diferite tematici, dar care reflectau și evenimente importante din istoria Bulgariei. De asemenea, în cadrul manifestărilor desfășurate au fost remarcate inițiativele Bibliotecii „Hristo Botev” pe parcursul celor 25 de ani de activitate, însă a fost promovat și Programul de lectură *Chișinăul citește*. Colectivul nostru a pregătit și a inaugurat expoziția de carte *Biblioteca „Hristo Botev” – furnizor de servicii și facilități*. În slideshow au derulat imagini de la diferite activități și evenimente, ce s-au desfășurat în incinta bibliotecii. În acest an în presa locală (*Аргументы и факты* și *Московский комсомолец*) au fost publicate articole de Larisa Barabaș, șef oficiu sala de lectură și dr. Nadejda Cara, cititoare a bibliotecii noastre, despre diferite aspecte din viața cotidiană, succesele bibliotecii pe parcursul a 25 de ani.

La 10 martie curent, Biblioteca „Hristo Botev” și-a sărbătorit jubileul de 25 de ani având în programul zilei partea oficială și cea festivă, unite sub genericul *Biblioteca „Hristo Botev” – 25 ani de conexiune*

informațională, educațională și culturală a comunității chișinăuene. Ne-au onorat cu prezența Ambasadorul Bulgariei în Republica Moldova, Exelența Sa dl Petăr Vălov, și corpul diplomatic; Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” a fost reprezentată de directorul general dna dr. Mariana Harjevschi, director adjunct dna Tatiana Coșeriu, managerul Centrului Comunitar pentru copii și tineri „Atlant”, dna Victoria Garabajiu. Totodată, au fost prezenți membri ai organizațiilor obștești culturale și științifice bulgare; colegi de la filialele Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”; personalități marcante din Republica Moldova și prieteni ai bibliotecii. Evenimentul a fost mediatizat de emisiunea *Unda Bugeacului* (Moldova 1).

La partea oficială a manifestării noastre a luat cuvântul Exelența Sa dl Petăr Vălov, Ambasadorul Bulgariei în Republica Moldova, un mare prieten al bibliotecii noastre, care întotdeauna ne onorează cu vizitele sale oficiale și împreună cu echipa fac tot posibilul pentru rezolvarea necesităților noastre. Dlui a menționat că este satisfăcut de activitatea bibliotecii, exprimându-și speranța că colectivul instituției o să continue să promoveze istoria și cultura bulgară printre chișinăueni.

Cu prilejul jubileului ne-a felicitat dna doctor Mariana Harjevschi, director general al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”. Și-a amintit de anul 1992, cum a demarat activitatea bibliotecii în baza Proiectului *Servicii culturale pentru minoritățile naționale*, precum și despre fluxul mare de cititori pe care îl are biblioteca, fapt ce demonstrează cât este ea de necesară comunității bulgare. Dumneaei a urat bibliotecii și colectivului activitate rodnică în continuare și a oferit *Diploma de excelență* cu prilejul aniversării a 25-a de la inaugurare.

Dna Nadejda Dimitrova, reprezentanta Agenției Naționale pentru curriculum și

evaluare din cadrul Ministerului Educației, a menționat despre conlucrarea bibliotecii cu instituția pe care ea o reprezintă. A subliniat faptul că Agenția întotdeauna este implicată în programele sale educaționale legate de bulgarii din țara noastră, donând bibliotecii 120 volume de cărți în limba bulgară: literatură artistică, științifică, istorică.

Dl Fiodor Sabii, președintele Comunității bulgare din Republica Moldova, omul care este prezent la fiecare întrunire culturală ce se desfășoară în incinta bibliotecii noastre, în această zi ne-a înmânat o diplomă, dorindu-ne să fim tot așa de activi, creativi în promovarea cărții și culturii bulgare.

Vicepreședintele Societății Științifice a Bulgariștilor din Republica Moldova, dna dr. Nadejda Cara, care în același timp reprezintă și Institutul Patrimoniului Cultural al Academiei de Științe a Moldovei, fiind șef al Grupului „Etnologia bulgarilor”, a vorbit despre manifestările științifice organizate de către bulgariști în incinta bibliotecii noastre, care după părerea ei au un aport important în promovarea istoriei, tradițiilor, culturii bulgarilor din R. Moldova. Și-a exprimat satisfacția că „la bibliotecă lucrează un colectiv de profesioniști, creativi în tot ceea ce fac, care pot da răspuns la orice întrebare solicitată”. Din partea bulgariștilor moldoveni dumneaei a donat bibliotecii 30 de volume în limba bulgară pentru publicul cititor.

Dna dr. Elena Rațeeva, vicedirectorul Școlii duminicale a Societății Bulgariștilor din RM, a menționat că la bibliotecă persistă o atmosferă prietenoasă, „deservirea cititorilor este la nivelul cuvenit, activează bibliotecari devotați profesiei date”. Ea a vorbit și despre faptul că deja patru ani Școala duminicală, ce activează în incinta bibliotecii noastre, este deschisă pentru toate etniile; despre publicul doritor de a studia limba bulgară, istoria, folclorul

și tradițiile Bulgariei. Ea a exprimat mulțumiri colectivului bibliotecii pentru profesionalismul, răbdarea și devotamentul pe care le manifestă zi de zi, urându-ne mulți ani fructuoși, succese și realizări în continuare.

Dr. Ivan Zabunov, președintele Societății bulgare „Văzrajdane” („Възраждане”), care întotdeauna atrage publicul cu carisma sa, ce ascultă cu mare interes cuvântările lui, a dorit bibliotecii să activeze mulți ani promovând limba, literatura, istoria, cultura și tradițiile bulgare. Totodată, el a mulțumit angajaților bibliotecii pentru organizarea și desfășurarea activităților consacrate sărbătorilor oficiale bulgare și evenimentelor dedicate personalităților bulgare basarabene.

Dr. Stepan Curtev, președintele Asociației bulgare din orașul Chișinău și deputat în primul Parlament al Republicii Moldova, ne-a felicitat cu ocazia jubileului și a remarcat că în acești ani biblioteca a devenit un centru cultural pentru comunitatea bulgară în care se desfășoară diferite activități culturale, menționând că „bibliotecarii promovează moștenirea literară a creatorilor alfabetului slav – a fraților Chiril și Metodiu”. Dumnealui a urat colectivului mult succes și prosperitate în anii ce urmează.

Dna Nelea Murașova, ex-director al Bibliotecii „Hristo Botev”, care a administrat activitatea bibliotecii timp de 20 de ani (1992-2011), ne-a vorbit despre activitatea bibliotecii în trecut cu amintiri frumoase: cum cu greu a adunat literatură bulgară pentru bulgarii basarabeni din Bulgaria, Ucraina, „mulți studenți stăteau în sală și luau notițe, căci în altă parte asemenea literatură nu era sau era foarte puțină”. A menționat că au beneficiat de ajutor și din partea Societății Bulgariștilor din Republica Moldova și a organizațiilor bulgarilor din Chișinău. Dna N. Murașova a menționat că îi este plăcut că biblioteca în prezent se dezvoltă mai intens, cu servicii noi și diverse activități interesante pentru cititori.

A luat de asemenea cuvântul dna Maria Velicsar, care nu lipsește de la nici un eveniment desfășurat la bibliotecă, cea care a condus timp de 10 ani Clubul „Snejana” în incinta bibliotecii, devenind astfel un letopiseț al nostru și este și cel mai fidel cititor al bibliotecii. În această zi stimata doamnă ne-a dorit succese în activitate, ca biblioteca să se mențină pe treapta înaltă a pedestalului încă mulți ani la rând, exprimându-și bucuria, satisfacția că biblioteca este locul care ne unește prin muzică, tradiție, folclor și neam. A menționat, de

asemenea, că locașul nostru cultural i-a devenit o a doua casă, că vine aici practic în fiecare zi și lecturează cu plăcere ziare, reviste, cărți.

Dr. dr. Ivan Duminica de la Institutul Patrimoniului Cultural al AȘM, care reprezintă treapta tânără a comunității științifice bulgărești, ne-a dorit mulți ani rodnici în elaborarea proiectelor și ca în continuare în incinta bibliotecii împreună cu partenerii să desfășoare manifestări științifice dedicate istoriei comunității bulgare din Basarabia. Savantul a menționat, că activitatea bibliotecii noastre este un exemplu bun al relațiilor moldo-bulgare multiseculare. A urât ca deja peste câțiva ani despre noi să fie elaborate teze de licențe și de doctor, care va reflecta activitatea noastră culturală și rolul nostru în păstrarea identității bulgare a comunității bulgare din Chișinău.

Poeta Renata Verejanu, prezintă și ea la acest eveniment, a felicitat biblioteca și colectivul ei cu ocazia jubileului de 25 de ani și a accentuat colaborarea fructuoasă personală cu biblioteca pe parcursul anului 2016, dorindu-ne să fim „mereu creatoare, responsabile, căci doar muncind putem să ne asigurăm un frumos succes”. Renata Verejanu a donat bibliotecii cartea sa *Poetul dintre milenii*, a cărei lansare a avut loc la biblioteca noastră.

Pictorul și poetul Dumitru Peicev a donat bibliotecii cartea *Mihai Greco, 100 de ani de la naștere*, elaborată împreună cu soția sa, dorind bibliotecii cât mai mulți cititori, noi volume interesante, iar colaboratorilor bibliotecii multă sănătate și satis-

facție de la munca pe care o fac în folosul comunității.

Programul a continuat cu partea festivă, care a înviorat publicul prezent în sală. Ansamblul de fete de la Liceul Teoretic bulgar „Vasil Levski” (conducător artistic Chiril Chirilov), duetul Valeriu Mocanu și Ana Pagur, Ansamblul Etnofolcloric „Văglence” („Въгленче”), conducător Ana Pagur, au interpretat melodii populare și clasice.

În încheiere, dna Angela Olărescu, șefa Bibliotecii „Hristo Botev” și moderatorul evenimentului cultural, a vorbit despre succesele și problemele bibliotecii pe parcursul a 25 de ani, despre colaborarea fructuoasă cu partenerii din comunitate, serviciile, programele și manifestările științifice, tematice care cu amploare se desfășoară în incinta bibliotecii, despre faptul cum este promovată activitatea bibliotecii în mass-media. A mulțumit colaboratorilor instituției pe care o conduce pentru munca depusă pe parcursul anilor în promovarea bibliotecii și a serviciilor ei: dnei Nelea Murașova, care a stat la începuturile activității bibliotecii și a selectat în colectivul bibliotecii specialiști profesioniști cu experiență, actualului colectiv: Larisa Barabaș, șef oficiu sala de lectură; Tatiana Andreiciuc, șef oficiu sala împrumut; Lidia Cîssa și Nina Moraru, bibliotecari.

Cu diplome de mulțumire au fost distinși partenerii și cititorii fideli ai Bibliotecii „Hristo Botev”.

Pe parcursul activității au fost trecute în revistă etapele de dezvoltare a bibliotecii, aspectele din viața cotidiană și multe aprecieri de la cei ce ne-au onorat cu prezența.

DE STRAJĂ LA PATRIMONIUL DOCUMENTAR AL REPUBLICII MOLDOVA

Vlad POHILĂ

Un microsondaj telefonic, realizat ad-hoc în rândul unor prieteni și cunoscuți, mi-a permis să trag, cu o marjă minimă de eroare, o concluzie dezolantă: cei mai mulți concețâțeni ai noștri, și adulți, și tineri, nu știu ori au o imagine cu totul vagă despre ce este un Depozit Legal. Din aproape 20 de persoane chestionate, doar trei au dat răspunsuri cât de cât sigure, acceptabile sau inteligibile. Câteva persoane, după o clipă de ezitare, au recunoscut că, mai curând, nici nu au auzit „de asemenea depozit”...

Desigur, niciun om nu le poate ști pe toate, însă instituțiile de importanță deosebită, majoră, pentru existența comunității, pentru buna informare și culturalizare a cetățenilor – merită a fi cunoscute de majoritatea absolută a membrilor societății. Admitem că nimeni din cei chestionați de subsemna-

tu nu au avut vreo tangență cu Depozitul Legal (chit că sunt, în genere, oameni de cultură). Mai admitem că la serviciile acestei instituții – ale Depozitului Legal – recurge un număr relativ restrâns de cetățeni. Dar parcă toată lumea merge la reprezentații de balet, la spectacole de jazz sau la concerte de hard rock? Și totuși, cei mai mulți știu ce prezintă aceste specii ale artei coregrafice, respectiv, ale muzicii.

Oricum ar fi, și această banală, dar și surprinzătoare „descoperire”, m-a dus la gândul să scriu despre rostul, valoarea, atribuțiile Depozitului Legal. Cine își imaginează că voi face o descriere amănunțită, pedantă, iar în ultimă instanță – și plicticoasă, a acestei instituții, rog să nu să se grăbească: voi povesti, în continuare, despre Depozitul Legal al Republicii Moldova prin prisma activității desfășurate de o doamnă care, de câteva decenii bune, patronează, îngrijește, apără, de vreți, respectiva instituție arhivistică, informațională și culturală: Valentina Chitoroagă, specialistă în biblioteconomie și bibliografie, directorul general al Camerei Naționale a Cărții (CNC) a Republicii Moldova.

S-a născut la 13 martie 1952, în satul Hârcești, r-nul Ungheni, în familia țăranilor gospodari Simion și Eugenia Bordeianu.

După absolvirea școlii de cultură generală din satul natal, în 1970, dă admiterea la Universitatea de Stat din Chișinău, Facultatea de biblioteconomie și bibliografie, pe care o absolvă în 1975. Încă din anii de studenție (1972) este angajată

la Camera de Stat a Cărții (CSC), în calitate de bibliograf. Aici își continuă activitatea, conform repartiției, parcurgând toate treptele ierarhice, de la simplu bibliograf – până la director general, lucrând neîntrerupt timp de peste patru decenii. În 1976 devine șefă a Serviciului bibliografie retrospectivă, din anul 1994 este director, iar din 1997 – director general al CNC. Modificarea, în 1992, a titlaturii – din CSC – în Cameră Națională a Cărții (CNC) se datorează propunerii dnei V. Chitoroagă.

Deopotrivă cu munca de bază, în calitate de conducător al CNC, a dezvoltat și alte activități: este redactor responsabil și coordonator al revistei lunare de specialitate *Cronica presei* (din 1994), transformată din 1999 în *Bibliografia Națională a Moldovei*, și la anuarul *Seriale*, ambele editate de CNC. În anii 1993-2014 s-a ocupat de redactarea, sub aspect bibliografic, a numeroase bibliografii și biobibliografii elaborate de Departamentul Informațional-Biblioteconomic al ULIM. Între 2004 și 2008 a activat ca președinte al Comisiei „Redactare” de la Asociația Bibliotecarilor din R. Moldova. Este redactor-șef fondator al *Buletinului ABRM* (din 2006) și al *Buletinului Comisiei Catalogare-Indexare*. Din 2013 este președinte al Comisiei de evaluare a tezelor de master și președinte al Comisiei de licență la Facultatea de Jurnalism și Științe ale Comunicării (specialitatea Biblioteconomie, Asistență Informațională și Arhivistică) de la USM. Din 2013 coordonează apariția *Revistei Camerei Naționale a Cărții*. Are contribuții apreciabile la elaborarea *Legii cu privire la activitatea editorială* (2000), a modificărilor ei (2003, 2011), precum și a altor acte legislative.

A participat la diferite conferințe naționale și internaționale de specialitate, stabilind relații de colaborare și de parteneriat cu instituții-gemene din mai multe state. Grație eforturilor făcute de dna V. Chitoroagă, R. Moldova a devenit parte

la numeroase convenții și acorduri internaționale privind repartizarea de numere ISBN, ISMN, ISSN, iar în sistemul bibliografic de la noi a fost introdusă Clasificarea Zecimală Universală (CZU). Ca directoare a CNC, a putut ridica această instituție la standardele UNESCO, transformând-o în partener egal cu instituții similare din zeci de țări de pe toate continentele.

Activitatea Valentinei Chitoroagă în domeniul ales s-a materializat rodnic în elaborarea, cu alți colegi de breaslă, a șapte volume de *Cărțile Moldovei*, care au acoperit perioada 1924-1990 (vol. 1, partea 1 – 1974; vol. 1, partea 2 – 1976; vol. 2 – 1984; vol. 3 – 1984; vol. 4 – 1985; vol. 5 – 1988; vol. 6 – 2007). Este coautor a două volume consacrate publicațiilor periodice din R. Moldova, din anii 1924-1985 (tomurile văzând lumina tiparului în 1979, respectiv, 1990). A elaborat numeroase biobibliografii ale unor personalități marcante din republică, a scris și a tipărit alte lucrări și articole de specialitate, publicațiile dumneai depășind cifra de 100. A coordonat, a redactat și a supervizat alte zeci de scrieri de specialitate. Vom menționa că primele publicații sau contribuții la lucrări colective le-a semnat cu numele „de acasă”, de domnișoară: V. Bordeianu.

Valentina Chitoroagă este apreciată, de mulți ani deja, ca expert în domeniu, fiind invitată la bibliotecile publice (inclusiv naționale și universitare), pentru a prezenta cursuri, inclusiv la Școala de Biblioteconomie din Moldova, în calitate de formator pe problemele catalogării și clasificării documentelor. La CNC a adunat o echipă de profesioniști de înaltă clasă, a cărei activitate se axează pe valori și practici comune, împreună creând un fond de unicat, ce totalizează circa 1,1 mln. cărți, reviste, ziare, documente pe suport electronic. Este activitatea cea mai valoroasă sub aspect simbolic a CNC: crearea Depozitului Legal, care include, an de an, până la 95%

din volumul total de tipărituri din Republica Moldova. Grație eforturilor depuse de V. Chitoroagă și echipa pe care o conduce, CNC a devenit un important centru național al științei bibliografice, care oferă populației acces nelimitat la informație, prin publicațiile pe care le coordonează, elaborează și editează, totodată facilitând accesul direct al persoanelor interesate.

Pentru activitate fructuoasă de-a lungul anilor, dna Valentina Chitoroagă a fost distinsă cu Medalia Mihai Eminescu (2000) și cu Diploma Guvernului Republicii Moldova de gradul întâi (2012).

* * *

La menținerea „pe linia de plutire”, la completarea și afirmarea Depozitului Legal al R. Moldova ca instituție bibliografică, infodocumentară și culturală, intuitiv, dar poate că și conștient, dna Valentina Chitoroagă s-a ghidat de aprecierile lui Nicolae Georgescu-Tistu (1894-1972) privind rosturile și valoarea pentru un popor, pentru un stat, a Depozitului Legal. Faimosul bibliolog român opta și milita, în anii '30 ai secolului XX, pentru promulgarea, îmbunătățirea și respectarea necondiționată a Legii Depozitului Legal (numită și Legea exemplarelor obligatorii). Cărturarul explică astfel „sensul cel mai larg și mai simplu” al termenului Depozit Legal: „...de strângere a publicațiilor unei țări și asupra acestei țări, printr-o dispoziție legală, într-un depozit sau o bibliotecă mai mare, mai ordonată și mai sigură, ca

să existe o informație asupra producției scrise.”

Convins că menirea bibliotecilor „mari, mai ordonate și mai sigure” este „de a păstra fiecare gând scris”, N. Georgescu-Tistu vedea în Depozitul Legal, pe bună dreptate, „mijlocul cel mai sigur pentru apariția unei bibliografii naționale”, care trebuie să fie o bibliografie „cu caracter științific, [o bibliografie] periodică, menită să amintească tot ce se tipărește în legătură cu un popor”.

Intuind dificultățile ce pot apărea la completarea Depozitului Legal, marele bibliolog propunea ca „obligația să cadă, în primul rând, asupra tipografilor”, deoarece aceștia „pot fi efectiv controlați și numai în lipsa lor, asupra editorilor și autorilor”. Mai amintim în context că N. Georgescu-Tistu a trăit și a activat fiind convins că și în secolul XX „cartea a rămas totuși instrumentul cel mai subtil de perfecționare a minții noastre” și că „forma clasică a cărții, deși concurată azi (în 1948 – n.n.) de radio și cinematograf, va rămâne instrumentul cel mai temeinic pentru cultivarea sufletului oamenilor și pentru înțelegerea pașnică dintre ei”.

Ferice de cei care trăiesc și muncesc ghidați de asemenea percepere a rolului cărții, informației, cunoștințelor, culturii în viața noastră. Iar printre acești norocoși cu certitudine se înscrie și doamna Valentina Chitoroagă.

MANIFESTĂRI CULTURALE

MITROPOLITUL GURIE – OPERĂ ZIDITĂ ÎN DESTINUL BASARABIEI

Raia ROGAC

La Sediul Central al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” din Chișinău, la invitația Asociației Obștești „Mitropolitul Gurie Grosu”, cu prilejul celei de-a 140-a aniversări de la nașterea Mitropolitului Gurie Grosu, s-a adunat într-un număr impresionant istorici, scriitori, preoți, bibliotecari, pentru a cinsti memoria marelui teolog, cărturar și fiu al neamului. Personalitatea Mitropolitului Gurie al Basarabiei a revenit în actualitatea publicului și a cercetătorilor două decenii în urmă, în parte, grație și străduințelor descendenților marelui prelat, Igor și Silvia Grossu, fondatorii organizației care-i poartă numele. Până în prezent s-au întreprins mai multe acțiuni întru înveșnicire: Gimnaziul din satul de baștină Nimoreni, din raionul Ialoveni, îi poartă numele, de asemenea, o stradă din cartierul Telecentru al capitalei; consătenii i-au dezvelit un bust, iar la Hâncești se înalță o Troiță. Dintre manifestările spirituale putem aminti de simpoziioanele științifice la nivel națio-

nal din anii 1998 și 2007, editarea culegerii de studii *Păstorul de Neam* de Vasile Malanețchi, directorul Muzeului Național de Literatură „Mihail Kogălniceanu”, și a studiului *File din istoria unei biserici și a unui mitropolit* de Veronica Boldișor, colaboratoare la instituția amintită mai sus.

De o altă dimensiune valorică este proiectul scoaterii în lumina tiparului a operei mitropolitului prin trilogia cu semnificativul generic *Mitropolitul Gurie – misiunea de credință și cultură*. Primul volum, astfel intitulat, a fost editat în 2007, la Editura „Epigraf” – ofrandă comemorativă la aniversarea a 130-a de la naștere și care cuprinde evocări ale unor importante fețe bisericești, scriitori, cercetători. Și iată că după un deceniu, la un nou jubileu, prin nemijlocita hărnicie a coordonatoarei Silvia Grossu și prin contribuția dr. în istorie Maria Danilov, la aceeași editură, apare cel de-al doilea volum: *Mitropolitul Gurie – operă zidită în destinul Basarabiei*, care a

fost lansat în cadrul reuniunii de la Biblioteca Municipală.

Înainte de a sublinia cele mai semnificative momente din luările de cuvânt, vom prezenta succint noua apariție editorială. Este o carte interesantă, frumoasă, voluminoasă – 320 de pagini, de o impecabilă ținută grafică, coperta fiind ilustrată cu o fotografie de epocă a ilustrului cărturar și prelat pe fundalul unei minunate imagini a interiorului Catedralei „Nașterea Domnului”, realizată de magistrul artei fotografice, dr. în economie Vasile Șoimaru. Din sumar: o *Prefață* de conf. dr. în istorie Silvia Grossu; *Argument* de dr. în istorie Maria Danilov; *Tabel cronologic – Mitropolitul Gurie*; *Repere din istoriografia Mănăstirii Noul Neamț* de dr. în istorie Maria Danilov; lucrări inedite de Gurie Grosu: *Istoria Mănăstirii Sfintei Înălțări a Domnului, Noul Neamț*, în traducere din rusă de Igor Grosu; *Momente esențiale din istoria tipăririi cărților moldovenești în Basarabia. Începuturile tipăririi cărților în Basarabia și înființarea Tipografiei Eparhiale Basarabene*, în traducere din rusă tot de Igor Grosu; *Câteva extrase din arhive despre școlile bisericesti din Basarabia, înaintea anexării ei de către Rusia*; *Secvențe ilustrative din Bucoavna moldovenească*, cu caractere chirilice și din *Abecedar moldovenesc*, ediția 1918; partea I; varianta integrală a facsimilului *Abecedarului moldovenesc*, partea a II-a, ediția a V-a, revăzută și corectată, 1925; *Treptele Scării Cuviosului Ioan Scărarul*, facsimil. Sumarul mai cuprinde *Valențele didactice ale activității culturale a Mitropolitului Gurie* de Silvia Grossu și Liliana Anghel și o serie de anexe, unde sunt inserate articole-elogii la împlinirea a 30 de ani de serviciu bisericesc, preluate din revista *Luminătorul, Bibliografie*, albumul cu poze de epocă și imagini de la evenimente comemorative. Voi menționa în mod deosebit că anul acesta se împlinesc 100 de ani de la apariția în Basarabia a primului abecedar al-

cătuit de Gurie Grosu, intitulat *Abecedar moldovenesc anul întâi de școală*, care a cunoscut opt ediții. Tot zece decenii se vor împlini anul acesta, la 21 noiembrie, de la Tedeumul oficiat de Mitropolitul Gurie la deschiderea ședințelor Sfatului Țării, urmat de o cuvântare a Înalt Prea Sfințitului.

Lansarea volumului II a fost moderată de Vasile Malanețchi, directorul Muzeului Național de Literatură „Mihail Kogălniceanu”, potrivit pentru punerea accentelor și ca istoric literar, dar și ca un cercetător care nu numai că a studiat, dar a și scris despre Mitropolitul Gurie, prezentându-l ca pe un erudit cărturar al timpului.

Datorită efortului intelectual al acestui neobosit om al credinței, părinții, bunicii și străbunicii noștri au avut șansa ca, în baza *Abecedarului* și a *Bucoavnei*, după un veac de înrobire lingvistică rusească, să învețe în limba mamei. În luarea sa de cuvânt, acad. Mihai Cimpoi a arătat că istoria noastră cunoaște o întregă pleiadă strălucită de ierarhi, începând cu Dosoftei, Alexei Mateevici, Antonie Plămădeală, Nestor Vornicescu ș.a., care ne-au lăsat un prețios tezaur. *Limba noastră* a lui A. Mateevici a devenit imnul Republicii Moldova, de altfel, muzica aparține unui alt ilustru preot, Alexandru Cristea, apreciat de Mitropolitul Gurie. Cel mai mare merit al Mitropolitului, a subliniat domnul academician, este introducerea limbii române ca disciplină la Seminarul Teologic, ceea ce nu a plăcut mai-marilor săi și a grăbit exilarea lui la una din mănăstirile rusești. „Salut apariția acestui volum, considerație familiei Grosu pentru efort într-o apariție lui”, a mai menționat domnul M. Cimpoi. În context, dna Silvia Grossu a specificat că unele momente din celălalt surghiun al său Mitropolitul Gurie le-a notat într-un jurnal, găsit recent la mănăstirea Nămăiești din Oltenia. Cel care l-a pus în valoare și l-a editat este Înalt Prea Sfințitul Calenic, Mitropolit al Argeșului și Muscelului. Jurnalul va fi in-

clus în ultimul volum al trilogiei – *Mitropolitul Gurie – procesul și apărarea mea* –, aflat în etapa de pregătire.

Dna Silvia Grossu și-a exprimat satisfacția în legătură cu faptul că în diverse localități din republică au loc manifestări de comemorare a Mitropolitului Gurie: conferințe, serate duhovnicești, expoziții dedicate vieții și activității lui. Referindu-se la cuprinsul volumului proaspăt apărut, doamna conferențiar a spus că i-a fost greu să aleagă cele mai reprezentative lucrări din bogata-i zestre spirituală, una dintre ele este *Abecedarul*... în câteva ediții, care a stat la baza reformei școlare din 1917. Spre surprinderea și bucuria doamnei Silvia Grossu, în numeroasele expediții de cercetare prin sate pe care le-a făcut pe urma pașilor Mitropolitului Gurie, a întâlnit și nonagenari care cunoșteau nu din auzite *Abecedarul*, dar pe din afară. (Și mama mea, născută în 1913 și decedată în 1995, Dumnezeu s-o odihnească, a învățat după prima ediție a *Abecedarului*. Mult timp s-au păstrat în pod file din acesta și alte cărți românești, fără coperte, pentru a nu fi recunoscute, pentru că toate cărțile românești fuseseră interzise.)

„N-am putut cuprinde necuprinsul, am scos la lumină doar partea de sus a aisbergului”, a recunoscut dna S. Grossu, mul-

țumindu-le tuturor pentru încurajare, ajutor și participare, în special, istoricilor Ion Negrei și Maria Danilov, preotului Andrei, care a susținut la București teza de doctorat consacrată vieții Mitropolitului Gurie, studenților de la Facultatea Jurnalism și Științe ale Comunicării a Universității de Stat din Moldova, care în cele 15 ediții ale Simpozionului științific *Presa națională – promotoare a revirimentului cultural din Basarabia interbelică* s-au aplecat asupra filelor publicisticii vrednicului înaintaș.

Un alt vorbitor – Valeriu Matei, directorul Institutului Cultural Român „Mihai Eminescu” de la Chișinău, a detaliat: „Am spus și la Uniunea Scriitorilor (în colaborare cu Muzeul Național de Literatură «Mihail Kogălniceanu» lansarea cărții a avut loc și la sediul condeierilor, cu participarea lor activă și a istoricilor), că Mitropolitul Gurie a fost o personalitate polivalentă. A avut și dușmani. Istoria se repetă și astăzi. Și-a dus crucea cu demnitate și a avut un rol important în activitatea de revigorare a Basarabiei interbelice. Îl caracteriza efervescenta căutărilor și profunzimea cunoștințelor, era un adevărat intelectual basarabean, parte integrantă a intelectualității române. Am convenit cu familia Grossu să întreprindem pași siguri către o monografie amplă *Gurie Grosu*, ne dorim

la anul să inaugurăm bustul mitropolitului, fie lângă recentul monument restabilit a lui Alexe Mateevici, Simeon Murafa și Andrei Hodorogea din preajma Catedralei Metropolitane «Nașterea Domnului», fie vizavi. Miropolitul Gurie a avut un rol deosebit, ca și Constantin Stere, la trezirea conștiinței naționale a basarabenilor, căci și atunci erau multe minți rătăcite. Să ne ajute Dumnezeu să consfințim și locul unde Mitropolitul Gurie, la 27 martie 1918, a oficiat serviciul divin dedicat Unirii.”

Președintele Asociației Obștești „Mitropolitul Gurie Grosu”, ziaristul Igor Grossu, a înmănat *Diplome de onoare* pentru cei care au contribuit la editarea volumului, între care și directorului Editurii „Epigraf” dl Oleg Bujor, care, mulțumind pentru onoarea de a edita această carte, a mărturisit și felul în care a lucrat la ea colectivul editurii, într-un termen record – trei săptămâni, bineînțeles, fără zile de odihnă. „Recunoștința mea are adrese concrete: cele două doamne – coordonatoarea Silvia Grossu și redactorul Ala Rusnac – și, bineînțeles, întreaga echipă editorială. Suntem în așteptarea volumului trei, vom depune aceeași muncă de dăruire totală, îndreptățită pentru a propaga o personalitate notorie despre care vorbesc, în primul rând, faptele.”

Istoricul Ion Negrei, autorul a numeroase lucrări despre personalități care au mișcat roata istoriei înainte, în special, din cadrul Sfatului Țării, a arătat că Mitropolitul Gurie prin opera sa ne-a plasat în circuitul românesc al valorilor, deci și în cel internațional. A comparat *Abecedarul* lui Gurie Grosu cu *Albinuța* lui Grigore Vieru și Lică Sainciuc (ilustrații). A fost cu adevărat un om al Bisericii, sub nicio formă n-a acceptat compromisurile, din această cauză a avut un conflict chiar cu Regele Carol al II-lea, care a fost foarte dur cu el și l-a trimis în surghiun. „Este o carte de zile mari, care face cinste istoriei noastre”, a concluzionat dl Ion Negrei.

În continuare moderatorul Vasile Malanețchi a dezvăluit că ideea edificării monumentului lui Ștefan cel Mare și Sfânt i-a fost sugerată sculptorului Alexandru Plămădeală de către Mitropolitul Gurie. Preotul Viorel Cojocaru de la Catedrala „Sfinții Apostoli Petru și Pavel” a destăinut următoarele: „Atunci când am studiat la Facultatea de Teologie din Chișinău nu ni s-a vorbit despre Mitropolitul Gurie, am ajuns singur la el, mergând pe urmele lui. Astăzi cred că dețin cam vreo 95 de procente din fondul Gurie Grosu. Are și o pastorală – *Pastorală Unirii* –, pe care eu o propun s-o citească studenților de Ziua Unirii. „Sunt convins că *Actul Unirii* a început de la Catedrală, l-am putea numi pe Gurie Grosu Patriarhul Unirii. Articolele lui sunt actuale și acum, între alte misiuni bisericești a avut-o și pe cea de demascare a sectanților. E bogată și remarcabilă activitatea Mitropolitului pentru ca sub stăpânirea rusească să apară prima revistă bisericească în limba română – *Luminătorul*. Publicistica Mitropolitului Gurie nu și-a pierdut din actualitate, la *Luminătorul* a avut publicate peste 200 de articole. Aflându-mă la Mănăstirea Toplița, am cunoscut un călugăr, fost stareț al mănăstirii, care, la rândul lui, l-a cunoscut pe Mitropolitul Gurie. Am aflat multe lucruri interesante de la el, chiar și faptul că atunci când a fost nevoit să plece, a luat cu el doar *Ceaslovul* și *Psaltirea*, iar veșmintele i le-a dăruit nepotului Patriarhului Miron Cristea. Sunt astăzi încă și alte persoane care l-au cunoscut, se pregătește și un film cu mărturiile acestora. În prezent se lucrează la un bust care va fi instalat la Catedrala «Sfinții Apostoli Petru și Pavel». Mitropolitul a fost un călugăr adevărat, și-a consacrat total viața și activitatea credinței în Dumnezeu, motiv pentru care ar trebui să se deschidă dosar pentru canonizarea lui. Mitropolitul Gurie pentru cauza Unirii a și murit. Aș sugera

ca integral câteva numere din actuala revistă *Luminătorul* să-i fie consacrate.”

În sală au fost prezenți mai mulți preoți, din partea cărora s-a făcut auzită propunerea de a organiza un pelerinaj la mormântul Mitropolitului Gurie de la Cernica, propunere întâmpinată cu aplauze, ceea ce a însemnat că numărul de doritori este mare.

Dna dr. hab. în filologie Ana Bantoiș a ținut să completeze importanța evenimentului cu următoarele gânduri: „Mitropolitul Gurie a fost un adevărat luptător pentru luminarea basarabenilor. Ne regăsim în multe aspecte ale vieții cărturarului. Noi mai ținem minte cum am obținut trecerea la grafia latină, este foarte interesant cum a luptat și Mitropolitul Gurie pentru trecerea la grafia latină aproape cu un veac în urmă. Tot din acea perioadă e semnificativă educația prin intermediul Școlii împreună cu Biserica. E timpul să ne oprim mai detaliat la rolul bisericii în educația și cultura noastră. Am fost martor când la Biserica «Învierea Domnului» de la cel mai mare cimitir din Europa – «Sfântul Lazăr» din Chișinău, supranumit «Doina» –, slujba s-a oficiat în limba rusă, fără solicitare. Este firesc ca limba română să domine în bisericile noastre, de aceea trebuie să fim mai atenți și mai receptivi la ceea ce se întâmplă în jurul nostru. E bine că 2017 a fost declarat de către Mitropolia Basarabiei Anul Mitropolitului Gurie Grosu. Există multe aspecte pe care încă nu le cunoaștem. Mă bucur de apariția acestei cărți și felicit pe toți cei care au contribuit la punerea ei la dispoziția publicului larg.”

Dna conf. dr. în istorie Maria Danilov a constatat că abia la apariția celui de-al doi-

lea volum *Mitropolitul Gurie – opera zidită în destinul Basarabiei* se poate spune că a început cu adevărat valorificarea moștenirii lui, care aparține întreg arealului românesc. Apreciind munca tuturor celor implicați în editarea cărții, dânsa a remarcat, în special, și curajul descendentului mitropolitului, Igor Grossu de a transpune în română lucrările scrise în limba rusă ale înaltului prelat, care sunt de real folos în lucrarea de propagare a unei personalități de primă mărime în istoria și cultura neamului.

Către sfârșitul comemorării Igor Grossu și-a împărtășit amintirile din familie, legate de numele Mitropolitului Gurie. Surprinzătoare pentru public a fost mărturisirea că abia la 23 de ani a aflat că fratele bunicului, părintelui Andrei, este Mitropolitul Gurie. N-a știut că face parte din descendenții lui, pentru că părinții au evitat să-i vorbească, protejând astfel familia de răzbunarea rușilor, care nu admiteau nici rostirea cuvântului român. În 1994 soții Grossu au mers la București pentru a căuta rudele apropiate, căutare care a durat mai mulți ani din lipsa de repere concrete, timp în care trei din moșii lor au decedat la o vârstă venerabilă. La Curtea de Argeș au găsit-o pe o mătușă, de peste 90 de ani, dar care își amintea cu lux de amănunte perioada impusă de înstrăinare, astfel Mitropolitul Gurie și din eternitate a reușit să reunească rudele arborelui genealogic Grosu.

În contextul evenimentului de comemorare a înaintașilor, s-a înscris de minune minirecitalul interpretei de muzică folk Nățălița Croitoru cu melodiile *Balada Basarabiei*, de marele pierdut Adrian Păunescu, și melodia lui Igor Grossu *Ninge, ninge*.

CĂRȚILE RENASC PRIMĂVARA

Liuba MUNTEAN,
șef, Biblioteca Centrală a BM „B.P. Hasdeu”

„Pentru un scriitor, succesul nu trebuie să însemne numărul de cărți vândute, ci problemele pe care reușește să le ridice în mintea cititorului. Dacă acesta, după parcurgerea paginilor și așezarea cărții la loc în raftul de unde a luat-o rămâne bulversat fie și pentru câteva minute în urma lecturii, atunci autorul și-a atins scopul, iar cartea pe care a scris-o își va fi meritat locul în bibliotecă.” (Mihail Matariga)

Romanul Liliei Calancea *Sub constelația Lyrei* a văzut razele de soare și ochii însetați a zeci de cititori care au venit la Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” chiar pe 1 martie 2017, când acesta a fost lansat. *Sub constelația Lyrei* e povestea a două femei tinere care mai au de trăit un anotimp. „E vorba de două femei tinere, Tina și Livia, bolnave de cancer. Este o prietenie spontană dintre ele. Sunt două prototipuri total diferite, care se descoperă una pe cealaltă, în timpul unei călătorii. Ambele femei reprezintă o parte din mine.

Prototipul Tinei l-am cunoscut în viața reală. E vorba despre verișoara mea care a decedat de cancer ovarian. Livia, probabil, mă reprezintă mai mult pe mine. Cititorii care mă cunosc o să mă regăsească”, afirmă autoarea.

Directorul general al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, Mariana Harjevschi, a felicitat autoarea romanului menționând: „S-au scurs deja doi ani de când Lilia și-a lansat cartea *Regina Noptii*. Este o onoare pentru noi că și astăzi lansarea are loc la aceeași bibliotecă, într-un număr la fel de mare de participanți la manifestare.”

Lucia Țurcanu, redactorul cărții, a menționat: „Vorbim de un roman apărut la Editura ARC, scris cu mare drag și care deja a trezit interesul unor scriitori și cititori. Lilia Calancea atinge probleme majore ale societății. Romanul trezește acea parte onirică a ființei noastre și vrea să ne impulsioneze să ne împlinim visele. Acest roman se organizează pe motivul călătoriei, personajele călătoresc în timp, se produce o transgresare a personajelor în timp, din Chișinău în color spre Grecia exotică.”

Cum te simți când afli că zilele îți sunt numărate? Ce poți face într-un singur anotimp? Ultimul. Să legi o prietenie profundă? Să te împaci cu trecutul și să-ți cicatrizezi rănilor din copilărie? Să-ți descoperi corpul, senzualitatea și esența de femeie? Să te îndrăgostești pentru ultima oară? Poți oare reuși atâtea lucruri într-un singur anotimp? Poți. Dacă începi să-ți prețuiești viața și pe tine însăși. Indiferent de câte zile îți-au mai rămas de trăit. Acestea sunt doar câteva din întrebările pe care ni le punem în timpul lecturii romanului.

Autoarea a avut parte de multe mărtisoare, de aprecieri pentru opera sa și de

recunoaștința cititorilor, care au stat la coadă pentru autografe.

Tânăra și talentată poetă Natalia Pântea a fost protagonista evenimentului cultural desfășurat în incinta Bibliotecii Centrale la 5 martie 2017. Toți cei îndrăgostiți de poezie au avut ocazia să facă cunoștință cu o poetă la început de cale, căci Natalia și-a lansat primul său volum de poezii *Amurgul tăcerii* și CD-ul cu 16 dintre poeziile incluse în volum.

„Iubirea... sentiment sublim care-mi deschide în cale zeci și zeci de orizonturi, care mă face mai sinceră cu mine însămi.

lubirea e arta frumosului, e inspirația mea, e ceea ce trăiesc zi de zi. Fără iubire lumea e sumbră și oamenii sunt reci. Numai iubirea îmi poetizează gândurile și mă face să trăiesc”, mărturisește tânăra scriitoare.

* * *

Între casă și școală, mormane de caiete și lucrări de verificat, profesoara de limba și literatura română Ana Onică are o pasiune care devine o adevărată aventură și o nouă dimensiune în carieră. Vineri, 17 martie 2017, Ana Onică și-a lansat cel de-al patrulea roman cu titlul *Suflete pereche*.

Publicul prezent a trăit două ore de reverie. A fost o atmosferă plăcută, creată de surprize literare și muzicale, cu invitați deosebiți și discursuri captivante.

„Am foarte multe întâlniri cu cititorii. Mă bucură faptul că este înțeles corect mesajul, că cititorii, elevi și adulți, își pun întrebări și caută răspunsuri, privesc la cele descrise dintr-o parte, „cu alți ochi”. Astăzi vin cu un alt roman – *Suflete pereche*. Sunt realistă și foarte atentă la detalii. Mă consult cu persoane competente precum Octavian Misic – medic neurolog, doctor în științe medicale, ca informația să fie veridică. Redau lupta Otiliei, o fată mioapă și orfană la 16 ani, pentru supraviețuire, evi-

tând să-și murdărească sufletul”, declară autoarea romanului scris cu dăruire.

* * *

Biblioteca susține respectarea și păstrarea identității, a limbii, istoriei și a altor valori naționale. Cu ocazia Unirii Republicii Democratice Moldovenești (Basarabia) cu România (1918), luni, 27 martie 2017, la Biblioteca Centrală a avut loc lansarea de carte *Generația Unirii*, coordonată și elaborată de către scriitorul și cercetătorul Iurie Colesnic. La eveniment au fost prezenți directorul Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, Mariana Harjevschi, scriitori, publiciști, cercetători, dar și un grup de elevi de la Liceul Teoretic „Vasile Alecsandri”.

Lansarea de carte a început cu discursul jurnalistului, omului politic din Republica Moldova, Tudor Țopa. Profund interesat de evenimentele din 1918 și de alte momente din istoria neamului românesc, el și-a manifestat încântarea și recunoștința urându-i autorului „multă sănătate și inspirație”. Cu vintelor de admirație se alătură Cristina Saghin, profesoara de limba și literatura română la Liceul Teoretic „Vasile Alecsandri” din Chișinău: „Sper că această carte, la care ați lucrat cu pasiune, să ne ajute să ne redobândim valorile, tradiția și neamul.”

Scriitorul Nicolae Dabija este convins că *Generația Unirii* „merită să fie aplaudată la Marea Adunare Națională, cartea aceasta trebuie să ajungă în fiecare școală, bibliotecă și instituție”. Poetul-academician recunoaște că Iurie Colesnic este unul dintre scriitorii săi preferați și îndeamnă cititorii la lectură: „Să citiți, vă rog, această carte!”

Moderatorul evenimentului, istoricul Alexandru Moraru, a menționat că „majoritatea textelor sunt lucrări de referință, acestea sunt citite nu doar de cei ce studiază istoria românilor, dar și limba și literatura română sau publicistica”.

Scriitorul și publicistul Alexandru Corduneanu a accentuat rolul bibliotecii la educarea cetățenilor în spirit civic: „De fiecare dată biblioteca reușește să marcheze această sărbătoare, nu uită de ea.” În același context s-a vorbit și despre generația Unirii. Generația anului 1918 este poate prima generație care contează în mod deosebit în istoria românilor. Cărțile lui Iurie Colesnic ne ajută să ne asumăm Actul Unirii, prin lectură, dar și prin fapte.

Academicianul, doctor habilitat în economie, Sergiu Chircă, și-a început discursul, vădit emoționat, precizând că anume datorită autorului a hotărât să facă și dumnealui publicistică, exprimând lui I. Colesnic gratitudinea pentru profunzimea de care a dat dovadă în studiile sale.

În cuvântul de încheiere, Iurie Colesnic, autorul cărții, a ținut să mulțumească publicului pentru prezență și să constate

faptul că „Misiunea cărților este să pună întrebări și să răspundă la întrebări. Cartea are rolul de a educa, de a trage concluzii înarmat cu știință și conștiință.”

Iurie Colesnic nu este la prima lucrare de acest gen. Primul volum al *Generației Unirii* a fost lansat acum 13 ani. De această dată autorul reușește să relanseze volumul cu ocazia împlinirii a 99 de ani de la Unirea Republicii Democratice Moldovenești (Basarabia) cu România, comemorând astfel evenimentul.

Amintim că Iurie Colesnic s-a născut în satul Dereneu, raionul Călărași. A fost corector de literatură tehnică, director de editură; este istoric literar, politician și scriitor. În 1978 absoluește Institutul Politehnic „Serghei Lazo” din Chișinău (în prezent Universitatea Tehnică a Moldovei). Este membru al Uniunii Scriitorilor din Moldova din 1998. Este autorul mai multor volume: *Doina dorurilor noastre*, 1990; *Basarabia necunoscută*, 1993; *Chișinăul din amintire*, 2011; *În culisele istoriei*, 2015, etc.; coordonator al unui număr important de enciclopedii: *Chișinău*, 1997; *Sfatul Țării*, 1998; *Femei din Moldova*, 2000, etc.; autor al unor scenarii de film: *Binecuvântare*, 1989; *Stropul de ceară*, 1990; *Buburuza*, 1991; *Harap Alb*, 1991; *Filozoful din Cubolta*, 1997.

Lansările de carte care au avut loc la Biblioteca Centrală pe parcursul lunii martie cu siguranță au incitat cititorii fideli la lecturi calitative.

CĂRȚILE CARE SE SCRIBU PENTRU COPII

Dina SICORSCHI,
șef oficiu, Filiala „O. Ghibu”

Motto:

„A trecut pe la Florești
O căruță cu povești.
Am întins mîna
Și am luat una...”

Ziua de 23 martie 2017 a fost una deosebită pentru copiii din Liceul Teoretic „Traian”. Biblioteca „Onisifor Ghibu” a venit la ei pe oștepe cu un invitat mult așteptat – scriitorul Titus Știrbu. La această întălnire copiii au avut posibilitatea de a face cunoștință mai de aproape cu „poetul celor mici”, luând cunoștință de viața, opera și îndeletnicirile dumnealui. Scriitorul a avut marea plăcere de a fi întămpinat de o elevă costumată în haine naționale și cu un frumos colac cu sare pe un prosop ornat.

Elevii s-au pregătit riguros de întălnire, făcând scenariul împreună cu bibliotecara Dina Sicorschi și cu diriginta Elvira Anton, prezentând lucrările maestrului într-o expoziție frumoasă. Oaspetele a fost la nivel de excepție, oferind copiilor o întălnire de neuitat, plină de umor și haz. Pe parcursul întălnirii le-a recitat mai multe poeme unul

mai amuzant decât altul: „Mă-ntorceam cu tata / De la Codrul Nou. / În pădurea deasă / Am găsit un ou. // Și l-am pus la cloșcă, / Cinci minute a stat, / Dar... ieși o vacă / Și-un vițel tărcat. // ... // Cinci ședeau la număr / Iepuri pe-un copac. / Cât ai zice pește – / Le venim de hac! // Bah! Și eu, și tata. / Toți s-au cărligat: / Trei din loc au rupt-o, / Alți doi au scăpat. // Iepurii aceia / Pusu-i-am în sac. / Fripturică grasă / Nouă ni-i pe plac. // Cinci ceaurne pline / Noi la foc am pus: / Două-n jos cu gura, / Trei – cu fundu-n sus. // Și-am făcut friptură. / Vai! Ce-am mai mâncat, / Că nici până astăzi / Nu ne-am săturat!” (*Poveste cu minciuni*).

Scriitorul le-a povestit despre copilăria sa, când și cum a scris primele versuri, despre drumul anevoios spre tipărire a primei cărți etc.

Copiii au avut frumoasa posibilitate de a-i adresa întrebările ce îi măcinau... De asemenea, învățăceii au pregătit un recital de poezie. Dar nu s-au limitat numai la recitarea poeziilor, interpretând și un cântec, pe versurile lui Titus Știrbu. La finele evenimentului elevii au acumulat mai

multe date despre scriitor. Cunoscându-i poezia, ei au avut posibilitatea să-i descopere și sufletul, deoarece scriitorul și-a plasat câte o fărâmbă din el în fiecare vers, gând, sfat. Prin poezia maestrului copiii au putut cunoaște un suflet de o frumoasă vârstă, rămas mereu tânăr, pus pe șotii și joacă: „Lângă codru, lângă o baltă, / Pe-un colnic cu iarbă-naltă, / Când dau merele în pârg, / Uite aici se face târg. // O albină, cu plăcere, / Ursului îi vinde miere. / Martinică unde face: / – Mierea ta nu are ...ace? // ... // Șoarecii la piept și-au prins / Un anunț pe care-i scris: / „Cumpărăm urgent capcane, / Că s-au înmulțit motanii...”

Scriitorul Ion Anton a spus următoarele: „Cert este faptul că, orice temă ar aborda, poetul Titus Știrbu știe a se travesti într-un copil năstrușnic și zglobiu, izbutind să obțină efecte educative incontestabile cu valoare general-umană.”

Surpriza îi aștepta pe elevi la finele dialogului, când au primit în dar câte o carte *Ce înseamnă-a fi om bun?*... cu autograf personalizat. Volumul dăruit începe și se termină cu o povăț: „Găsește timp ca să citești o carte, / Ea din dulceața limbii îți împarte, / Să ai și-un carnețel, ca mai la vale / Să-ți poți nota expresii geniale.” Și: „O, buna mea fetiță! Drag băiat! / Închei

această carte cu un sfat: / Începe cu o faptă bună / Și toate-n viață au să-ți meargă strună.”

Profesorul Ion Bejenaru, cunoscut și ca autor de captivante cărți pentru copii, a mărturisit: „Titus Știrbu este un scriitor mult îndrăgit și apreciat cu deosebire de cititorii-copii. Este credincios și statornic cititorului său: îi urmărește joaca, atitudinea față de prieteni; îl vrea de treabă și disciplinat, devotat cărții și pământului pe care-l lucrează părinții; dorește să-l vadă ocrotitor al întregii noastre Patrii.”

Titus Știrbu s-a născut la 3 iulie 1942, în satul Cenușa, Florești. Este membru al Uniunii Scriitorilor din Moldova din 1972; membru al Uniunii Epigramiștilor din România. Debutul editorial se produce în 1973, cu o carte pentru cei micuți intitulată *Satelitul*. Chiar de la prima plachetă, Titus Știrbu se arată atras de universul copilăriei, căruia îi va consacra toate cărțile sale: *Lădița cu cireșe* (1975); *Poveste despre pâine* (1978); *Lenea Cucoană – prinsă-n capcană* (1983); *Casă din cuvinte* (1984); *Omul casă-și construiește* (1986); *Abecedarul micului pieton* (1989); *Ați văzut așa portar?* (1993); *Târgul din poiană* (1996); *Vai, ce litere ghidușe!* (1999); *Zece povești și doar una cu minciuni* (2004); volumul de proză scurtă pentru copii *Vreau să fiu pasăre* (2005), care include și un ciclu de nuvelete inspirate din copilăria lui Mihai Eminescu; *Ce înseamnă-a fi om bun* (2006); *Bunicuța melcilor* (2007); *Hai să prietenim!* (2008); *ABC. Vai, ce litere ghidușe!* (2009); *Sub o geană de pădure* (2010); *Un băiat cu două fețe și o sută de povețe* (2010); *Omul casă-și*

construiește (2010); *Ghicatori și poezii pentru cei mai mici copii* (2011); *A venit un lup la școală* (2011) etc.

Titus Știrbu deține *Diploma* de gradul I la Concursul republican de literatură pentru copii *Bucuria din ochii copilului* (1996, pentru *Târgul din poiană*) și Premiul Uniunii Scriitorilor din Moldova pentru culegerea de versuri *Ce înseamnă a fi om?* (2006). În cadrul Salonului Internațional de Carte pentru Copii și Tineret obține *Diploma de mențiune* (2000, pentru *Vai ce litere ghidușe*), Premiul Bibliotecii Naționale pentru Copii *Ion Creangă* (2008, pentru cărțile *Pușorii mamei*, *Mașinica mea*, *Bunicuța melcilor* și *Hai să prietenim*) și Premiul Secției Naționale IBBY (2012, pentru *A venit un lup la școală*). Mai deține Premiul mare pentru parodie în cadrul Festivalului de satiră și umor *Dănilă Prepeleac* (1997), Premiul I pentru parodie la Festivalul republican de satiră și umor *La hanul lui Păcală* (Nisporeni, 2003). În 2010 i s-a conferit titlul „Maestru al literaturii”.

Și dacă scopul unei cărți este să te facă să gândești, scriitorul Titus Știrbu îi îndrumă pe micii săi cititori să fie și frumoși, și cuminți, și deștepți, și omenoși: „Și spicul are Patrie – / Și Patria e lanul. / Și ziua are Patrie – / Și Patria e anul. / Cuvintele au Patrie – / Româna limbă a noastră. / Stejarul are Patrie – / Pădurea-n zare-albastră. // De mic – iubește-ți Patria – / Moldova – falnic nume. / Mi-o apără! Înaltă-mi-o! / Cum o făceau străbunii. / ...Și-un pește are Patrie – / E apa unde crește. / Dar cine n-are Patrie – / Degeaba mai trăiește!” (*Patria*).

CONFERINȚA ȘTIINȚIFICO-PRACTICĂ DEDICATĂ REVOLTELOR BULGARILOR DIN BRĂILA (1841-1843)

Angela OLĂRESCU,
șef, Filiala „Hristo Botev”;

Ivan DUMINICA,
dr. în istorie, cercetător științific la Institutul Patrimoniului Cultural al AȘM

În luna februarie a acestui an s-au împlinit 175 de ani de la înăbușirea celei de-a doua revolte a bulgarilor din orașul Brăila, care s-a desfășurat în anul 1842. La ea a participat un mare revoluționar bulgar Gheorghe Rakovski (1821-1867). În afară de Brăila, un centru important al tulburărilor bulgarilor a fost și orașul Reni din Basarabia de Sud, unde nucleul organizației secrete era condus de către Vasil Hadjivălkov și Petăr Gancev. Menționăm că a doua revoltă a bulgarilor face parte din cele trei mișcări revoluționare ale bulgarilor, care s-au desfășurat în orașul Brăila pe parcursul anilor 1841-1843. Acestea au avut ca scop transferul grupurilor de voluntari în Imperiul Otoman pentru începerea eliberării Bulgariei de sub dominația turcească. Tulburările au fost înăbușite, însă după cum consideră mai mulți istorici, ele au avut un rol însemnat, pentru că anume

atunci s-a născut ideea unirii popoarelor balcanice în cadrul luptelor pentru eliberarea națională.

Cu acest prilej, la Biblioteca bulgară „Hristo Botev” s-a desfășurat conferința științifico-practică *Браилските бунтове (1841-1843) и бесарабските българи / Revoltele din Brăila (1841-1843) și bulgarii basarabeni*.

Conferința a avut loc la 17 februarie curent în parteneriat cu Societatea Științifică a Bulgariștilor din Republica Moldova și Societatea Bulgară „Văzrajdan”. Manifestarea a trezit interes și din partea reprezentanților mass-media. De menționat că la eveniment au fost prezenți: echipa emisiunii „Unda Bugeacului” (Moldova 1); înregistrarea audio a fost realizată și de către Gheorghe Barbarov, autorul emisiunii „Radio Megdan” (Radio Moldova); oaspeții de onoare: Exelența Sa dl Petăr Vălov,

Ambasador al Bulgariei în Republica Moldova; dnii Ivan Stoianov și Boian Iordanov, consuli bulgari; dl Georgi Iovkov, atașat cultural al Ambasadei Bulgare în Republica Moldova. Ne-au onorat cu prezența sa și utilizatorii noștri, și prietenii fideli ai bibliotecii.

Oaspeții și participanții la conferință au fost salutați de către Angela Olărescu, șefa Bibliotecii „Hristo Botev”, care a accentuat importanța desfășurării manifestărilor științifice cu tentă istorică în incinta bibliotecii pentru publicul cititor, și a exprimat speranța că și în viitor bibliotecă va fi un loc de reunire a organizațiilor culturale bulgare și organizării în comun a conferințelor ce vizează trecutul istoric al poporului bulgar.

Moderatorul conferinței dl Nicolai Cervencov, dr. hab. în istorie, în comunicarea sa *Българското освободително движение и мястото на Браилските бунтове (1842-1844)* a vorbit despre mișcarea națională a poporului bulgar și luptele sale pentru dobândirea Independenței. Dlui a atras atenția la rolul lui Gheorghî Rakovski în desfășurarea revoltei din Brăila din 1842, a subliniat dorința revoluționarului bulgar pentru coordonarea acțiunilor bulgarilor, sârbilor și grecilor, pentru

formarea unei coaliții largi. S-a referit și la un alt organizator al acestor revolte – căpitanul Vasili Hadživălkov.

A urmat comunicarea lui Stepan Coroleac, doctorand al Universității de Stat din Moldova, pe tema *Петър Ганчев – трагическа съдба на един бесарабски български патриот*. Dlui a dezvăluit în detalii soarta lui Petăr Gancev, care a fost unul din fruntașii revoltei din Brăila din anul 1842. El a fost fondatorul comitetului revoluționar secret din orașul Reni. Aflăm că autoritățile oficiale ruse au avut o atitudine negativă față de această formațiune. Ca urmare, Gancev a fost arestat, după aceea exilat în interiorul Rusiei, unde se stinge din viață în sărăcie.

Al treilea vorbitor din cadrul conferinței, dl Ivan Zabunov, dr. în istorie, cu discursul *Кой е единият от ръководителите на Браилските бунтове, известен с име Зманчевич?* a dezvăluit misterul pseudonimului „Zmancevici”, pe care l-a purtat unul din participanții la evenimentele revoluționare din Brăila. După părerea sa, acest pseudonim i se atribuie lui Vasil Stancevici, unul din participanții la revolta din Brăila din 1841. Argumentele lui se bazează pe faptul că la Chișinău în această perioadă a trăit camaradul de arme al lui

Gheorghe Racovski, Vasil Stancevici, numele de familie al căruia se aseamănă cu pseudonimul „Zmancevici”.

Ivan Duminica, dr. în istorie, luând cuvântul pe tema *Историографията на българските браилски бунтове* s-a referit la istoriografia română, rusă și bulgară, care s-a preocupat de cercetarea mișcărilor de eliberare ale bulgarilor din Brăila în anii 1841-1843. În acest sens a fost menționată lucrarea monografică a istoricului român Constantin Velichi *Браилските бунтове*, editată la Sofia în 1968. Bulgaristul a menționat, de asemenea, rolul unor cercetători – Constantin Poglubco, Ivan Grec, Nicolai Cervencov și Ivan Zabunov, în publicarea documentelor de arhivă referitoare la participarea bulgarilor basarabeni la revoltele

din Brăila. Nu au fost trecute cu vederea nici lucrările istoricilor bulgari Stoian Romanski și Veselin Traikov, care aduc date noi cu privire la viața și activitatea frunțășilor revoltelor din Brăila.

La sfârșitul acestui eveniment științific a luat cuvântul Ambasadorul Bulgariei în Republica Moldova dl Petăr Vălov, care a menționat despre importanța conferinței date în promovarea istoriei poporului bulgar în rândul confracților care locuiesc în Republica Moldova. Referindu-se la subiectul conferinței, dlui a subliniat faptul că revoltele au fost înăbușite, dar totuși ele au avut un efect pozitiv în formarea viziunilor pentru lupta de mai departe a revoluționarilor bulgari.

PELERINAJ LA BISERICA „MIHAI EMINESCU”

Corneliu FLOREA

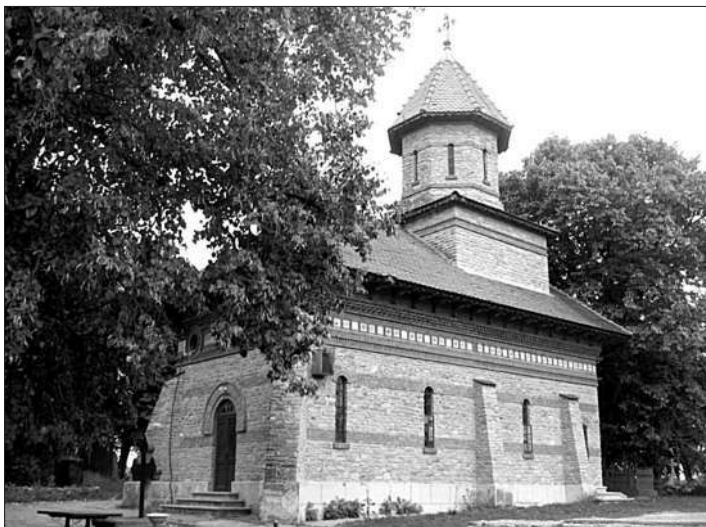
Da, în România, există o biserică căreia i se spune **Biserica „Mihai Eminescu”**, este o biserică unică, prin originalitatea și simbolistica picturii interioare, dintre toate bisericile ortodoxe românești, unică printre bisericile creștine ale lumii prin aureolele negre ale îngerilor și sfinților pictați în ea.

Biserica „Mihai Eminescu” se află la **Ipotești**, lângă casa părintească a lui Mihai Eminescu, unde poetul nostru național a copilărit. Biserica la care toți românii cu simțire și împlinire națională fac pelerinaje repetate, fiindcă simt o stare spirituală deosebită dată de lumina cerească, lumina Creatorului, ce se împletește cu lumina marelui nostru poet, unde spiritualitatea divină se unește cu spiritualitatea genială a lui Mihai Eminescu, pe care fiecare dintre cei veniți o simte și o trăiește puternic.

Am fost la **Memorialul Ipotești – Centrul național de studii „Mihai Eminescu”** împreună cu **Latina** – îi spun așa pentru că

este profesoară de Limbă Latină – care pe drum, fiindu-mi companioană, mi-a vorbit tot timpul, cu multă însuflețire, despre Mihai Eminescu, știa totul despre viața, opera și premeditata lui moarte, știa și mi-a recitat în latină, strofe după strofe, din *Lucefărul*. La Ipotești, am trăit o stare deosebită, o mare bucurie, simțindu-ne mai aproape de Mihai Eminescu ca niciodată până acum, iar Latina într-o stare de euforie m-a uimit și emoționat spunându-mi: „Acum, aici nu simt umbra lui Mihai Eminescu, ci îi simt Lumina Lui.” Adevărat.

Înainte de-a se naște Mihai Eminescu, tatăl său, căminarul Gheorghe Eminovici, adică un înalt preceptor în administrația moldovenească, a cumpărat pe 4000 de galbeni, monede valoroase de aur, o moșie la Ipotești, pe care a ridicat o casă nouă, mare și înaltă, pe vechea fundație a unui fost conac boieresc. În jurul casei s-au înșirat toate acareturile unei gospodării pros-

Biserica „Sfinții Voievozi” din Ipotești

pere. Au săpat o fântână și Raluca Iurașcu, mama lui Mihai Eminescu, din zestrea ei, primită la căsătorie, a cumpărat cu 250 de galbeni o biserică din lemn pe care au așezat-o pe culmea largii curți boierești. Gheorghe Eminovici a adus un preot pe care-l plătea pentru serviciile lui duhovnicești. Nu a fost un locaș de rugăciune numai al Familiei Eminovici, ci și al sătenilor din Ipotești, ceea ce era o comportare adânc creștinească: „*Dacă în fața lui Dumnezeu suntem deopotrivă, așa trebuie să fim și noi între noi pe pământ.*”

Aici, la Ipotești, Familia Eminovici a trăit treizeci de ani, copiii s-au școlit și s-au răsfirat, Raluca s-a ostenit până a murit, Gheorghe Eminovici îmbătrânind a făcut greșeli și a trebuit să vândă moșia, pe care a cumpărat-o unul, Papadopol. Casa a rămas goală, doar în spatele bisericii de lemn au mai rămas patru morminte: al Ralucai și al lui Gheorghe Eminovici, și ale doi dintre copiii lor, Nicolae și Iorgu. Liniștea s-a așezat și a transformat Casa Eminovicilor în paragină. Și paragină în ruina casei, în timp ce bălăriile și tufișurile au acoperit mormintele părinților și fraților lui Mihai Eminescu. În deceniul trei al secolului XX, proprietarii moșiei, ce își făcuseră o altă casă mare, moldovenească, în aceeași curte, au hotărât să demoleze casa Eminovicilor până în temelii. Și așa au făcut, ceea ce a ridicat un val de indignare și proteste în România Întregită, declanșat de studențimea botoșăneană. În această situație proprietara moșiei, Maria D. Papadopol, printr-un act scris a donat locul Casei Eminovici administrației botoșănene cu condiția expresă ca pe același loc să fie ridicată o casă identică, ce să devină muzeul „Mihai Eminescu”. Au ridicat o casa asemănătoare, la repezeală și ieftină, ce a devenit primul muzeu. Pentru că nu a respectat documentele originale, la cererea eminescologilor casa a fost demolată în 1979 – *an al epocii de aur* – și reconstruită

în cele mai amănunțite detalii ale autenticității, devenind **Casa memorială „Mihai Eminescu”**, aievea decorată și mobilată cu piese originale specifice secolului al XIX-lea moldovenesc. Vizitând-o fiecare are o reacție și stare personală. E simplă, spațioasă și are o lumină aparte, lumină eminesciană, cum o simte, percepe Latina, care privește îndelungat totul, întreabă și întreabă, atinge și fotografiază pentru că „am să-mi fac un album special”.

În același deceniu, mai exact în 1928, inegalabilul nostru om de istorie și cultură românească al secolului XX, Nicolae Iorga, împreună cu scriitorul Cezar Petrescu au hotărât să ridice o nouă biserică, din piatră și cărămidă, prin subscripție publică, în locul vechii biserici de lemn ce dădea semne marcate de bătrânețe. Până la urmă, au considerat-o ca pe o prețioasă relicvă istorică, au renovat-o temeinic, iar lângă ea au construit biserica nouă din piatră și cărămidă, în **stil ștefanian**, stil moldovenesc bisericesc, o continuare, prelucrată, a ctitoriilor lui Ștefan cel Mare. Pe lângă subscripțiile în bani, oamenii satelor din jur au cărat piatra bisericii cu carele lor cu boi. Biserica a fost sfințită în 15 iunie 1939, cu prilejul comemorării a 50 de ani de la moartea lui Mihai Eminescu. A primit hramul „Sfinții Voievozi”, dar este cunoscută și prețuită drept **Biserica „Mihai Eminescu”**.

Nicolae Iorga a angajat și pictorul noii biserici, pe **Petru Remus Troteanu**, căruia i-a cerut ca aureolele sfinților să fie pictate în negru în semn de doliu etern după Mihai Eminescu. Au fost discuții contradictorii, furtunoase, ce s-au izbit de intransigența marelui cărturar și până la urmă toți au acceptat ideea aceasta de doliu original, îndrăzneț până la cer, a marelui nostru patriot cărturar. Astfel, pentru prima dată, în biserica creștină din întreaga lume au apărut aure în doliu. Nicolae Iorga a îndrăznit și a mers atât de departe, cu simțirea și pietatea sa față de Mihai Eminescu,

încât și-a depășit toți contemporanii. Păcat ca prea puțini români merg, cu faptele, pe urmele lui. Azi, după Decembrie 1989, cultura românească se află în **epoca de aur a epigonilor**, pe mâna a peste douăzeci de miniștri efemeri ai culturii, ce au lăsat în urma lor doar praful de pe tobă, cu excepția unui veterinar ungur, care a făcut totul pentru cultura lor, măcelărind după bunul lui plac investițiile în cultura românească.

Și a urmat marea nenorocire a României, cea mai cruntă năvălire barbară din istoria țării noastre, năvălirea sovietică din 1944, căreia nu i-a scăpat nici Ipoteștiul, nici Biserica „Mihai Eminescu”. O bandă de militari sovietici, îndrumați de binevoitori, au intrat în biserică, au vandalizat-o, după care au început să tragă cu armele în sfinți, în candela deasupra ușii împărătești a altarului și portretul regelui Carol al II-lea, care, după părerea multora, căroră mă alinez, nu-și avea locul sub același acoperiș sfânt cu Mihai Eminescu. Apoi ușa bisericii a fost închisă pentru mult timp pentru a nu se afla despre încă o vandalizare de-a „eliberatorilor”.

Târziu, am aflat despre **Biserica „Mihai Eminescu”** din surse periferice, pentru că sursele centrale, cu o puternică mass-media, sunt la dispoziția lui Patapievici, care „l-a băgat în debară” pe Mihai Eminescu, susținând că numai așa putem intra în Uniunea Europeană. Andrei Pleșu care *l-a pus în dileme* pe Mihai Eminescu, iar Liiceanu și alți epigoni de teapa primilor doi îl desconsideră până la denigrare pe poetul nostru național. Aflând acestea și citind altele, am dorit să merg la Ipotești, să văd Biserica „Mihai Eminescu” în care sfinții au aureole negre în semn de doliu etern Poetului nostru național. În paranteză, sublini-

ez că toți romanii, care nu au de ce să le fie rușine că sunt români, ar trebui să facă un pelerinaj la această biserică, să vadă și să mediteze, să aprindă o lumânare. Nu poți să te simți român cu adevărat, dacă nu ai făcut un pelerinaj, măcar o dată în viață, la Biserica „Mihai Eminescu”.

Biserica e zveltă, în stil ștefanian, din piatră cu brăuri de căramidă roșie și are sub cornișă o friză, cum spun arhitecții acelei bande circulare pe care se încrustează diferite simboluri sau heraldice. Aici, friza este decorată cu stemele județului Botoșani, a Moldovei și a României Întregite. Ușa bisericii era deschisă și am avut șansa ca paracliserul bisericii, pălmarul cum se spune în partea locului, să fie în biserică și plin de bunăvoință și cunoștințe să ne spună multe despre biserică și pictura ei. Aparent, pictura este una obișnuită, biserică ortodoxă, cu excepția aureolelor negre ale sfinților, ce contrastează puternic cu tot ce am văzut până acum. Izbește, șochează, dar îndată ce află explicația rămâi impresionat și accepti, considerând ideea lui Nicolae Iorga foarte inspirată, depășind în intensitate emotivă toate necrologurile la un loc. Trebuie văzute de toată românimea. Iar urmele gloanțelor rusești în picturile din mănăstire, e bine că au fost lăsate să se vadă și să se știe, că pe aici au trecut năvălitori comuniști în secolul XX, care ne-au jefuit, asuprit și ne-au distrus firea noastră românească.

Ne-am spus gândurile în fața altarului lui Dumnezeu și am aprins lumânări.

*Casa cu Flori – Bistrița
Septembrie 2016*

*(Publicat în Jurnal liber, iarna 2016, nr. 60 –
pentru răspândire și cunoaștere)*

PATRONUL NOSTRU SPIRITUAL

CONFERINȚA ȘTIINȚIFICĂ MOȘTENIREA OPEREI HASDEIENE DIN PERSPECTIVA ACTUALITĂȚII

*Alexandru MORARU,
șef serviciu, Biblioteca Centrală a BM „B.P. Hasdeu”*

Potrivit planului de activitate al Bibliotecii Centrale a BM „B.P. Hasdeu” pentru anul 2017, la 23 februarie a avut loc prima conferință științifică din acest an cu genericul *Moștenirea operei hasdeiene din perspectiva actualității*. Această sesiune de comunicări științifice a fost dedicată celor 110 ani de la trecerea în neființă a marelui cărturar și enciclopedist B.P. Hasdeu. Din motive tehnice și subiective, conferința nu și-a desfășurat lucrările în Sala Mare (cu coloane), ca de obicei, deoarece era ocu-

pată de expoziția de artă contemporană *La datorie (Miliardul)* care aparține artistului plastic **Ștefan Eșanu**, ci în Sala Mică sau cum i se mai spune, Sala de carte engleză. Dar acest lucru nu a știrbit din valoarea lucrărilor acestui for științific sau din calitatea comunicărilor prezentate.

Sala respectivă a fost amenajată cu expoziția de carte *150 de la apariția celebrei lucrări a lui B.P. Hasdeu „Răzvan și Vidra”*. După o scurtă introducere, moderatorul **Alexandru Moraru**, șef serviciu la Biblioteca Centrală, i-a oferit cuvântul directorului general al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, dr. **Mariana Harjevschi**. Dumneaei a prezentat un mesaj de salut conferinței și a menționat importanța studierii și promovării operei celebrului cărturar.

După acest salut emoționant, moderatorul a prezentat publicului primul vorbitor în persoana dlui dr. **Valentin Constantinov**, profesor universitar, care a prezentat comunicarea *Influența mediului intelectual în care s-a format B.P. Hasdeu*.

Cuvânt pentru comunicare i s-a oferit doctorului în istorie de la Institutul de Istorie a Academiei de Științe a Moldovei, dl **Marius Tărăță**. Tânărul cercetător a prezentat comunicarea *Valențele cronicii moldo-ruse (moldo-slave) în abordarea lui B.P. Hasdeu*.

Publicul a urmărit cu mare atenție și comunicarea *B.P. Hasdeu – promotor al marilor valori naționale și universale*, pusă în lumină de dr. **Svetlana Coandă**, profe-

sor universitar la Universitatea de Stat din Moldova.

Dna S. Coandă a menționat că B.P. Hasdeu (1838-1907), personalitate multilaterală și complexă, este considerat, pe bună dreptate, „apogeul enciclopedismului românesc” – filosof și istoric, lingvist și filolog, ziarist, prozator și dramaturg, critic și istoric literar. Analizând opera lui, G. Călinescu l-a numit „un geniu universal”, care „a izbutit aproape peste tot”. M. Eliade îl consideră „românul cel mai învățat al secolului XIX”, „geniu universal și mare scriitor”, „geniu al neamului românesc”, „omul cel mai universal al vremii sale”.

Un vechi și fidel prieten al bibliotecii noastre, director general al Muzeului Național de Literatură „Mihail Kogălniceanu”, dl Vasile Malanețchi, profesor universitar, a strălucit din nou cu un material inedit, in-

titulat *Correspondența cercetătorului științific N.N. Romanenco cu hasdeologii de peste Prut*. Totodată, dumnealui a prezentat participanților la manifestare, în premieră absolută, textul unei scrisori interesante și inedite, adresate cercetătorului N.N. Romanenco.

Valențe literare și estetice în opera lui B.P. Hasdeu – așa s-a numit ultima comunicare, prezentată de doctorandul Cristina Saghin, profesoară de limba și literatura română la Liceul Teoretic „V. Alecsandri” din Chișinău. Tânăra cercetătoare a înviorat publicul cu vocea ei cristalină și expresivă, venind cu informații noi și inedite.

Evenimentul s-a încheiat cu înmânarea certificatelor de participare la conferință și mulțumirile aduse de către moderator celor prezenți în sală.

BOGDAN PETRICEICU HASDEU – PROMOTOR AL MARILOR VALORI NAȚIONALE ȘI UNIVERSALE

Svetlana COANDĂ,
doctor habilitat în filosofie, Universitatea de Stat din Moldova

B.P. Hasdeu (1838-1907), personalitate multilaterală și complexă, este considerat, pe bună dreptate, „apogeul enciclopedismului românesc” – filosof și istoric, lingvist și filolog, ziarist, prozator și dramaturg, critic și istoric literar. Analizându-i opera, G. Călinescu l-a numit „un geniu universal”, care „a izbutit aproape peste tot”. M. Eliade îl consideră „românul cel mai învățat al secolului XIX”, „geniu universal și mare scriitor”, „geniu al neamului românesc”, „omul cel mai universal al vremii sale” [1].

E remarcabilă, în special, pasiunea lui pentru sinteză, pentru cunoașterea totală a realității, vocația de cercetător „pe căi nebătute”, precum și marea încredere în forța științei, în capacitățile cognitive ale omului. Uluit de „mulțimea cunoștințelor sale și... noutatea științelor” pe care le stăpânea B.P. Hasdeu încă din tinerețe, M. Eliade scria despre publicistica lui: „Citate în toate limbile slave, în greacă și latină, în limbile romanice și germană – vastă orientare în economie politică, științele juridice, arta militară, iconografie, științe naturale, lăsau pe drept cuvânt, impresia unui Pico della Mirandola” [2].

În toate domeniile în care a activat, B.P. Hasdeu a manifestat un spirit analitic și sistematizator excepțional, expunând concepții și idei ce țin de filosofia istoriei, filosofia naturii, filosofia lingvistică, filosofia culturii, filosofia științei, filosofia politică, filosofia educației, filosofia religiei etc. Totuși, o anumită predilecție, declarată chiar de el însuși, o avea față de filosofia istoriei, indicând că îl „preocupă regula, norma, *totalitatea*”. Marele nostru savant considera

istoria „partea cea mai supraordinară în clasificățiunea pozitivă a științelor”, probabil și din considerentul că, în viziunea sa, istoria trebuie să se sprijine în cercetările sale pe alte științe (fizice, biologice, sociale etc.), utilizând datele acestora „sub raport teritorial, etnografic, dinastic, nobiliar, os-tășesc, religios, juridic, economic, literar, artistic”. Istoria, menționa el, este criteriul legilor nașterii, creșterii, dezvoltării, slăbirei, pieirii și renașterii a popoarelor în spațiu și în timp, și ale părtășiei ce toate aceste faze o au într-o neconținut progres al omenimei” [3].

Valoarea adevărului științific. B.P. Hasdeu recunoștea primatul absolut al adevărului științific, inclusiv al adevărului istoric. În lucrarea *Cuvente den batrâni* el își exprimă convingerea în faptul că „misiunea științei” este „de a mări sfera adevărului și de a restrânge pe cea a erorii”. Prin urmare, arăta Hasdeu, „pe tărâmul științific, în viitor ca și până acum, nu ne vom sfii niciodată a spune purul adevăr, fie el plăcut sau urât” [4]. În deplină concordanță cu ideile lui G. Vico, care promova principiul „*faptele și adevărul trebuie să coincidă*” și cu F. Bacon, pe care îl considera, pe bună dreptate, „marele reformator al științelor”, B.P. Hasdeu întreprinde prodigioase cercetări de ordin metodologic, indicând importanța metodei de cercetare atât în domeniul studierii naturii, cât și a societății. În botanică, geologie etc., precum și în istorie, economie, filologie, susținea B.P. Hasdeu, poate și trebuie aplicată „o metodă științifică riguroasă”, care nu admite „de a născoci legile constatate ale normei

lucrurilor, de a înlătura sau a răsuci după plac faptele...” Pornind de la convingerea că în știință contează „adevărul și numai adevărul”, B.P. Hasdeu formulează în *Cuvânt înainte la Foița de istorie și literatură* (1860) următoarele elemente ale metodei științifice în istorie: „În scrierea istoriei sunt trei operațiuni succesive și neînlăturate: culegerea datelor, deslușirea lor... și clădirea edificiului”. Sincer regretând faptul că „istoria românească e plină de povești și lacune”, el cerea insistent „un studiu bazat pe documente”, „o întoarcere la izvoare”. În *Istoria critică a românilor* (1873-1875) B.P. Hasdeu indica patru tipuri de izvoare istorice: „textele, știința naturală, filologia și economia politică”, pronunțându-se pentru un studiu complex și multilateral al faptelor istorice: confirmarea lor prin mai multe probe, apropierea în timp și spațiu în raport cu evenimentul cercetat, acordarea priorității martorilor oculari, evidențierea intereselor de clasă ce ar putea afecta obiectivitatea izvoarelor etc. Studiul unui fenomen sau personaj istoric este conceput de savantul român ca un sistem logic argumentat în care toate părțile întregului trebuie să fie dispuse astfel încât să nu fie admise „lacune esențiale alături de detalii superflue; nimic să nu fie de prisos, nimic să nu fie discutat; cele importante să reiasă în relief pe primul plan, cele secundare să se umbrească pe planul al doilea, cele accesorii abia să mi-jească mai încolo” [5].

Observăm o îmbinare a istoricului și logicului ca metode de cercetare: pe de o parte, Hasdeu indică necesitatea reproducerii în amănunte a fenomenului istoric, examinarea condițiilor, formelor și etapelor concrete de dezvoltare, oglindirea tuturor întâmplărilor, iar pe de alta, cere evidențierea esenței și legităților, precum și a etapelor principale în desfășurarea evenimentului. Fondul principal al complementarității acestor modalități de abor-

dare îl constituie interesele, convingerile și emoțiile cercetătorului, deoarece, după cum accentua el, doar atunci când „inima simte”, „condeiul devine scurt, laconic, iute ca bătaile pulsului” [6]. Din cele menționate putem observa că Hasdeu, prin indicațiile sale, cere aplicarea rigorilor metodei hermeneutice: explicitare, interpretare, înțelegere (comprehensiune), față de cercetările istorice. Gânditorul român menționează, în aceeași ordine de idei, rolul cercetătorului, al subiectului cunoașterii, deoarece pentru recuperarea sensului fenomenului istoric este necesară invocarea subiectivității autorului, a individualității lui creatoare.

Pentru savanții lingviști B.P. Hasdeu propune, de asemenea, o strategie metodologică clar conturată, indicând că lingvistica poate progresa „numai prin severitatea metodei, prin pază de concluzii pripite, prin lipsă de prolixitate”. În 1892, în *Prefață la Istoria filologiei române* de Lazăr Șăineanu, B.P. Hasdeu recomanda discipolilor săi: „1. A studia fenomenele lingvisticii totdeauna în legătură cu istoria. 2. A urmări totdeauna fenomenele lingvistice în circulațiunea lor în grai. Fără ajutorul istoriei și al circulațiunii, lingvistul cel mai eminent se expune a cădea în cele mai neiertate greșeli.” Acest concept metodologic se află la baza genialei sale opere *Ethymologicum Magnum Rmaniae* – adevărat monument de cultură, definit de autor „o enciclopedie a traiului [...] întreg, trecut și prezent al poporului”. În această lucrare Hasdeu urmărește evoluția istorică a fiecărui cuvânt analizat, explică sensurile lui în vorbirea populară și în limba literară în baza cercetării unui variat material documentar.

Valoarea obiectivității, a imparțialității cercetătorului. O rigoare principială a cercetării științifice este, după părerea lui Hasdeu, necesitatea cercetării „cu făclia criticii în mână”, critica având meni-

rea de a „dez-mormânta adevărul”. Despre atitudinea critică și îndoială ca elemente absolut firești ale cercetării, gânditorul nostru scria și în *Sic cogito*: „În orice sferă a cunoștințelor eu am fost întotdeauna sceptic... croindu-mi pretutindeni singur, prin propriile cercetări după izvoare o cale nouă...” [7].

Așadar, respect pentru fapte, promovarea principiului „a cunoaște în teorie prin studiu și... a adevăra în practică prin un șir de experimente”, cât și aplicarea îndoielii și a atitudinii critice sunt trăsături implicite ale metodei de cercetare științifică pentru B.P. Hasdeu. T. Vianu numește aceste cerințe metodologice ale lui Hasdeu „principiile artei sale de istoric”, apreciind mult crezul savantului: „Istoricul este un uvrier și un artist totodată” [8]. Principiile evocate savantul însuși le-a aplicat consecvent în renumitele sale lucrări *Arhiva istorică a României* (4 vol.), *Ioan-Vodă cel Cumplit, Istoria critică a românilor* (2 vol.), *Ethymologicum Magnum Romaniae* (4 vol.) ș.a., demonstrând extraordinara sa pregătire ca învățat de talie europeană, precum și profundul sentiment de dragoste pentru pământul și poporul său.

Munca, atât fizică, cât și intelectuală, ca valoare supremă. Progresul societății, menționa Hasdeu, se datorează dezvoltării științei, culturii și moralei, precum și activității practice a omului. „Sălbătăcia unei lumi dispăre sub neobosita muncă de braț și de minte... Pădurile și bălțile ajung a fi cuiburi de civilizație. Spiritul a biruit materia”, scria el în *Istoria critică a românilor*. Savantul cerea ca întregii națiuni să i se pună în mână „operele celor mai înalte spirite ale globului pământesc, începând de la Platon și Aristotel până la Bacon și Shakespeare, până la Newton și Corneille, până la Kant și Goethe”, exprimându-și ferma încredere că „rareori se întâmplă un rău pe care inteligența noastră să nu-l poată întoarce spre bine”. Proeminentul

savant menționa că anume „din ciocnirea părerilor contradictorii, din lupta între ele rezultă duhul cunoașterii raționale” [9].

Aportul marelui gânditor la apărarea și promovarea valorilor naționale s-a manifestat și prin **elogierea unor mari personalități ale neamului românesc**: Ștefan cel Mare, Ioan Vodă cel Cumplit, Mihai Viteazul – punându-le astfel în evidență vitejia și demnitatea. B.P. Hasdeu considera marile personalități „puteri reprezentative”, „exponenți plenipotențari” ai societății și ai epocii, instrumente ale secolului, ale națiunii, ale omenirii.

Unitatea dintre pământ și neam ca valoare identitară. Gânditorul român întrevede o strânsă concordanță între factorii naturali și factorii spirituali în devenirea unui popor, expunând o viziune originală despre unitatea dintre „natura pământului” și „natura neamului”. În primul rând, indica Hasdeu, fiecare popor are specificul său, manifestat într-un „element viguros”, care este „ceva mai presus de materie”, este „o aristocrație a materiei”; acest element este spiritul de neam. „O națiune presupune două elemente constitutive, un pământ și un neam... Unirea dintre pământ și neam, pe baza căreia se înalță o națiune, e atât de strânsă, încât pământul răsfrânge în toate ale sale imaginea neamului și neamul răsfrânge în toate ale sale imaginea pământului”, menționa el în *Istoria critică a românilor* [10]. În tezele lui L. Blaga despre spațiul mioritic observăm evidente filiații cu reflecțiile lui B.P. Hasdeu. De asemenea, atestăm consonanțe cu ideile lui Herder despre spiritul popoarelor și cu ideile lui G. Hegel, expuse în compartimentul *Baza geografică a istoriei* din *Introducere la Prelegeri de filozofie a istoriei*, unde filosoful german menționa: „Noi nu urmărim să cunoaștem pământul ca un cadru exterior, ci urmărim acel tip natural al mediului care coincide exact cu tipul și caracterul poporului căruia

pământul respectiv i-a dat naștere. Acest caracter reprezintă însuși chipul în care popoarele apar în istoria universală și în care ele ocupă poziția și locul lor în cadrul acesteia. Natura nu trebuie nici supraevaluată, dar nici subestimată...” [11].

În altă ordine de idei vom menționa că accentuarea strânsei legături și unități a pământului cu spiritul neamului, cu caracterul național, cu însăși esența națiunii este foarte importantă, actuală și profund semnificativă pentru situația creată astăzi la noi, când lipsește o idee unificatoare a neamului, a poporului, când mulți își părăsesc pământul natal. De asemenea, e importantă concluzia lui Hasdeu și în aspect ecologic și etico-moral, altfel spus, în aspectul ecologiei naturii și al ecologiei spiritului, teza lui: *Pământul răsfrânge în toate ale sale imaginea neamului și neamul răsfrânge în toate ale sale imaginea pământului* sunând ca o avertizare profetică a marelui nostru înaintaș, că o atitudine iresponsabilă, necugetată, dăunătoare, distrugătoare față de pământul natal ne amenință nu numai mediul natural în care trăim, dar și însăși ființa noastră națională, identitatea noastră, acel „element viguros” care ne determină ca neam [12].

Valoarea folclorului, a tradițiilor populare. B.P. Hasdeu evocă în operele sale bogăția spirituală a poporului român, a tradițiilor perene. Convingerea fermă a gânditorului nostru este că această zestre națională, această moștenire populară este una din cele mai autentice surse istorice. „Baladele și doinele noastre naționale sunt niște lacrimi cristalizate, în care s-a eternizat, ca strălucite palate de bazalt, toată viața intimă a poporului român, aspirațiile, suferințele, deznădăjdirile și speranțele sale”, menționa B.P. Hasdeu, îndemnând scriitorii și istoricii să studieze această „fântână istorică de o origine curat țărănească”, accentuând că „poporul nostru este întotdeauna just în aprecieri-

le sale” și exprimându-și certitudinea că aceasta ar contribui la cunoașterea mai profundă a caracterului, limbii, vieții și obiceiurilor lui [13].

Cultura tradițională, sau cum o numea Hasdeu, creația poporană este o filosofie practică, este „o enciclopedie haotică, după care un observator filosof poate judeca tot ce știe și tot ce crede o națiune”. În articolul *Literatura populară* el menționa: „Nu poate fi un mijloc mai interesant și mai sigur de a cunoaște forțele morale și intelectuale ale unei națiuni, decât numai literatura sa populară.” B.P. Hasdeu considera că poezia populară reprezintă o sursă de inspirație pentru poezia cultă – un adevărat izvor veșnic, ce curge din simțurile poporului, și orienta scriitorii spre acest izvor. Mai târziu, L. Blaga într-un spirit asemănător, elogia satul românesc și interpreta cultura minoră ca bază, matrice stilistică a culturii majore. Marele învățat era ferm convins că încadrarea în cultura europeană și universală e posibilă doar prin păstrarea, promovarea și multiplicarea valorilor naționale: limba, istoria, cultura. **„Românismul este pentru noi prima condițiune pentru ca să putem iubi umanitatea”**, menționa el [14].

Este sugestivă, în contextul dat, poezia lui B.P. Hasdeu **Limba românească**: *„Cugețarea românească / Are portul românesc, / Nu lăsați deci s-o ciuntească / cei ce limba ne-o pocesc!... // La mânie, la iubire, / La suspin și chiuit, / După chiar a noastră fire / Graiul nostru e croit; ... // Românimea, cât trăiește / Graiul nu și-l va lăsa; / Să vorbim, dar, românește – / Orice neam, cu limba sa!”*

O temă amplă la B.P. Hasdeu, deosebit de importantă în condițiile actuale ale globalizării, ale integrării europene, este **tema comunicării și asimilării valorilor culturii**. El vorbește despre procesul de comunicare și continuitate dintre culturi, cultura fiind, după ferma sa convingere, manifestarea continuității unui popor prin

cele mai importante, deosebite și durabile valori ale sale. Abordând problema raportului dintre național și universal în cultură, Hasdeu se pronunța pentru o îmbinare armonioasă a lor, fără o prevalare a unuia asupra celuilalt. El respingea categoric cosmopolitismul și considera că fiecare cultură națională conține un șir de valori de talie universală, dar are și specificul său inconfundabil, care asigură varietatea și viabilitatea culturilor. O unificare de principii a culturilor ar „distrage varietatea, reducând armonia la un singur ton, încarcerând lumina într-o singură rază, negând originalitatea prin imitațiune, sugrumând entuziasmul prin apatie, înlocuind lupta cu inerția și depunând viața în mormânt”, menționa el în 1870 în articolul *Cosmopolitism și naționalism*.

Valoarea credinței și a iubirii. B.P. Hasdeu împărtășea o credință profundă în Dumnezeu și în providența divină. În poema filosofică *Dumnezeu*, calificată de T. Vianu ca „mare poemă cosmogonică, fără analogii în tot restul literaturii noastre lirice, dacă exceptăm *Scrisoarea I* a lui Eminescu”, Hasdeu accentua că toate formele creației descind din Dumnezeu și se înapoiază la el, atât esența, cât și activitatea divinității constând în iubire. Aceste idei B.P. Hasdeu le desfășoară în lucrarea *Sic cogito*. Credința, religiozitatea este la B.P. Hasdeu o expresie a consonanței dintre starea sufletului său (îndeosebi după moartea prematură a fiicei sale) și „emoția religioasă”, care constă din durere, remușcare, dar și speranță; un suport, un garant ce postulează libertatea, dreptatea, nemurirea, salvându-l pe om de la căderea în deznădejde, decepție, pesimism; o căutare a unui răspuns la întrebarea fundamentală despre sensul vieții. Pierderea Credinței, a Sacralului este interpretată de el ca o decădere, o degradare a moralității și deci o diminuare a gradului de civilizație a societății.

Sintetizând cele mai avansate idei ale filosofiei și științei universale, trecându-le prin filiera erudiției și inteligenței sale excepționale, a contextului politic și sociocultural concret în care a activat, precum și a dramelor vieții personale, B.P. Hasdeu formulează în lucrarea *Sic cogito* următoarele principii, numite de el „legi” ale concepției sale despre lume: „*Legea religioasă: Crede... / Crede în Dumnezeu. / Crede în nemurirea sufletului. / Crede în darul comunicării cu cei duși. // Legea morală: lubește și ajută. / lubește și ajută neamul. / lubește și ajută pe cine te ajută și te iubește. / lubește și ajută fără a precugeta la folosul tău. // Legea socială: Nu necinsti... / Nu necinsti pe tine însuși, ca să te cinstească alții. / Nu necinsti pe alții ca să te cinstești pe tine însuși. / Nu necinsti munca, căci munca e viață. // Legea filosofică: Când – atunci... / Când faptul ții, atunci adevărul știi. / Când nu vrei să crezi, atunci nu poți să vezi. / Când cați dovada, atunci găsești tăgăda” [15].*

Așadar, valorile promovate de B.P. Hasdeu – înalta moralitate, optimismul, adevărul științific, încrederea în progresul spiritului uman, în potențialul inepuizabil al științei și culturii, dragostea de țară și popor, reliefaarea, prin marea sa capacitate de sinteză, a unor momente importante ale trecutului nostru istoric și spiritual și credința în Dumnezeu, definesc concepția sa filosofică ca fiind profund umanistă și în deplină consonanță cu exigențele filosofiei și culturii progresiste contemporane.

Promotor al marilor valori naționale și universale, B.P. Hasdeu a respectat întru totul devisa familiei sale: „**Patrie, onoare și știință.**” Realizările vieții sale și valorile ce le-a împărtășit, B.P. Hasdeu le-a exprimat laconic în poezia *Epitaful meu*: „*Bogdan Petriceicu-Hasdeu / fiul lui Alexandru, / nepotul lui Tadeu / tatăl lui Iulie / Ca fie-sa, ca tată-său, ca bunicu-său / credea cu tărie în solia omenirii, / în dreptatea lui Dumnezeu, / în nemurirea sufletului. / A muncit, / A su-*

ferit, / A iubit. / Trecut prin încercări și călit prin luptă, / se ridica zăbind de unde se pogoarăse plângând, / la ai săi. / Nu-l uitați aici, căci el nu vă uită acolo.”

Să respectăm testamentul acestui proeminent reprezentant al neamului nostru, cinstindu-i memoria, citindu-i opera și perpetuându-i valorile.

Referințe bibliografice

1. M. Eliade. *Despre Eminescu și Hasdeu*. Iași, 1987, p. 94, 106, 107.
2. Ibidem, p. 63.
3. B.P. Hasdeu. *Scieri alese în două volume*. Vol. 2. Chișinău, 1988, p. 161.
4. B.P. Hasdeu. *Istoria critică a românilor*. Vol. 1. București, 1984, p. X.
5. B.P. Hasdeu. *Scieri*. Vol. 2. Chișinău-București, 1997, p. 200.
6. Ibidem.
7. B.P. Hasdeu. *Sic cogito*. Craiova, 1991, p. 23.
8. B.P. Hasdeu. *Scieri*. Vol. 2. Chișinău-București, 1997, p. 199.
9. B.P. Hasdeu. *Opere alese*. Vol. 1. Chișinău, 1967, p. 4; B.P. Hasdeu. *Scieri alese în două volume*. Vol. 2. Chișinău, 1988, p. 143.
10. B.P. Hasdeu. *Istoria critică a românilor*. Vol. 1. București, 1984, p. 284-285.
11. G. Hegel. *Prelegeri de filosofie a istoriei*. București, 1968, p. 80.
12. Vezi mai detaliat reflecțiile lui B.P. Hasdeu la acest subiect în: S. Coandă. *Valori filosofice naționale în context european*. Chișinău, 2003, p. 273-276.
13. B.P. Hasdeu. *Scieri alese în două volume*. Vol. 2. Chișinău, 1988, p. 290.
14. „Românismul”. În: Foaia Societății Românismul, 1870, nr. 3, p. 101.
15. B.P. Hasdeu. *Sic cogito*. Craiova, 1991, p. 53.

EMBARGOUL ȘI ISTORIA: FICȚIUNE, FICȚIUNE, DAR ȘI ALȚII SĂ O ȘTIE...

Nicolae RUSU

Patru seri la rând, începând cu 5 decembrie 2016, canalul rus de televiziune RTR, accesibil întregii populații a Republicii Moldova, a prezentat serialul *Sofia*, protagonistă fiind soția lui Ivan al III-lea, cel care a cârmuit până în 1505 cnezatul Moscovei, el fiind și cuscrul lui Ștefan cel Mare. Lucrând la două piese montate la Radioul Național – una despre Ștefan Vodă și alta despre fiica lui, Elena – am studiat destul de minuțios acea perioadă de timp și, firește, eram curios să-mi reîntâlnesc personajele în versiune televizată, dar concepută de niște creatori din Rusia. Pentru documentare analizasem nu doar surse românești, ci și lucrările unor iluștri istorici ruși, precum V.O. Kliucevski, N.M. Karamzin și alții. Nu cred că realizatorii filmului (regia – Aleksei Andrianov, scenariul – Ekaterina Jukova) n-o fi răsfoit lucrările acestor corifei ai istoriografiei ruse, dar felul în care aceștia au tratat propria lor istorie denotă o tendențiozitate șocantă, mai ales, în raport cu personajele istorice de alte etnii.

Unele aspecte ale adevărului istoric sunt respectate, iar anumite momente au o realizare artistică de o profundă semnificație. Mă refer, în special, la scena din ajunul luptei decisive din 1480 cu tătarii Hoardei de Aur, moment în care Ivan al III-lea și cei doi frați ai săi, Andrei și Boris, se împacă între ei și merg împreună împotriva celor cărora timp de trei secole cnezatele rusești le plăteau bir. Abia după victoria de pe râul Ugra, rușii încetează a mai fi supușii Hoardei de Aur, iar peste câțiva ani Ivan al III-lea reușește să-și supună mai multe cnezate rusești, adunându-le într-un singur stat,

de unde a și rămas în istorie cu numele de „Adunătorul” (*«Собиратель русских земель»*).

Astfel că, începând cu ultimul deceniu al secolului XV, el deja semnează tratatele și actele oficiale cu titlul de „Țar al tuturor Rusiilor” (*«Царь всея Руси»*), titlul „țar” provenind de la latinescul „caesar”. E adevărat, că pentru a fi pe înțelesul tuturor el mai preciza, adăugând „și mare cneaz de Vladimir, de Moscova, de Novgorod, de Pskov, de Tver, de Perm, de Ugra, al Bulgarilor [neam turcic pripășit între Volga și Don, de unde o parte migrează între anii 634-678 în sudul Dunării – actuala Bulgarie –, iar primul lor principe Boris, de origine slav, îi creștinează – 852-889 – în ritul bizantin ortodox, n.a.] și al altor ținuturi” (*«и великий князь Владимирский, и Московский, и Новгородский, и Псковский, и Тверский, и Пермский, и Югорский, и Болгарский, и иных земель»*). Astfel, Rusia ca stat unitar apare abia la sfârșitul secolului XV, până atunci existând în această parte a Europei doar niște cnezate autonome care se luptau crâncen între ele. Autorii filmului evită acest amănunt, prezentându-l pe cărmaciul cnezatului Moscovei ca pe unul care deja stăpânea și celelalte cnezate, din când în când hărțuindu-se cu câte un cneaz (sau cu mai mulți), care cuteza(u) să crâcnească sau să-i iasă de sub ascultare. Mai sunt și alte reușite ale autorilor filmului, însă rostul acestor consemnări e altul. Vorba e, că istoricul rus Karamzin descrie cum a fost pețită fiica lui Ștefan cel Mare, ca viitoare soție pentru Ivan cel Tânăr (*«Молодой»*), primul fiu al marelui cneaz

moscovit Ivan al III-lea. El menționează că această intenție este supravegheată de bunica mirelui (și mama lui Ivan al III-lea), marea cneaghină Marta, care îl trimite în acest scop la Suceava pe cneazul Mihailo Pleșceev. Acesta sosește la curtea domnitorului în septembrie 1482, iar acest eveniment este pomenit și de cronicarii moldoveni, aceștia precizând că trimisul Moscovei ținuse, prin procură, locul mirelui la ceremonia logodnei oficiată de mitropolitul Teoctist. Întoarcerea alaiului de nuntă la Moscova durează mai mult de o lună, iar la noul ei loc de trai Elena găsește o iarnă în toată legea. I se oferă găzduire la mănăstirea „Voznesenie”, ctitorită de marea cneaghină Marta, unde face cunoștință și cu viitorul ei soț.

În studiul său *Elena Moldovei* Gheorghe Asachi menționează: „Cununia și nunta are loc pe 6 ianuarie 1483, unde Elena este admirată de toți nu doar pentru frumusețea și blândețea ei, ci și pentru ușurința cu care vorbea limba rusă, cunoscând foarte bine și pe cea sârbă.” Acest lucru, firește, a declanșat gelozia și ura cătrănită a Sofiei Paleolog, mama vitregă a mirelui și personajul principal al filmului. Autorii serialului reflectă acest amănunt, însă distorsionând adevărul istoric într-un hal fără de hal. În primul rând, pentru a-și etala măreția și grandoarea națiunii ruse, aceștia evită a spune că în acea perioadă, la șapte ani de la strălucita victorie a lui Ștefan cel Mare de la Vaslui din 1475 asupra uriașei armate turcești cu 120 de mii de oșteni, Țara Moldovei și domnitorul ei erau celebri în toată Europa, iar înrudirea cu Ștefan al III-lea era o onoare pentru orice rege, crai sau împărat. Cnezatul Moscovei, însă, era atunci unul ca atâtea altele din șirul cnezatelor rusești, liderii europeni știind că acestea erau supuse Hoardei de Aur, că Ivan al III-lea se hărțuia cu regatul Poloniei pentru pământurile cnezatului de Kiev. Iar istoria relevă că în acea perioadă

Rusia Kieveană aparținea Ducatului Lituaniei, supus craiului leșesc Kazimir.

Autorii filmului fac abstracție de ceea ce a scris Karamzin, în special, că Ștefan Vodă nu a fost niciodată la curtea marelui cneaz moscovit. Pentru ei primează ficțiunea artistică, în care Ștefan cel Mare sosește la curtea marelui cneaz pentru a-și înfățișa fiica. Aici, Ivan al III-lea urmează să decidă cu cine să-l însoare pe fiul său: cu moldoveanca Elena (de fapt, rușii îi spuneau Elena Voloșanca) sau cu una dintre cele șase fiice ale craiului polon Kazimir, care îl solicitase pe Ivan cel Tânăr să-i fie ginere. Iar după succedarea scenelor cu domnitorul Țării Moldovei, se creează impresia că acest personaj pare a fi mai degrabă un omulean care vine la piață să-și vândă o gâscă sau o capră. În plus, actorul care-l joacă pe Ștefan Vodă este cu mult mai în vârstă ca Ivan al III-lea, în realitate ei fiind aproape de-un leat. (Deși, deocamdată, n-au fost descoperite acte care să confirme ziua și anul nașterii lui Ștefan cel Mare, există diverse ipoteze în această problemă. Dacă teoria numerologiei ar fi recunoscută de știința modernă, ar putea fi luată în calcul și ipoteza întemeiată pe niște misterioase coincidențe dintre viețile „atletului creștinătății” și cea a „adunătorului într-un stat unitar al cnezatelor rusești”. În acea perioadă și voievodul Țării Moldovei – sau al Valahiei Mici – era cunoscut ca Ștefan al III-lea, apoi ambii rămân văduvi în același an 1467, când moare atât prima soție a lui Ivan al III-lea, mama lui Ivan cel Tânăr, cât și prima soție a lui Ștefan Vodă, Evdochia de Kiev, mama Elenei. În același an, 1472, Ivan al III-lea se căsătorește cu Sofia Paleolog, iar Ștefan Vodă cu Maria de Mangop – și ea odrasla de neam bizantin. La doar 32 de ani (la 7 martie 1490), moare Ivan cel Tânăr, primul fiu al marelui cneaz, și tot la 32 de ani moare la Constantinopol Alexandru (la 26 iulie 1496), primul fiu al domnitorului moldovean. În 1505, la 27

octombrie, la vârsta de 65 de ani și nouă luni, moare Ivan al III-lea, în acest an, doar că la 18 ianuarie, stingându-se și Elena într-o carceră de sub zidurile Kremlinului. Pornind de la aceste inexplicabile coincidențe, mai știind că Ștefan cel Mare a trecut la cele veșnice la 2 iulie 1504, s-ar putea presupune că, în cazul în care a decedat și el la vârsta lui Ivan al III-lea, domnitorul moldovean e posibil să se fi născut în toamna anului 1438.)

Alt istoric celebru al Rusiei, care este V.O. Kliucevski, o descrie pe Sofia Paleolog ca pe „o intrigantă cu minte ascuțită și o femeie neobișnuit de șireată, având o influență foarte mare asupra marelui cneaz (...), boierilor le era antipatică, fiind poreclită „femeia rea” și „vrăjitoarea” (*„женщина необыкновенная, хитрая, очень тонкий ум и интригантка, имевшая большое влияние на великого князя [...], бояре по нелюби к ней звали её „злая жена-чародейка”*). O cu totul altă atitudine aveau boierii de la curtea marelui cneaz față de Elena Voloșanca și fiul ei Dimitrie. În film însă e totul pe dos, Elena fiind întruchiparea trufiei, a semeției și a desfrâului, pusă pe intrigi și pe sfidarea canoanelor ortodoxe, în final fiind învinuită (împreună cu un grup de curteni) de erezie și condamnată la moarte. Dar cea mai tendențioasă reflectare a subiectului, printr-o grosolană denaturare a istoriei se vede în felul în care sunt prezentate motivele morții lui Ivan cel Tânăr, acesta fiind, chipurile, otrăvit chiar de... propria soție.

În realitate, după cum scrie Gheorghe Asachi în aceeași lucrare a sa, soțul Elenei era un model de bravură și curaj, dar pe neașteptate, în iarna anului 1490, ologește. Medicul personal al Sofiei Paleolog, adus de ea din Veneția, promite că-l va pune pe picioare. După un „tratament” cu fel de fel de mixturi și procedee sofisticate, soțul Elenei moare în floarea vârstei. Înfuriat și deznădăjduit de marea pierdere, Ivan

al III-lea poruncește să i se ia capul medicului. Deși cade în dizgrația soțului și Sofia, fiind bănuită că și ea poartă vina morții lui Ivan cel Tânăr, grecoaica jubilează, deoarece calea fiului ei Vasile spre tronul Rusiei moscovite devenise liber. Presupunând că în această moarte a lui Ivan cel Tânăr sunt implicați și cei doi frați ai săi, marele cneaz îi încarcerează. Peste trei ani, în 1493, Andrei moare în închisoare, iar la câțiva ani trece la cele veșnice și Boris. În 1497 lui Ivan al III-lea i se aduc dovezi despre niște intrigi de ale Sofiei și el, pentru a-i demonstra cine decide la curtea sa, poruncește ca nepotul său Dimitrie să fie încoronat ca moștenitor al tronului. Evenimentul are loc cu mult fast la 4 februarie 1498, când Dimitrie, la doar cei 15 ani ai săi, este încoronat cu „căciula” marelui cneaz de Kiev Vladimir Monomah (*„шапка Мономаха”*), care încă din anul 1125 era simbolul unității tuturor cnezatelor rusești, proces realizat de Ivan al III-lea „Adunătorul”.

În film toate aceste amănunte lipsesc, el încheindu-se cu o scenă în care grupul de boieri care pledau pentru iluminism, în frunte cu Elena Voloșanca, sunt aduși într-o piață din centrul Moscovei, unde urmează, în calitatea lor de „eretici”, să fie decapitați. În final, coroana lui Monomah i se pune pe cap lui... Ivan cel Groaznic, primul fiu al lui Vasile, adică nepotul Sofiei și al marelui cneaz. Acesta are 17 ani, cu doi ani mai mult ca Dimitrie, doar că evenimentul are loc în 1547, cu jumătate de secol mai târziu. E un procedeu obișnuit de cinema și de ficțiune artistică, adolescentul încoronat traversând un fel de tunel temporal și fiind urmărit de privirile tuturor personajelor din subiectul despre Sofia Paleolog. Exegeții din domeniu menționează că Papa de la Roma i-o pețise pe Sofia Paleolog lui Ivan al III-lea doar cu scopul de a răspândi în cnezatele rusești catolicismul. Dominată însă de sentimentul grandoman al apartenenței la familia imperială

bizantină, grecoaica își alege propria cale și strategie, inoculându-le soțului și curtenilor acestuia ideea că prin promovarea credinței ortodoxe Moscova are șansa să ajungă următorul, după Constantinopol, centru al creștinătății. Dacă primul centru era considerată Roma, capitala Imperiului Roman căzută în catolicism, iar al doilea era Constantinopolul, capitala Imperiului Bizantin cotropită și desființată de Poarta otomană în 1453, a treia Romă urma să fie Moscova și această idee domină de-a lungul a cinci secole până-n prezent mințile elitelor de tot soiul ale statului rus.

Autorii filmului trec cu vederea episodul că timp de un an tronul și coroana „tuturor Rusiilor” a aparținut lui Dimitrie, vlăstar valah și nepot al lui Ștefan cel Mare. Nu Ivan cel Groaznic a fost primul țar al Rusiei, încoronat cu celebra „căciulă” a lui Monomah, ci Dimitrie, fiul Elenei Voloșanca, chiar dacă după ceremonia din 1498 el rămăsese oficial cu titlul de doar „mare cneaz”. Cu un an înainte de a muri, Sofia reușește ca fiul ei, Vasile, să obțină titlul de moștenitor al tronului nu prin încoronare, ci doar prin testamentul semnat de tatăl său în 1502. Iar cu câțiva ani mai devreme, în aprilie 1499, intriganta Sofia făcuse tot posibilul ca Elena și fiul ei Dimitrie să ajungă în dizgrația lui Ivan al III-lea. Ea izbuti să declanșeze furia oarbă a marelui cneaz împotriva unor boieri din suita Elenei, sugerându-i că aceștia, cică, îl promovează și-l susțin pe Dimitrie, viță de valah, în ide-

ea de a supune în viitor cnezatele rusești Țării Moldovei. În consecință, cneazului Simeon Reapolovski i se taie capul, cneazul Petrikeeov și fiul său Vasile (cu rădăcini valahe) sunt călugăriți, iar ceilalți boieri din suita Voloșancăi sunt întemnițați, Elena și Dimitrie ajungând a fi închiși în beciurile Kremlinului. După ce Vasile se debarasează, la începutul anului 1505 de pericolul cel mai mare pentru viitorul său, care era Elena Voloșanca, acesta preferă să aibă o domnie relativ mai sigură și-l suportă pe Dimitrie doar până în 1509, când nepotul lui Ștefan cel Mare se stinge în închisoare la vârsta de doar 26 de ani.

Astfel, actuala Rusie nu doar ne impune (prin oamenii ei de aici și de la Moscova) diverse embargouri economice, presiuni politice și ideologice, manipulări ale mentalului colectiv prin mijloacele de (dez)informare în masă, ci ne tratează și ca pe niște vasali, precum timp de trei secole fuseseră ei pentru tătaro-mongoli. Aceștia mai și denaturează în modul cel mai tendențios, ipocrit și grosolan un trecut românesc, despre care contele literaturii ruse L.N. Tolstoi recunoștea în 1854 că „destinul acestui popor e împletit din farmec și tristețe”. Și, într-adevăr, e trist că după ce se face abstracție de aspectul științific al istoriei, ea fiind interpretată într-un mod tendențios, doar ca o ficțiune artistică, nu mai rămâne nici urmă din farmecul unui trecut pe care se întemeiază prezentul și viitorul unui popor.

LA CENTENARUL „REGINEI ROMANTELOR ROMÂNEȘTI”

VI. PRISĂCARU

Ioana Radu s-a înscris temeinic într-o listă de aur a interpreților de muzică românească din sec. XX. Într-un imaginar pantheon al armoniilor române, ar sta alături de Maria Tănase și Maria Lătărețu – ca să ne limităm la doar două nume de glorie ale muzicii populare. Cât privește repertoriul ei de romanțe, aici se pare că nu a avut concurenți în epocă și nu se știe când vor mai apărea interpreți ai acestei specii muzicale pe potriva Ioanei Radu. Cântecele ei sunt ascultate cu aceeași emoție ca și cu 30, 40, 50, 60, 70 de ani în urmă. Impresionează repertoriul, harul și stilul interpretativ ale Ioanei Radu nu numai pe adulți, dar și pe tinerii care abia de-i deslușesc numele, fără a bănuși ce existență zbuciumată stă în spațiile unei prezențe artistice impresionante, de-a lungul a șase decenii. Articolul de față este un pios omagiu adus cântăreței. Tot-

dată, această evocare urmărește scopul de a apropia melomanii de azi de chipul cât mai veridic al Ioanei Radu, pe care l-am zugrăvit de-o manieră ușor setnimentală, dar mai ales documentară.

Faimoasa interpretă română de muzică populară și de romanțe, Ioana Radu, a fost sora cântăreței Mia Braia (1911-1996). S-a născut la 17 februarie 1917, la Craiova, în familia unui cârciumar. Numele adevărat – Eugenia (Jana) Braia.

Face studii la Liceul „Elena Cuza” din orașul natal, unde profesoara de muzică îi cultivă dragostea pentru cântecul lăutăresc și pentru romanță. Însă primele melodii populare le-a învățat de la lăutarii cârciumii pe care o ținea tatăl ei, numită cu o doză de umor „La ieftenirea traiului”. Cu această „zestre”, participă, în ianuarie 1936, la un concurs de muzică populară, organizat de Societatea Română de Radiodifuzine, care îi aduce succes: din 800 de candidați înscriși, au fost admise doar Eugenia Braia și Eugenia Nedelea (Ioana Radu și, respectiv, Rodica Bujor). Câțiva ani mai târziu, în aprilie 1939, debutează cu un program de muzică ușoară la Radio București. La Radio, în octombrie 1939, prezintă un minirecital de muzică populară (inclusiv piesele *Când o fi la moartea mea*, *Foaie verde ca cicoarea*, *Am iubit și-am să iubesc* etc.), acompaniată de orchestra lui Vasile Julea și fiind anunțată cu pseudonimul artistic Ioana Radu, pe care i-l alesese compozitorul Ion Filionescu, pianistul lui George Enescu.

Confruntându-se cu probleme financiare, un timp cântă la restaurantul „Azuga” din Ploiești, dar face naveta în capitală – de trei ori pe săptămână – pentru a susține recitaluri la Radio. După o jumătate de an de aflare la Ploiești, se stabilește definitiv la București, unde interpretează cu mult succes perle ale folclorului românesc în restaurante faimoase ca „Princiar”, „Cina”, „Potcoava”, „Motanul negru”. Ascultând de sfatul lui Gaby Michailescu (impresara Mariei Tănase și a altor celebrități ale muzicii populare din acea epocă), Ioana Radu se consacră interpretării romanței românești.

Continuă colaborarea cu Radiodifuziunea Română, însă își lărgeste mult aria activității interpretative. Astfel, după cel de-al Doilea Război Mondial, prezintă recitaluri la Teatrul de revistă „Constantin Tănase”, la Circul de Stat; cântă și cu Orchestra de muzică populară „Barbu Lăutaru”. Se produce și la Ateneul Român, alături de Maria Tănase, Rodica Bujor, Ion Luican și alte vedete ale muzicii românești, la ani-

versarea a 40-a de carieră artistică a compozitorului Grigoraș Dinicu (1947).

În 1961, în timpul unui turneu, autobuzul ce transporta artiștii, a fost implicat într-un oribil accident de circulație, pe șoseaua Orșova – Caransebeș. Ioana Radu a fost grav rănită la picioare, rămânând cu sechele pe viață. Accidentul a marcat-o profund pe artistă și, în 1967, a susținut o serie de spectacole de adio care erau o aluzie transparentă la retragerea cântăreței din viața artistică. Aceste spectacole au fost grandioase, adunând mulțimi de admiratori pe stadioanele din Timișoara, Cluj-Napoca, Arad, ceea ce i-a inspirat Ioanei Radu mai multă încredere în forțele sale, în talentul său, determinând-o să se implice din nou, mai energic, în programele de radio și televiziune.

A participat la mai multe ediții ale Festivalului național de romanțe *Crizantema de aur*, care se desfășoară anual, din 1967, la Târgoviște. Din 1969, așadar, de la chiar prima ediție, Ioana Radu a făcut parte din juriul Festivalului-concurs *Maria Tănase*, de la Craiova.

În februarie 1987, la Sala Radio, a avut loc spectacolul aniversar *Omagiu romanței*, cu ocazia împlinirii de către Ioana Radu a vârstei de 70 de ani. La spectacol artista a susținut un recital compus din piese dragi, de succes la public, însă programul a fost „filtrat” de cenzura comunistă, care a insistat să se țină cont de „sugestiile” cerberilor regimului. Atmosfera a fost încălzită, în schimb, de participarea unor colegi de breaslă apreciați și de marele public, și de sărbătorită: Elvira Cârje, Dorin Teodorescu, Alla Baianova, Nicolae Nițescu, Angela Similea, Corina Chiriac, Marius Țeicu, Ștefania Rareș, Daniela Condurache ș.a.

Să amintim câteva din piesele muzicale ce au făcut rezistent peste ani și decenii repertoriul Ioanei Radu. **Cântece populare:** *Bună seara, mândră bună, Radu mamii, Mai vino seara pe la noi, De la moară pân’ la*

gară, *Geaba-i lună, geaba-i stele, N-am să trăiesc cât pământul, Dealu-i deal și valea-i vale, Leliță Ioană, Piatră, piatră, Tudorițo nene, Aș muri, moartea nu vine, Pelin beau, pelin mănânc, Nicuțo, draga neichii, Bate vântul vinerea, Cine mi te-a scos în cale, De-aș trăi ca bradu-n munte, Toată lumea-mi zice Lotru, Ciobănaș cu trei sute de oi, Mi s-a rupt căruța-n drum etc.* **Romanțe și cântece de petrecere:** *Car frumos cu patru boi, La umbra nucului bătrân, Barca pe valuri, Și în chioșc fanfara cânta, La oglindă, Mai am un singur dor, Am început să-mbătrânesc, Te rog să uiți că te-am iubit, Mi-e dor de ochii tăi adânci, Aș vrea iar anii tinereții, De dragul tău am plâns, Inimă de ce nu vrei să-mbătrânești, De tine nu-mi mai este dor, De la primărie-n sus, N-ai să știi niciodată, I-auzi, valea cum mai cântă, Rița, A venit aseară mama, Nu se poate, Romanța amintirilor, În fânul de curând cosit ș.a.*

În 1987 Ioana Radu a mai cântat în filmul *O zi în București*, alături de interpreți îndrăgiți ca Angela Similea, Anda Călugăreanu, Gică Petrescu. Tot atunci, în 1987, regizorul Pompiliu Gâlmeanu realizează filmul documentar *Omagiu romanței – Ioana Radu*, artista fiind protagonista peliculei.

După 29 de ani cât s-a deplasat numai cu cadrul (din 1961, după accident), Ioana Radu s-a stins din viața la 19 septembrie 1990, într-o cumplită singurătate. A fost înmormântată la Cimitirul „Bellu”, fiind condusă pe ultimul drum de mii de admiratori.

Ioana Radu a avut cinci căsătorii: „rând pe rând, m-am căsătorit cu toți bărbații pe care i-am iubit”, mărturisea într-un interviu artista. Totuși, se pare că nu a fost tocmai

fericită în viața personală. Însă muzica populară, romanțele îi umpleau mereu golul creat în suflet. În plus, avea și alte pasiuni, neordinare: mașinile, viteza, motocicletele. A fost a doua femeie în România, cu carnet de conducere, obținut încă în perioada interbelică. La fel, a fost o microbistă înfocată, declarându-se fană „până la moarte” a echipei de fotbal „Rapid”.

Romanțele și melodiile populare interpretate de Ioana Radu au plăcut tuturor, cântăreața fiind pe drept supranumită „regina romanțelor românești”. „Vocea dumitale parcă e tot de pe-aici, de prin Vălenii de Munte, că e curată precum apa de izvor”, avea să i se confeseze, emoționat, Nicolae Iorga. Iar George Enescu afirma: „Glasul Ioanei Radu face minuni, pe care le doresc și viorii mele.” A deținut titlurile de Artistă Emerită (în 1957), apoi de Artistă a Poporului (în 1964). Între timp, i s-a acordat ordinul *Meritul Cultural*, clasa a II-a – pentru bogata sa activitate de interpretă de muzică populară și de romanțe.

Stilul interpretativ și repertoriul select al Ioanei Radu au influențat benefic evoluția artistică a multor cântărețe de folclor și de romanțe din întreg spațiul românesc, inclusiv Basarabia anilor de regim sovietic (cu precădere, anii '60-'90 ai sec. XX). În octombrie 1998, la Craiova, a avut loc prima ediție a Festivalului Național de romanțe *Ioana Radu* care, de atunci, se desfășoară cu regularitate, o dată la doi ani, în semn de omagiu și de prețuire pentru cântăreața originală din acest frumos oraș oltenesc. O stradă din București, una din Craiova și alta din Chișinău (în sectorul Buiucani) poartă numele reputei interprete.

SĂ NU UITĂM NICICÂND DE MIOARA AVRAM

Vlad POHILĂ

Am îndrăgit-o de la prima... audiție – era prin anii '70-'80 ai secolului trecut, când Mioara Avram ținea, pe urmele lui Alexandru Graur, la Radio București, un ciclu de formidabile emisiuni de cultivarea limbii. Tocmai această tangență cu numele și preocupările savantei m-a determinat să-i caut cărțile – puține, dar am găsit câte ceva și la Biblioteca Academiei de la Chișinău. Apoi, am avut norocul să o cunosc „pe viu”: în 1988, când Mioara Avram a venit la Chișinău, în cadrul primei delegații de lingviști din România, alături de Gheorghe Mihăilă și Grigore Brâncuș, fiind invitați ai Institutului de Filologie al AȘM.

În anii următori, am avut o impresionantă – pentru mine, cel puțin – relație, comunicare: la București, apoi iarăși la Chișinău; prin corespondență, prin convorbiri telefonice, prin discuții la o cafea, uneori și la un pahar de vin ales. Personalitatea ei, de-a dreptul ieșită din comun, nu putea să nu frapeze; nu putea să nu dea ghes unui ziarist să-i facă o abordare. Astfel m-am putut ridica la vrednicia de a-i lua un interviu, făcându-i și o succintă, dar emoționantă prezentare, în îndepărtatul deja an 1990, pentru faimoasa pe atunci revistă „Glasul”. Când am auzit că se află pe patul suferinței, cu gândul de a-i inspira ceva optimism și puțină voie bună, am scris și am publicat în revista „Limba Română” un eseu, pe care i l-am înmănat personal, în ospitalierul apartament de pe strada Sfinții Voievozi, din București, al familiei de lingviști Mioara și Andrei Avram. Era la începutul primăverii lui 2004, și nu-mi puteam imagina că pe la mijlocul verii mă voi forța să scriu, despre distinsa lingvistă și învățătoare a noastră, la timpul trecut, la acel trecut ireversibil specific mai ales unui necrolog. (A se vedea: Pohilă, Vlad. Ne-a părăsit, cu ochii obosiți, Mioara

Avram // Timpul, 17 iulie 2004, p. 12. – In memoriam).

Am publicat și după decesul Mioarei Avram articole despre personalitatea ei neordinară și valoroasa ei operă, lăsată nouă ca moștenire. Am vorbit, cu diferite ocazii, la diverse posturi de radio și televiziune, în numeroase prelegeri sau conferințe. Întotdeauna am avut ce povesti despre redutabila savantă și fiică iubitoare a poporului său, „de la Nistru pân' la Tisa”. Această senzație o am și acum, redactând articolul de față, cu gândul la o zi de la începutul lunii Făurar, când Mioara Avram ar fi împlinit 85 de ani...

„Personalitate proeminentă a lingvisticii românești”, „cu merite de netăgăduit în domeniul românisticii” (rev. *Limba română* de la București, nr. 1-2, 1992), Mioara Avram a fost soția lingvistului Andrei Avram (n. 1930); împreună au crescut trei fii.

S-a născut la 4 februarie 1932, la Tulcea, în familia ofițerului Nicolae Grigorescu și a Măndiței (n. Caraman), profesoară de română. S-a stins din viață la 12 iulie 2004, la București.

După absolvirea liceului din orașul natal (1949), urmează Facultatea de Filologie (specialitatea: limba și literatura română) a Universității din București, a cărei licențiată devine în 1953. În 1959 își ia doctoratul, în cadrul Institutului de Lingvistică din București al Academiei Române, cu teza *Evoluția subordonării circumstanțiale cu elemente conjuncționale în limba română*. Din 1951 până la sfârșitul vieții a activat la Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Alexandru Rosetti”, din București, al Academiei Române, cu diverse încadrări succesive: de la preparator (1951) și cerce-

tător (1953), până la șef de sector (1963), cercetător principal I și șef de sector (1990).

A activat, prin cumul, în învățământul superior: asistentă la Facultatea de Filologie a Universității din București (1954-1956), lector la Institutul Pedagogic „Maxim Gorki” (1961-1963), lector la Facultatea de Limba și Literatura Română a Universității din București (1963-1967). Din 1969 conduce doctorate (zece teze susținute).

A avut stagii de documentare în străinătate: URSS (1965), Ceho-Slovacia (1966), Franța (1969, 1973). A prezentat numeroase comunicări la manifestări științifice internaționale din Țară: al X-lea Congres Internațional al lingviștilor – București, 1967; al XII-lea Congres Internațional de lingvistică și filologie romanică – București, 1968; Colocviul Internațional *Eugen Coșeriu* – Iași, 1992; Colocviul Internațional *Sextil Pușcariu* – Cluj-Napoca, 1998 etc.). În străinătate a ținut conferințe (Universitatea din Viena, 1993), mai participând la congrese și colocvii științifice – de lingvistică și filologie romanică, onomastică și românică (Napoli – 1974; Trier – 1983, 1986; Berlin – 1987; Sofia – 1990; Regensburg – 1990;

Paris – 1991; Tutzing / München – 1993, Palermo – 1995).

Mioara Avram a fost printre primii lingviști din România care a participat (începând cu anul 1988) la diverse conferințe, colocvii, simpozioane și a ținut prelegeri la Chișinău: de popularizare a cunoștințelor lingvistice (în special, probleme de gramatică și ortografie, istoria limbii, cultivarea limbii etc.), despre identitatea limbii române vorbite pe ambele maluri ale Prutului etc. A scris, a redactat articole, studii, comunicări, memorii, declarații, apeluri, alte documente despre denumirea corectă – română – a limbii literare din Republica Moldova, Nordul Bucovinei și Sudul Basarabiei. În vara anului 1990, împreună cu lingvista Flora Șuteu (1930-2016) a ținut la Chișinău cursuri de limba română pentru profesorii din școlile și liceele din R. Moldova. Ulterior, a prefăcut lucrări de referință de autori sau editori basarabeni, a publicat articole și studii în periodice de specialitate de la Chișinău (*Revistă de lingvistică și de știință literară*, *Limba Română*); a acordat dreptul pentru editarea la Chișinău a cărților sale *Ortografie pentru toți* (Ed. „Litera”, 1997) și *Cuvinte-*

le limbii române între corect și incorect (Ed. „Cartier”, 2001).

S-a impus plener și rodnic în domenii de activitate științifică precum: limba română (în special – gramatica istorică, descriptivă și normativă, formarea cuvintelor, ortografie; de asemenea – lexicologie, filologie, dialectologie), istoria lingvisticii românești, romanistică. Este autoarea unor importante studii și articole (circa 160), tipărite în publicații de specialitate (inclusiv 10 – în străinătate), peste 50 de recenzii, cronici, prefețe; peste 50 de articole de popularizare în periodice nelingvistice, are zece volume de autor. A prezentat sute de emisiuni cu probleme de limbă la Radio București și la Televiziunea Română, prelegeri și conferințe la diferite redacții, edituri, universități, cursuri de perfecționare a cadrelor didactice; două cursuri de română pentru străini etc.

În 1960 tipărește, în baza tezei de doctor, lucrarea *Evoluția subordonării circumstanțiale cu elemente conjuncționale în limba romană* – o importantă cercetare în domeniul sintaxei istorice, pentru care în 1960 i s-a acordat Premiul B.P. Hasdeu al Academiei Române. Volumul *Gramatica pentru toți* (ed. I – 1986; ed. III, revăzută și adăugită – 2001), pentru deosebitele virtuți științifice pe care le întrunește, a fost supranumită de unii colegi de breaslă *Biblie a lingviștilor și filologilor români* (dr. prof. univ. Emil Ionescu). Rămân ca niște studii de referință în domeniu (cultivarea limbii sub cele mai diverse aspecte) cărțile Mioarei Avram *Probleme ale exprimării corecte* (1987), *Ortografie pentru toți. 30 de dificultăți* (1990, 1997) și *Cuvintele limbii române între corect și incorect* (2001). Studiul *Anglicismele în limba română actuală* (1998) e consacrat interferențelor lingvistice româno-anglo-americane, iar lucrarea *May We Introduce the Romanian Language to You?* (în colaborare cu Marius Sala, 2000) îi are ca destinatari pe străinii ce

doresc să studieze limba română. Scris și tipărit inițial în engleză, studiul vede lumina tiparului și în română, apoi și în franceză.

A participat la scrierea și redactarea unor lucrări colective de o importanță aparte pentru evoluția lingvisticii contemporane românești (14 lucrări, total 22 de volume, adesea fiind și conducătoare, coordonatoare), inclusiv: ediția academică a *Gramaticii limbii române* (vol. I, 1954; vol. II, 1963), *Studii și materiale privitoare la formarea cuvintelor în limba română* (5 vol., 1959-1969), *Crestomație romanică* (vol. 1-3, 1962-1968), *Formarea cuvintelor în limba română* (3 vol., 1970, 1978, 1989), *Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române* (redactor responsabil; 1982), *Enciclopedia limbilor romanice* (1989), *Enciclopedia limbii române* (ed. I – 2001, ed. II – 2006); redactor responsabil (împreună cu acad. Silviu Berejan) la *Gramatica uzuală a limbii române* (Chișinău, 2001) ș.a.

Lucrările Mioarei Avram se remarcă printr-o impresionantă intuiție științifică, printr-o abordare aprofundată a subiectelor, prin meticulozitatea documentării, tăria argumentului, varietatea și concludența materialului ilustrativ (selectat ori alcătuit, de cele mai multe ori însă gândit și compus de autoare însăși), lingvista îmbinând fericit scrierea savantă cu eleganța și accesibilitatea expunerii.

A fost membră a unor organisme științifice internaționale (Société de Linguistique Romane; Réseau Panlatin de Terminologie – Realiter) și a mai multor foruri științifice din țară: Societatea Română de Lingvistică (din 1993 – președintă), Societatea Română de Lingvistică Romanică, Societatea de Științe Filologice, Comisia de cultivare a limbii; este membră de onoare a Societății „Limba Noastră cea Română” din Chișinău. Membră în comitetele de redacție ale unor prestigioase reviste de lingvistică și de filologie, de la București și de la Chișinău (*Studii și cercetări lingvistice*,

Revue roumaine de linguistique, Limbă și literatură, Limba română etc.

Membră în comisii de admitere și de examinare la doctorat și referentă oficială în comisii de susținere a unor teze de doctorat la Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti” și la Universitatea din București. A acordat asistență științifică pentru Institutul de Lingvistică din Chișinău. Referent („oponent critic”) invitat la susținerea unei teze de doctorat la Universitatea din Lund (Suedia) și la Universitatea „Kliment Ohridski” din Sofia (Bulgaria). Autoare a mai multor referate pentru acordarea unor titluri științifice onorifice la Universitatea „Al. I. Cuza” din Iași și la Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava. Expert în Comisia GAR (Granturile Academiei Române) – filologie.

Distincții: Premiul de Stat, clasa II (în colectiv), pe anul 1953; Premiul „B.P. Hasdeu” al Academiei Române (1960); Ordinul Muncii, clasa a III-a (1963); Premiul revistei *Flacăra* pentru lingvistică (1990).

„Înzestrată cu o minte scilpitoare și sistematică și cu un simț al limbii fără greș, cunoscătoare fără egal a tuturor aspectelor limbii române, având cunoștințe vaste în aproape toate domeniile lingvisticii, ținându-se la curent cu noutățile disciplinei noastre și ajutată de o memorie prodigioasă, Mioara Avram s-a identificat, prin lucrările colective pe care le-a conceput, condus și realizat, precum și prin opera sa personală, cu însăși limba română în tot ceea ce are ea mai valoros.” (Ioana Vintilă-Rădulescu)

UN LITUANIAN, PĂRINTE AL SEMIOTICII: ALGIRDAS JULIUS GREIMAS

Vlad POHILĂ

S-ar părea că, în secolul al XX-lea, știința a atins un nivel peste care nu se mai poate trece; că nu mai pot apărea noi domenii, sfere, compartimente pentru investigații. Și, totuși, au apărut și s-au dezvoltat nebănuite ramuri ale cercetării științifice. Una dintre acestea este și semiotica – „disciplina care cercetează felul în care funcționează comunicarea și semnificarea; relațiile dintre cod și mesaj, dintre semn și discurs. Unitatea fundamentală semiotică este semnul. Semiotica reprezintă studiul semnelor și codurilor – semne care sunt utilizate în procesul de producere și interpretare a mesajelor, respectiv, codurile care guvernează utilizarea acestor semne”. Semiotica mai este definită ca „un proces de schimb de mesaje de orice tip, împreună cu sistemul de semne sau coduri care se află la baza acestor mesaje” (cf. studiile cercetătorului american de origine maghiară Thomas Sedoek). „Semnifi-

cația unui mesaj poate fi descifrată doar în măsura în care cel care receptează mesajul cunoaște codul. Așadar, obiectul semioticii este teoria semnificației, încercând să explice cum anume se constituie aceasta pe baza semnelor și a codurilor”. De obicei, sunt amintite trei ramuri (compartimente) ce alcătuiesc semiotica: semantica, sintaxa, pragmatica (definiție și scurte comentarii apud: <https://ro.wikipedia.org/wiki/Semiotică>, accesat la 5.XI.2016).

Ca și oricare altă preocupare savantă, semiotica își are înainte-mergătorii, părinții, întemeietorii săi. Cei care știu de semiotică, vor evoca, în contextul dat, numele lui Ferdinand de Saussure (lingvist elvețian, 1857-1913) și pe cel al lui Charles Sanders Peirce (matematician și filozof american, 1839-1914) – cu referire la începuturile acestei științe, și, foarte posibil, alte două nume privitor la secolul XX: al lui Roland Barthes

(1915-1980, eseist, critic și filozof al literaturii, lingvist structuralist francez) și al scriitorului și savantului italian Umberto Eco (1932-2016). Înarmați cu aceste nume de redevabili lingviști, înarmați, probabil, și cu niște cunoștințe din opera lor, numeroși filologi rămân satisfăcuți, în această sferă a lingvisticii de ultimă oră. Or, această limitare (inofensivă, în fond) explică faptul că relativ puțini filologi de la noi cunosc și contribuțiile în semiotică ale unui lituanian – **Algirdas Julius Greimas**. Tocmai acestei neordinare personalități a poporului lituanian și a semioticii franceze (iar mai larg – și europene, și universale, aidoma conaționalului nostru Eugen Coșeriu, părintele lingvisticii integrale) consacram schița biografică de mai jos, ea fiind prilejuită, formal, de centenarul de la nașterea lui A.J. Greimas, care se marchează în anul curent.

* * *

Așadar, Algirdas Julius Greimas este, în primul rând, un lingvist lituanian, care însă s-a afirmat ca atare în Franța, din care motiv este calificat, de obicei, ca savant lituanian și francez, lingvist, unul dintre cei

mai puternici specialiști în semiotică din sec. XX, fondator al Școlii de semiotică de la Paris. S-a mai manifestat ca folclorist, teoretician al literaturii, eseist. Al doilea prenume – Julius – este scris, în multe surse, ca Julien.

S-a născut la 9 martie 1917, în or. Tula din Rusia, unde părinții se refugiaseră din Lituania curând după declanșarea Primului Război Mondial. A decedat la 27 februarie 1992, la Paris, fiind înmormântat, conform dorinței sale expuse în testament, la cimitirul Petrašiūnuj din Kaunas.

În 1919 familia Greimas se repatriază în Lituania. A.J. Greimas a absolvit liceul în or. Marijampolė, după care studiază, în anii 1934-1939, dreptul la Universitatea „Vytautas cel Mare” din Kaunas (capitala Lituaniei în perioada interbelică). Face apoi studii de lingvistică – la Universitatea din Grenoble, Franța, aici ocupându-se de cercetarea dialectelor provenșale ale limbii franceze. În 1939 se întoarce în Lituania, ca să-și facă datoria față de patrie, adică pentru a-și satisface serviciul militar. În anii 1940-1944 a locuit în or. Šiauliai, lucrând ca profesor la liceul de fete din această localitate.

În 1944, odată cu reocuparea de către URSS a Lituaniei, A.J. Greimas se întoarce în Franța. În 1949 susține la Universitatea Sorbona teza de doctor în filologie cu subiectul *La Mode en 1830. Essai de description du vocabulaire vestimentaire d'après les journaux de mode de l'époque (Moda în 1830. Încercare de descriere a vocabularului vestimentar după revistele de modă din acea epocă)*.

În anii 1950-1958 predă la Universitatea din Alexandria, Egipt; apoi la universitățile din Ankara și Istanbul, Turcia (1958-1963), ca în perioada 1962-1965 să fie profesor la Universitatea din Potiers, Franța. Din 1965 ține un seminar de lingvistică și semiotică (semio-lingvistică) la Școala Practică de studii superioare din

capitala Franței, astfel fondând Școala de semiotică de la Paris. A.J. Greimas a aplicat la structuralismul francez anumite realizări ale formalismului rusesc (lucrările lui V. Propp), construind pe baza funcțiilor sale o schemă a textului și semnificațiile acestuia în genere. La fel, a formulat o imagine a semnificației, reprezentată prin „pătratul semiotic”, cu origini în pătratul logic al lui Aristotel.

Este autorul unor valoroase studii și monografii de lexicografie și lexicologie, inclusiv al unor dicționare ale limbii franceze vechi: *Dictionnaire de l'ancien français jusqu'au milieu du XIVe siècle* (1968); *Dictionnaire du moyen français* (în colab., 1992) etc. A elaborat lucrări de teorie a semanticii structurale și a sintaxei narrative, studii vizând diferite aspecte ale semioticii: *Sémantique structurale: recherche de méthode* (1966); *Du sens, essais sémiotiques* (partea I, 1970; partea II, 1983); *Maupassant: la sémiotique du texte, exercices pratiques* (1975); *Sémiotique et les sciences sociales* (1976); *Sémiotique: dictionnaire raisonné*

de la théorie du langage (vol. 1, 1979; vol. 2, 1986); *Sémiotique des passions: des états de choses aux états d'âme* (1991) ș.a.

În anii 1970 s-a ocupat de reconstruirea mitologiei lituaniene, recurgând la metodele structuraliste ale lui Claude Lévi-Strauss, Georges Dumézil și Marcel Detienne. Patriei sale a dedicat și un amănunțit și emoționant eseu istorico-publicistic: *La Lituanie un des Pays Baltes* (în colaborare), apărută postum, în 1993, la Vilnius.

Scrierile sale sunt traduse în zeci de limbi din Europa, Asia, America; deosebit de populare fiind, după 1990, în patria sa, Lituania. Alături de Roland Barthes, A.J. Greimas este dintre cei mai citați lingviști semioticieni, de către cercetătorii în domenii. Anul 2017 a fost declarat, prin Calendarul UNESCO, „Anul Algirdas Julius Greimas”. Lituania, Franța, Estonia, Polonia, Letonia, dar și alte țări sunt, în 2017, gazdele unor suite de manifestări omagiale, conferințe și sesiuni științifice consacrate vieții și operei acestui mare lingvist al secolelor XX și XXI.

THEOFIL IONCU – UN MINISTRU DE CARE ARE NEVOIE ASTĂZI BASARABIA

Iurie COLESNIC

*„Dacă nu se expune la
primejdii, omul nu vede
fericirea, dacă însă riscă,
atunci, dacă trăiește, o vede.”*

(Mahābhārata)

Satul Olișcani din raionul Șoldănești a dat Moldovei doi mari economiști. Este vorba de Theofil Ioncu și Ion Ustian, ultimul a fost președintele Consiliului de Miniștri al RSS Moldovenești. Biografia lui Theofil Ioncu ne interesează din mai multe puncte de vedere, deoarece s-a afirmat ca un foarte bun specialist în domeniul financiar și, totodată, l-am descoperit că a fost un animator al culturii, editând cărți

de popularizare pentru țărani, editând revista *Basarabia economică* și, ceea ce este foarte curios, o bună parte a vieții și-a consacrat-o educației generației tinere, fiind profesor de liceu la Orhei.

Din acest noian de informații vom contura doar o singură carte, care mi se pare foarte importantă pentru un moment crucial al istoriei Basarabiei, *Reforma agrară*. Visul milenar al țăranimii urma să se împlinească, dar cum se va face această reformă, care vor fi criteriile de împărțire a pământului, de la cine va fi luat pământul, toate aceste aspecte delicate trebuiau explicate și cel mai bine a reușit s-o facă unul dintre promotorii reformei, Theofil Ioncu, care a tipărit o broșură intitulată *Cât pământ va primi fiecare țăran și cum ar trebui să se împartă pământul Basarabiei* (Chișinău, 1917). Argumentarea lui este extrem de plauzibilă:

„Pământ!... Pământ!...

Țăranul totdeauna gândește la pământ.

El a cerut pământ și pământ cere și astăzi, când cârma țării a trecut în mâna poporului.

Poporul a dobândit libertatea, dar singură libertatea e puțin; poporului îi mai trebuie pământ.”

Reforma agrară în Basarabia a reușit în mare parte și din cauza că argumentarea teoretică a acestei necesități s-a făcut în cunoștință de cauză și în scurtă vreme rezultatele reformei s-au făcut simțite pe întreg teritoriul Basarabiei.

Problema dată și-a găsit reflectare în operele istoricilor noștri, de aceea nu vom

insista asupra aspectului respectiv, ci vă propunem doar formula enciclopedică a acestei biografii captivante.

„Ioncu, Theofil (22.VII.1885, Olișcani, jud. Orhei – 16.III.1954, Iași).

Român. Studiile superioare și le-a făcut la Institutul Superior din Moscova și la Școala Superioară Comercială, iar apoi la Universitatea din Leipzig. A fost președinte al Partidului Național Moldovenesc, format în 1917.

În Sfatul Țării a fost ales deputat din partea Partidului Național Moldovenesc.

Mandat validat de la 21.XI.1917 până la 27.XI.1918.

Președinte al Comisiei Constituționale de la 19 mai până la 13 iulie 1918. Membru al Comisiei Juridice, al Comisiei de Declarații și Statute și al Comisiei Administrative. A participat activ la lucrările Congresului Naționalităților din Rusia ce și-a ținut lucrările la Kiev (1917), asistând, din partea Basarabiei, la lucrările Radei ucrainene.

A fost ministru de finanțe în Guvernul Republicii Moldovenești (confirmat la 7 decembrie 1917). Delegat de Sfatul Țării pe lângă Banca Statului Rus până în 1920.

A activat în sistemul cooperatist, participând la câteva congrese ale operatorilor. A organizat Banca Basarabiei (1920).

S-a pensionat în funcția de profesor al gimnaziului din Orhei. Autor al scrierilor de popularizare: *Autonomia; Ce este slobozenia; Cât pământ va primi țaranul moldovean* ș.a. Cea mai valoroasă contribuție culturală a lui Theofil Ioncu rămâne fondarea revistei *Basarabia economică* (1919), publicație care a apărut și după plecarea lui din cadrul redacției, păstrând orientarea impusă de el.

Distincții: ordinele *Regele Ferdinand* în grad de Comandor și *Steaua României* în grad de Ofițer.”

În perioada 1917-1918 s-a aflat în episcentrul evenimentelor din Basarabia. În perioada 6-15 septembrie 1917, la Kiev și-a ținut lucrările Congresul Naționalităților

din Rusia. La congres s-au prezentat 100 de delegați, dintre care mandat validat au avut 93 de persoane. Moldovenii au fost prezenți cu șase delegați. Nominal: Theofil Ioncu și Vlad Cazacliu din partea Partidului Național Moldovenesc, căpitanul Vasile Ci-jevschi și marinarul G. Dascălu din partea Comitetului Central al Soldaților și Ofițerilor Moldoveni din Chișinău, Ștefan Holban din partea moldovenilor din garnizoana Odesa și soldatul Ion Codreanu din partea Sfatului țărănesc din Basarabia.

Theofil Ioncu a prezentat unul din rapoartele de bază care demonstra aspirațiile basarabenilor vizavi de noua structură federativă a Rusiei. Menționăm faptul că la acel moment basarabienii nu-și manifestau intenția de a se uni cu România. Ei își conturau clar drumul spre autonomia Basarabiei în cadrul Rusiei Federale. Cu toate acestea, documentul dat are o importanță primordială pentru istoria noastră, deoarece el separă interesele Ucrainei de cele ale Basarabiei. El demonstrează că toate pretențiile teritoriale ale Ucrainei n-au temei și chiar sunt dăunătoare pentru procesul normal al eliberării naționale.

Popoarele din fostul imperiu au aceleași sarcini și eforturile lor trebuie să fie conjugate în vederea eliberării de sub regimul imperialismului rus și nu a subjugării reciproce: „După ce au mai vorbit o serie întreagă de reprezentanți ai diferitor naționalități, a luat cuvântul Theofil Ioncu, delegatul Partidului Național Moldovenesc și președinte al acestuia”. Redau aici discursul său, așa cum a fost tipărit el în gazeta românească de la Kiev.

„Onorat Congres,

Salut congresul națiunilor în numele românilor din Basarabia.

Mulți ați auzit de moldoveni, dar puțini probabil știți că națiune moldovenească nu există. Există însă o națiune română. Numele Moldova, moldoveni, este numai teritorial, nu național, iar dacă noi numim

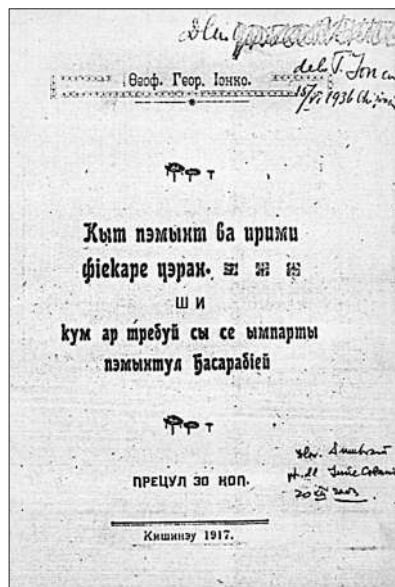
moldovenești comitetele și organizațiile noastre, o facem aceasta numai din punct de vedere tactic, fiindcă cuvântul român sună prea aspru la urechile vrăjmașilor noștri, de care avem foarte mulți, ca și D-voastră, și el le servește de a ne acuza pe noi de separatism.

D-voastră știți în ce condițiuni a fost împinsă România în războiul mondial; D-voastră știți că România are interese tot așa de mari în Transilvania, ca și în Basarabia. Cum se va hotărî chestia românească la Congresul de pace, noi nu știm; putem însă presupune că dacă această chestiune nu se va rezolva în toată întinderea ei conform principiului cunoscut al dreptului tuturor popoarelor, atunci Basarabia poate să devină în viitor o nouă Alsacie-Lorenă.

E aproape de mintea omului întrebarea: cum privim noi, românii din Basarabia, chestiunea aceasta? Eu vă pot asigura că la noi nu există aspirațiuni de alipire la România, ci toate tendințele noastre merg spre înfăptuirea statului federativ liber rusesc, deci nu poate să cadă asupra noastră nicio umbră de separatism.

Basarabia a fost dezlipită de Moldova la 1812 și până la 1818 a fost cârmuită de un general gubernator, dar țarul Alexandru I, în urma propunerilor sfetnicilor săi, a recunoscut că nu se poate cârmui o țară cu o situațiune specifică, cum era Basarabia, fără concursul bărbaților autohtoni și, la 1818, a acordat, printr-un ucaz, autonomie Basarabiei. În fruntea țării se așează un sfat, compus jumătate din membri aleși, jumătate din membri numiți dintre autohtoni. De autonomia aceasta Basarabia s-a folosit 10 ani de zile.

La 1828, Alexandru I a desființat autonomia și acuma începe rusificarea forțată a Basarabiei, ale cărei mijloace erau: colonizarea, școala și biserica. Cei mai strașnici rusificatori erau guvernatorii, arhierii și directorii de școale.

Națiunea română a fost așa de ingenuncheată, încât guvernul rusesc ajunse la convingerea că nu mai există acolo o limbă, literatură și cultură românească. Proiectul de lege propus în Dumă, ca să li se dea națiunilor școală națională, prevedea numai 12 națiuni, dintre care cea română lipsea. Reprezentanții Basarabiei în Dumă – Purișkevici, Krupenski și compania lor – erau numai niște sprijinitori ai guvernului, în tendința lui de ingenunchere a oricărui sentiment național moldovenesc.

A fost de ajuns însă ca să izbucnească revoluția și în câteva luni de zile sentimentul național a ieșit la suprafață, pe orișice teren. O puternică mișcare de naționalizare a întregii țări e în curs. Ne lipsește numai autonomia, pe care am avut-o odată și acum o cerem din nou, ca un drept istoric al nostru (ce naivitate!). Cerem, însă, și garantarea ca acest drept să nu ni se mai poată lua. Garanția aceasta o vedem numai în Republica federativă.

E trist că guvernul revoluționar ne suspectează de separatism, lucru care nu s-a întâmplat nici pe vremea celui mai reacționar guvern al lui Arakceev, ministrul atot-

puternic al lui Alexandru I. Atunci ni s-a dat autonomie, iar astăzi guvernul revoluționar încearcă să ne reducă la un simplu guvernământ al Ucrainei autonome.

În lupta noastră pentru autonomie, întâlnim cea mai strașnică opoziție din multe părți. Iată, bunăoară, rezoluția luată la întrunirea unui partid politic rusesc din Basarabia: «După raportul d-rului Sapsovici despre autonomia culturală-teritorială a Basarabiei, care i-ar aduce țării cea mai frumoasă înflorire, adunarea a fost de părere să nu se acorde o astfel de autonomie, fiindcă o mare parte a populației basarabene, fiind însufletită de tendințe separatiste, dorește alipirea la România, ceea ce ar fi primejdios pentru existența statului rusesc.»

Eu vă întreb: cunoașteți, după rezoluțiunea aceasta, partidul care a putut să o voteze? Este partidul socialiștilor-revoluționari, pe steagul căruia stă scris: *Federație și autonomie națională, până la despărțire* (șuierături și huidieli la adresa acestui partid). Altul e programul și alta e tactica acestui partid socialist-revoluționar. La ce ne putem aștepta de la alte partide? Ce

poate să rezulte pentru noi din felul cum suntem tratați de tovarășii ruși?

Dacă în aspirațiile noastre politice ne vom lovi mereu de deziluzii, atunci noi, urmând necesității, care nu cunoaște hotare, din prieteni ai democrației rusești, ne vom face separatiști.

Închei cu rugămintea cătră democrația rusă și cătră D-voastră ca să nu ne respingeți de la Rusia liberă și să ne împingeți pe drumul separatismului. Drumul nostru e același ca și al vostru» (Aplauze prelungite)." (Onisifor Ghibu, *Pe baricadele vieții, În Basarabia revoluționară (1917-1918). Amintiri*, cuvânt-înainte de Iurie Colesnic. Chișinău, 1992.)

În punctul zece al hotărârilor Congresului a fost stipulat să se instituie un Sfat permanent al naționalităților, care să fie compus din câte doi delegați din partea fiecărei naționalități prezente la congres. S-a luat decizia ca în acest Sfat din partea Basarabiei să fie prezent Theofil Ioncu și Vlad Cazacliu.

Implicarea lui Th. Ioncu în reforma agrară a avut două motivări. Ca ministru de finanțe al Republicii Moldovenești el înțelegea perfect că în situația de război, de anarhie și de haos în care se afla Basarabia la acel moment, fără redresarea economiei nu poate fi vorba despre un viitor real al teritoriului dintre Prut și Nistru.

La acel moment industrie aproape că nu exista. Cele câteva mori, câteva ateliere de meșteșugării nu puteau fi considerate întreprinderi în baza cărora se putea forma un buget de stat, fie chiar minimal.

Basarabia era o provincie agrară. Prin urmare, se cerea avansarea agriculturii la un alt nivel calitativ. Pentru Th. Ioncu reforma agrară avea nu numai importanța unui act politic, ci se asocia, în primul rând, ca acțiune economică, strategică, de perspectivă.

Fiu de țăran, nepot de țăran, Theofil Ioncu conștientiza că în momentul refor-

mării proprietății agricole în satele noastre va intra un alt suflu. Omul cu proprietate este omul înstărit. El are o demnitate deosebită. El este proprietar, deci el este stăpân.

Theofil Ioncu a participat și la evenimentul Unirii din 1 decembrie 1918, rostind o cuvântare ca reprezentant al Basarabiei. În nota la volumul *De la Basarabia rusească la Basarabia românească* de Onisifor Ghibu (Cluj, 1926) este descris exact cum s-a produs evenimentul, fiind reprodușă integral cuvântarea lui Ioncu:

„În ziua de 18 Noiembrie (1 Decembrie) 1918, când la Alba-Iulia Românii ardeleni își spuneau în fața lumii întregi hotărârea lor, prin care se rupeau de Ungaria și se alipeau definitiv la România, la Chișinău, în istorica Sală Eparhială, refugiații ardeleni, înconjurați de un enorm număr de Români din toate țările, și-au spus și ei dorințele lor, identice cu ale fraților lor de acasă. La această grandioasă adunare au ținut cuvântări: un Ardelean, un Bucovinean, un Român din Regat, un Basarabean, un Macedonean și un Român din Valea Timocului. Oratorul basarabean a fost d. Th. Ioncu.

„Doamnelor și Domnilor,

Noi asistăm azi la ultimul act de formare a României Mari, compusă aproape de toți Românii neamului nostru și tot pământul strămoșesc.

În România Mare, Ardealul are să joace un rol foarte important. Unirea Ardealului ne dă o garanție că conducerea țării de acu înainte are să fie în mâinile democrației.

La unirea Basarabiei unii stăteau la îndoială. Ei spuneau: «Am luptat, vărsând sânge atâția ani cu oligarhia rusească și când s-a apropiat timpul să trăim fericiți, în libertate, să începem lupta din nou cu altă oligarhie?»

Ca să ușureze această luptă, Basarabia a făcut unirea cu condiția de a păstra drepturile dobândite cu atâta greutate.

Astăzi această teamă nu mai are bază. Contra democrației Basarabiei, Bucovinei și Ardealului nu mai există putere, care ar împiedica organizarea țării, pe bazele democrației.

Astăzi chiar partidele istorice din țară își revizuiesc programurile ca să câștige simpatia democrației provinciilor nouă ale țării.

Unirea sufletească între Basarabeni și Ardeleni s-a făcut mai de mult.

Românizarea școlii a fost posibilă numai cu ajutorul Ardelenilor și Bucovinenilor.

Ardelenii au fost cei dintâi ajutori la organizarea cursurilor pentru învățători.

Ardelenii soldați răspândeau ideile și simțământul național între Basarabeni pe front, pe stradă, pe piață.

Ardelenii voluntari aveau strânsă legătură cu studenții basarabeni la Odesa și Kiev.

Ca o dovadă a acestor legături servește și frumoasa scrisoare de mulțumire adresată de studenții basarabeni voluntarilor ardeleni din Kiev de sărbătorile Paștilor în anul 1917.

Iată acea scrisoare, pe care Basarabeni aflați în Kiev, o trimiteau voluntarilor ardeleni din Darnița, deodată cu un frumos buchet de flori:

Frați ardeleni,

Trăim de veacuri străini la noi acasă. Azi trăim timpuri ce ne aduc zi de zi evenimente noi, un viitor strălucit pentru popoare mici, ca al nostru, eliberându-l de sub jug străin, și cu noi odată va străluci soare ceresc și celorlalte naționalități, ce au căzut și ele supt povara grea, apăsătoare și plină de otrava dușmanului nemilos.

Providența ne-a adunat pe toți Românii, liberi și subjuogați, din toate colțurile lumii, ca în zilele mari de sărbătoare să ne înveselim cu toții sub același acoperământ ceresc și să revenim la noua viață dulce, încântătoare

re, după cum Domnul nostru Isus Christos, după patimi și suferințe a înviat a treia zi din mormânt, călcând în picioare sufletele și sabia ce apăsa dureros asupra corpului său.

Florile, pe cari le aveți în fața voastră, nu reprezintă alta, decât sufletele noastre, inimile Basarabenilor, ce au înflorit astăzi, pentru a duce lupta contra vântului ce bate de veacuri. Azi ele vă spun, că voi sunteți aceia cari ați întins brațul vostru peste Carpați și Prut sorei voastre, Basarabia, arătându-ne calea mântuirii.

Voi sunteți aceia, cari ați sădit în sufletele noastre sămânța idealului național și tot pe voi vă asigurăm, că ea va fi udată cu sudoarea muncii noastre spre biruință, din care va crește și înflori cea mai frumoasă floare românească: «România mare și puternică».

Studentii și studente basarabeni din Kiev-Rusia, în acest glas vă urează cu ocazia Sf. Sărbători a Paștilor, 2 Aprilie v. 1917, să trăiți întru mulți ani fericiți, să le petreceți, bucurându-vă de sănătate perfectă și viață constantă, ca împreună cu toții să ne înveselim sub pomul cel mare și rotund al națiunii române, ale cărei crengi vor umbri: Nistrul, Tisa, Dunărea și Marea, iar rădăcina lui, Carpatul, să ne fie puternicul scut, prin care vom împrăști foc și sabie pentru toți acei ce vor voi să ne aducă la aceeași stare, ca cea de azi.

Cu toți, într-un glas și simțământ național să ne rugăm bunului Dumnezeu ca ziua de mâine, 2 Aprilie 1917, să ne fie în ajutor, pentru a desăvârși ce a început.

Christos a înviat și la mulți ani!

Împlinindu-se acum visul Ardelenilor, prin Unirea, care azi se pecetluiește la Alba-Iulia – vis sfânt, care este al întregului neam românesc – sunt fericit că pot să aduc din partea Românilor basarabeni cele mai călduroase urări de bine fraților noștri scăpați de sub jugul milenar și că, totodată, pot să dau expresiune credinței mele nezdruccinate că prin această unire

se asigură nu numai fericirea Ardealului, ci deopotrivă și a noastră, a întregului neam românesc.

Trăiască Ardealul, leagănul românismului și al democrației!

Trăiască România noastră mare, de la Nistru până la Tisa!

Theofil Ioncu
18 Noiembrie (1 Dec.) 1918.”

Această alocuțiune a fost publicată în ziarul *România nouă* (18.XI.1918, stilul vechi, 1.XII.1918, stil nou). O secvență din cuvântare vine ca o completare la concepțiile lui despre viitorul Basarabiei: «În România Mare, Ardealul are să joace un rol foarte important. Unirea Ardealului ne dă o garanție că conducerea țării de-acum înainte are să fie în mâinile democrației.»

La Unirea Basarabiei, unii stăteau la îndoială. Ei spuneau: «Am luptat, vărsând sânge atâția ani, cu oligarhia rusească și, când s-a apropiat timpul să trăim fericiți, în libertate, să începem lupta din nou, cu altă oligarhie?»

Unirea sufletească între basarabeni și ardeleni s-a făcut mai demult. Românizarea școlii a fost posibilă numai cu ajutorul ardelenilor și bucovinenilor. Ardelenii au fost cei dintâi ajutori la organizarea cursurilor pentru învățători. Ardelenii soldați răspândeau ideile și simțământul național între basarabeni pe front, pe stradă, în piață. Ardelenii voluntari aveau strânsă legătură cu studenții basarabeni la Odesa și Kiev.” (Theofil Ioncu, 1 decembrie 1918 – *România nouă*, 18 noiembrie 1918.) (Onisifor Ghibu, *Pe baricadele vieții, În Basarabia revoluționară (1917-1918). Amintiri, cuvânt-înainte de Iurie Colesnic. Chișinău, 1992.*)

La 20 mai 1917 la Chișinău își ține lucrările Congresul studenților moldoveni. De tot au fost înscriși pe liste 20 de vorbitori de ambele sexe. Președinte al congresului a fost Theofil Ioncu. Se știe că acest

congres a propus cele mai radicale teze pentru reformarea Basarabiei. Începând cu deschiderea unei universități la Chișinău și terminând cu ideea formării unui parlament național.

Remarcăm faptul că ideea unui singur partid național era îmbrățișată și de studenții basarabeni. Idee care nici astăzi încă nu și-a găsit pe deplin reflectarea practică. Studenții au cerut școli moldovenești și introducerea în învățământ a alfabetului latin.

Congresul a demonstrat că tineretul în Basarabia are viziunea sa asupra viitorului acestei provincii și nu este exclus ca anume radicalismul lor să fie foarte important în momentele decisive ale istoriei, adică în momentul Unirii, ceea ce s-a și demonstrat.

Cele câteva broșuri ale lui Theofil Ioncu au un caracter de popularizare. Sunt scrise într-un limbaj accesibil populației, dar conțin tot arsenalul de idei care stau la baza formării autonomiei basarabene și independenței provinciei, precum și în cazul broșurii cu reforma agrară, explicațiile rezistă și astăzi, fiind bine fundamentate economic.

Vom cita un fragment din memoriile lui Onisifor Ghibu, cu referire directă la broșura lui Theofil Ioncu: «A doua broșură menită a contrabalansa acțiunea lui Incu-leț a fost aceea a lui Theofil Ioncu, președintele Partidului Național Moldovenesc, intitulată *Autonomia Basarabiei și Republica democratică federativă rusească*.

Th. Ioncu afișează în broșura sa un punct de vedere mai înaintat decât al tuturor moldovenilor care s-au pronunțat până aici în această chestiune. Mai întâi, el prevede o autonomie națională teritorială a tuturor românilor din Rusia, cuprinzând adică nu numai pe basarabeni, ci și pe transnistrienii.

Moldovenii de la Nistru, zice Ioncu la p. 7 a broșurii sale, unde ei sunt mai mulți

decât rușii și sunt în legătură cu teritoriul Basarabiei, după învoiala cu Ucraina, vor intra în hotarele Basarabiei autonome și vor fi supuși rânduieilor care vor fi așezate în Basarabia. Iar unde moldovenii de peste Nistru vor fi mai puțini decât rușii, vor fi supuși rânduieilor din Ucraina, care are să fie și ea autonomă, ca și Basarabia.»

În ce privește organizarea Basarabiei, «toată constituția va fi întemeiată de Adu-narea Întemeietoare a Basarabiei, printr-un statut», așadară nu de hotărârea Petrogradului. «Cine poate să lupte mai bine pentru aceste lucruri, se întrebă Ioncu, decât deputații moldoveni?» Deci, niciun amestec cu celelalte nații!

Ceea ce surprinde cu adevărat în această broșură este declarația deschisă de românism și de latinitate, pe care ea o face. În adevăr, broșura se încheie cu cuvintele: „Trăiască Basarabia autonomă! Trăiască neamul românesc!” Iar la p. 10 ea dă următoarele rânduri: „Români am fost, român ne este sângele ce ne curge în vinele noastre. Români suntem cu trup, cu suflet și ca români voim să trăim pe vecie. Dacă este așa, apoi mai întâi trebuie să trezim simțurile neamului nostru și să ne cunoaștem neamul nostru românesc. Trebuie să luăm toate măsurile, ca să învățăm în toate școalele din Basarabia limba românească, scrisoarea românească și cultura românească cea veche latină, din care s-au adaptat toate popoarele culte de astăzi: francezii, italienii, care și ei se trag de la Roma și sunt rudele noastre mai de aproape, apoi englezii, nemții și alte popoare culte.” (Onisifor Ghibu, *Pe baricadele vieții, În Basarabia revoluționară (1917-1918)*. Amintiri, cuvânt-înainte de Iurie Colesnic. Chișinău, 1992.)

La 16 martie 2004 am primit o scrisoare de la doamna Eugenia Dragoș din Constanța, din care reproducem un fragment:

„16 martie 2004

Domnule Dr. Iurie Colesnic,

Vă trimit un material inedit despre fostul deputat în Sfatul Țării și în Parlamentul României Mari Theofil Ioncu de la singura nepoată (considerată și fiica adoptivă). Cred că nu aveți date clare și amănunțite despre acest mare patriot care și-a închinat toată viața luptei pentru originea, limba și [muncii] de conservare a datinilor basarabenilor români.

Mi-a parvenit, prin bunăvoința Prot. Petru Buburuz, vol. III din cartea D-voastră *Basarabia necunoscută*, ceea ce m-a bucurat mult (doresc să le am, pentru copiii mei și pe celelalte volume – contra cost) și Vă felicit din toată inima că, prin tot ce scrieți, faceți un act patriotic dând posibilitatea generațiilor actuale (și cele născute sub ocupația URSS) să cunoască pe marii oameni ce au fost cu dragoste de neam, despre vremuri grele sau luminoase pe care le-au slujit spre a menține vie viața Basarabiei și a poporului său bogat în datini strămoșești.

Materialul pe care vi-l trimit, l-am obținut prin multă neîncredere că aceasta va sluji basarabenilor contaminați încă de comunism.

Este singura nepoată în viață și cea care i-a fost ca și fiică (veți controla și din adaosul la material, adaos venit mai târziu și care întărește pe cele din prima parte, dar este mai sentimental); ea locuiește la Brașov, la fiul ei (Zlei Dinu) str. Mircea cel Bătrân, 45, bloc 39, scara D, ap. 42 și se numește (prin divorț) Capșa Florina.

Unchiul ei a trăit aproape permanent (când era în concediu) în familia sorei și cumnatului său – era singura lui familie.

Gândesc că poate cu prilejul aniversării Unirii veți găsi o posibilitate să inserați câteva date despre Theofil Ioncu în, eventual, *Literatura și arta* sau altă publicație. În caz afirmativ, Vă rog să-i trimiteți și doamnei profesor Florina Capșa un exemplar. Se poate trimite și la subsemnata pentru a i-l transmite.

Ne întrebăm: «Da în timpul ocupației – livada experimentală creată și îngrijită de Th. Ioncu a fost păstrată – dezvoltată – sau distrusă?»

Vă doresc spor în tot ce întreprindeți pentru viața Basarabiei (din toate timpurile). Eugenia Dragoș

P.S. 1. Dorim să obținem, și noi, acel dicționar moldovenesc (contra cost prin părintele Buburuz).

2. Regret că nu am xeroxat cartea de documente, pentru care m-am zbatut a profesorului Anton Crihan, căci, tot împrumutând-o, nu mi-a mai parvenit.

P.P.S. Vă trimit și o fotocopie a mormântului de la Iași al lui Theofil Ioncu, (observați că pe morminte, noi, basarabeni, pe timpul regimului comunist român, în loc de cruce puneam o placă cu crucea discret incrustată)."

Theofil Ioncu – luptător pentru îmbunătățirea vieții basarabenilor – spirit revoluționar, reformator, naționalist.

Născut la 22 iulie 1885 în com. Olișcani, jud. Orhei, din părinți (Eudochia și Gheorghe) răzeși-mazili înstăriți, care se ocupau cu agricultura.

Th. Ioncu urmează școala primară în limba rusă în satul natal. Apoi absolvă școala județeană de trei ani în Chișinău și în continuare Institutul Pedagogic pentru învățământul primar tot în Chișinău.

În anii 1904-1905 este învățător în satele Slobozia Hodorogii și Susleni. În 1905 tatăl său moare și gospodăria se destramă, acasă mai fiind cinci copii de crescut (frați). Veniturile scăzând, Th. Ioncu se înscrie la Institutul pedagogic pentru învățământul secundar în orașul Teodosia (Crimeea) pe care-l absolvă în 1908. Până în 1910 este profesor la gimnaziul din Teodosia și apoi la Orhei. Pe timpul studiilor s-a întreținut din salariul de învățător și profesor. În 1910 se înscrie la Institutul superior de comerț

din Moscova, primind certificatul de absolvire în noiembrie 1914. În același timp Th. Ioncu desfășura o activitate extrauniversitară cu nuanță social-naționalistă. Era mereu sub observația Siguranței (jandarmeriei) care-i făcea percheziții și acasă, la țară, dar negăsind nimic compromițător, căci „sotnicul” de la Casa Obștei din sat o prevenea în ajun pe mama lui Th. Ioncu de iminenta percheziție care urma a fi făcută de „uriadnic” și primar în legătură cu fiul ei. Th. Ioncu își dădea seama de racilele regimului, că în Olișcani, deși sat bogat, agricultura era primitivă, lipseau creditele pentru țărani, se înfruntau greutăți în desfacerea produselor agricole din lipsa căilor de comunicație, precum și a speculei pe care o făceau cei câțiva negustori din localitate când aprovizionau satul cu mărfurile necesare vieții de toate zilele.

Th. Ioncu considera că remediul situației ar fi cooperatia și împreună cu sora Maria Ioncu au deschis o Bancă populară în 1910, fiind îndrumătorul ei ideologic în cooperatie. Th. Ioncu lua parte la toate congresele cooperatiste, prezentând rapoarte. La un congres ținut în Odesa a prezentat un raport îndrăzneț de liberalizare a cooperatiei, încât a trebuit să părăsească sala pe furiș, la un semn al Mariei.

A înființat în Olișcani un oficiu poștal foarte util în timpul Primului Război Mondial, apoi un lot agricol demonstrativ și un târg-iarmaroc săptămânal pentru desfacerea produselor agricole ale țăranilor. La propunerea lui Th. Ioncu, la o adunare generală a Băncii populare din sat, în 1912, s-a votat fondul de 5000 ruble-aur pentru construirea unei școli naționale românești, ceea ce autoritățile de atunci n-au admis.

În toamna lui 1912 Th. Ioncu pleacă în Germania, la Leipzig, unde se înscrie la Academia Superioară de comerț pentru a-și perfecționa studiile în științele economice și financiare. Ca urmare a șederii lui acolo, găsim în *Arhivele Basarabiei* (nr.

1 din 1932, pag. 71-72), o notă în care profesorul Gustav Weigand, cunoscut filoromân, afirmă, între altele, că „în seminarul meu din Auerstrasse am cunoscut pe primul basarabean, ajuns mai târziu ministru de finanțe al Republicii Moldovenești”. La Leipzig Th. Ioncu a cunoscut studenți români din Regat cu care a avut ocazia să discute latinitatea neamului și limbii noastre românești. Aceștia au fost Gheron Netta, I. Răducanu, ulterior rector al Academiei Comerciale din București, Theodor Loghin prin care Th. Ioncu a obținut de la statul român 10 burse pentru fii de țărani basarabeni, care urmau să plece în 1914 în România, dar, izbucnind războiul, chestiunea a căzut. Th. Loghin făcuse parte din grupul de studenți moldoveni care în 1902 fuseseră arestați în Dorpat (Țările Baltice) pentru idei naționaliste românești.

Războiul îl prinde pe Th. Ioncu la Leipzig, unde este trimis în lagăr ca supus străin, adică cetățean a Rusiei inamice, iar după un timp este adus prin Crucea Roșie internațională la Olișcani, via Suedia-Finlanda, și e complet epuizat. După reface-re, în 1915 lucrează contabil la Uniunea Orașelor pentru aprovizionarea frontului din Kiev și ca profesor de contabilitate la cursurile pentru organizațiile militare de acolo.

În 1917 revine în Basarabia și ia parte în Chișinău la:

1) organizarea Partidului Național basarabean, al cărui președinte a fost un timp;

2) organizarea primului Congres țăranesc ținut în luna martie 1917, la care a fost și secretar;

3) organizarea Congresului cooperativitorilor în august 1917, la care se votează pentru autonomie;

4) ia parte activă la ședințele Comisiei pentru naționalizarea școlilor, care funcționează pe lângă Zemstva gubernială;

5) organizează Asociația juriștilor moldoveni, al cărei președinte a fost;

6) în calitate de delegat și purtător de cuvânt al Partidului Național, ia parte la Congresul naționalităților din toată Rusia, care a avut loc în septembrie 1917 la Kiev. Acolo ține un discurs tare, afirmând latinitatea noastră și revendicând drepturile noastre naționale. Extrase din acest discurs se pot citi în volumul lui O. Ghibu *De la Basarabia rusească, la Basarabia românească*. Th. Ioncu tipărește broșuri de propagandă națională: *Autonomia, Ce este Slobozenia?, Cât pământ va primi plugarul moldovean?*;

7) în 1917 face parte din Sfatul Țării ca deputat;

8) are funcția de comisar al Republicii pe lângă Banca de Stat rusească (sucursala Chișinău) în lichidare;

9) tot în 1917 este numit director de finanțe al Republicii, iar după declararea autonomiei, este ministru de finanțe al Republicii;

10) în 1918 activează în Comisia pentru elaborarea legii agrare;

11) în 1919 e deputat în Parlamentul Țării-Mame, votând *Legea agrară*;

12) în 1919-1921 organizează „Banca Basarabiei” și editează revista *Basarabia economică*;

13) în 1921 organizează Sindicatul agricol;

14) în 1922-1924 este președintele administrației „Casei noastre” (adică Comitetul agrar din Basarabia pentru aplicarea Reformei Agrare);

15) în 1924 activează ca membru al Camerei Agricole din Chișinău, este președintele Sindicatului agricol, ocupându-se în același timp de pomicultură care a rămas ocupația lui preferată. Între 1924 și 1928 face un studiu – *Privire generală asu-*

pra evoluției economice a Basarabiei sub stăpânire rusească (1812-1917);

16) între 1920-1930 este consilier tehnic pentru chestiunile Basarabiei de pe lângă Ministerul de Finanțe (București);

17) în 1929 este numit consilier la Curtea Administrativă din Chișinău, unde a activat până în 1939, când a ieșit la pensie locuind în Chișinău;

18) în 1930-31 a fost și cenzor la Casa Monopolurilor din Basarabia;

19) în iunie 1940 aude pe stradă, în Chișinău, anunțul cedării Basarabiei. Ia primul tren până la București ca refugiat;

20) în 1941 revine în Chișinău pustii și-și reia ocupația de pomicultură. În iunie este mobilizat la Crucea Roșie – Chișinău – controlor administrativ;

21) în 1944 se refugiază la Deva până în 1947, când se mută la Iași în casa surorii sale Maria;

22) în 1950 e translator la Institutul medico-farmaceutic – Iași;

23) în 1952 – medicii îi interzic orice efort intelectual;

24) 1954 (sic) [1953] – 16 ianuarie – decedează după o scurtă suferință. Este înmormântat la cimitirul „Eternitatea” din Iași.

S-a stins din viață la Iași și a fost înmormântat la Cimitirul „Eternitatea”. Este curios faptul că în diferite surse data și anul morții nu sunt aceleași. De aceea, a fost foarte greu să stabilem exact data și anul morții, deoarece în unele surse este indicată data 16 martie 1954, în altele – 16 ianuarie 1954. Însă pe piatra funerară este trecut 16 ianuarie 1953. Deci, de acum încolo în toate dicționarele și enciclopediile vom utiliza această cifră. În felul acesta restabilim un adevăr istoric, ceea ce, de fapt, ne-am propus întotdeauna.

CUVÎNT DESPRE O ANTOLOGIE A LIRICII DE DETENȚIE ANTICOMUNISTĂ DIN SPAȚIUL ROMÂNESC

Nu a trecut mult timp după oribilele experimente și fărădelegi, săvârșite de autoritățile comuniste din România în marile centre de exterminare, în centrele de „reeducare prin tortură”, în închisorile de exterminare, în spitalele de psihiatrie, în lagărele de exterminare și de deportare, că – după numeroase cercetări și studii pe această tematică – a apărut, prin contribuția neobositului profesor universitar dr. ing. **Ilie Popa**, o noutate editorială deosebită: *Antologia liricii de detenție anticomunistă din spațiul românesc* (București, 2016)¹. Volumul a fost tipărit cu sprijinul financiar al domnului profesor universitar dr. **Cornel Constantinescu** de la Școala (Universitatea) Politehnică din Zürich, Elveția. Creațiile poetice, ale unor dintre cei care au trecut la vremea dată prin aceste instituții diabolice ale statului comunizat, au apărut și mai înainte în diverse volume și ediții periodice, dar prezenta *Antologie* este o premieră în spațiul românesc, deoarece între copertile ei au încăput peste 1300 de poezii a 167 de autori (fără cei neidentificați, necunoscuți) din România și fostele provincii ale ei – Basarabia și Nordul Bucovinei.

Prof. univ. dr. ing. **Ilie Popa** (n. 1949) de la Universitatea din Pitești, Facultatea de Electronică, Comunicații și Calculatoare (în prezent pensionat), este un cercetător și publicist remarcabil din țară, deține funcția de președinte al Fundației Culturale

„Memoria” – Filiala Argeș, de la înființarea acesteia. A absolvit Facultatea de Automatică și Calculatoare în 1972, iar întreaga activitate și-a desfășurat-o în domeniul cercetării științifice, dezvoltării tehnologice și învățământului superior. Este președinte al celor 16 ediții ale Simpozionului internațional *Experimentul Pitești* și editor coordonator al tuturor lucrărilor publicate de Filiala Argeș a Fundației Culturale „Memoria”. A coordonat peste 35 de proiecte de cercetare-dezvoltare și a publicat peste 400 de lucrări științifice, tehnice și de cultură (cărți, cursuri universitare, studii, articole, invenții și inovații). Este membru în mai multe societăți științifice și profesionale ca American-Romanian Academy.

Ideea editării unei antologii a liricii de detenție din spațiul românesc – după cum menționează I. Popa în nota ce deschide volumul – a apărut în anul 2011, în cadrul Simpozionului internațional *Experimentul Pitești*. Antologatorul a plasat ca motto al acestui valoros volum următoarele cuvinte: „În amintirea tuturor acelor care, în numele libertății, au plătit cu viața sau cu ani lungi și grei de detenție sub diverse forme. Prin suferințele și cu lacrimile și sîngele lor s-au scris cele mai cutremurătoare pagini din lunga istorie a mult încercatului și pătimitului neam românesc. Fie ca amintirea lor să rămînă veșnic vie și trează pentru a veghea la respectul libertății și vieții omului.” Îi continuă gîndul C. Constantinescu: „Muntele de suferințe al crîncenelor temnițe comuniste a produs sfinți, martiri și poezii geniale. Și foarte multe poezii, scrise de mulți autori, dedicate multor

¹ *Antologia liricii de detenție anticomunistă din spațiul românesc*. Antolog. Ilie Popa. București : Editura Fundației Culturale „Memoria”, 2016. 864 p. ISBN 978-606-8285-23-8.

teme: speranța în Dumnezeu, groaznicele chinuri din închisori, colegii de închisoare morți, mai bine zis asasinați de administrația închisorii. Ei vor fi îngropați fără nume, în locuri neștiute de nimeni și vor deveni martirii menționați de Radu Gyr în celebrele versuri: «Ați luminat cu jertfe sfinte / Pământul pînă-n temelii, / Căci arde țara de morminte / Cum arde cerul de făclii.»

Antologia liricii de detenție anticomunistă din spațiul românesc de I. Popa constituie un omagiu adus oamenilor care, prin patriotismul și curajul lor, și-au jertfit viața, sănătatea pentru viitorul nostru luminos. Ei nu se gîndeau la sine, ci la soarta României, a Basarabiei și a Nordului Bucovinei care gemeau sub cizma ocupantului de la Răsărit. Avem posibilitatea de a reciti sau de a lua cunoștință de unele creații literare noi ce exprimă trăirile și simțurile autorilor care și-au petrecut o lungă perioadă din viață în condiții neomenești, suferind chinuri insuportabile în urma acțiunilor criminale ale autorităților.

Poeziile au fost scrise de unii deținuți politici aflîndu-se în închisori, lagăre de muncă forțată, domiciliile obligatorii de deportare, iar de alții în gulagurile sovietice,

unde își ispășeau „vina” reprezentanți ai provinciilor românești ocupate de imperiul sovietic. Volumul cuprinde o gamă întregă a liricii de detenție din spațiul spiritual românesc, dar, desigur, nu poate include întreaga creație carcerală din perioada dictaturilor comuniste, ceea ce este foarte greu de realizat. Cititorii vor găsi pe paginile *Antologiei...* și creații ale poezilor mari, și dintre cele ce reprezintă, de fapt, doar o valoare documentară, care reflectă starea de lucruri în instituțiile penitenciare (și nu numai) din țară la acea vreme.

Selecția poeziilor pentru *Antologie...* a fost realizată, în principal, din următoarele tipărituri, colecții, arhive: 1) cinci volume *Poeți după gratii* (coordonator Constantin Aurel Dragodan, 1993-1997); 2) *Poezii din închisori* (alcătuitor Zahu Pană, 1992); 3) *Poeți după gratii* (ediție a Mănăstirii Petru Vodă, 2010); 4) *Antologia poeziei carcerale* (alcătuitoare Ioana Cistelean, 2006); 5) alte volume de autor sau colecții apărute în țară și în străinătate; 6) arhiva personală a regretatului Cicerone Ionițoiu din Paris; 7) poezii prezentate aparte la diferite ediții ale Simpozionului internațional *Experimentul Pitești*. Fiecare autor inclus în volumul antologic (exceptînd doar cîțiva) este însoțit de o scurtă biobibliografie sau biografie.

Partea principală a volumului se deschide cu un studiu introductiv al antologatorului, urmat de un omagiu creației lirice carcerale, intitulat *Oratoriu creativității* de prof. univ. dr. Victor Grecu, și cinci capitole după cum urmează: *I. Poezia închisorilor comuniste din România în creația deținuților politici, autori consacrați înainte de detenție; II. Poezia închisorilor comuniste din România în creația deținuților politici, autori debutanți în detenție; III. Lirica detenției în creația deținuților politici deportați; IV. Poezia închisorilor comuniste din România în creația deținuților politici tătari; V. Poezia închisorilor comuniste din România în crea-*

ția deținuților politici neidentificați și necunoscuți.

Studiul introductiv ne prezintă atmosfera (condițiile istorice, politice și socioeconomice) în care s-a aflat România de la începutul celui de-al Doilea Război Mondial până la evenimentele revoluționare din decembrie 1989.

Trebuie să menționăm că pierderile teritoriale din anul 1940 (Basarabia și Nordul Bucovinei, Transilvania de Nord, Cadrilatele dobrogene) au marcat profund situația României pe plan intern și internațional. România devine subordonată politic, economic și militar Germaniei hitleriste. Pe 22 iunie 1941, Armata Română, alături de trupele germane, trece Prutul și în scurt timp eliberează Basarabia și Nordul Bucovinei de sub ocupația sovietică. În anii următori Germania și aliații săi suferă înfrângeri, începând cu ofensiva armatei sovietice de la Stalingrad. După 23 august 1944, când România a trecut de partea Aliaților în cadrul celui de-al Doilea Război Mondial, țara a fost invadată de sute de mii de militari și „specialiști” civili sovietici care au ținut populația în teroare timp de circa un deceniu și jumătate. În primăvara anului 1945, Stalin, prin trimisul său special A. Vișinski, a impus României un guvern comunist condus de Petru Groza, chiar dacă Partidul Comunist din România avea în acel moment mai puțin de o mie de membri, în majoritate absolută neromâni. Îndată au început represiunile prin arestarea cadrelor didactice cu vederi liberale, a ofițerilor patrioți din Armata Română care au luptat împotriva Uniunii Sovietice pentru eliberarea Basarabiei și a Bucovinei de Nord, provincii ocupate de Armata Roșie în anul 1940. La 30 decembrie 1947, comuniștii au forțat abdicarea Regelui Mihai, ultimul obstacol anticomunist.

Curînd în România bolșevizată s-a introdus cenzura și sistemul sovietic de învățămînt. Religia a fost scoasă din prioritățile

statului, iar limbile de circulație internațională au fost reduse, locul lor ocupîndu-l rusa. Kremlinul – prin mii de consilieri sovietici – dirija principalele instituții și întreprinderi de pe întreg teritoriul țării aplicînd întocmai cele 45 de directive expuse într-un document secret, emis de NKVD. Astfel, au apărut ca ciupercile după ploaie sute de închisori, lagăre de muncă, aziluri psihiatrice și altele de felul acesta în capitală și într-un șir de localități din provinciile țării. Circa un milion de români care s-au opus fățiș sau discret bolșevizării României, au fost arestați sau deportați, iar peste o sută de mii dintre ei au fost exterminați.

În închisorile din România s-au aplicat cele mai barbare metode de tortură și s-au comis cele mai oribile crime. Acestea au început în decembrie 1949 la închisoarea din Pitești, unde majoritatea covârșitoare a deținuților politici erau studenți și elevi. Așa numita „reeducare prin tortură” cunoscută sub numele de „Experimentul Pitești” (aplicată pentru prima dată de pedagogul sovietic Anton Makarenko în Uniunea Sovietică pe deținuți de drept comun) a constat în recrutarea unor deținuți politici, ei înșiși în prealabil torturați, cărora li se promitea eliberarea și încadrarea cu grade în securitatea română, în schimbul smulgerii de la ceilalți deținuți politici a tuturor informațiilor ce nu fuseseră declarate în anchete. Pentru aceasta, ei aplicau metode oribile de tortură non-stop, greu de imaginat (apreciate de marele scriitor rus Aleksandr Soljenițin ca „cea mai teribilă barbarie a lumii contemporane”) care adesea, au condus la exterminarea fizică a multor deținuți. „Experimentul Pitești” în scurt timp a fost extins și la alte pușcării de deținuți din România. Pretutindeni, în timpul detenției, se aplicau metode perfide de tortură fizică și psihică, se formau condiții de exterminare prin muncă istovitoare, condamnații (mari oameni de cultură,

profesori universitari, savanți, scriitori, artiști plastici, actori, politicieni etc.) îndurau foamete, frig...

Creațiile lirice concentraționare au devenit un mod de rezistență aproape generalizat în toate locurile de detenție, transmîndu-se de la poeți deja consacrați la începători ai scrisului prin diverse metode. Astfel, poeziile sau compunerile literare au devenit – alături de credința în Dumnezeu și puținele lecții de filosofie, istorie, drept, limbi străine etc. – un sprijin moral și o componentă importantă a vieții spirituale a celor ținuți sub stare de arest, în pofida faptului că orice creație scrisă era prigonită, autorul putea fi maltratat, traumatizat fizic și psihic, ținut fără rația de mîncare sau încarcerat zile întregi. În acțiunea de respingere a comunismului „acest cancer care a afectat major peste o jumătate de secol ființa națională a poporului român” rezistența personalităților din toate domeniile culturii române a constituit unul din cele mai grele tributuri plătite de poporul român împotriva comunizării și sovietizării țării.

În genere, creația deținuților politici evocă credința în Dumnezeu, condițiile grele de viață, traumatismele, tulburările psihice, șocurile emoționale violente, dorul de cei apropiați, deoarece nu exista legătura cu exteriorul locului de detenție... „În mod fericit, meșteșugul scrisului se acordă cu acel dat nativ, talentul, care este forța și necesitatea creatoare. Spațiul liricii detenției politice este cel al unei interiorități intens seismizată de conștiința tragismului și absurdității vieții, în acord cu sensibilitatea modernă, care cere ca spațiul în artă să nu fie doar deschis, ci trăit! Sufletul creatorului ei se încorporează în acea poezie de adîncime, cu bogate rezonanțe interioare, simplă, neliniștită, aspră și energică, dură și realistă, o autodefinire (specifică), caracteristică. Opera poetică este cartea unei învățături despre viață, lucruri, iubire,

oameni și suferință, despre cuvînt și tăcere. [...] Armoniile spre care aspiră poezii devin orizonturi concentrice înșelătoare, surse de incertitudine și anxietate, viziuni de coșmar, obsesii tanatologice, frison al morții. Destinul îi pune pe poeți să opteze tragic. [...] Prin intensitatea trăirilor se situează dincolo de sfera obișnuită a existenței de viață, unde elanul se convertește în dezamăgire, bucuria în tristețe și suferință, descoperind o zonă a negativității în vecinătatea morții. Trecînd prin cele mai grele încercări ale vieții și sacrificîndu-se, au trăit viața cu mare intensitate, preconizînd să o salveze prin creație, sacrificiul luînd forma libertății tragice”, menționează V. Grecu în *Oratoriu creativității*.

În capitolul I al *Antologiei...* este prezentată poezia închisorilor comuniste din România în creația deținuților politici, autori consacrați înainte de detenție. Printre cei 32 de poeți se numără Radu Gyr (cu poeziile *Zăbrele, Rugăciune din celulă, Foamea, As' noapte lisus, Singele temniței, Vecinul care-a murit, Cîntec din mlaștină, Întuneric, Program zilnic, Lanțuri, Libertate, Toamna în temniță, Spital penitenciar, Cîntec de ură, 281, Halucinații, Cimitir de deținuți, Noi nu am avut tinerețe ș.a.*), Nichifor Crainic (*Unde sînt cei care nu mai sînt, Cîntec de după gratii, Flămînd, Cîntec de bejenie, Dezrădăcinat, Moartea înțeleaptă*); Andrei Ciurunga (*Brigada morții, Marș forțat, Rugăciune pentru osîndiții căzuți, Răzbim din adîncuri adînci, Nu-s vinovat față de Țara mea*); Vasile Voiculescu (*Povara, Îngerului durerii*); Ion Caraion (*Morții*); Vasile Militaru (*Imnul Neamului, Măgarul comunist*); Sergiu Grossu (*Să știi să suferi, Lanțul*); Zorica Lațcu (*În cătușe, Noi nu sîntem morți*); Mircea Vulcănescu (*Colind sărac, suflet sărac*); Mircea Ionescu-Quintus (*La Jilava, Temnicerul, Zăvoarele*) ș.a.

În capitolului II au fost incluși 113 autori, care au debutat în detenție (Constantin Aurel Dragodan, Ioan Victor Pica, Zahu

Pană, Sergiu Aurel Mandinescu, Constantin Opreșan, Ștefan Vlădoianu ș.a.), iar capitolul III conține poezii scrise de autori deportați și cu domiciliul obligatoriu – atât din România, cât și din Basarabia și Nordul Bucovinei (Niculina Mihalache, Mihai Maxim Leancă, Vasile Levițchi, Simion Plămădeală ș.a.). Capitolul IV include patru autori tătari din Dobrogea, foști deținuți politici anticomuniști, iar ultimul capitol conține 55 de poezii de autori neidentificați sau necunoscuți. Volumul se încheie cu indexul poeziilor deținuți și nota biografică a autorului prezentei antologii.

Poezia deținuților politici din România reprezintă un fenomen unic în lume. Sumarul *Antologiei liricii de detenție anticomunistă din spațiul românesc* conține poezii de valoare literară diferită – de la texte bine cunoscute și apreciate de toată lumea ale poezilor consacrați pînă la simple versificații ale unor autori începători. Chinuți și istoviți fizic și psihic, autorii – prin creațiile lor – evadau din celulele temnițelor sau din locurile domiciliului obligatoriu făcînd – cel mai des – legătura cu Dumnezeu: „Sărac sînt, Doamne, sărac... / Sărac în celulă, sărac întru toate. / Sărac sînt, Doamne, sărac, / Și bucuriile Tale bogate” (*Sărac sînt, Doamne...* de Radu Gyr); „Slavă Ție, Doamne, pentru-această noapte. / Somnul meu în unda lunii s-a scaldat, / Din abisul păcii somnului i-ai dat / Dezlegări de taine prin năluci de șoapte, / Slavă Ție, Doamne, pentru-această noapte” (*Rugăciune pentru pace* de Nichifor Crainic); „A venit și sfînta noapte de Crăciun, / Să ne-aducă Leru-i Doamne în surghiun. / Picură printre zăbrele-un colț de stea / Miruind cu raza-i blîndă viața mea” (*Colind din robie* de Gheorghe Popescu-Vâlcea); „Te-am ales pe Tine-n sînge și durere, / Te-am urmat prin jurămînt și vot, / Ia-ne acum ca miei de junghiere: / Jertfe sfînte: ardere de tot!” (*Rugăciune pentru martiriu* de Ioan Andrei); „Unde ești, Doamne, unde /

Ți-ai putut lumina feții ascunde? / Din anii cînd mă-nflora orice gînd și taină, / Noi nu Ți-am mai văzut a strălucirii haină” (*Rugăciune* de Ion Golea).

Unii autori descriau condițiile precare în care erau nevoiți să trăiască: „Ne tăvălim de nu știi cîte nopți / Pe rogojini murdare și pe scînduri, / Mai treji în amintire și mai coptți / Pentru revolta care fierbe-n gînduri. // Simțim în gură gust de vis amar, / Urlăm ca lupii între patru muchii, / Am vrut să biruim văzduhul – dar / Ne-au biruit, în închisori, păduchii” (*Penitenciarul Brăila* de Andrei Ciurunga); „Celula mea-i toată de trei pași în lung / Și fără ferestre-n afară, / Cu brațele-ntinse pereții-i-ajung – / E camera mea mortuară” (*Celula mea* de Ioan Andrei); „Ținjim aici, închiși într-o cetate / În care larva vieții nu răzbate. // Ne înconjoară zidul gros de ură / Cu lacăte la ușă și la gură. // Ce-i bun pe lume, e de noi departe / N-avem o cruce, nu vedem o carte” (*Clopoțele din Aiud* de Petre Strihan); „Aiud! Cetate păgîină cu paznici pigmei, / Aiud! Aiud, țintirimul anilor mei!” (*Aiudul* de Vasile Blănaru); „Jilavă, Jilavă! / ziduri de piatră / lipite / cu otravă! / De ce nu v-ați dărîmat / de-atîtea suspine? / de atîta urlat?” (*Fortul 13* de Dorina Ienciu); „Pereți mucegăiți, murdari de vreme / Și plini de semne, amintiri și rugi, / Un ochi de geam e vărut de-un secol, / Tavanul plînge, la fereastră drugii” (*În celulă* de Zahu Pană); „Un coridor îngust și nu prelung, / În care patru pași ori cinci, ajung / Ca să-l străbați pînă la cap și este / Rece și gol, cavou fără ferestre, / Din care poți să ieși nevătămat, / Dacă te miști mereu, neîncetat” (*Izolare* de Fronea Bădulescu); „Ce beznă, ce ceață, ce grea vijelie, / Ce beznă ne prinse, ce neagră urgie! / Ce zgură, ce ceață, ce noapte amară, / Ce noapte căzut-a pe glie, pe țară!” (*Iad* de Ion Nijloveanu).

Alții își descriau chipul sau starea sănătății pe care au pierdut-o după gratii: „Azi, mi-am văzut figura în tinetă... / Cu

părul tuns, cu ochii adânciți, / Cu-obrajii
văruiți și subțiați / ... De parcă-aș fi ieșit din
eprubetă!" (*Portret într-o tinetă* de Gabriel
Țepelea); „Mînați cu zor în poartă, ostatecii
betegi / Ori schilodiți de piatră, ce-n cîrghi
mai stau întregi, / Sau schilodiți sub dîm-
buri – plămîinii-n ei fierbinți – / Par chipuri
coborîte din zugrăveli de sfinți" (*Alai de
înmormîntare* de Virgil Vasiliu); „Scos din
celulă, muribund, pe targă, / Ajuns-am la
spitalul închisorii. / Afară toamnă și plecau
cocorii, / O tuse mă-neca pieptul să-mi
spargă" (*Scos din celulă, muribund, pe targă*
de Dumitru Oniga); „M-au zidit între pereți
/ Ca pe-a lui Manole Ana, / Prins în ghea-
re de ereți, / Nu am trup, am numai rană”
(*Carcera de ciment* de Nicolae Caratană).

Foarte chinuitoare era starea de foa-
me: „Mi-i pîntecul bezmetic, o jivină, / Mă
rod guzganii, mă sfredolesc săgeți, / De
foame scurm, mă fulgeră lumină / Și-n
oase par că-mi furnică scaieți” (*Foamea* de
Petru C. Baciuc).

Întîlnim poezii dedicate ființelor dragi
– părinților (mamelor, taților), fraților, su-
rorilor, copiilor, soțiilor, iubitelor: „Și tu / ai
fost cu mine în temniță. / Cînd mă înjurau
gardienii / îți auzeam plînsul. / Loviturile
lor îți frigeau carnea / foame mea ți-a sfi-
șiat măruntaiele, / Lanțurile mele ți-au ros
glezna / și aveai răni de cătușe la mîini. /
Lacrimile tale, / cădeau în fiecare seară /
În blidul meu cu arpacaș / și în fiertura cu
varză / de la amiază. / În nopțile cu insom-
nii / îmi închideai pleoapele, / îmi picurai
pe buze arse / stropi de apă vie / și mă
învelei cu broboada ta veche” (*O, mamă!*
de Nicolae Călinescu); „Privești, cu ochii-n-
lăcrimați, / Și nopți, și zilele senine. / Înlă-
turi anii sfărîmați / Și te gîndești la mine”
(*Tatălui meu* de Corneliu Deneșan); „Lubită
mamă, soră și nevestă, / Pămînt întors de
plugul meu spre soare, / Simțit-am dulcea
ta înfiorare, / Cum mă cuprinde limpede și
castă” (*Soție* de Luca Dumitrescu); „Frate, /
sub șapte lăcate / urîte și groase, / ca niște

broaște țestoase, / ne țin slugile Moscovei
spurcate!” (*Strigăt din temnița Aiud* de Io-
nel Zeană); „M-a încolțit bezna / și nu pot
să strig. / Jocul copiilor mei acum e trist /
și mîncarea amestecară cu lacrimi. / Ei tre-
buie să crească / și eu sînt aici / la capătul
lumii, / în bezna humii, în ocnele pustii, /
în groapă pînă la umeri, / în ochi cu două
făclii” (*Veniți, copiii mei* de Eugenia Adams
Mureșeanu); „Copil dorit, copilul tatei, /
Prin noapte dorul meu te cere / Spre închi-
soarea-mi fără gratii, / Împresurată de tă-
cere” (*Murmure* de Alexandru Grigore Nea-
gu); „Copila mea! Copila mea! / Scrisoarea
ta m-a mîngîiat, / M-a bucurat cînd am pri-
mit-o, / M-a întristat cînd am citit-o” (*Scri-
soare din Bărăgan* de Ion Florescu); „Spre
ochii tăi, cu ape-adînci ca marea, / Călăto-
ream: năierul trist, pribeagul. / În licăr stins
își risipea șiragul / De ametiste pure, înse-
rarea” (*Cîntec pentru sirenă* de Constantin
Aurel Dragodan); „Sună singuraticul flaut, /
Pe vînt aleargă elegia... / Cu vîntul, cu cîn-
tul te caut, / Maria, Maria, Maria” (*Maria* de
Constantin Opreșan).

Prezintă interes și poeziile despre an-
chetatori, temniceri și alți administratori:
„Rostim o rugă și pentru călăi, / Căci și ei,
Doamne, sînt copiii Tăi, / Dar sînt nebu-
ni, orbi, ticăloși și răi / Și ne tîrăsc tot mai
afund în hău, / Desfigurînd sălbatic chipul
Tău” (*Rugă pentru călăi* de Ionel Zeană);
„Simțind înfiorare omenească, / Maimuța
coborî ușor din pom / Și în curînd deprin-
se să vorbească. Dar încă n-a ajuns să fie
Om!” (*Temnicerul* de Mircea Ionescu-Qu-
intus); „Nimic sonor – / neant integru; / în
cap – păun multicolor, / în suflet ură, taur
negru!” (*Suflet de călău* de Sergiu Aurel
Mandinescu).

Aflăm și în ce mod se nășteau creații-
le literare ale deținuților: „Fără creion, fără
hîrtie / Doar cu speranță și credință, / În
cea mai neagră suferință, / Așa făcut-am
poezie. // Cu mîinile prinse-n cătușe, / În
bezna rece și pustie, Așa făcut-am poezie,

/ Pîndit de diavol după ușă. // În foame, frig și încordare, / În a satanei nebunie, / Așa făcut-am poezie, / În gemete și disperare. // În chinuite-nsîngerări, / Călaii void să mă sfișie, / Așa făcut-am poezie, / În ne-sfirșite-ndurerări" (*Fără creion, fără hîrtie* de Costin Dacus Florescu); „Nu sînt poet, dar cite-odată, / Cînd flăcările mă cuprind, / Cuvinte multe laolaltă / Din cugetu-mi mi se desprind" (*Nu sînt poet* de Aurel Baghiu).

Poezia inspirată din spațiul concentraționar reprezintă un segment deosebit de opotrivă în istoria, în cultura și în literatura unui popor. Poeții deținuți politici au scris sincer ce au simțit și au gîndit pe parcursul anilor de detenție. În fiecare vers ne-a rămas o părticică din viața fiecărui osîndit de regimul comunist autoritar. Prof. univ. dr. Ilie Popa a depus o muncă enormă, s-a implicat și s-a dedicat total pentru a ne pune la dispoziție acest volum – *Antologia liricii de detenție anticomunistă din spațiul românesc* – pentru ca să rămîină în istorie creația spirituală a celor care au fost lipsiți pe nedrept de libertate și care, în cele din urmă, au contribuit la zidirea unui viitor mai luminos al țării lor. Avem în față o carte extrem de bine realizată, cu bun gust și rafinament. Desigur, cercetările, documentarea pe tema dată vor continua și filele cărții se vor înmulți cu timpul, dar merită să fie menționat în mod deosebit începutul acestei munci specifice de a aduna și a colecta valori scînteietoare ce au întreținut suflul vieții unui număr mare de concetățeni ai noștri care s-au aflat ani

în șir în împrejurări dificile nu din vrerea lor.

Socotim că apariția *Antologiei liricii de detenție anticomunistă din spațiul românesc* (cu toată harta spirituală posibilă) este un eveniment editorial deosebit de important ce reprezintă un tablou de epocă pe care trebuie să îl cunoască orice om de bună-credință și cu simțămîntul patriotic în sufletul său. Realizată printr-un autentic efort documentar, prezenta culegere de poezii ale deținuților politici este un excelent instrument de lucru pentru studenți, profesori, masteranzi, doctoranzi, pentru toți cei pasionați de istoria literaturii române, dar și de istoria românilor, în genere, deoarece au căpătat o bază solidă de material faptic, care trebuie să fie fructificat deplin și cît mai repede.

Remarcînd încă o dată cuprinderea impresionantă a antologiei – ceea ce o face să fie prin excelență provocatoare –, recomandăm ca volumul dat să fie căutat cu insistență și citit cu înțelegerea faptelor, a evenimentelor evocate. Cu siguranță, multe poezii din volum vor produce diverse emoții, dar – după momente de meditație – vă vor fi de învățătură pentru activitatea zilnică, pentru viață, în genere (în condiții de trai normal). Să ne rugăm la Domnul să ferească pe viitor țara de tragediile ce s-au întîmplat într-un trecut nu atît de îndepărtat.

Valeriu RAȚĂ,
bibliotecar

SUB CERUL POEZIEI CREȘTINE A LUI VALERIU RAȚĂ

„Ortodoxia este maica spirituală a neamului românesc.”

(Mihai Eminescu)

„Fără Dumnezeu am fi apariții ciudate și dispariții stupide.”

(Antonie Plămădeală)

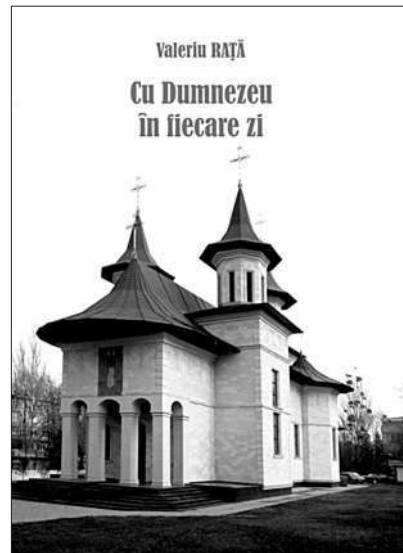
Astăzi, când lumea din jur se complăce în „bezna propriei nimicnii”, când mizeria și violența iau proporții inimaginabile, când luxul material s-a întronat în viață, expulzând din interiorul nostru comoara spirituală – Credința, Omul se simte solitar, marginalizat, rătăcit, deprimat. Andrei Vartic, acest om polivalent, care, conform aprecierii acad. Nicolae Dabija, „... a semănat fărâme de geniu”, se întrebă în lucrarea sa *Purificarea istoriei din oglinda scenei* (Chișinău, 2016): „Mai poate civilizația actuală a omului încălci și în bombe atomice, și în globalizare, și în amoralitate (mai ales prin mass-media și internet) să nu țină cont de partea mistică a ființării sale, de rezonanțele dintre cântecul omului și cel al Divinității, care pot provoca – și chiar provoacă, și au provocat – și imposibil de cârmuit furtuni, cutremure sau tsunami, dar și multe bucurii?” [pag. 275].

Și, ca un răspuns la această, aproape hamletiană, întrebare, apare cartea lui **Valeriu Rață**, poet și publicist, *Cu Dumnezeu în fiecare zi* (poezii creștine, Chișinău, 2016, 230 pag.). „Titlul este mireasma cărții”, spunea cineva dintre înțelepți. Poetul și cugetătorul Nicolae Fabian menționa următoarele într-un aforism al său: „Fiecare autor își scrie opera la înălțimea luminării sale.” Mi-aș permite să-l parafrazez: la înălțimea luminării sale. Am făcut această accentuare în baza unui sentiment copleșitor, care mi-a cuprins inima la lecturarea acestui volum cu inflexiuni de flăcăru su-

blimă... Această lucrare de poezii creștine m-a purtat, ca o adevărată corabie, prin oceanele spirituale ale *Vechiului și Noului Testament*, astfel ca la sfârșitul lecturii să exclam și eu aidoma autorului: „Cu Dumnezeu în fiecare zi, / Cu El dorește sufletu-mi a fi” [pag. 11].

Această frumoasă carte, după cum afirmă poetul și cercetătorul istoric Iurie Colesnic în prefața *Un autor în căutare de sine*, este deci „o suită de imnuri, scrisă cu pana sincerității”. Cu adevărat, toți psalmii, toate rugăciunile denotă faptul că autorul lor le-a scris la lumânarea inimii sale. Citind acest volum, am descifrat ecografia acestei inimi luminată de permanentul contact cu Divinitatea.

Un înțelept indian evoca următoarele: „Omul e născut în această lume pentru a realiza comuniunea cu Divinul.” În acest sens poetul Valeriu Rață și-a atins un scop suprem. Anume prin această lucrare dumnezeului „a dat timpului o dimensiune și vieții sale un sens”, vorba ilustrului Andrei Vartic.

Radarul sufletului acestui modest și timid (în sensul bun al cuvântului) om – Valeriu Rață – este receptiv la toate razele divine ce-i „explodează” ființa din Univers, iar porii corpului său absorb cu nesaț acei *bosoni Higgs* – supranumiți și „particula lui Dumnezeu” –, care inundă ca un torent continuu toată Creația Divinității Supreme.

Deci, Dumnezeu e peste tot! El a pecetluit universalele legi și pentru bacterii, și pentru ciuperci, și pentru furnici, și pentru flori, și pentru oameni, și pentru planete, și pentru stele, și pentru galaxii, și pentru Uni-pluri – Univers! Măreață e Creația Lui! Omul, această enigmă, taină a Universului, este predestinat genetic a fi o ființă spirituală. În matricea sa spirituală, în sferile sufletului său sălășluiește acea sete de etern, de Absolut. Deci, sufletul nostru se vrea în ascensiune. Nouă, oamenilor, ne rămâne să luminăm spiritele noastre prin contactul cu Forța Supremă pentru a îndumnezei Materia din noi. Nu există o cale mai bună, mai frumoasă, mai înțeleaptă, decât *Rugăciunea* – acest diamant al Speranței. Așadar, precum afirmă și consacra poeta Galina Furdui: „Cu o rugăciune / Să ne apărăm / De deșertăciune.” Anume ea, *Rugăciunea* sau *Meditația* la cele Sacre, ne ține în comuniune permanentă cu Dumnezeu. Și, aici, aș cita câteva crâmpoie din culegerea de poezii creștine a protagonistului nostru: „*Dacă vrei să scapi de ură / Ori de-alunecare-n hău, / Iată o bună-nvățătură – / Roagă-te lui Dumnezeu*” [pag. 16]. Sau: „*Când stări dispar (din cele calme) / Și zile-ntregi de mă frământ, / Se pare că mă porți în palme – / Mă protejezi prin Duhul Sfânt*” [pag. 23].

Adam și Eva, Cain, Abel și Set, Arca lui Noe, Turnul Babel, Ascultarea fără margini a lui Avraam, Iosif iartă frații săi, Moise – patriarhul și profetul salvator, Viteazul și dreptul rege David, Solomon-Înțeleptul, Măritul și slăvitul prooroc Ilie Tesviteanul – întreg *Vechiul Testament* expus în poezii sincere,

senine, accesibile atât pentru adulți, cât și pentru copii, adolescenți. *Biblia* – sau *Cartea Cărților* – este complicată pentru a o înțelege deplin la o vârstă fragedă, iar cartea lui V. Rață, expusă prin prisma unui suflet luminat, ajunge ușor la inima micului cititor, sensibilizând-o: „*Prin dovezi deloc surprinzătoare, / Imposibil sunt de combătut, / Biblia rămâne o valoare, / Fără element contrafăcut. // Este veche, dar mereu și nouă, / Ne îndeamnă numai să iubim, / Să iertăm și bobul cel de rouă, / Doar ca lacrima curăți să fim*” [pag. 173].

Domnul nostru Iisus Hristos spunea: „**Credința mișcă și un munte.**” Cum trebuie să te pătrunzi de lucruri sfinte ca să redai prin poezii sacrale o epocă din Istoria Civilizației? V. Rață cunoaște în esență tot ce-i legat de *Vechiul și Noul Testament*, de viața Sfinților. Pe cerul poeziei dumnealui și-au găsit reflecție gânduri consacrate Maicii Domnului, Sfintei Fecioare: „*Vei rămâne totdeauna / O fecioară – numai una / Cea cu suflet ne-ntinat, / Pururea cel mai curat, / Și purtând pe drept cununa*” [pag. 161].

Poetul V. Rață, fiind un om cu rădăcini implantate adânc în pământul sfânt al Țării, nu putea să nu consacre rugă și către Sfântul Apostol Andrei – protectorul Neamului Românesc: „*Țara mea – jos pălăria! / Eu mă rog de starea ei, / Ocrotește-mi România, / Sfânt Apostole Andrei*” [pag. 167]. Sau iată versuri adresate domnitorului nostru neînfricat Ștefan cel Mare și Sfânt: „*Sună un buciom în zare, / Bate și clopot – pe rând, / Vino aici – la hotare –, / Ștefan cel Mare și Sfânt. // Vino și-ți apără țara, / Neamul în speță latin, / Vino, căci grea e povara / Traiului cu un străin*” [pag. 191]. Nu lipsește și o rugă către Sfânta Cuvioasă Parascheva de la Iași: „*Paraschevă calmă, cuvioasă, / Darul nostru cel neprețuit, / Fă-ne viața noastră mai frumoasă, / Căci de-o vreme lasă de dorit*” [pag. 187].

V. Rață a schițat în versuri și portrete ale înaintașilor noștri. Iată câteva titluri:

Sfântul Voievod Neagoe Basarab; Sfântul Ierarh Varlaam, mitropolit al Moldovei; Sfântul Ierarh Dosoftei, mitropolit al Moldovei; Sfântul Ierarh Petru Movilă; Sfinții Martiri Brâncoveni; Sfântul Ierarh Martir Antim Ivireanul; Mitropolitul Gavriil Bănulescu-Bodoni; Alexei Mateevici; Gurie Grosu, mitropolit al Basarabiei; Preotul martir Alexandru Baltaga; Valeriu Gafencu – „Sfântul închisorilor”; Înalt Preasfințitul Mitropolit Antonie Plămădeală ș.a. Aceste poezii pot fi recomandate, cu siguranță, ca lectură extrașcolară pentru elevi.

Volumul *Cu Dumnezeu în fiecare zi* de Valeriu Rață se înscrie excelent pe firamentul poeziei creștin-ortodoxe alături de cea a lui Nichifor Crainic, Traian Dorz, Vasile Militaru, Sergiu Grossu, Victor Pânzaru, Efim Bivol etc. Îi urăm autorului multă sănătate, împliniri frumoase pe viitor, iar firul cel invizibil, care-l leagă de Dumnezeu, să fie permanent luminat, viguros, dar și sensibil la suferința celor „mai triști ca noi”.

Dr. Eugenia MANEA-CERNEI

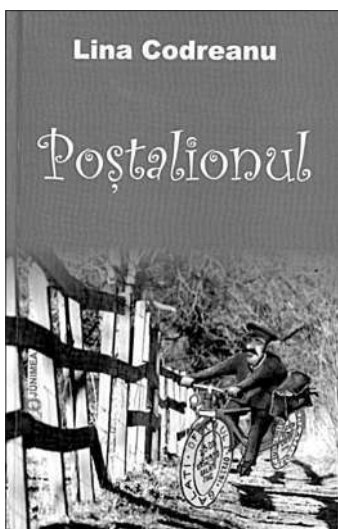
ȘASE NUVELE DE LINA CODREANU – O REVELAȚIE

Proza scurtă a scriitoarei și cercetătoarei literare Lina Codreanu de la Huși, județul Vaslui, ne-a surprins prin subiecte captivante, care se citesc rapid, dintr-o răsuflare. Personajele, dar nu numai personajele, ci și situațiile în care ele nimeresc, sînt întru cîtva deosebite – tocmai aceasta îi dă farmec lecturii. Aproape toate schițele și nuvelele dumneai ne amintesc de satul în care am copilărit și am petrecut adolescența, de satul care în prezent este părăsit, de satul care – din păcate – se confruntă cu o mulțime de probleme cotidiene.

Lina Codreanu s-a născut pe 25 noiembrie 1949, la Mîndrești, Galați. Este soția lui Theodor Codreanu, reductabil critic și istoric literar, eminescolog de notorietate. După studiile la Universitatea „Al. I. Cuza” din Iași, L. Codreanu devine profesoară de limba și literatura română. A activat peste 40 de ani în învățămînt (ultimii ani – la Colegiul Național „Cuza Vodă” din Huși). Debutul său literar are loc în 1974, la zia-

rul *Vremea nouă*, Vaslui. Sferele de activitate ale dnei L. Codreanu sînt: publicistica, documentaristica, proza și critica literară. Colaborează la reviste din țară și din străinătate. O lucrare importantă, apărută în volum este *Theodor Codreanu. Bibliografie critică*, tipărită la Chișinău, în 2012, sub egida Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”. Alte volume: *Viața ca o poveste, lagărul – un coșmar* (proză documentară, Ed. „Axis Libri”, Galați, 2013); *Poștalionul* (nuvele, Ed. „Junimea”, Iași, 2014); *Studii și interpretări* (Ed. „Rafet”, Rîmnicu Sărat, 2014); *Proprietarii de amintiri* (proză scurtă, Ed. „Rafet”, Rîmnicu Sărat, 2015; Premiul „Fănuș Neagu”, la cea de-a VIII-a ediție a Festivalului-concurs internațional de creație literară „Titel Constantinescu”, desfășurat la Rîmnicu Sărat). Colaborează la reviste din țară și din străinătate.

Volumul de nuvele *Poștalionul*¹ de Lina Codreanu cuprinde șase titluri: *Catedrala de sare*, *Poștalionul*, *Pantofii*, *Semne de primăvară*, *Ritmuri și Ocheanul lui Dominic*. Trebuie să menționăm chiar de la început că proza scurtă a scriitoarei hușene constituie niște secvențe existențiale de la țară ce dau senzația că în fața noastră se derulează un scenariu de film cu personaje tandre chiar și atunci cînd sînt triste, abătute de toate cele ce se întîmplă în jur, frămîntate de dramele poate neînsemnate (dar multe!) din viața lor. Constantin Trandafir scrie în prefața cărții: „Narațiunile din *Poștalionul* sînt scrise cu o mîină sigură, care atestă o bună știință a strategiilor epice vechi și noi. Autoarea, Lina Codreanu,

¹ Codreanu, Lina. *Poștalionul* / nuvele. Pref. Constantin Trandafir. Iași : Ed. „Junimea”, 2014. 214 pag. ISBN 978-973-37-1727-0.

are ceea ce dă seama despre un bun prozator, înainte de toate: observarea minuțioasă a detaliilor unei realități cotidiene și interioare, precum și comuniunea cotidianului cu straniul. De regulă, și în cazul de față, povestirea curge încet, cu evenimente puține și cu descrieri ale toposului și ale mișcărilor lăuntrice. Există totuși o dezinvoltură, una a simplității cu cale de acces la profunzime. Lumea micii provincii (unde trenul nu oprește) trăiește în tradiționala banalitate, dar, și aici apare drama nepotrivirii, esența ei este, de fapt, interogativă.”

În *Catedrala de sare* autoarea ni-l prezintă pe un sătean – Conu Pană, un bătrîn de aproape 80 de ani, care pleacă la salină pentru a se trata. Acolo face cunoștință cu un necunoscut pe nume Anton Mortu, cu care deseori dialoghează. Narațiunea decurge cu amintiri despre căsătoria protagonistului cu Despina, se succed episoade din timpul celui de-al Doilea Război Mondial, apoi și despre moartea fiilor și a soției sale... Când bătrînul părăsește „Catedrala de sare”, se întîmplă ceva neașteptat: îl „apucă inima” și, „trupul se lasă moale, topit, luînd forma treptelor”. Portarul a chemat salvarea...

„Poștalionul” – așa îi ziceau în cartierul Torna lui Zaharia din nuvela omonimă. „Toată viața a bătut din poartă-n poartă ducînd destinatarilor vești bune sau mai puțin bune și, destul de rar, foarte bune. Chiar se simțea într-un fel vinovat că n-are el bafta să însenineze chipurile oamenilor. Purta în tolbă ziare, scrisori, telegrame, mandate de bani și alte minimale «efecte poștale».” Iar soția Nucșoara în fiecare zi îl aștepta cu masa caldă. Dar s-a întîmplat că odată, intrînd în bodegă, a fost tentat de surîsul fetei de la tejghea – Magdalena. După aceasta, „o buimăceală ademenitoare, un amestec de spaimă și plăcere nu-i dădeau pace”. Într-o seară, după o zi grea de muncă, trecînd pe ulița „Fundătura” s-a luat după silueta ei „înfofolită”, care „mergea înainte și el o urma

fără un cuvînt pe o cărăruie subțire care se depărta tot mai mult de ulicioară...” Timpul trecea, Magdalena s-a măritat („mai mult ca să fugă de propriile gînduri și întrebări”) cu Donea, un afacerist, și îndată ambii au plecat la Ploiești, unde locuia el. Revenea adeseori la baștină, de fapt, de aici „nu plecase niciodată cu adevărat”. Zaharia de fiecare dată era înștiințat prea tîrziu de venirea ei. „Ce valoare mai avea povestea fetei din Torna?” Cu toate că Donea a aflat că nevasta lui avusese mai multe aventuri în tinerețe, s-a împăcat cu gîndul – doar nu era un fapt ieșit din comun. Magdalena însă aștepta ceva, și în zadar. „Golul nu se umplea și nici nu îi era în putere să spună cuiva. Mocnea în adînc un jar dureros și viclean, dar nu putea nici să-l aprindă, nici să-l stingă. Era marea ei taină încuiată afund. Trebuia să o poarte ca pe o osîndă dragă.” Și lui Zaharia îi apărea deseori în fața ochilor portretul de neuitat al iubitei sale. Tocmai asta a fost cauza că a fost găsit într-o dimineață, întins pe iarbă, „cu tîmpla plesnită”, nu departe de coarnele bicicletei sale, dar era viu. A fost adus acasă pe un car, în urma căruia mergea Nucșoara, „amăgită ca după o bătălie pierdută”.

Nuvela *Pantofii* începe cu zugrăvirea portretului Trestianei din satul Coronești – o lungană, poreclită de copii „Cocostîrca”. Când era în clasa a șasea, îi moare tatăl – Marcu –, care, înainte de a pleca în lumea celor drepți, i-a dat o pereche de pantofi de lux, pe care îi păstra în spatele hambarului de porumb într-o pungă de plastic. Îi cumpărase pentru ziua nunții cu Maranda, care nu a mai fost să fie și a lăsat în cutia lor o scrisoare: „Această comoară – ție, îndrăgito!... Marcu.” În curînd Cel de Sus o ia la El și pe Maranda, mama Trestianei. La înmormîntare aceasta observă că defuncta are alți pantofi, și nu acei de lux cu care a încălțat-o ea. După cîțiva ani, Trestiana se mărită cu Iorgu Atasiei din Duduieni. Trăiesc din greu, iar o întîmplare incredibilă

face să descopere acei pantofi de lux la o iubită a acestuia. Pînă la urmă s-a ales doar cu o sumă frumușică de bani...

Semne de primăvară descrie sentimentul de iubire al lui Spiridon Roșculeț, inginer în construcții din orașul Mîndra, față de Alexandra, o fată tînă din satul Podec, dar care pînă la urmă se căsătorește cu altul, fapt ce i-l comunică Robert Aprigu, prietenul lui din copilărie. Întîmplarea face ca într-o zi să poposească în casa unei vecine – madam Greta, la care locuia Emiliانا (Liana) Bucur, nepoata ei. Spiridon se îndrăgostește de ea și... apar „semne de primăvară”: „O linie îngroșată despărțea viața lor în două: înainte și azi-mîine. Erau prinși în balansul vaselor comunicante și niciunul nu avea temeri privind așteptata sosire a primăverii în respirația lor erotică și dincolo de viața lor.”

Și în *Ritmuri* e vorba de o iubire, doar că de alt fel. Badihagi, fost tehnician viticol, care a împlinit 65 de ani pe muchie, de mai mulți ani îngrijește de un zarzăr, care a răsărit din „sîmburele aruncat neglijent de vreun trecător”, de un zarzăr lîngă a cărui tulpină a înfipt cîndva două bețe de sprijin, în scopul de a-l proteja. Pomul a crescut, a dat roadă, iar Badihagi tot îl ocrotea... Într-o iarnă, Badihagi „a suferit aproape fizic cînd a văzut schilodirea zarzărului său” de lama unui buldozer care aduna zăpada în grămezi... Iar toamna, doamna Ana, o bibliotecară, l-a văzut de la balcon, pe la ora trei de noapte (căci nu o prindea somnul) pe bancheta de lîngă zarzăr. „Trupul omului s-a deșirat pe spate, cu o mîină sprijinindu-se strîmb pe trunchiul pomului.” Femeia, speriată, „a chemat ambulanța și a privit îndurerată cum oamenii în halate îngerești îi culeg trupul moale și ușor, ducîndu-l în mașina de salvare.”

Adam Dominic, fost șef la librăria „Cartea noastră”, este în prim-planul ultimei nuvele – *Oceanul lui Dominic*. Lumea îi mai spune Dom’ (sau moș) Nimic. A ieșit la

pensie pe vremea „noului capitalism post-decembrist” și mai păstra lucrurile dragi de care nu putea să se despartă, deoarece se găseau permanent în fostul său birou: un desen (semănînd cu *Bibliotecarul* lui G. Arcimboldo), a cărui autoare era Cezara, nepoata sa, un ceasornic cu cheiță și o lunetă cu inele – „un fel de părtași ciudați a tot ce se întîmpla, devenind pentru restul anilor punct de sprijin privirilor și gîndurilor lui Dominic”. „Oceanul meu e carte cu poeme. Depinde de ochi...”, spunea ades, înduioșat, Dom’ Nimic.

Această admirabilă colecție de nuvele s-a născut din pasiunea de a cunoaște în detalii viața oamenilor simpli, în principal, a celor de la țară. Putem spune cu certitudine că lectura beletristicii Linei Codreanu decurge pe o undă liniștită, calmă, rareori întreruptă de emoții excentrice. O astfel de lectură se recomandă pentru călătoriile cu autobuzul, cu trenul sau avionul, deoarece scrierile sînt scurte și au un fir narativ simplu, dar atrăgător pentru orice categorie de pasageri. De asemenea, aceste scilipiri literare sînt potrivite pentru a diversifica odihna, aflîndu-te pe timp de caniculă balansînd într-un hamac, ori a scurta lungile seri de iarnă, mai ales cînd în preajmă trosnesc niște lemne într-un cămin...

Lina Codreanu este dibace la creionarea portretelor literare. Iată două dintre ele: „Student tînăr, serios, grav, Spiridon Roșculeț purta fulare albe și lungi, care-i dădeau un aer romantic. Nu bătea pragurile barurilor, nu frecventa grupuri de cheflii, îi plăceau filmele cu strategii complexe pe care nu le agreau mulți, sâlile fiind aproape goale. Era un taciturn, un solitar ce stîrnea curiozitatea fetelor tocmai prin abaterea de la felul gălăgios și năvalnic de a-și trăi tinerețea. «Un tip interesant!», își ziceau, însă nu cutezau să-l «agațe»” [p. 132]. „Moș Nimic era fizic greu de recunoscut. Puțin adus din spate, privea cam de jos în sus persoanele cu care conversa,

dar nu se sprijinea în baston. Părea tot dîrz, își lăsase mustați și barbă, părul bogat și răzvrătit albise. Renunțase la ursuzenia lui, devenise predispus la vorbă multă, era chiar foarte zîmbitor, spre surpriza cunoscuților lui” [p. 202].

Dialogurile dintre personaje sînt folosite în conjuncturi și împrejurări deseori nefirești, iar de aici și încărcătura de sens diferită:

„– Ce cauți aici? întrebă de la înălțimea ei nevasta.

– Da’ tu cine ești, mă rog? se răsti vocea de fumătoare, ițind de sub pătură un cap roșcat și plin de cîrlionți sîrmoși.

– Leși! Pleacă imediat de aici, din patul bărbatului meu!

– Bărbatu-tu? Ei, fir-ar al dracului!..., rosti din vîrfurile buzelor fumătorea. Las’ că-i arăt eu!...

– Să nu-ndrăznești. Auzi? șopti printre dinți, cu sălbăticia unei fiare ce-și apără puilul. Leși că te omor!” [p. 107].

Autoarea are o pasiune deosebită pentru detalii. Avem a face cu o exprimare literară elevată, uneori plină de surprize. Cuvintele sau îmbinările de cuvinte ca *hulubă, fundătoare, salină, drob de sare, muchia rîpei, cîmpul cu miriște, copcă, dîmb, poștalion, tolbă, bicicletă, uliță, tindă, hatul tarlalei, șipcă a gardului, pietrișul străzii, cireșe de mai, bucată de pămînt lucrat, cîntecul greierilor, căruța cu cal, sobă, pridvor, crescătorie de pește, clanță, poartă, zarzăr* ne introduc pe dată în atmosfera traiului de la țară.

Epitetele *dealul pîntecos, pălărie pleoștită, sudalmă grea, rotocoale dezordonate, pleoapele grele de drag, bancă înnegrită, lemnul lustruit, pietre noduroase, luminițe bezmetice, părul țepos, băț cocîrjat, femeiușcă bondoacă, iarbă crudă, cataramă înstelate, luciri diamantine, piini dolofane, sprîncene groase și întunecate, pomul înmiresmat, coroana generoasă, zăpadă pufoasă, trupul împuținat, oceanul năzdrăvan,*

cuvinte șoptitoare au ca efect apariția unor sensuri mai expresive.

Comparațiile *a plecat ca o săgeată, lung și slab ca un țîr, sughițuri scurte și înfundate ca pufăiturile unei locomotive în urcuș, Torna doarme ca o matahală istovită, gene dese ca niște oblonase; stînjenit, ca prins în flagrant* îmbină registre foarte diverse.

Iar metaforele *pîlpierea vieții, îngustul coridor al tranziției, curge rîsul în lacrimă, ochii îi ardeau, catedrală de sare, peticul de cer, ochiul sticlos al cafelei, sacul greu al amintirilor, morman de haine, pîlc de vecini, briciul vorbelor, zăpada scîncea, cîntecul greierilor înnebunea auzul drumeților, făcea un du-te-vino de-a lungul porții, părul descătusat de clame, firîșor de fum, se creiona rotundul ochilor, șiragul vorbelor, ochiul magic al lunetei, vîntoasă de cuvinte* fac să admirăm și mai mult inspiratul condei al autoarei.

L. Codreanu surprinde foarte bine condițiile umane derizorii și o face aceasta cu mare plăcere, ba chiar cu talent. Urmînd descrierile personajelor, observăm că ele prind încetul cu încetul conturul unor prototipuri din realitatea cotidiană. Fiecare nuvelă surprinde prin trăirea unor drame, situații de-a dreptul acaparante.

Vă invităm să descoperiți (să redescoperiți) și să recomandați altor persoane – rude, prieteni sau cunoscuți – cele șase proze scurte din volumul *Poștalionul* de Lina Codreanu, care readuc în atenția cititorului de astăzi lumea uitată a satelor noastre, marile aspirații ale unor destine mărunte, micile eforturi ale celor confrunțați cu tot felul de greutăți impuse de mersul vieții înainte și care, totodată, te fac să ții și mai mult la acest gen de scriitură. Cu alte cuvinte, cele șase nuvele ale Linei Codreanu sînt o revelație atît pentru cititorii nepretențioși, cît și pentru cei care așteaptă de la scriitor ceva inedit, deosebit.

Valeriu RAȚĂ,
bibliotecar

O CARTE DESPRE SUPRAVIEȚUITORII RĂZBOIULUI DIN AFGANISTAN

Primul om la care m-am gândit când am terminat *Afganii* – noua carte a lui Alexandru Vakulovski¹ – o carte de interviuri cu supraviețuitorii războiului din Afganistan, pe care „imperiu răului” l-a purtat vreme de un deceniu, a fost vărul meu de-al doilea, Alexandru Moldovanu, ucis în acel măcel absurd și terifiant. Or, vărul meu Alexandru Moldovanu, la fel ca și consătenii lui Alexandru Vakulovski, a fost înrolat în armata sovietică la optsprezece ani, când a fost trimis în Afganistan, fără voia lui, de unde însă nu s-a mai întors niciodată acasă. Și ca el nu au fost puțini.

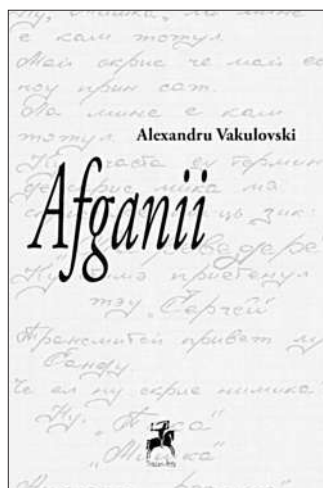
Interviurile lui Alexandru Vakulovski sunt cu atât mai cutremurătoare cu cât și majoritatea protagoniștilor cărții sale au nimerit de mai multe ori sub ploii de gloanțe, fiind răniți, unii chiar de mai multe ori. Mai toți și-au văzut moartea cu ochii și au scăpat cu viață doar printr-o minune sau doar cu ajutorul lui Dumnezeu. Sub ochii lor însă le-au fost uciși camarazii lor, și nu tot timpul doar de gloanțele băștinașilor care-și apărau patria cu arma în mână, ci și de gloanțele tovarășilor lor de arme. Eroii lui Alexandru Vakulovski și-au văzut colegii murind din picioare. Le-au găsit trupurile fără viață putrezind în dunele din nisip sau printre pietrele din Afganistan. I-au găsit mutilați, cu ochii goliți din orbite, cu testiculele smulse, cu urechile rupte din cap, când nu mai puteau face nimic pentru ei. Dar chiar și atunci când ar fi putut s-o facă, nu tot timpul făceau. Ca atunci când au dat în drum peste un tovarăș de-al lor ciopârțit, cu mâinile și picioarele tăiate, înecat în propriul sânge și implorând ajutor. Un ajutor pe care colegii săi nu i l-au

acordat, neriscând să coboare din tancuri și tanchete, pentru a nu fi și ei măcelăriți de băștinașii invizibili care-i pândeau de peste tot. Și au cârnit înapoi, lăsându-l să se stingă în mijlocul drumului.

Cu un gând secret, cu o speranță tainică, am luat în mâini cartea lui Alexandru Vakulovski. Încă de la prima pagină, am sperat că poate vreunul dintre protagoniștii ei să fi slujit împreună cu vărul meu Alexandru și să mărturisească la un moment dat cum a trăit acesta în Afganistan, dar, mai ales, cum a fost ucis și de către cine.

Unii dintre eroii cărții lui Alexandru Vakulovski când povestesc despre cum au murit soldații moldoveni în Afganistan le dau și numele, dar nu pe toți țin minte cum îi cheamă, și eu nu exclud că unul dintre cei despre care ei nu-și mai amintesc cum îi cheamă să fi fost chiar vărul meu Alexandru, care a fost ucis doar la un an după ce a fost trimis în Afganistan.

Vă spun foarte sincer, eu am fugit de armata sovietică timp de șapte ani, după ce vărul meu a fost adus mort din Afganistan. O frică atât de animalică de arma-

¹ Vakulovski, Alexandru. *Afganii* : interviuri. București: Editura „Tracus Arte”, 2016. 242 p. ISBN 978-606-664-683-3.

ta sovietică mi-a pătruns în suflet că am făcut tot ce am putut pentru a fugi de armata roșie, care în mintea mea era un fel de cerc al infernului, de unde oamenii sau nu se mai întorc deloc sau revin cu sechele pentru toată viața. Citind cartea lui Alexandru Vakulovski, care e o mărturie emoționantă despre o mare tragedie, mi-am dat seama ce calvar a îndurat vărul meu Alexandru până să fi fost ucis. Pentru că armata sovietică lupta cu doi dușmani, unul din afară și unul din interior, așa cum se vede foarte bine și din cartea lui Sandu. Cel mai periculos dușman era cel din sânul ei. Erau chiar înșiși soldații sovietici, care se dușmăneau între ei. Veteranii, umilindu-i și zvântându-i în bătai pe bibani, fără niciun motiv anume, doar din plăcere sadică, doar pentru a-și petrece cumva timpul liber, doar pentru a se distra, după cum mărturisesc personajele lui Sandu. Bibanii, ajungând veterani, îi înjoseau la rândul lor pe tilicari, nu că ar fi avut ceva cu ei, ci pentru că și pe ei i-au călcat alții în picioare, așa cum povestește Anatolie Deleu. Înfricoșătoare mărturia sa! Fiind deja veteran, în timp ce îl snopea în bătai pe un biban, deodată, hodoronc-tronc, acesta a avut un moment de luciditate și s-a între-

bat: „Da oare ce mi-a făcut tipul că-l bat?” „Nimic. Nu mi-a făcut nimic”, și-a răspuns consăteanul lui Sandu și a continuat să-l mardească, pentru că și pe el alții, altădată, l-au făcut piftie, fără niciun motiv.

Volumul *Afganii* lui Alexandru Vakulovski mi-a amintit de afganul familiei noastre. De Alexandru Moldovanu, de care am fost foarte legat până să fie luat în armată. Pentru că Alexandru era un fel de ocrotitor al meu în sat, nelăsându-i pe copiii mai mari să mă snopească în bătai. În același timp, îl ajutam și eu, transmitându-i bilețelele sale amoroase, nu înaintea însă de a i le citi, unei prea frumoase învățătoare care stătea în chirie la noi, în casă.

Afganii lui Alexandru Vakulovski este o carte răvășitoare despre cum au putut supraviețui unii moldoveni în niște condiții foarte dure, în situații limită, într-un război foarte dur și sângeros, păstrându-și intactă un fel de inocență a lor și încrederea în viață. E o carte răscolitoare despre moldovenii care au supraviețuit unui absurd și monstruos război, dar care mi-a amintit și de vărul meu Alexandru, care nu s-a mai întors acasă, rămânând pentru totdeauna în Afganistan.

Dumitru CRUDU

DOUĂ VOLUME SINTETICE ALE CONAȚIONALULUI NOSTRU DIN ODESA

Despre dr. hab. în istorie Dinu (Dimitrie) Ursu, profesor la Universitatea Națională „I.I. Mecinikov” din Odesa, revista noastră a mai scris, a se vedea: *Doi cornoventi – două destine împlinite* de Ludmila Doroșenco (*BiblioPolis*, 2010, nr. 2, vol. 34, p. 98-103) și *Spinusul drum al unui basarabean: de la poalele codrilor la forurile științifice europene* de dr. Vasile Șoimaru și Vlad Pohilă (*BiblioPolis*, 2015, nr. 2, vol. 57, p. 152-155). La rândul său, D. Ursu a publicat patru articole în revista noastră pe care

o citea cu regularitate: *Историческое голосование в Сфатул Цэрий: судьба одного из воздержавшихся* [*Votul istoric al Sfatului Țării. Destinul unui deputat ce s-a abținut*] [Krivorukov Ivan] (*BiblioPolis*, 2009, nr. 3, vol. 31, p. 86-91); *O armă de neînvins* [adevărul istoric] (*BiblioPolis*, 2010, nr. 1, vol. 33, p. 84-89); *O enciclopedie culturală a Moldovei* [revista *BiblioPolis*] (*BiblioPolis*, 2012, nr. 1, vol. 42, p. 81-82); *Эминеску в Одессе. Год 1885* [Eminescu la Odesa. Anul 1885] (*BiblioPolis*, 2013, nr. 2,

vol. 48, p. 104-122). Ținem să menționăm că și subsemnatul a publicat în iunie 2010 – pe site-ul oficial al BM „B.P. Hasdeu” (www.hasdeu.md) – cronică a unei manifestări culturale, intitulată *Cornovenii revin mereu la baștină*, care a fost reluată în volumul de publicistică *Biblioteca Municipală: portret din profil cultural* (2013).

În cele ce urmează ne vom referi la ultimele două volume tipărite ale exegetului, deoarece ele reprezintă o sinteză a activității acestuia ca cercetător și cadru didactic de aproape 60 de ani. Primul volum se intitulează *Одесса в европейском научном и культурном пространстве (XIX-XX вв.)* [*Odesa în spațiul științific și cultural european. (Sec. XIX-XX)*] (Odesa, 2014), iar cel de-al doilea – *Университет длиною в жизнь. Путь историка* [Universitatea pe o viață. Calea unui istoric] (Odesa, 2016).

Volumul *Одесса в европейском научном и культурном пространстве (XIX-XX вв.)* [*Odesa în spațiul științific și cultural european. (Sec. XIX-XX)*]¹ reprezintă un ciclu de schițe documentare despre relațiile științifice și culturale ale orașului Odesa, centru regional din sud-vestul Ucrainei, cu statele Europei în a doua jumătate a secolului XIX și prima jumătate a secolului XX. Autorul are în vizorul său problema europeanizării, cu predilecție transferul, însușirea și adoptarea inovațiilor în domeniile științific și cultural. Majoritatea subiectelor sînt reflectate pentru prima oară în literatura de specialitate ucraineană și rusă. Lucrarea a fost scrisă în baza materialelor din Arhiva de Stat din regiunea Odesa și tipărită cu susținerea financiară a acesteia. Recomandarea spre publicare a fost din partea Consiliului științifico-metodic al

¹ Урсу Д.П. *Одесса в европейском научном и культурном пространстве (XIX-XX вв.): документальные очерки*. Pref. V.V. Levciuk. Odesa: April', 2014. 272 p. ISBN 978-617-7261-00-0. În limba rusă.

aceleiași instituții. Redactorul științific al lucrării este prof. dr. în științe istorice N.N. Mihailuța de la Universitatea Națională de Marină din Odesa.

În prefața ediției, V.V. Levciuk, directorul Arhivei de Stat din regiunea Odesa, menționează că soarta istorică a Odesei este să se afle în Europa și de a fi cu Europa. Pe parcurs de mai mult de două veacuri orașul ba se apropia de idealurile și valorile progresului social european, ba se îndepărta de el. Aceste zigzaguri însă nu au putut schimba vectorul principal de dezvoltare, care s-a dovedit a fi vestic, european. Anume din Europa ajungeau în Odesa diferite inovații care au dat posibilitate de a se moderniza toate sferele vieții sociale – economia, știința, cultura, arta, felul de trai etc. Cele mai însemnate dintre ele au fost darea în exploatare a unităților noi tehnologice și investițiile financiare, care către sfârșitul secolului al XIX-lea au schimbat din rădăcină fața orașului, transformând Odesa într-un puternic centru industrial, comercial și științifico-cultural al Imperiului Rus.

Procesul de modernizare a Odesei, desigur, nu a fost împresurat cu lauri: permanent se ducea lupta între două ten-

dințe – europeană și antieuropeană. Baza socială și psihologică a ultimei erau forțele sociale conservative și reacționare, a căror ideologie au devenit monarhismul și tradiționalismul, încremenirea, prejudecățile și tot felul de fobii. Lupta dintre cele două tendințe s-a înțesat la începutul secolului al XX-lea și, odată cu începerea primei revoluții ruse, a căpătat un caracter antagonist. Destul de grea în istoria Odesei a devenit perioada de după 1920, când la putere au venit radicalii de stînga și europenizarea „de sus”, în genere, s-a stopat, iar forțele proeuropene au fost nimicite. Cu toate acestea, mici inovații ajungeau totuși din Europa, în pofida tuturor interdicțiilor. Și numai revoluția de eliberare din 1991 a deschis, în sfîrșit, calea pentru orașul Odesa de a comunica cu Europa.

Culegerea dată cuprinde șapte schițe documentare, repartizate pe capitole: 1. *Одесские европейцы* [*Europeni odesiți*]; 2. *Эминеску в Одессе* [*Eminescu la Odesa*]; 3. *Одесские годы Иосифа Клаузнера* [*Anii odesiți ai lui Iosif Klauzner*]; 4. *Генетика в Одессе* [*Genetica în Odesa*]; 5. *Одесский транзит* [*Tranzitul prin Odesa*]; 6. «*Охота на ведьм*» по-одесски [*Vînătoarea de vrăjitoare în stil odesiț*]; 7. *Моровая язва в юбилейном году* [*Ciumă în an jubiliar*].

Primul capitol este dedicat Universității din Odesa, deschisă în 1865 și care a devenit principalul canal de pătrundere în regiune a ideilor, cunoștințelor, tehnologiilor și valorilor politice din Europa. Anume la Universitatea din Odesa s-a format o pătură solidă de odesiți europenizați. Unul dintre fruntașii europenizării la Odesa a fost I.I. Mecinikov, microbiolog, imunolog, anatomist și zoolog, care, plecînd la învățătură în străinătate și apoi activînd la Universitate, și-a format vederi liberal-democratice: respingerea autocrației și a despotismului, libertatea persoanei, supremația legii și a dreptului, calea evolutivă de dezvoltare a societății. Printre alți

savanți și profesori cu vederi europene pot fi numiți N.I. Pirogov, I.M. Secenov, A.O. Kovalevski, V.N. Lighin ș.a.

Al doilea capitol aduce în prim-planul discuției aflarea celui mai mare poet și publicist român Mihai Eminescu la Odesa. În vara anului 1885, el a sosit în orașul de pe litoralul Mării Negre pentru a se trata, de a face în limanul de la Kuialnik un curs de balneoterapie. Autorul nostru completează această parte a biografiei marelui poet cu date noi, dobîndite în diverse arhive locale și republicane.

În capitolul al treilea se vorbește despre renumitul savant orientalist și activist social Iosif Klauzner, care face parte din activiștii militanți ai culturii evreiești, strîns legată cu orașul Odesa. Pe timpul puterii sovietice numele acestei neordinare personalități a fost dat uitării. Pentru prima dată despre activitatea lui I. Klauzner la Universitatea din Odesa a început să se vorbească începînd cu anul 1994.

Cel de-al patrulea capitol are drept scop de a reflecta obiectiv principalele etape de dezvoltare în secolul al XX-lea a unei științei noi – genetica – în instituțiile din Odesa: Institutul de selecție și genetică (precum și în precedenții acestuia), Facultatea de biologie a Universității, Institutul Agricol. În baza noilor materiale descoperite în arhive, autorul numește personajele procesului științific, lupta ideilor și incendierea spiritelor, consecințele fatale ale intervenției politicii în discuțiile teoretice, realizările, greșelile de calcul și eșecurile geneticienilor odesiți.

Despre cetățenii străini care au apărut pe străzile Odesei în martie-iunie 1945 (localnicii spuneau că orașul s-a transformat într-un nou Babilon) cititorul va afla în capitolul cinci al volumului. Avea loc tranzitul („marea strămutare a popoarelor” din Răsărit spre Apus) prin Odesa, prin poarta maritimă a țării, a multor națiuni de pe globul pămîntesc. Ceva mai tîrziu vectorul

de deplasare a populației și-a schimbat direcția (din Apus spre Răsărit). Până în 1991 aceste evenimente au fost un tabu nu numai pentru odesiți, dar și pentru toți cetățenii URSS.

Sarcina celui de-al șaselea capitol e de a destăinui evenimentele și faptele din lumea științifică a Odesei în perioada ce a urmat după cel de-al Doilea Război Mondial. Se analizează în baza documentelor de arhivă și a materialelor publicate soarta savanților din domeniile științelor umanistice și naturale, rezistența lor în fața campaniilor ideologice, compromisurile inevitabile și înfrîngerile lor. În centrul atenției sînt oamenii de știință, care au fost supuși ostracizării, prigoanelor, persecuțiilor, defăimării și ponegririi.

În ultimul capitol se introduc în circuitul științific, pentru prima dată, documentele ce nu se mai țin în secret despre epepeea holerei din august 1970 (venită sau introdusă după jubileul leninist), care a bîntuit în Odesa. Orașul a fost încercuit de militari și milițieni, în el au început a acționa legile și rînduiala situațiilor excepționale. Mai tîrziu acest eveniment a stat la baza multor glume, anecdote etc., iar înșăși holera a devenit un semn sumbru, ob-

scur privind finalul ce o așteaptă pe utopia comunistă în viitorul apropiat.

Volumul *Университет длиною в жизнь. Путь историка* [Universitatea pentru o viață. Calea unui istoric]¹ este scris în genul memorialisticii și relatează despre viața și activitatea științifică a protagonistului nostru, cunoscutul istoric dr. hab. D. Ursu. A făcut studii la trei universități și a activat, predînd obiectul său preferat, ales pentru toată viața, în patru universități. De aceea, în centrul narațiunii este pusă Universitatea ca simbol al tinereții, științei înaintate și al înaltului nivel de cultură.

Conținutul lucrării, la fel ca și cel din cartea precedentă, este împărțit în șapte capitole: 1. *Ясский Университет* [Universitatea din Iași]; 2. *Одесский Университет* [Universitatea din Odesa]; 3. *Московский Лингвистический Университет* [Universitatea Lingvistică din Moscova]; 4. *Малийский Университет* [Universitatea din Malî]; 5. *Пражский Университет* [Universitatea din Praga]; *Таврический Университет* [Universitatea „Taurida”]; *Другие университеты* [Alte universități]. Fiecare capitol conține subcapitole. În cele 504 pagini ale cărții este cuprinsă calea pe care a trecut-o autorul (urmașul unei familii de profesori basarabeni) de la elevul unei colonii de muncă pînă la absolventul Universității din Odesa și profesorul mai multor universități din țară și din lume.

D. Ursu își începe narațiunea printr-o scurtă notă biografică, continuînd cu istoria Basarabiei, teritoriul dintre Prut și Nistru, unde el s-a născut, în 1935, pe cînd acesta se afla în cadrul Regatului România. Urmează pagini în care se vorbește despre oamenii care au proslăvit Basarabia, despre Universitatea din Iași, despre perioada petrecută în diferite case de copii.

¹ Ursu Д.П. *Университет длиною в жизнь. Путь историка*. Odesa: Bondarenko M.A., 2016. 504 p.; il. ISBN 978-617-7261-87-1. În limba rusă.

La sfârșitul lui august 1950 pe eroul nostru îl găsim la Maikop, ținutul Krasnodar, pentru a face studii medii, apoi, în 1953, este admis la Facultatea de istorie a Universității din Odesa, iar în 1958 este de acum profesor de istorie într-un sat din stepele regiunii Herson. Peste un timp devine director al unei școli sătești. În luna mai 1965 revine la Universitatea din Odesa în calitate de aspirant la Catedra de istorie nouă și contemporană la secția fără frecvență. Aici a muncit mai mult de 20 de ani, cu trei întreruperi de diversă mărime: de două ori a plecat la stagiul în Moscova și Paris, iar altă dată în delegație la muncă pedagogică în Africa. În acest timp a parcurs calea de la aspirant până la profesor, șef de catedră, susținând tezele de doctor și de doctor habilitat în istorie. Au fost anii de formare a unui specialist profesional, de maturizare a savantului-istoric, de căpătare a experienței pedagogice, în sfârșit, de evoluție a ideilor politice. Anume în această perioadă s-a simțit om matur, responsabil de sine și de familia sa.

A urmat activitatea la Universitatea Lingvistică din Moscova, care purta numele liderului comunist francez Maurice Tho-

rez. Aici și-a îmbogățit cunoștințele privind limba franceză, astfel putea să devină profesor de istorie într-o țară din Africa „franceză”. În septembrie 1972 pleacă cu familia în Bamako, capitala statului Mali, așezată pe malul râului Niger. Ține ore de istorie la studenți și începe a face cunoștință cu cultura africană. În toamna anului 1979 pleacă pentru un stagiul științific la Paris. O altă cotitură în viață a fost transferul la Universitatea „Taurida” din Simferopol, în anii ‘90 ai secolului XX.

Printre alte universități cu care s-a intersectat activitatea istoricului D. Ursu se numără Universitatea „Friedrich Schiller” din Jena, Germania (august 2002); Universitatea din Istanbul de pe malul strâmtoarei Bosfor (mai 2003) și Clinica Universitară „Sfânta Ecaterina” din Sofia, capitala Bulgariei (2004).

În genere, D. Ursu – cunosător excelent al faptelor pe care le descrie – ne relatează despre cele mai stringente probleme ale societății din domeniile istoriei, politicii, învățămîntului, economiei și vieții sociale. Cititorul face cunoștință cu noi și noi nume de savanți, profesori, politicieni, oameni de stat, află lucruri inedite despre

inovații, instituții de învățămînt de diferite trepte, despre succese și eșecuri la diferite etape de dezvoltare atît a Ucrainei, țară în care a locuit autorul, cît și a țărilor învecinate cu ea.

D. Ursu își exprimă opiniile, poziția proprie referitor la temele discutate, expunînd rezultatele științifice și practice în mod accesibil pentru cei care se vor interesa de viața și activitatea autorului. Ca un element esențial, ca o idee conducătoare este prezentă mereu în cuprinsul lucrării cultura informațională ca o parte integrantă a culturii intelectuale a omului. Scopul pe care și l-a propus autorul a fost transmiterea cunoștințelor și deprinderilor practice necesare pentru a adminis-

tra în mod independent compartimente aparte din procesul de învățămînt în spirit umanitarist.

Fără doar și poate, ambele volume despre care am vorbit mai sus reprezintă o sinteză privind experiența acumulată de dr. hab. în istorie D. Ursu pe parcursul a circa șase decenii de activitate științifică și didactică în învățămîntul din țară și de peste hotare. Lucrările sînt scrise într-un stil științifico-popular și sînt destinate pentru un cerc larg de cititori. Totuși, ele se adresează, în primul rînd, studenților care își fac studiile la specialitatea istorie și celor de la facultățile de științe umanitare.

Valeriu RAȚĂ,
bibliotecar

CREAȚIA MIHAELEI PERCIUN

Mihaela Perciun – prozator, dramaturg, membru al Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova.

Cărți publicate: O fabulă pentru rege, *proză scurtă*, Chișinău, Editura „Prut Internațional”, 2003; *Printre vagoane*, roman, Chișinău, Editura „Cartier”, 2005, *lucrare declarată învingătoare în cadrul concursului de editare a celor mai bune trei manuscrise de beletristică, proiect finanțat de Fundația „Soros-Moldova”*; *Printre bărbați*, roman, Chișinău, Editura ARC, 2010; *Băltoaca*, *proză scurtă*, București, Editura „Tracus Arte”, 2012; *Mama s-a măritat*, *proză scurtă*, Iași, Editura Tipo Moldova, 2014; *Mitică-i omul nostru*, *piesă premiată în cadrul concursului de dramaturgie națională UNITEM, 2009, montată la Casa Actorului în 2011*; *Bustul lui Stalin*, *dramaturgie*, București, Editura „Tracus Arte”, 2016. *Alte apariții în revistele din România, Franța, Cehia, SUA.*

Premii: *Premiul pentru debut în proză al USM, 2003; Premiul I la secțiunea proză, „AGB”, România, 2010; Premiul USM pentru Băltoaca, 2014.*

Două ipostaze...

La diferite vârste îți faci prieteni (ți-i alegi) într-un fel anume. Mie, în ultimul timp, prietenii adevărați îmi vin prin Cuvânt. Astfel am descoperit-o pe Mihaela Perciun *printre cuvinte*. I-am citit nuvelele din *Contrafort* și m-a surprins lealitatea și dărzenia mesajului ei scriitoricesc. Din cele publicate am dedus că și-a ales, cu bună știință, calea evadării din șablon și mersul pe un câmp minat, pentru a putea spune un cuvânt propriu (personalizat!), preferînd în realizarea scopului o modalitate, în aparență, firească de expunere a gândului (nespecifică literaturii noastre, mai ales, scrisă de o femeie) și anume, de a scoate în vileag întâmplări și fapte din cele mai brute, așa cum sunt, nefiltrate, despuiate, fără menajamente și fără a cruța urechea „fină” a cuiva. În acest context, vreau să menționez faptul că, citind cărțile Mihaelei P., nu m-au deranjat, nici supărat, replicile pipărate, precum nici dezvăluirile-i șocante sau

palpitante. Am apreciat la justa valoare felul ei de a se exprima. Pe alocuri vulgarizat limbajul personajelor, dar nu pentru a-i da textului originalitate și nici pentru a-l face sfidător sau provocator. Autoarea astfel îi dă vieții înfățișare nemachiata sau, altfel spus, oferă realității ceea ce este al ei. E întocmai ceea ce gândim în adânc cu toții atunci când urmărim și apreciem o faptă, o împrejurare, apoi exprimând-o verbal sau în scris camuflat, sub o altă înfățișare, într-un fel mult mai fariseic (spre a nu deranja?!). În scrierile Mihaelei Perciun iese în evidență acel *ceva* (spectacol intim) rostit de majoritatea, doar că mult mai delicat și cu o falsă diplomatie (căci, în fond, în sine asta o spunem, o gândim și o credem cu toții!). Într-un cuvânt, m-au captivat atât subiectele abordate, cât și stilul, temeritatea autoarei Mihaela P. M-am lăsat, deci, ademenită (și nu doar dintr-o simplă curiozitate de colegă în ale scrisului); am căutat-o în biblioteci ca să-i citesc și celelalte apariții: *Printre vagoane*, *Printre bărbați*, cărți în care, spre marea mea surprindere, am revăzut într-o formulă inedită, plauzibilă (ca un răspuns replicii shakespeariene: „Ce mai face Danemarca? Putrezește Danemarca!”), un tablou al picajului nostru social și moral, prezentat aproape alegoric și foarte plastic conturat. În aceste două

lucrări ale Mihaelei Perciun domină atmosfera în care am trăit și mai trăim (viețuiesc și eu, și majoritatea) și pe care o aspirăm consolându-ne cu neputința sau revoltându-ne cu disperare în adâncul ființei noastre. E un spectacol cu personaje tipice unei societăți în putrefacție („Alți actori, aceeași piesă...”), pe care privindu-l printre rândurile scrise, involuntar cauți prototipul: ce și *cine* i-a servit autoarei ca model? Și, de loc ciudat, pe unele personaje (eroi) chiar izbutești să le dezbraci de haina metaforică, recunoscându-le... Apoi, am citit cu vădit interes *Mama s-a măritat*, *Băltoaca* – două cărți cu proze impresionante. Trebuie să recunosc, am admirat capacitatea autoarei de a aduna și a expune multul (care cere un anumit spațiu și o anumită lungime de undă verbală), încorsetându-și mesajul foarte măiestrit în lucrări de mici proporții, fără însă a leza mesajul-gând. Majoritatea nuvelor, vreau să cred, vor fi fiind niște casete în care scriitoarea și-a adunat materialul-tezaur și forțele-zestre pentru viitoarele cărți, poate, romane. Să fie!

Pentru că despre proza Mihaelei a scris cu lux de amănunte și, firește, mult mai competent Maria Șleahțișchi, dumneaei citind printre rânduri nu doar cu ochi de poet, dar și ca un bun critic literar, cu privire (viziune) de șoim; eu mă voi referi ca un

cititor cât de cât versat la recenta lucrare de dramaturgie a Mihaelei *Bustul lui Stalin*, care cuprinde patru piese bune. O altă ipostază de scriitor! Sincer, după ce am descoperit-o în proză ca un antrenat atlet, eram sigură că-mi va plăcea mai puțin ca dramaturg (deși, repet, în toate prozele sale Mihaela Perciun denotă o vădită măiestrie în formularea replicii, ceea ce constituie esențialul în scrierea pieselor)... În fine: „Dacă admitem că în esență romanul, după Milan Kundera, trebuie să răspundă la o întrebare magistrală, constatăm că Mihaela Perciun în cele două romane ale sale se întreabă asupra fizionomiei adevărate a lumii contemporane, situată între marginalii și protipendadă...” (Maria Șleahțișchi, *Revista literară*, febr. 2017).

După ce mi-am imaginat spectacolul *Bustul lui Stalin*, mi-a venit o idee bizară. Iată-o: celui ajuns robul scrisului Marele Creator îi înmânează o armă și o lunetă (pe cât de magice, pe atât de invizibile), acestea fiindu-i utile pentru a cerceta și a descoperi adevărul. Cu luneta vede mai bine trecutul și scrutează cu mai multă îndrăzneală viitorul, de cele mai multe ori imaginându-și sau inventând cele pe care urmează să le descrie (personaje, anturaj). Arma, însă, o poate întoarce spre sine sau îndrepta spre necunoscut într-o străbătă, a-l penetra cu ochiul zis „al treilea”... Așa îmi imaginez eu starea de spirit a unui dramaturg care tinde să-i ajute Marelui Creator nu doar să fixeze pe harta timpului destinele acestei Lumi rătăcite (lucrări ce ar aminti de anteriorul lui Arvinte!), dar să și creeze un propriu spectacol. Nu pretind că am dreptate! Dar astfel îmi tâlmăcesc mie-mi felul de a fi îndeplinită misiunea, de loc simplă, de recreare a Lumii de către un autor și nu oarecare. Dacă e să mă refer la scriitoarea Mihaela Perciun în această altă ipostază a ei – de dramaturg, aș remarca faptul că, practic, ea nu inventează alte vremuri, nici un alt spațiu, doar explo-

rează la maxim timpul care a marcat-o și nu doar pe ea! Este acea perioadă încorsetată în timp, care e ca o pecete a destinului neamului nostru (a românilor basarabeni). Prin scrierile dramatice, autoarea improvizează un teatru reverber al realului, cu tot paradoxul și absurdul intrinsec creionat de personajele pe care se pare că le ai în preajmă sau le-ai întâlnit, dar au ieșit din peisaj... Piesa titulară a cărții *Bustul lui Stalin*, ca și *Orori de sistem* (ancorate oarecum în același spațiu al friicii, al trădării și al testării la rezistență) au tangență, sunt ca o continuitate a aceluiași subiect, doar că împrejurările diferă, ca și personajele. Oricum, circumstanțele, printr-un accident banal, fac să se discearnă binele de rău, separându-i totodată și pe protagoniști în ființe cu verticalitate sau lichele. În prima piesă totul se rotește în jurul cazului banal cu spargerea bustului (capului!) lui Stalin. E o metaforă, doar întotdeauna, chiar și în timpurile de teroare, cineva a încercat să pătrundă în miezul ideologiei staliniste, intenționat sau inconștient, acel cineva a cutezat să testeze temeinicia, descoperind astfel deșertăciune... (Din piesă: Elevul 2: „Taci, taci văi! Tu înțelegi să taci!” Elevul 1: „Da’ dacă Stalin nu mai este Dumnezeu nostru, atunci cine-i Dumnezeu nostru?” Elevul 3: „Este, nu mai este, taci!” Elevul 2: „Nu-i și nici n-a fost! Directorul ce-a zis? Că-i Dumnezeu?... N-a zis!” Vocea Rozaliei Isaacovna: „...dacă cineva se duce la raion și-l toarnă că a ascuns incidentul cu spargerea bustului? Oare ce-o să ne cânte atunci?! Cum m-aș simți avându-l la mână?! El oare cu ce ne are la mână? Cu ce ar vrea să ne mai aibă? Uite-i cum toți se privesc cu suspiciune! Înseamnă că niciodată n-au crezut în celălalt? Că întotdeauna s-au suspectat? Așa ca mine gândesc toți? Sau marea majoritate?! Neîncrederea ne-a înrobit? Doar neîncrederea ne-a înrobit? Ah, ce-mi place! Situație mai caraghioasă nici să-mi imaginez! Să-i

văd... Să-i văd cum se pișă de frică! Frica este o armă enormă, domnii mei! Și vă mai prefaceți că nu știți! Și vă mai dați aere de curajoși!...” În același context, în *Orori de sistem* sunt evocate momente de neuitat și marcante din istoria noastră. („Colonelel de securitate: Exact! Trebuie să acționăm mai ferm! Conform ideologiei de partid trebuie să consolidăm societatea, iar aceste elemente o dezmembrează. Împușcate trebuiesc! Fiindcă sunt periculoase pentru poporul muncitor. Procuror interimar: Îi declarăm dușmani ai poporului și-i împușcăm în timpul cel mai apropiat... Mâțu (spicuii din dialogul cu alt personaj): ...M-au luat pe mine, că am fost și sunt contra lor... Da’ pe nevastă-mea și pe cel mic – de ce?... Da’ ceilalți? Mama era bătrână, tot au ridicat-o... Da? Am avut eu un vis... știam că au luat-o, acum știu că nici nu mai trăiește.”)

Piesa *Mitică-i omul nostru* este o oglindă veridică a prezentului în care se reflectă căderile și viciile incurabile ale unei lumi schimbate la față de monstruozițiile suportate. S-ar părea că autoarea trece cu un fir marcant prin toate piesele, diagnosticând, ca un medic, organele afectate sau atrofiate de un fost sistem corupt și distructiv. De fapt, în piesele sale Mihaela Perciun atinge cu o baghetă toate punctele vulnerabile ale societății în care trăim. Iată un dialog elocvent, în care e vorba de o rețea de traficanți de droguri: „Mitică: ... Și chiar dacă mă implic – tot va fi nevoie

de ceva. Practic, este imposibil să te treacă așa... fără nimic, înțelegi? Tata (mirat): Chiar dacă intervii tu? Organ al puterii!... E vorba de-o întregă rețea... foarte bine pusă la punct... Nu se ocupă nimeni de ei?... Mitică: Știi tu că nu se ocupă?! Tata: Mă șantajează, și cine știe câte o mai fi având la activ... Chiar nu se poate face nimic? Ar trebui să interveniți! Mitică (il întrerupe): N-am înțeles: pe tine ce te interesează: fiul sau rețeaua? Tata: Clar!... Mi-a picat fisa! Spune-mi cifra!... Cât? Mitică (menține pauza): Nu știu. Trebuie să vorbesc cu unul, cu altul. Ce să-ți promit așa din vânt!? Înțelege-mă și tu – nimic nu se face fără... nimic.”

Duelul nebunilor e o piesă antrenantă, relaxantă, dar nu ușoară și nici simplă, căci e „stenografiat” acel război-confruntare care își are început încă de la Adam și Eva lui... Sau, exprimat prin monologul ei (al Evei – autoare) mesajul ar fi acesta: „Legile fizicii, bată-le să le bată! Legile fizicii nu pot fi ignorate! Cu cât mai tare mă dorește el, cu atât mai tare îl resping eu... De ce o fi așa? Ba nu! Ce bine că nu-i invers!...”

Acum, după ce am frunzărit galopant încă o dată creația Mihaelei Perciun, mă întreb: care o fi mai bună – prozatoarea sau dramaturgul? Sau, poate, fiecare luată în parte și, apoi, adunate împreună, căci e aceeași minte ageră, mereu de veghe și înzestrată cu har – Mihaela Perciun.

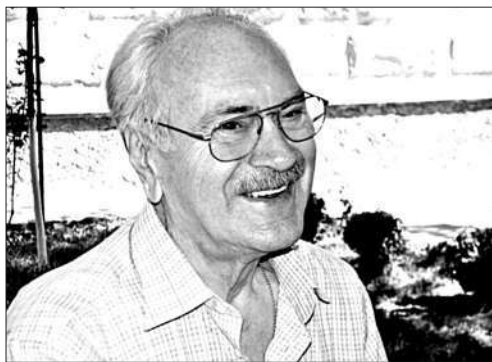
Claudia PARTOLE

S-A STINS DIN VIAȚĂ UN MARE ROMÂN, IUBITOR DE CULTURĂ ȘI DE NEAM – ION UNGUREANU

Fost deputat în primul Parlament al Republicii Moldova, ministru al culturii în anii 1990-1994, Artist al Poporului, laureat al Premiului Național, cunoscutul actor și regizor Ion Ungureanu a decedat, la 28 ianuarie 2017, într-un spital din București, la vârsta de 81 de ani, în urma unei boli incurabile.

„Am aflat cu tristețe și cu multă îndurerare vestea despre plecarea către cele veșnice a maestrului Ion Ungureanu și, fără îndoială, această tristețe este împărtășită de o mulțime de oameni din Republica Moldova și nu numai, dar și în Federația Rusă și în România. Memoria luminoasă a acestui om va fi păstrată veșnic în țara noastră...”, a declarat ministrul Culturii, Monica Babuc.

Ion Ungureanu s-a născut la 2 august 1935 în satul Opaci, raionul Căușeni. După absolvirea Școlii medii din Căușeni, face studii la Institutul Pedagogic „Ion Creangă” din Chișinău, Facultatea de filologie (1952-1955). În perioada 1955-1960 studiază la Școala teatrală „Boris Șciukin” din Mosco-

Ion Ungureanu (2.VIII.1935 – 28.I.2017)

va. A urmat cursuri superioare de regie de pe lângă Institutul de artă cinematografică „A.V. Lunacearski” din Moscova (1963-1964).

În 1960 își începe activitatea la Teatrul „Luceafărul” din Chișinău, în perioada 1964-1971, a fost prim-regizor al acestui teatru, care a devenit un punct de puternică atracție pentru basarabeni. Este acuzat de naționalism și nevoit să părăsească RSS Moldovenească. Pleacă la Moscova, unde lucrează ca regizor și actor de teatru și film.

„Comuniștii nu au țară, ei au teritorii. În '71 s-a lovit în «Luceafărul». Mie mi-a fost interzisă Steaua fără nume – spectacol pe care-l montasem cu studenții, ca lucrare de licență. A avut noroc numai de trei reprezentări. Nu vă închipuiți ce se petrecea la Chișinău cu ocazia prezentării acestui spectacol... Și faptul că se pomenea de trenul București-Sinaia i-a deranjat pe mulți... La un moment dat, chiar și cei care simpatizau teatrul îmi ziceau: «Ei, Ungurene, dar nici așa nu se poate... la fiecare pas roștiți pe scenă București...» Eu le zic că e un orar de tren, iar ei: «Las' că știm noi.» Vă închipuiți în ce situație ne aflăm noi acolo? Astăzi parcă nici mie nu-mi vine a crede că am trecut prin această grozăvie... Și uite așa a fost interzis acest spectacol, a fost interzis și alt spectacol al meu chiar în ziua premierei, cu 30 de minute înainte de ridicarea cortinei, spectacolul Minodora de Andrei Strâmbeanu. Mi s-au imputat greșeli ideologice, grave greșeli în formarea repertoriului, grave greșeli în educarea tineretului, în conducerea teatrului și am fost nevoit să părăsesc Teatrul «Luceafărul», să încep bejeniiile...”, avea să mărturi-

sească peste patru decenii Ion Ungureanu, în cartea sa de memorii.

În perioada 1977-1989 este regizor la Teatrul Armatei din metropola rusă. În anii 1980-1989, paralel cu activitatea în teatru și cinematografie, predă arta actoricească la Școala Superioară de teatru „B. Șciukin”.

Ion Ungureanu a debutat în cinematografie în anul 1958 în filmul *Când omul nu-i la locul lui*, unul dintre primele filme artistice realizate la studioul „Moldova-film”. A jucat în 25 de filme. Rolurile sale cele mai cunoscute au fost Boris Grădinaru din *Când omul nu-i la locul lui* (1958), Sfântul Petru din *Se caută un paznic* (1967) și cel din filmul *Favoritul* (1976). A jucat și în filme turnate la studioul „Mosfilm” și la alte case de film din URSS, poate cel mai impresionant fiind rolul din filmul *Acest dulce cuvânt Libertatea*, creație a faimosului regizor lituanian Vytautas Žalakevičius. De asemenea, a dublat zeci de filme în limba română. A regizat mai multe filme la televiziunea centrală din Moscova.

În anul 1989 revine în RSS Moldovenească. După declararea independenței Republicii Moldova, exercită funcția de ministru al Culturii și Cultelor (6 iunie 1990 – 5 aprilie 1994), apoi pe cea de vicepreședinte al Fundației Culturale Române din București (1995-2005). În calitate de ministru, Ion Ungureanu a luat o serie de decizii cum ar fi cea ca timp de doi ani, pentru învățarea limbii române literare, regizorii basarabeni să lucreze în teatrele din România. El a repus în centrul Chișinăului la locul inițial statuia lui Ștefan cel Mare.

Ion Ungureanu a fost distins cu titlurile de Maestru Emerit în Arte al Federației Ruse (1981), Artist al Poporului din RSS Moldovenească (1989), decernându-i-se și Premiul *Intervidenie* pentru filmul televizat *Lika* (Plovdiv, Bulgaria, 1981) și Premiul Național (1990). Pentru contribuția substanțială adusă la dezvoltarea artei teatrale, în calitate de actor și regizor, pentru pro-

movarea culturii naționale peste hotare, în martie 2009 Consiliul Suprem pentru Știință și Dezvoltare Tehnologică al Academiei de Științe a Republicii Moldova i-a acordat titlul de Doctor Honoris Causa. Ion Ungureanu a fost, de asemenea, membru al Uniunii Scriitorilor din Moldova. A publicat volumul de memorii și reflecții *Teatrul vieții mele în trei acte și fără antracte*.

Rude, oameni de cultură, prieteni și demnitari și-au luat rămas bun de la actorul și regizorul Ion Ungureanu, ministru al Culturii și Cultelor în perioada 1990-1994. Ceremonia de rămas bun s-a desfășurat la Palatul Național „Nicolae Sulac”.

Preotul Petru Buburuz zice că era legat de Ion Ungureanu prin aceleași idealuri: neamul și biserica românească. Ion Ungureanu, fiind ministru al culturii, împreună cu ministrul educației de atunci, Nicolae Mătcaș, au deschis Facultatea de Teologie. În perioada cât Ion Ungureanu a fost ministru s-au deschis primele locașuri pe care era scris: „parohia ortodoxă română”, susține Petru Buburuz. Acesta și-i va aminti pe Ion Ungureanu ca pe „un adevărat fiu al neamului, erou al neamului, înalt, frumos, ca un stejar”.

Deputatul în primul Parlament, Nicolae Misail, își amintește că l-a descoperit pentru prima oară pe Ion Ungureanu pe scena Teatrului „Luceafărul”. Colaborarea dintre cei doi a continuat în primul Parlament și ca membri ai Asociației „Parlamentul 90”. Nicolae Misail nu crede că există un cuvânt în dicționar care să-l poată caracteriza pe Ion Ungureanu.

Președintele Uniunii Cineaștilor din Moldova, Sergiu Prodan, l-a cunoscut pe Ion Ungureanu în postura de „ucenic”: „Eu eram ucenicul lui și el era învățătorul meu.”

La ceremonia de rămas bun au participat și demnitari. Președintele Parlamentului, Andrian Candu, a menționat că Ion Ungureanu a fost un nume mare, inclusiv printre politicieni. „Un om mare într-o țară

mică”, îl caracterizează președintele legislativului, care și-l amintește pe Ion Ungureanu ca fiind cel care a citit Declarația de Independență în Piața Marii Adunări Naționale și ca pe omul care l-a readus pe Ștefan cel Mare în prim-plan. Și premierul regretă trecerea lui Ion Ungureanu la cele veșnice. Pavel Filip susține că Ion Ungureanu a fost mare om de cultură și un luptător pentru idealurile naționale. „Moartea nu-l poate învinge, deoarece rămâne opera lui”, a remarcat șeful executivului. Ministrul Culturii, Monica Babuc, spune că decesul lui Ion Ungureanu este o pierdere irecuperabilă pentru cultura și cetățenii moldoveni. Ion Ungureanu a fost un „domn al spiritualității de la înălțimea sa domnească”. Valoarea moștenirii lăsate de el este inestimabilă și trebuie să avem grijă de această operă, a mai spus Monica Babuc.

* * *

Un mesaj de condoleanțe, pe cât de emoționant, pe atât de edificator, a transmis Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, la trecerea din această viață a lui Ion Ungureanu, din care cităm:

„Cu multă tristețe am aflat de trecerea din această viață a lui Ion Ungureanu, actor și regizor emerit, fost Ministru al culturii și cultelor din Republica Moldova (1990-1994) și deputat în primul Parlament (1990-1994). Plecarea sa din această lume constituie o pierdere pentru românii din Basarabia, pentru toți cei care l-au cunoscut și i-au fost alături în timpul rodniciei sale activități pe tărâm cultural, educațional și politic și au sprijinit identitatea neamului românesc în a doua jumătate a secolului al XX-lea, precum și pentru cei care îi sunt acum alături în acest ceas de vremelnică despărțire.

Ion Ungureanu s-a născut la data de 2 august 1935, în satul Opaci din comuna Căușeni, județul Tighina, astăzi raionul Că-

ușeni, într-o familie de buni creștini și buni români (Spiridon și Marfa), care au știut să transmită dragostea de neam și credința în Dumnezeu celor șase copii în condițiile dificile de la mijlocul secolului al XX-lea. La vârsta de 11 ani a rămas orfan de tată (care a murit în timpul foametei din 1946), iar peste doi ani, doi dintre frații săi au fost deportați în Siberia, evenimente și fapte care l-au marcat și l-au determinat să militeze toată viața pentru drepturile românilor din Basarabia și să fie un slujitor al limbii și culturii române.

În pofida greutăților din Basarabia, a urmat cursurile Facultății de filologie din cadrul Institutului Pedagogic «Ion Creangă» din Chișinău (1954-1955), apoi a studiat actoria la Moscova (1955-1960), la cunoscuta Școală teatrală «Boris Șciukin» și cursurile superioare de regie (1963-1964) la Institutul de artă cinematografică «A.V. Lunacearski».

Pasionat de teatru și film, după absolvirea studiilor actricești, a fost angajat în anul 1960 ca actor la Teatrul «Lucaefărul» din Chișinău, îndeplinind în perioada 1964-1971 și funcția de director artistic al teatrului.

Conștientizând importanța promovării prin teatru și film a culturii și limbii române, a pus în scenă mai multe piese care, în plină epocă comunistă, au scos din anonim Teatrul «Lucaefărul» din Chișinău și l-au făcut cunoscut și apreciat în Basarabia pe tânărul regizor Ion Ungureanu. Simpatia publicului și curajul tânărului regizor au atras atenția guvernanților care l-au demis acuzându-l de naționalism și l-au determinat să se refugieze la Moscova, unde a activat ca regizor la Teatrul Armatei (1977-1989). În această perioadă a regizat mai multe filme la televiziunea centrală din Moscova, a dublat multe filme în limba română și, de asemenea, a interpretat roluri în filme, impunându-se ca un interpret care știa să îmbine firescul cu expresivita-

tea artistică. Deși era departe de Moldova lui dragă, Dumnezeu i-a dăruit multe bucurii profesionale și realizări deosebite, făcându-l cunoscut și iubit în sfera sa de activitate, l-a ajutat să-și întemeieze o familie frumoasă și să se bucure de cei doi copii ai săi, Dan și Ștefan.

În paralel cu activitatea în teatru și cinematografie, între anii 1980-1989, a predat arta actoricească la Școala Superioară de teatru «B. Șciukin» din Moscova. Prin activitatea didactică a făcut cunoscute operele de teatru din spațiul românesc, familiarizând studenții acestei instituții cu arta și cultura românească, iar pe iubitorii de teatru din capitala Rusiei cu cele mai frumoase piese românești, unele dintre ele interzise la Chișinău.

În anul 1989 a revenit la Chișinău și a fost ales deputat în primul Parlament al Republicii Moldova (1990-1994). Ulterior, în perioada 6 iunie 1990 – 5 aprilie 1994, a activat ca Ministru al Culturii și Cultelor din Republica Moldova, afirmându-se ca fiind un apostol al românismului, împreună cu alți basarabeni români: poetul Grigore Vieru, Leonida Lari, soții Doina și Ion Aldea Teodorovici etc., trecuți la Domnul, dl Mircea Druc, fost prim-ministru al Republicii Moldova în acea perioadă, dl Nicolae Mățaș, fost ministru al educației, promovând valorile culturii și spiritualității române în stânga Prutului.

În calitate de Ministru al Culturii și Cultelor a avut un rol important în Republica Moldova la afirmarea identității naționale prin cultură și spiritualitate, prin readucerea din parc a statuii domnitorului Ștefan cel Mare și Sfânt la locul ei inițial, prin organizarea *Podurilor de flori*, prin inaugura-

rea Casei Memoriale «Alexei Mateevici» la Zaim, prin reorganizarea și redenumirea unor instituții cu nume ale poezilor și scriitorilor români și basarabeni, prin înființarea Teatrului Național «Mihai Eminescu», dar și prin formarea regizorilor basarabeni la teatrele din România, pentru a învăța limba română literară ș.a.

După încheierea carierei a activat în calitate de vicepreședinte al Fundației Culturale Române din București (1995-2005), promovând diferite proiecte culturale în România și Republica Moldova.

În toată viața sa a iubit Biserica și Neamul și a fost pătruns de dorința înfăptuirii unității naționale și bisericești și a afirmării identității românești prin slujirea la Altarul străbun, fiind mâhnit că acest fapt nu s-a putut realiza nici după 26 de ani de reînviere a spiritualității românești în Basarabia. [...]

După o viață îndelungată închinată slujirii aproapelui și a culturii naționale, la vârsta de 81 de ani, în urma unei suferințe pe care a dus-o cu demnitate, Ion Ungureanu a trecut la Domnul în ziua de sâmbătă, 28 ianuarie 2017. În aceste momente de întristare, ne rugăm Mântuitorului Iisus Hristos, Cel înviat din morți, să primească sufletul Domnului Ion Ungureanu în ceața aleșilor Săi, în lumina, pacea și iubirea Preasfintei Treimi, unde nu este durere, nici întristare, nici suspin, ci viață fără de sfârșit.

Veșnica lui pomenire din neam în neam!

Cu părintești binecuvântări și condoleanțe pentru familia îndoliată,

† DANIEL

Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române”

NU MAI ESTE PRINTRE NOI ACTORUL GHEORGHE PÂRLEA

„O știre tristă. Noaptea aceasta a trecut la Domnul actorul Gheorghe Pârlea. Dumnezeu să-l odihnească!”, a scris pe pagina sa de Facebook Ștefan Secăreanu, jurnalist, fost deputat în Parlamentul R. Moldova.

Gheorghe Pârlea s-a născut la data de 6 mai 1944, în satul Vărăncău (județul Soroca), de pe malul Nistrului, în familia lui Sofronie și a Eufrosinei Pârlea. Tatăl său era brigadier silvic, iar mama – croitoreasă. După primii șapte ani de școală în satul natal, își continuă studiile la Școala medie nr. 1 din orașul Soroca și apoi la Școala de muzică din același oraș, unde studiază pianul. Urmează un an de studii la Școala de culturalizare din Soroca, unde învață arta dramatică în clasa profesoarei Sofia Vorobiova, actriță din Sankt Petersburg, profesoară de canto fiindu-i Maria Bieșu, iar de vorbire scenică – Vera Mereuță.

Participă la o selecție organizată de către Teatrul „Lucafăru” din Chișinău, înființat în 1960, și este ales să facă parte din trupa noului teatru, de către comisia formată din actorii Dumitru Caraciobanu, Ion Ungureanu și alții. Debutează în spectacolul *Două culori*. Joacă alături de maestrul Dumitru Caraciobanu, Ecaterina Malcoci, Valentina Izbeșciuc ș.a., în spectacolele montate de Ion Ungureanu, Ion Sandri Șcurea și Ilie Todorov.

După trei ani de actorie, se înscrie în anul 1964 la Institutul Teatral „A. Lunacearski” din Moscova. În anul 1967, revine la Chișinău și este inclus imediat în spectacolul *În căutarea surâsului*. A interpretat roluri de comedie și dramatice dintre care menționăm Andrei din spectacolul *Trei surori* de Anton Cehov, Răducanu în *Nota zero la purtare* de O. Stoenescu și V. Sava ș.a. A deținut funcțiile de șef de trupă și

director-adjunct, iar în 1989 a devenit primul director al Teatrului „Lucafăru” din Chișinău, ales în mod democratic de către întregul colectiv, având această ultimă funcție timp de cinci ani și jumătate. În această calitate, el a organizat primul turneu în România (Iași, Bacău și Botoșani). Gheorghe Pârlea a lucrat la acest teatru până la pensionarea sa.

După pensionare, Gheorghe Pârlea a format un cuplu umoristic cu actorul Gheorghe Urschi, jucând în mai multe spectacole împreună cu acesta. De mai mulți ani artistul suferea de diabet zaharat. Din această cauză în 2015 a fost supus unei intervenții chirurgicale în urma căreia i-a fost amputat un picior. Gheorghe Pârlea este căsătorit cu Anastasia și are o fiică și un fiu.

Zeci de oameni printre care colegi, oficiali, dar și simpli admiratori au venit să-i aducă un ultim omagiu celui care i-a încântat prin glumele sale și rolurile pe care le-a jucat. Să-și ia rămas bun de la fostul său prieten și coleg de scenă, a venit și îndrăgitul actor Gheorghe Urschi, cel care i-a fost alături zeci de ani la rând.

Gheorghe Pârlea (6.V.1944 – 3.02.2017)

Rudele, dar și colegii de breaslă au menționat că Gheorghe Pârlea nu era doar un coleg, dar și un prieten foarte bun:

- „– Ce lecție ați primit dvs. de la cea mai importantă în viață?
– Că trebuie să dai pozitiv și pozitiv ai să primești înapoi. Toată viața a distrat oamenii, sentimente pozitive a dat la oameni.”
- „Îl țin minte ca pe un coleg adevărat. Un om care era întotdeauna săritor la nevoie. Un om care se dăruia din plin scenei, pentru care teatrul era a doua casă.”
- „E o mare durere și o mare pierdere pentru Teatrul «Luceafărul». Un om care și-a consacrat viața artei și culturii noastre.”
- „Întotdeauna se străduia să te ajute. Avea și o minte permanent căutătoare, iscoditoare.”
- „Îmi pare foarte rău. În Moldova nu avem mai mult așa actori ca Urschi, Curagău sau Pârlea.”
- „Un artist emerit. O mândrie a republicii noastre.”

• „E o mare durere și o mare pierdere pentru Teatrul «Luceafărul». Un om care și-a consacrat viața artei și culturii noastre.”

• „Îl țin minte ca pe un coleg adevărat. Un om care era întotdeauna săritor la nevoie. Un om care se dăruia din plin scenei, pentru care teatrul era a doua casă.”

Ministrul Culturii, Monica Babuc, a menționat că moartea lui Gheorghe Pârlea este o pierdere imensă pentru cultura națională: „Acest lucru sunt sigură că umple cu tristețe inimile foarte multor iubitori ale artei de teatru. Este ușor să faci comedie. În arta teatrală acesta este genul cel mai dificil. Maestrul Pârlea a fost dotat cu acest dar inedit.”

Gheorghe Urschi, colegul și bunul prieten al lui Gheorghe Pârlea, nu a putut fi prezent la înmormântare, dar a fost să-și iar rămas bun și a plâns minute în șir la căpătâiul camaradului său.

Gheorghe Pârlea a fost înmormântat la Cimitirul Central din capitală.

NE-A PĂRĂSIT JURNALISTUL DISIDENT NICOLAE LUPAN

Miercuri, 25 ianuarie 2017, la Paris, inima patriotului român basarabean – Nicolae Lupan, a încetat să mai bată. În perioada sovietică fusese declarat dușman al poporului sovietic moldovean și al limbii moldovenești.

Nicolae Lupan a fost primul președinte și membru fondator al Asociației Culturale „Pro Basarabia și Bucovina”, ales în martie 1990 la București.

S-a născut la 16 martie 1921, în satul Cepeleuți, județul Hotin, Regatul României, într-o familie de țărani români, Ion și Vera Lupan, fiind ultimul din cei zece copii.

A urmat pe rând, școala elementară din sat, Școala de Agricultură din Grinăuți, Soroca, Liceul nr. 10 din Cernăuți și apoi Școala de subofițeri în rezervă din Botoșani. Repartizat, cu gradul de sergent major TR a luptat în cadrul Regimentului 30 Dorobanți din Câmpulung-Muscel pe frontul de la Iași contra rușilor și pe cel din Transilvania și Ungaria contra Germaniei naziste.

A obținut licența în litere la Universitatea din Cernăuți (1956-1961). A lucrat ca profesor de matematică la școala de șapte ani din satul natal, la școala nr. 11 din Țe-

țina-Cernăuți, redactor-șef la Televiziunea din Chișinău și la postul de radio „Lucefărul”, de unde, în 1970, a fost concediat.

Colaborează cu articole, reportaje, schițe, povestiri la radio, la televiziune și în mai toate ziarele și revistele din Chișinău (1958-1970). Împreună cu soția și trei copii, este expulzat de la Chișinău, în martie 1974, „pentru naționalism românesc și propagare a culturii occidentale la radio și televiziune”. Se stabilește la Bruxelles și apoi la Paris. Obține echivalarea studiilor la Universitatea Liberă din Bruxelles (1978). Difuzează, timp de 12 ani, emisiuni săptămânale de zece minute la Radio *Europa Liberă*. Colaborează cu pagina *Între Prut și Nistru* la ziarul *Cuvântul românesc* din Hamilton, Canada, aproape 20 de ani.

La 11 ianuarie 1990, la București, Nicolae Lupan, alături de alte personalități proeminente ale refugiaților basarabeni și bucovineni, Vasile Țepordei, Ion Puiu, Valeriu Graur, Victor Crăciun, Gh. Gavrilă Copil, Victor Negară, Gheorghe Dârzu, Alexandru Chiriac, Nicolae Halippa, Grigore Filip Lupu, Alexie Chistruga, Nicolae Spânu, Sergiu Roșca, Iulia Scutaru-Cristea, Constantin Dumitrescu, Octav Sergețiu, Grigore Emil Munteanu, Victor Ioachimescu și Radu Sorin Lupașcu s-au întrunit

Nicolae Lupan (16.III.1921 – 25.I.2017)

la București și au constituit Asociația Culturală „Pro Basarabia și Bucovina”, inițiind o susținută activitate prin care se militează pentru reîntregirea granițelor României Mari, în hotarele stabilite la Conferința de Pace de la Paris, desfășurată după Primul Război Mondial.

Conferențiază pe teme legate de soarta Basarabiei la: Bruxelles, Paris, Köln, München, Londra, Frankfurt, Los Angeles, Washington, Nürnberg, New York, San Francisco, Miami, Montreal, Toronto, Praga, Roma, Rădăuți, București, Făgăraș, Alba Iulia, Iași, Galați, Roman, Râmnicu-Vâlcea, Târgu-Neamț, Chișinău.

Cărți publicate: *Plânsul Basarabiei*, 1981, Ed. „Carpații”, Madrid; *Bessarabie, terre roumaine*, 1982; *Pământuri românești: schițe, studii și versuri*, Bruxelles, 1984; *Basarabia și Bucovina sunt Pământuri Românești*, Ed. „Nistru”, Bruxelles 1984; *Scrisoare fratelui meu*, Editura „Nistru”, Bruxelles, 1984; *Imagini nistrene*, 2 volume, 1986, 1990; *Alexandru Cristescu, erou și martir*, 1987; *Pământul Basarabiei*, Bruxelles, 1989; *Însemnări de deșțarat*, Bruxelles, 2001; *Din coapsa Daciei și a Romei; Străin la mine acasă*, 1996; *Gânduri de proscris* etc.

Prin activitatea sa, Nicolae Lupan a atras mereu atenția organelor sovietice și mai târziu rusești care prin media con-

trolată din teritoriile rupte din trupul țării în 1940, l-au descris mereu ca un dușman neîmpăcat al „poporului moldovean” și al limbii „moldovenești”.

Ultimul mesaj public al venerabilului Nicolae Lupan a fost la Parlamentul României în Sala „Avram Iancu”, la aniversarea a 98-a de la Unirea Basarabiei cu România, un eveniment organizat de Asociația Culturală „Pro Basarabia și Bucovina”.

Acest text reprezintă un comunicat al Consiliului Național al Asociației Culturale „Pro Basarabia și Bucovina” (office@pro-basarabiasibucovina.ro).

S-A CĂLĂTORIT ODESITUL BASARABEAN CARE LA SFÎRȘITUL VIEȚII A REVENIT LA ROMÂNISM

La 81 de ani s-a stins din viață dr. hab. în istorie Dinu (Dimitrie) Ursu, profesor la Universitatea Națională „I.I. Mecinikov” din Odesa. Parcurgând o cale de circa șase decenii în funcția de profesor și în calitate de savant cercetător al istoriei noi și contemporane, D. Ursu – personalitate notorie cu rădăcini adânci înfipte în pământul din Basarabia – a făcut un considerabil aport în învățămîntul din Ucraina și în știința pe care o reprezintă muza Clio.

Viața lui Dinu Ursu nu a fost foarte ușoară. S-a născut la 22 mai 1935, în comuna Cornova, județul Orhei, într-o familie de intelectuali. În vara anului 1941 și-a pierdut tatăl în circumstanțe neelucidate. Școala primară o face la Bălți, apoi a fost educat la orfelinatul din s. Cuzmin, Transnistria, însă în curînd fugă de acolo, călătorește prin Basarabia, Ucraina, Rusia. În toamna lui 1948 este luat în colonia de corecție prin muncă a copiilor din or. Kamenmostsk, ținutul Krasnodar, Rusia, unde învață la școală, iar concomitent

muncește zilnic patru ore la o fabrică de mobilă. În 1953, absolvă școala medie generală din or. Maikop, același ținut. Tot atunci dă admiterea la Facultatea de Istorie a Universității din Odesa. În 1969, susține teza de doctor în istorie (*Mișcarea*

Dinu (Dimitrie) Ursu (22.V.1935 – 15.II.2017)

muncitorească și politica socială a Angliei în anii 1900-1914) și i se conferă gradul didactic de lector superior. În 1985 susține teza de doctor habilitat (*Istoriografia contemporană a țărilor din Africa tropicală*), iar în 1986 devine profesor. În 1970-1971 studiază limba franceză la facultatea specială a Institutului de limbi străine (azi, Universitatea Lingvistică) din Moscova. În anii următori predă istoria universală la Universitatea Pedagogică din Bamako, capitala statului Mali din Africa de Vest. Concomitent, face cercetări în această regiune a continentului african ce vor constitui obiectul viitoarei teze de doctor habilitat. În 1976 revine la Universitatea din Odesa în funcția de șef al Catedrei de istoria modernă și contemporană. În 1979-1980 trece un stagiu la Universitatea „Sorbona” din Paris, apoi și la Universitatea „M. Lomonosov” din Moscova (1987, 1992). Din 1977 este membru al Consiliului Științific pentru problemele Africii al Academiei de Științe a ex-URSS; devine coautor al unui dicționar enciclopedic fundamental *Africa*; laureat al Concursului unional pentru cea mai bună lucrare științifică în domeniu (1985).

În perioada 1986-2005, D. Ursu lucrează în Crimeea, la început ca șef al Catedrei de istorie modernă și contemporană a Universității Naționale „Taurida”, apoi ca șef al Catedrei de orientalistă și relații internaționale a Universității Internaționale de ecologie și politologie „Taurida”, ambele din Simferopol. Din 2005, este profesor la Universitatea din Odesa. A decedat pe 15 februarie 2017. În mormântarea a avut loc la Cimitirul ortodox al Bisericii „Sfântul Dumitru” din Odesa.

D. Ursu a participat cu comunicări la numeroase congrese, simpozioane și conferințe științifice internaționale, inclusiv la Bamako (1976); București (1980), Bratislava (1983), Moscova (1988), Conferința UNESCO, de la Paris (1994), Simpozionul *Ucrai-*

na – NATO (Bruxelles, 2001). A fost vicepreședinte al Asociației Ruse de istorie orală, vicepreședinte al Societății Ucrainene de biografii, membru al consiliilor de specialitate pentru susținerea tezelor de doctor la Institutul de orientalistă al Academiei Naționale de Științe a Ucrainei, la trei universități din sudul Ucrainei. A pregătit opt doctori în științe și a fost consultant științific la trei teze de doctori habilitați.

Și-a publicat scrierile în prestigioase reviste academice și de specialitate: *История и историки, Вопросы истории, Новая и новейшая история, Народы Азии и Африки, Азия и Африка сегодня, Советские архивы, Советская этнография, Украинский исторический журнал* etc.

Amintim cititorilor noștri și volumele publicate de D. Ursu de-a lungul carierei sale de savant și cercetător istoric: *Современная история Тропической Африки* (1983); *Историография стран Африки* (manual, 1990); *История Мали в новое и новейшее время* (soautor, 1994); *Очерки истории культуры крымско-татарского народа* (1999); *Деятели крымско-татарской культуры: биобиблиографический словарь* (1999); *Международные организации стран* (manual, 2000); *Факультет: воспоминания, разыскания, размышления* (2006); *Мовні та літературні зв'язки України з країнами Сходу* (2010); *Сходознавство і візантологія в Україні в іменах: біобібліографічний словник* (2011); *Бекир Чобан-заде: жизнь, судьба, эпоха* (2013); *Одесса в европейском научном и культурном пространстве (XIX-XX вв.)* (2014); *Университет длиною в жизнь. Путь историка* (2016). Scrieri de D. Ursu au fost editate în Azerbaidjan, Germania, Mali, Mexic, Turcia, Franța, Estonia, R. Moldova, România etc. În total, dr. hab. D. Ursu a publicat peste 400 de cărți, articole, recenzii, note de călătorie, memorii etc.

Deci, spectrul de interese al lui D. Ursu a cuprins domeniile: istoria și istoriografia țărilor din Europa de Vest și din Africa tropicală, istoria locală, metodologia istoriei, orientalistica, istoria școlii superioare din Crimeea ș.a. O contribuție însemnată constituie cercetarea culturii tătarilor din Crimeea.

După spusele celor apropiați și ale prietenilor, D. Ursu a fost un om sociabil, întotdeauna a știut ce scopuri să-și pună și să le atingă cu succes, permanent tindea să capete cunoștințe noi. A fost un om care se bucura de stimă în colectivele în care a muncit, a fost un minunat părinte și un excelent bunic. În genere, a avut o viață nu atât de ușoară cum se pare la prima vedere, dar a făcut tot posibilul ca să completeze știința istoriei cu date noi descoperite în diverse arhive din țară și din străinătate. A lăsat pentru studenți un șir de lucrări foarte importante pentru dezvoltarea lor intelectuală. A fost un om cu cunoștințe enciclopedice, savant de talie europeană, ba chiar universală, drept dovadă stau volumele cu descoperirile și învățăturile lui. A predat obiectul istoria în câteva universități

din Ucraina și din străinătate, cunoștea limbile franceză, engleză, română și latină. A fost un turcolog și un africanist notoriu. În multe cazuri a avut părerile sale deosebite și a fost în stare să le apere, să le susțină.

Lucrările lui D. Ursu merită toată atenția contemporanilor deoarece sînt foarte dense și captivante. Cu siguranță, la ele se vor referi generațiile viitoare de savanți și simpli cititori, deoarece majoritatea lor poartă un caracter științifico-popular. Orice cercetare era făcută în baza numeroaselor surse de informare, în parte a acestor de arhivă – a avut norocul să studieze materiale în biblioteci și arhive din Rusia, Franța, Turcia, Mali și, desigur, Ucraina.

La sfîrșitul vieții a fost interesat, îndeosebi, de istoria românilor și, în parte, de istoria vitregită a Basarabiei, pămînt pe care s-a născut, și pe care îl purta mereu în inimă. Nu în zadar a scris și un articol de proporții despre Eminescu. În vara anului 2010 a vizitat Chișinăul și satul său de baștină, în care a devenit cetățean de onoare. Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” s-a ales cu un set de cărți cu autograful autorului. Astfel, îl vedem revenit la rădăcini, la românism.

În amintirea celor care l-au cunoscut Dinu (Dimitrie) Ursu va rămîne un om bun, mereu săritor la nevoie, care emana o energie deosebită, care găsea ușor cheia de a intra în discuție cu studenții, cu profesorii, cu orice concetățean din preajma lui. Oricine se simțea confortabil lîngă el, toți l-au iubit ca pe un dascăl, ca pe un sfetnic, iar aceasta contează foarte mult.

Dumnezeu să-l odihnească în pace!

A revenit la românism

In memoriam:
Dinu (Dimitrie) Ursu,
dr. hab. în istorie, profesor
la Universitatea Națională
„I.I. Mecinikov” din Odesa

Din Cornova Unghenilor se trage,
Și amintirile de ea i-s drage.

A fost de firea sa un muncitor –
S-a ridicat la grad de profesor.

Odesa, scumpa-i Universitate,
Rapid, îl face personalitate.

Și-n alte state el a asaltat
Știința, devenind un învățat.

Mai scrie cărți de popularizare,
E omul cult prin caracterizare.

Părinte minunat, dar și bunic
A fost. Mai mult nu-i trebuia nimic...

Era precum o enciclopedie,
Dorea dreptatea noastră să învie.

Sușține calea spre europenism,
Revine, în sfârșit, la românism.

*Valeriu RAȚĂ,
bibliotecar*

REGINA ANOTIMPURILOR

După mine, iarna e regina anotimpurilor...

Eu cred, că aceasta se datorează bucuriei de care e cuprinsă toată lumea. Se vede că celelalte trei anotimpuri au perioade mai lente de trecere de la unul la altul, pe când iarna, se pare, începe odată cu căderea primilor fulgi de nea. Ce mare este bucuria tuturor viețuitorilor acestui plai... E o bucurie de nedescris atât pentru oameni, cât și pentru animale și păsări. De bucurie câinii se scaldă în zăpada moale la fel ca și vrăbiile, pițigoii și alte orătănii. Dar, cea mai mare bucurie o au copiii. Iarna e prietena lor. Ea aduce bucurie celor mici, pregătindu-le derdelușurile. Niciun alt anotimp nu le aduce copiilor atâta bucurie! De dimineață până seara chiotele copiilor umplu văzduhul. Gerul le îmbujorează obrăjorii, înjghebând omuleți de zăpadă, amintindu-le de cele mai îndrăgite personaje din povești, cel mai îndrăgit fiind Moș Crăciun!

Așa că, chiar dacă afară e frig, iarna aduce multă căldură în sufletele tuturor! Zăpada cernută din văzduh a troienit drumurile și se așterne peste tot ca o plapumă albă, iar vântul șuieră melodii superbe, unele mai vesele, altele mai triste, uneori se deslușește câte o serenadă melancolică. Luna își arată fața luminoasă cu sclipiri de basm, ce se reflectă din zăpada proaspăt ninsă. Regina reușește să domolească vântul și să pună capăt dansului fulgilor dalbi-albi. Peste sat se lasă o noapte adâncă. Drumurile se transformă în niște poteci albe. Gardurile caselor sunt troienite și se aseamănă cu niște ziduri de cetății. Gerul aspru, care face să scârșnească încheieturile caselor, face atmosfera de afară de neuitat. Nici câinii, altfel agitați, nu se mai

aud. S-au îngrămădit în culcușuri ferite de ger. La fel au procedat și orătăniile din bățatură.

Hornurile caselor scot un fum gros aidoma unei locomotive care urcă cu greu din pantă. Sobele din case gem sub furia focului. Căldura lui la gura sobei ne deapănă amintiri plăcute... ca o alinare a sufletului. Mi-aduce aminte de serile din căsuța noastră din Sărătenii Vechi, petrecute la gura sobei, pe genunchii tatii, care ne recita poezii „de la români”: „Afară ninge liniștit / Și-n casă arde focul / Iar noi pe lângă mama stând / Demult uitarăm jocul. / E seară, patul e făcut, / Dar cine să se culce? / Când mama nouă ne spunea / Cu glasul blând și dulce / Cum s-a născut Iisus Christos / În ieslea cea săracă / Cum boii peste el suflau / Căldură ca să-i facă...” Cunosc și azi acele versuri frumoase. Mi-amintesc cum mergeam în ziua de Crăciun în cete cu colinda, apoi cu hăitul la Anul Nou. Mergeam prin nămeți, fericiți... Culiță Agachi și Vitalie Gavrilă duceau prăjina cu colaci, Tudor Agă suna din clopoțel, Tolică Munteanu și Slavic Arseni cu buhaiul, Victor Mocreac pocnea din harapnic, iar eu mergeam liber, eu îi dirijam, că numai eu cunoșteam hăitura cea mare cu Badea Vasile pe care mă învățase tata. El cunoștea multe hăituri.

Am prins acele timpuri, când mergeau cu hăitul-uratul în cete mari oameni-gospodari mai tineri, cam la 40 de ani. Tatăl meu – Vasile – era nevoit să aleagă ceata cu care să meargă, așa de întrebăat a fost, că era cel mai bun hăitor din sat. A fost odată vesel și frumos... Astăzi, mi se pare, că se diminuează acele tradiții vechi și obiceiuri. Se pare, că se stăruie fiecare dintre noi, dar aduce mai mult a fals, nu a suflet,

pentru a arăta cuiva, că mai suntem, că ne mai ținem pe acest meleag. În majoritatea satelor se mai colindă, iar în unele chiar au uitat de ele. Drept exemplu servesc multe sate din județul Lăpușna – Cărpineni, Boghicieni ș.a. Mă uit că și la mine, în Vadul-Leca, s-au cam rărit cetele de colindători și urători. Cauza, care va duce în viitorul apropiat la dispariția obiceiurilor de iarnă, am găsit-o în conversațiile cu consătenii.

De vină sunt organele supreme de stat, iar într-o măsură – și Biserica. Biserica e vinovată că nu poate să treacă la un stil unic, mondial, stilul nou. Mitropolia Moldovei nu se poate rupe nicidecum de la Patriarhia Moscovei. Numai noi, românii basarabeni, din tot neamul romanic petrecem sărbătorile creștine în același timp cu un neam străin – slav. Vina guvernanților este că nu pot influența prin lege acest litigiu, care poate fi soluționat odată și pentru totdeauna: să declare zile de sărbători creștine numai acele zile pe stil nou. Atât. Dar, odată cu urcarea la tronul-trecută a așa-numitei țări RM a omului Kremlinului, mă apucă o tristețe mare, că de acu încolo se va colinda mai mult la televizor...

Da, apropo, de televizor. Încă nu începuse bine iarna, că toate posturile TV și Radio au început a trâmbița despre pericolul iernii. De când au căzut primii fulgi. Tot despre coduri ne vestesc, ba galbene, ba roșii, ba... Strică dispoziția oamenilor de dimineață... Că aseară cineva a adormit beat pe trotuar ori că altcineva a ador-

mit cu țigara aprinsă... și a luat foc casa. Parcă, în anii pe când și eu eram copil nu erau așa cazuri... Erau, poate și mai multe, dar nu le cunoșteam. Acum, cred că organele noastre de conducere au scopul de a ține lumea, populația republicii într-o stare de frică, de alertă, să nu trăiască în liniște și pace sufletească, să-i preseze evenimentele tragice din Siria, Iran, Turcia și alte țări. Toate acestea acționează negativ asupra psihicului oamenilor de a petrece cu drag și bucurie sărbătorile de iarnă. E părerea mea...

Aceasta este cea mai grea iarnă pe care am trăit-o până acum. De fapt, mass-media scrie că asemenea iarnă a fost în anul 1954, anul când am apărut și eu pe lumea aceasta. Da, este grea iarna. În unele județe ca Orhei, Lăpușna, Bălți zăpada e mare, dar țăranilor le cântă inima de bucurie, așa cum le cânta bunicilor și părinților noștri, când iernile erau cu zăpadă multă. Dâșii numeau astfel de ierni cu mană – dacă iarna este zăpadă, vara este și roadă. Iarna pune bazele bogăției sau sărăciei anului. Cu cât mai multă zăpadă, cu atât mai multe flori și mai verde natura primăvara, vara grânele sunt mai frumoase, iar toamna mai multă roadă.

Deci, să nu ne supărăm pe iarnă și s-o criticăm. Ea trebuie cântată prin colinde, urături, poezii, căci este regina anotimpurilor.

*Iacob C. ISTRATI,
Canada*

UN SUFLET CARE ARDE PENTRU NEAM ȘI UN ALTRUIST PRIN DEFINIȚIE

L-am cunoscut pe scriitorul, ecologistul și publicistul Grigore Grigorescu în nefericitul an 2001, când forțele ostile adevărului au preluat din nou puterea în Republica Moldova. Din lașitatea celor

care aveau misiunea istorică să vegheze asupra valorilor spirituale ale neamului, flacăra speranței și a demnității naționale, aprinsă la începutul anilor '90, abia de mai mocnea și în izul de idealuri arse mult

pătimitul basarabean, plecând pentru nu știu a câta oară capul, se întoarse de bună voie în realitatea, zguduită de o istovitoare criză spirituală, din care nu poate ieși nici astăzi. Pseudointelectualitatea și pseudo-patrioții revenită în forță, reinstalând din nou în capul mesei neadevărul, ura pentru neam și țară și închinăciunea în fața năvălitorilor.

Dezgustați de alegerea pe care au făcut-o, mulți din conaționalii noștri, dându-și votul unei puteri politice antinaționale, sau poate din comoditate, sau lașitate, unii din cei pe care-i consideram adevărați intelectuali au lăsat mâinile în jos, refugiindu-se la periferia politică a societății. Mulți sunt și cei care au renunțat la misiunea lor istorică. Colaborând cu partidele antinaționale, au trudit și mai continuă să trudească în sudoarea frunții la ruina etnopsihologică a băștinașilor. Deși se bat cu pumnul în piept și strigă de la tribune că sunt patrioți și intelectuali de rasă, aceștia nu au pregetat să se afunde până deasupra capului în mlaștina slugărniceie, trădărilor, corupției și trufiei.

Din cei puțini care nu și-au trădat misiunea istorică, rămânând să lupte pe baricadele adevărului, demnității naționale și verticalității, face parte și Grigore Grigorescu. Modest, tăcut și înțelept, a lucrat și mai continuă să lucreze în surdina, fără să râvnească onoruri, laude și recunoștință. Pentru el recunoștința este pădurea renăscută, fremătând sub cerul senin al Patriei reîntregite, verticalitatea semnifică integritatea spirituală a neamului și adevărul, iar onorurile sunt libertatea de a gândi și demnitatea.

Deși mi-ar fi plăcut să cred că îl cunosc destul de bine, scriitorul, ecologistul și publicistul Grigore Grigorescu rămâne și astăzi pentru mine un mare necunoscut. Un izvor nesecat de idei și energie constructivă, de rezistență la vicisitudini, de înțelepciune, demnitate și talent. Altruismul, de

care dă dovadă, impresionează și totodată trezește în suflet sentimente sincere de prețuire. Modestia, corectitudinea și punctualitatea, care-l caracterizează, îi fac cinste, iar arderea sufletească pentru trecutul, prezentul și viitorul neamului este demnă de admirație.

Aplecându-se superficial asupra scrierilor sale, dedicate naturii, cititorul va găsi doar o preocupare profundă și o durere nețărmită pentru dezastrul ecologic, pentru defrișările barbare ale pădurilor noastre seculare, pentru poluarea mediului, în care ne consumăm viața. Citind atent printre rânduri, însă, va descoperi ceva care îl va surprinde. Pentru Grigore Grigorescu dezastrul ecologic este echivalent cu ruina spiritualității neamului. Pădurile decimate, apele poluate, fauna exterminată fără discernământ și plaiul mândrilor daci transformat în gunoiște și pustietate de indiferență, lăcomia și nechibzuința oamenilor, sunt semne alarmante ale unei degradări etnomorale a celor cărora bunul Dumnezeu le-a dăruit o Țară de poveste.

În corul asurzitor al discursurilor triumfaliste, laude neîntemeiate, defăimări și ură, articolele și eseurile lui Grigore Grigorescu răsună ca un strigăt de durere, ca o chemare de bucurie strămoșesc la unitate, demnitate, curățenie morală și stimă pentru neprețuitul dar al divinității, care este și plaiul lui Ștefan cel Mare, Mihai Viteazul și Eminescu.

Interviurile lui Grigore Grigorescu, adunate în volumul, intitulat sugestiv *Regalitatea sincerității*, îți oferă rara posibilitate de a citi ca într-o carte în sufletele intervievaților, de a revela calități și gânduri, pe care nici nu bănuiai că aceștia le posedă. Citindu-le, vei avea plăcuta surpriză de a descoperi personalități bogate spiritual, intelectuali de rasă, adevărați patrioți și Oameni cu sufletul mare. Formulând într-un anume fel, propriu doar lui, între-

bările, autorul încearcă să provoace interlocutorul la un exercițiu de sinceritate, încearcă să-l facă să uite de prudența (devenită de vreo 200 de ani) ancestrală a basarabeanului, înspăimântat de opresorul rus și-l predis pune la meditații profunde, sincere și libere de orice teamă. Pe neprins de veste te vei surprinde, șoptindu-ți ție: „Nasc și la Moldova (?) oameni.”

Dezinteresat în tot ceea ce face, tolerant și răbdător, omul Gr. Grigorescu a știut și știe să asculte cu atenție și înțelegere durerile aproapelui și în măsura posibilităților să îl ajute. Mulți sunt cei care au beneficiat de altruismul și prețuirea pe care o manifestă pentru adevăratele valori, văzându-și visul împlinit. La fel de mulți sunt, însă, și cei care-au lovit necruțător și neîntemeiat în el, dorind să-l frângă. Scriitorul și publicistul Gr. Grigorescu a găsit întotdeauna în sine tărie și inteligență să

nu se antreneze în dispute irelevante, în dialoguri ce ruinează sufletul, consumă harul și dăunează neamului, în bârfe ce satisfac orgoliile și răutatea creaturilor meschine. A acceptat cu înțelepciune și resemnare ceea ce i-a hărăzit destinul și a mers cu insistență și optimism tot înainte, apărând cu demnitate și eleganță adevăratele valori și purtând în suflet convingerea, că nu este departe timpul, când neamul se va deștepta, ticăloșii și trădătorii își vor primi pedeapsa, iar plaiul strămoșesc va redeveni, precum a fost cândva, o gură de rai, unde apele sunt dulci și cristaline, unde stejarii povestesc în șoaptă legende în păduri întinse și bătrâne, unde curg râuri repezi, purtându-și undele spre mări albastre, iar stelele pe cer cântă în limba sfântă a tăcerii balada liniștii și nemuririi.

*Zinaida GANE
2015, Italia*

EXTRAS

DIN GHIDUL DE TEHNOREDACTARE A MANUSCRISELOR

Autorii, la elaborarea manuscriselor, se vor ghida de următoarele exigențe:

- Procesorul: Microsoft Word.
- Extensia: *doc*. sau *docx*.
- Textul: tipărit pe o singură față a foii de hârtie, fără spații duble sau multiple dintre litere.
- Formatul foii: A4.
- Margini: stînga – 2,5 cm, dreapta – 1,5 cm, sus – 1,5 cm, jos – 1,5 cm.
- Spațiul între rînduri: 1,5 linii.
- Fontul: textul de bază – Times New Roman (corpul literelor – 12 puncte); notele, trimiterile, referințele bibliografice – același (corpul literelor – 10 puncte).
- Numerotarea paginilor: jos, în partea dreaptă, cu cifre arabe.
- Titlul: cu litere majuscule, centrat.
- Gradul didactic, urmat de cel științific, prenumele (prima literă majusculă, celelalte – litere mici) și numele (toate literele majuscule) autorului / autorilor: la un rînd liber de la titlu, în partea dreaptă a foii, cu litere italice.
 - Funcția: în rîndul următor, precedată de virgulă, cu litere mici italice.
 - Imaginile nu vor fi introduse în manuscris, ci se vor expedia prin poșta electronică sau vor fi predate fizic pentru a fi scanate (în formatul *.jpg*); în text, se va marca locul unde va fi inserată imaginea.
 - Tabelele, graficele, schemele, diagramele, executate în formatul *.doc*, se vor plasa la locul convenit în text, iar cele executate în alte formate (*.xls*, *.ppt* etc.) se vor expedia în original.

Nota redacției:

Responsabilitatea opiniilor exprimate aparține integral autorilor.
Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază.

BiblioPolis
Revistă de biblioteconomie,
științe ale informării și de cultură
Vol. 64 (2017) Nr. 1

Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”,
bd. Ștefan cel Mare și Sfânt 148, MD-2012, Chișinău, Republica Moldova
Tel. redacției: 022 210 812; e-mail: bibliopolis@hasdeu.md;
www.hasdeu.md; <http://bibliopolis.hasdeu.md>

BIBLIOPOLIS

Revistă de biblioteconomie, științe ale informației și de cultură

Bd. Ștefan cel Mare și Sfânt 148, MD-2012, Chișinău, Republica Moldova
Tel./fax: (373 22) 223 360; e-mail: bibliopolis@hasdeu.md
www.hasdeu.md; <http://bibliopolis.hasdeu.md>